

Γ Ε

Γένιο Γ. Μαλιωρά

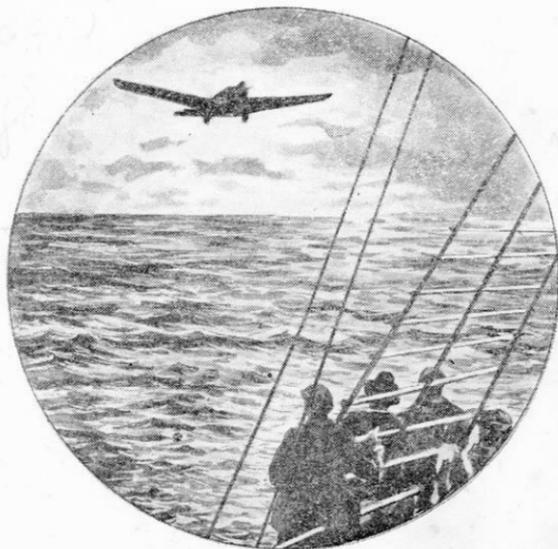
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΕΓΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Η' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α
ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ
Α Ι Η Π Ε Ι Ρ Ο Ι

(ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ
ΕΚΔΟΣΙΣ ΠΡΩΤΗ

ΑΝΤΙΤΥΠΑ 10.000

Τιμάται μετὰ τοῦ βιβλίου, καὶ φόρον δραχ. 28,70
Βιβλιόσημον καὶ φόρος Ἀναγκ. Δανείου δραχ. 9,80
Ἀριθ. ἐγκριτικῆς ἀποφάσεως 41781
Ἀριθ. ἀδείας κυκλοφορίας 57741/19 10 32

ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ

1932

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σάββατο 8 Μαργαρίτη

Μαργαρίτα

Λ

ΓΕΩΡΓΙΟΥ Α. ΜΕΓΑ
ΚΑΘΗΓΗΤΟΥ ΤΟΥ Η' ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

42306

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΑΙ ΗΠΕΙΡΟΙ

(ΕΚΤΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ)

ΔΙΑ ΤΗΝ Γ' ΤΑΞΙΝ ΤΟΥ ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚΔΟΤΑΙ: ΙΩΑΝΝΗΣ Δ. ΚΟΛΛΑΡΟΣ & ΣΙΑ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΤΗΣ "ΕΣΤΙΑΣ,"
46Α - ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ - 46Α

1932

Τὰ γνήσια ἀντίτυπα φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως
καὶ τὴν σφραγίδα τοῦ βιβλιοπωλείου τῆς «Ἑστίας».

Ἡ ὑπογραφήν τοῦ κατέχοντος *Γιάννη Μαρτίνου*

Γιάννης

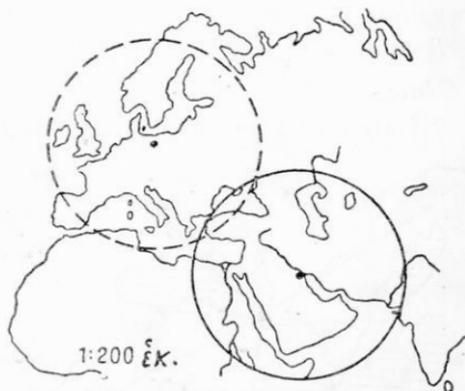

ΤΥΠΟΓΡΑΦΙΚΑ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΑ Η "ΘΕΜΙΣ",
Ι. Α. ΜΩΥΣΙΑΔΟΥ & Β. Π. ΜΑΡΔΑ — ΦΑΒΙΕΡΟΥ 45 — ΑΘΗΝΑΙ

Α) ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΘΕΝ ΑΣΙΑΣ

Εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Ἑλλάδος ἀκτὴν τοῦ Αἰγαίου, εἰς ἐλαχίστην ἀπὸ τῶν νήσων Λέσβου, Χίου, Σάμου ἀπόστασιν, ἐκτείνεται μεγάλη χερσόνησος, ἡ **Μικρὰ Ἀσία**. Αὕτη, ὡς ἐκ τοῦ ὀνόματός της συνάγεται, εἶναι τμῆμα πολὺ μεγάλης ἡπείρου, τῆς **Ἀσίας**. Εἰς τὴν ἰδίαν ἡπειρον ἀνήκουν καὶ δύο ἄλλαι ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου, ἡ **Συρία** καὶ ἡ **Παλαιστίνη**. Αὗται μετὰ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι αἱ **ἀσιατικαὶ χῶραι τῆς Μεσογείου**. Ὅπισθεν αὐτῶν ἐκτείνονται πρὸς ἀνατολὰς εὐρεῖαι χῶραι, γνωσταὶ εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς Ἱστορίας, ἡ **Μεσοποταμία**, ἡ **Ἀραβία**, ἡ **Περσία**, ἡ **Ἀρμενία**, ἡ **χώρα τοῦ Κανκάσου**. Αἱ χῶραι αὗται,

ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ἀρχαῖοι λαοὶ (Ἀσσύριοι, Βαβυλώνιοι) ἀνέπτυξαν τὸν ἀρχαιότατον πολιτισμόν, ἦλθον ἐνωρὶς εἰς ἐπαφὴν μετὰ τὴν Εὐρώπην καὶ ἐπέδρασαν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῆς. Ὅθεν ἡ ὅλη περιοχὴ, θεωρουμένη ἀπὸ εὐρωπαϊκῆς ἀπόψεως, λέγεται **πρόσθεν Ἀσία**, ἔξεταζομένη ὁμως ὡς μέρος τῆς ἀσιατικῆς ἡπείρου διακρίνεται ὡς **Νοτιοδυτικὴ Ἀσία**. Θὰ ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰς μεσογειακὰς χώρας τῆς Ἀσίας καὶ κατόπιν τὰς λοιπὰς.

Εικ. 1.

Σύγκρισε κατὰ τὸ ἄνωθι σχῆμα τὴν ἔκτασιν τῆς πρόσθεν Ἀσίας μετὰ ἴσην περιοχὴν τῆς Εὐρώπης ἔχουσαν κέντρον τὸ Βερολίνον. Εἰς τὴν ἀσσυριακὴν γλῶσσαν ἐρέμπ σημαίνει δύσιν, ἀσοῦ ἀνατολήν· τίνα ὀνόματα προῆλθον ἐκ τῶν λέξεων τούτων;

1. Μικρὰ Ἀσία.

1. Τὸ ἀτμόπλοιον πλέον ἐκ Πειραιῶς πρὸς Ἀ φθάνει εἰς τὴν Σμύρνην εἰς 20 ὥρας. Ποία θάλασσα βρέχει τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας; ποία τὴν νοτιάν αὐτῆς πλευρὰν καὶ ποῖα τὴν βορείαν; 2. Ὄνόμασε τὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι διατρέχουν τὴν βορείαν καὶ τὴν νοτιάν πλευρὰν τῆς χερσονήσου. 3. Ποία ὄροσειρὰ διευθυνομένη πρὸς ΒΑ συνδέει τὸν Ταῦρον μὲ τὰ Ποντικὰ ὄρη; Αἱ ἀνατολικαὶ ὄροσειραὶ τοῦ Ἀντιταύρου θεωροῦνται ὡς τὸ πρὸς Ἀ ὄριον τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. 4. Εὔρε τὴν πόλιν Καισάρειαν. Πλησίον αὐτῆς ὑφούται τὸ ὄρος Ἀργαῖον (Ἐριζιάς ντάγ) εἰς ὕψος 4000 μ. Εἶναι ἠφαίσειον ἐσβεσμένον. 5. Εὔρε εἰς τὸν χάρτην τὰ ἐρείπια τῆς Τροίας, τῶν Σάρδεων καὶ τὴν Προῦσαν. Ὄνόμασε τὰ πλησίον αὐτῶν ὑφούμενα ὄρη. 6. Δεῖξε τὸν Μαίανδρον, τὸν Ἐρμον, τὸν Γρανικὸν, τὸν Εὐρουμέδοντα ποταμόν. Ὄνόμασε τοὺς ἄλλους μεγαλυτέρους ποταμοὺς τῆς χερσονήσου. 7. Ποῖον τὸ ὄνομα τῆς μεγάλης λίμνης εἰς τὸ μέσον τῆς χερσονήσου; 8. Ὄνόμασε πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, γνωστὰς εἰς σὲ ἐκ τῆς ἱστορίας. Ὅρισε τὴν θέσιν των κατὰ τὸν χάρτην. 9. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν Σινώπης-Ταρσοῦ συγκρινέ τὴν μὲ τὴν ἀπόστασιν Φλωρίνης-Ταινάρου.

1. Θέσις.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία κατὰ τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον

Εἰκ. 2.

προσεγγίζει μὲ-
χρὶς 1 χιλιομέ-
τρον τὴν Ἑλλη-
νικὴν χερσόνη-
σον, διὰ τῆς ἀ-
νατολικῆς δ' αὐ-
τῆς πλευρᾶς
συνάπτεται
πρὸς τὴν Ἀ-
σίαν. Ὅθεν ἀ-
ποτελεῖ μετὰ
τῆς Ἑλληνικῆς
χερσονήσου γέ-

φυραν μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Ἐπειδὴ δὲ κεῖται ἀνατολικῶς τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης λέγεται καὶ Ἀνατολή (γαλλ. Λεβάντε). Διὰ τὴν θέσιν ταύτην ἡ Μικρὰ Ἀσία ὑπῆρξεν

ἀπ' αἰώνων σταθμὸς διαβατικὸς ὄλων τῶν κατακτητῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκινήθησαν ἐκ τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην (Ξέρξης, Ἄραβες, Τοῦρκοι) καὶ ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Ἀσίαν (Μέγας Ἀλέξανδρος, Σταυροφόροι). Τὴν ἰδίαν σπουδαιότητα ἐνέχει καὶ σήμερον ἡ Μικρὰ Ἀσία διὰ τὴν συγκοινωνίαν μεταξὺ τῶν δύο ἡπείρων (σιδηροδρόμος Βαγδάτης).

2. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους.

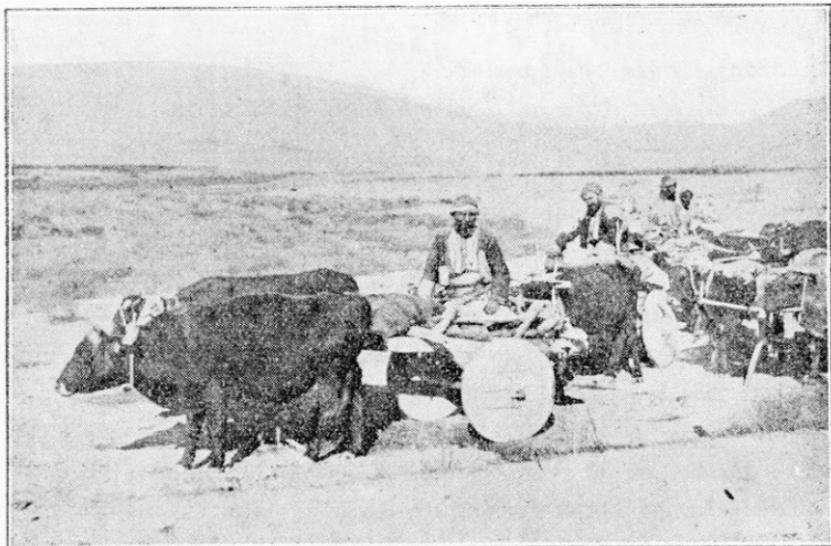
Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι ὑψηλὴ χώρα, ἡ ὁποία ἀπὸ βορρᾶ καὶ νότου περιβάλλεται ὑπὸ μακρῶν ὄροσειρῶν. Αὗται ἐγείρουν τὰς κορυφάς των μέχρις ὕψους 3500 μ. καὶ καταπίπτουν ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν ἢ πρὸς στενὰς παραλίους πεδιάδας. Ἐντὸς τῶν παρακτίων τούτων ὄροσειρῶν περικλείεται ὑψηλὸν ὄροπέδιον, τοῦ ὁποίου τὸ μεγαλύτερον μέρος ἔχει τὸ ὕψος τοῦ Ὑμητοῦ (1000 μ.). Τοῦτο καὶ ἀπ' ἀνατολῶν περιφράσσεται ὑπὸ τοῦ Ἀντιταύρου ὡς δι' ὑψηλοῦ τείχους, τὴν δυτικὴν ὁμῶς πλευρὰν τοῦ ὄροπέδιου κατέχουν πολλαὶ παράλληλοι ὄροσειραί, αἱ ὁποῖαι διευθύνονται ἀπὸ Α πρὸς Δ καὶ προεκτεινόμεναι μέχρι τοῦ Αἰγαίου ἀπολήγουν εἰς καλῶς διαμελιζομένας χερσονήσους. Ἐκ τούτου καὶ ὅλη ἡ χώρα ἀνοίγεται μόνον πρὸς δυσμὰς. Ὄθεν εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν διακρίνομεν τὸ ὄροπέδιον καὶ τὰς παραλίας ζώνας.

3. Φυσικαὶ περιοχαί.

Α) Τὸ ὄροπέδιον διασχίζεται καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις ὑπὸ βουνοσειρῶν. Μεταξὺ αὐτῶν ἐκτείνονται λεκάναι, ἄλλαι μικραὶ καὶ ἄλλαι μεγάλαι, αἱ ὁποῖαι σκεπάζονται ἀλλοῦ μὲ ἄμμον καὶ ἀλλοῦ μὲ πηλόν. Ἐνεκα τοῦ μεγάλου ὕψους καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ ἀπὸ τοῦς θαλασσίους ἀνέμους, τὸ ὄροπέδιον ἔχει τὸν χειμῶνα πολὺ ψυχρὸν καὶ τὸ θέρος πολὺ θερμὸν καὶ ξηρὸν. Δυτικῶς τοῦ ὄρους Ἀργαίου μεγάλη ἔκτασις εἶναι ἔρημος μὲ ἄλμυρον ἔδαφος καὶ πολλὰς ἄλμυρὰς λίμνας. Τὸ μεγαλύτερον ὁμῶς μέρος τοῦ ὄροπέδιου ἔχει ὀπωσδήποτε ἀρκετὴν βροχὴν, ὥστε νὰ συντηρῆται κάποια βλάστησις. Ἡ πτωχὴ αὐτὴ βλάστησις ἐπιτρέπει τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἶναι ὀνομασταὶ αἱ αἶγες τῆς Ἀγκύρας καὶ τὰ «Καραμάνικα πρόβατα», μὲ τὸ μακρὸν καὶ πυκνὸν τρίχωμα. Τρέφονται δὲ καὶ κάμηλοι, αἱ ὁποῖαι εἰς τὰς ἐρήμους ἐκτάσεις εἶναι ὡς «θεῖον δῶρον».

Ἄλλοτε ὅλη ἡ χώρα ἦτο δασώδης, ἀλλ' εὐρεῖαι ἐκτάσεις ἔχον ἀποψιλωθῆ τῶν δασῶν ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ τὰ νεαρὰ δενδρόλια κατατρῶγονται ἀπὸ τὰς αἶγας· ἐκ τούτου ἐπικρατεῖ τώρα εἰς

τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἢ εἰς τὸν κτηνοτρόφον Τοῦρκον ἀρεστή στέππη. Διὰ τεχνητῆς ἀρδεύσεως θὰ ἠδύναντο ἀρκεταὶ περιοχαὶ νὰ μεταβάλλουν ὄψιν, ἐπειδὴ εἰς εὐρείας λεκανοειδεῖς ἐκτάσεις οἱ ποταμοὶ ἔχουν ἐπισωρεύσει ἕλυν, ὡς εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ

Εἰκ. 3. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

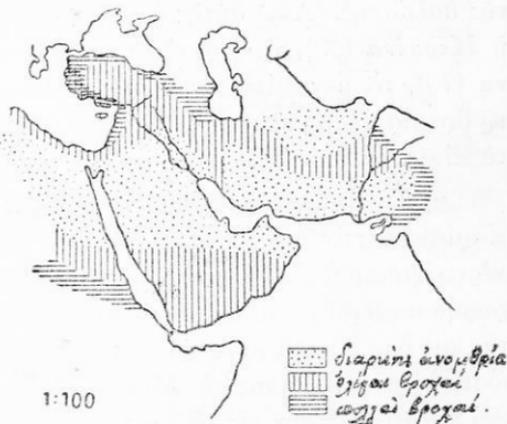
Ἰκονίου. Εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα, τὸ ὁποῖον κεῖται ὑψηλότερον, κατάλληλος διὰ τὴν γεωργίαν εἶναι ἡ περιοχὴ τῆς Καισαρείας εἰς τὰς ὑπορείας τοῦ Ἀργαίου.

Διὰ ταῦτα τὸ ὄροπέδιον κατοικεῖται ἀραιῶς, ἀλλ' ἐπειδὴ περιλαμβάνει πολλὰς ἀποκεκλεισμένας περιοχάς, εἰς ἐκάστην ἐξ αὐτῶν ἀνεπτύχθη καὶ ἓν ὠρισμένον κέντρον. Τοιαῦτα εἶναι : ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Γαλατίᾳ ἡ **Ἀγκυρα** (70), ἡ ὁποία διὰ τὴν ὀχυρὰν καὶ κεντρικὴν αὐτῆς θέσιν ἐγένετο ἀπὸ τοῦ 1918 πρωτεύουσα τῆς νέας Τουρκίας καὶ ἤρχισε νὰ στολίζεται μὲ ὠραίας οἰκοδομὰς καὶ κήπους· ἐν τῇ Λυκαονίᾳ τὸ **Ἰκόνιον** (50), τὸ ὁποῖον ὑπῆρξε πρωτεύουσα τῶν Σελτζούκων Τοῦρκων· ἐν τῇ Καππαδοκίᾳ ἡ **Καισάρεια** (40), ἡ πατρὶς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, ἡ **Ναζιανζός**, ἡ πατρὶς τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, ἡ **Νίγη**, ἡ **Νεάπολις**, κέντρα ἀκμάζοντος ἄλλοτε ἑλληνισμοῦ, ὡς καὶ βορειότερον ἡ **Σεβάστεια** (Σιβάς 30), ἡ **Ἀμάσεια** (15) κλπ. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Φρυ-

γία τὸ **Δορύλαιον** (Ἐσκι Σελίῳ 30), τὸ **Κοτνάειον** (Κιουτάχεια 17) καὶ τὸ **Ἀφιδὸν Καρὰ Χισσάρ** (23) εἶναι κέντρα συγκοινωνίας σπουδαῖα, διότι κεῖνται ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Χρυσουπόλεως (Σκούταρι)—Ἰονίου καὶ διὰ διακλαδώσεων τοῦ σιδηροδρόμου συνδέονται μὲ τὴν Ἀγκυραν καὶ τὴν Σμύρνην. Τὰ ὀνόματα τῶν πόλεων τούτων ἔχουν συνδεθῆ μετὰ τὴν μικρασιατικὴν ἐκστρατείαν τοῦ στρατοῦ μας.

Β) Αἱ παράλεια χῶραι.

α) Ἡ **περιοχὴ τοῦ Πόντου** ὁμοιάζει κατὰ τὸ κλίμα μὲ τὰς χώρας τῆς Μέσης Εὐρώπης· ἄνεμοι ὑγροὶ πνέοντες ἐκ τοῦ Εὐξείνου φέρουν βροχὰς καθ' ὅλας τὰς ἐποχὰς τοῦ ἔτους. Ὅθεν οἱ ποταμοὶ διήνοιξαν εἰς τὰ ὄρη στενὰς καὶ βαθεῖας χαράδρας καὶ πολλαχοῦ σχηματίζουσι καταρράκτας. Δάση πεύκης, ἐλάτης, δρυὸς καὶ ὀξύας καλύπτουσι τὰς πρὸς τὴν θάλασσαν ἑστραμμένας κλιτῆς τῶν βουνῶν, ἐν ᾗ εἰς τὰς κοιλάδας πλάτανοι καὶ καρφαὶ ῥίπτουσι βαθεῖαν σκιάν. Εἰς τὰ χαμηλὰ παράλια φέεται καὶ ἡ ἐλαία, ἐκεῖ δὲ ἔχει τὴν πατρίδα

Εἰκ. 4. Χάρτης βροχῶν τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

τῆς ἠκερασεῖα. Ἐπειδὴ τὰ Ποντικὰ ὄρη ὀρθοῦνται συνεχῆ καὶ πτωχῶδη πρὸς τὴν παραλίαν ἡ συγκοινωνία πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν παρέχει μεγάλας δυσκολίας. Διὰ τοῦτο ὀλίγοι μόνον λιμένες ἐπὶ τῆς στενῆς καὶ ἐπιμήκους παραλίας ἀπέκτησαν σπουδαιότητα. Ἡ **Τραπεζοῦς** (25), ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλῆς, τραπεζοειδοῦς ἐκτάσεως, διενεργεῖ σπουδαῖον ἐμπόριον μετὰ τὴν Περσίαν καὶ Εὐρώπην. Ἐπὶ δύο αἰῶνας ὑπῆρξεν ἕδρα Ἑλληνικῆς Ἀυτοκρατορίας, καταλυθείσης τὸ 1461 ὑπὸ τοῦ Μωάμεθ τοῦ Β'. Αὕτη, ὡς καὶ ἡ ὅλη περιοχὴ τοῦ Πόντου, κατοικεῖτο μέχρι τῶν ἐσχάτων κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἐκ τῶν ἄλλων

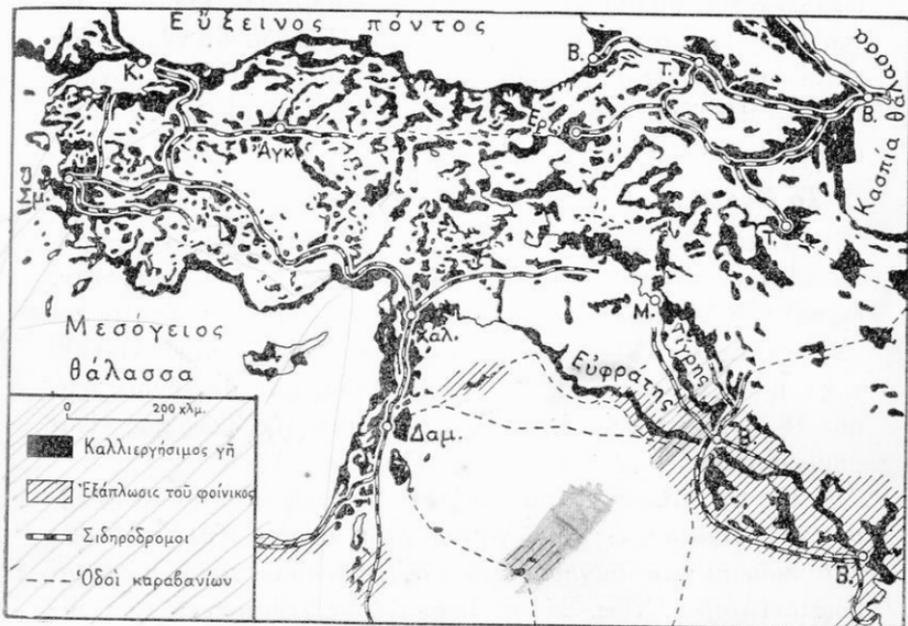
λιμένων τῆς παραλίας (Κερασσοῦντος, Ἄμισοῦ (Σαμψοῦν), Πάφρας) ἐξάγονται ὀπώραι, ξυλεία, καπνὸς κλπ. ἐκ δὲ τῆς **Ποντο-ηρακλείας** γαιάνθρακες.

β) Ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Ταύρου, ὑψηλὴ καὶ ὀγκώδης, ἐκτείνεται κατὰ τὴν νοτιὰν πλευρὰν τῆς χερσονήσου, ὁμοία κατὰ τὴν ἀγρίαν ὠραιότητα πρὸς τὰς Ἄλπεις. Στεναὶ Πύλαι, αἱ λεγόμεναι Κιλίκιαι, ἀνοιγεῖσαι ὑπὸ ποταμῶν εἰς τὸ δυσδιάβατον ὄρος, ὁδηγοῦν πρὸς τὸ μικρὸν, ἀλλ' ἠλιόλουστον καὶ εὐφορον **βαθύπεδον τῆς Κιλικίας**, τὸ ὁποῖον ἀρδεύουν οἱ ποταμοὶ Σάρος καὶ Πύραμος. Διὰ κανονικῆς ἀρδεύσεως παράγεται πλουσία συγκομιδὴ σιτηρῶν, βάμβακος, ὀπωρικῶν. Ἐδῶ καὶ ὁ φοῖνιξ ὠριμάζει τοὺς καρπούς του. Ἡ **Ταρσός**, ἡ γενέτειρα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἡ ὁποία ἄλλοτε ἦτο παράλιος, σήμερον κεῖται 20 χλμ. μακρὰν τῆς θαλάσσης. Ἄνι' αὐτῆς ἀνεπτύχθη ὡς λιμὴν εἰς τὴν παραλίαν ἢ **Μερσίνα** (20), ἣτις συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τὰ **Ἄδανα** (70), τὸ μεγαλύτερον κέντρον τῆς περιοχῆς. Δυτικῶς αὐτῆς ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Παμφυλίᾳ ἢ **Ἀιτάλεια** (17) κατοικεῖτο ἄλλοτε κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ Ἑλλήνων.

γ) **Τὰ δυτικὰ παράλια** τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (Ἰωνία, Αἰολίς, Καρία) διατελοῦν ὑπὸ ὅλως εὐνοϊκᾶς συνθήκας. Κανὲν ὄρεινόν περιτείχισμα ἐδῶ δὲν ἐμποδίζει τοὺς θερμοὺς ΝΔ ἀνέμους νὰ εἰσχωρήσουν βαθέως εἰς τὰς παραλίους πεδιάδας, αἱ ὁποῖαι ἀρδεύονται καὶ ὑπὸ ἀρκετὰ μεγάλων ποταμῶν. Τόση εἶναι ἡ εὐφορία των, ὥστε λέγονται «κῆπος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας». Συκαὶ, πορτοκαλλεαὶ καὶ ἑλαῖται θάλλουν εἰς τὰ πλάγια τῶν βουνῶν· ἀμπέλια καὶ κῆποι μὲ κερασέας, βερυκοκκέας καὶ ἄλλα ὀπωροφόρα κατέχουν τοὺς πρόποδας τῶν ὑψωμάτων· χωράφια μὲ ἀραβόσιτον, βαμβάκι καὶ ρύζι ἐκτείνονται εἰς τὰ βαθύπεδα, ὅσα πλημμυρίζονται μὲ τὰ νερὰ τῶν ποταμῶν. Ἄλλ' οἱ ποταμοὶ διὰ τῶν ἐπιχώσεών των σμικρύνουν ὀλονὲν τοὺς κόλπους καὶ μεταβάλλουν τὴν γραμμὴν τῆς παραλίας. Οὕτως οἱ λιμένες τοῦ Μιλήτου καὶ τῆς Ἐφέσου εἶναι σήμερον κεχωσμένοι δι' ἰλύος, ὑπῆρχε δὲ κίνδυνος νὰ ἀποκλεισθῇ καὶ ὁ λιμὴν τῆς Σμύρνης, ἂν δὲν μετεστρέφετο διὰ τεχνικῶν ἔργων ὁ ροῦς τοῦ Ἑρμου ποταμοῦ πρὸς ἄλλην διεύθυνσιν. Οὕτως ἡ **Σμύρνη** (150) διεφύλαξε τὸν μέγαν καὶ ἀσφαλῆ λιμένα της καὶ ἀπέβη ἡ σπουδαιότερα πόλις τῆς χερσονήσου. Εἰς αὐτὴν συγκεντροῦνται ὅλα τὰ προϊόντα τοῦ ἐσωτερικοῦ, ὡς σῦκα,

σταφίδες, λάδι καὶ τάπητες. Πλήθος ἄλλων πόλεων, ὅλων Ἑλληνικῶν, ὑπῆρχον εἰς τὴν παραλίαν, ὡς αἱ Κυδωνίαι, ἡ Φώκαια, ἡ Κρήνη, τὰ Βουρλά, ἡ Ἐφεσος, ἀλλ' ὅλαι ἐρημώθησαν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Οὗτοι καὶ νέα ἐρείπια πλησίον εἰς τὰ πολλὰ τῶν ἀρχαίων ἑλληνικῶν πόλεων μένουσιν ἐκεῖ, διὰ τὰ μαρτυροῦν περὶ τῆς συνεχείας τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ.

Ἡ ἰδία εὐφορία ἀπαντᾷται καὶ βορείως εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Προποντίδος· ἐκεῖ ὑπάρχοντες ἐκτεταμένοι μορεῶνες, διὰ τῶν ὁποίων ἡ σηροτροφία ἀκμάζει, ἰδίᾳ εἰς τὴν *Προῦσαν* (60). Πολ-

Εἰκ. 5. Χάρτης καλλιεργείας καὶ συγκοινωνιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

λαὶ δ' εἶναι καὶ ἐδῶ αἱ πόλεις μὲ τὰ ἑλληνικὰ ὀνόματα καὶ τὴν ἑλληνικὴν ἱστορίαν, ὡς ἡ Νίκαια, ἡ Νικομήδεια, ἡ Πάνορμος καὶ νοτιώτερον ἡ Μαγνησία καὶ ἡ Πέογαμος, ἡ περιώνυμος πρωτεύουσα τοῦ ὁμώνυμου ἀρχαίου βασιλείου.

4. Οἱ κάτοικοι καὶ ἡ ἱστορία των.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶναι χώρα Ἑλληνική, ἃν καὶ σήμερον μόνον Τούρκοι κατοικοῦν εἰς αὐτήν. Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ Ὀμή-

ρου Ἕλληνας κατόκουν εἰς τὰ δυτικά αὐτῆς παράλια, ἀργότερα δὲ ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρον ἦτο Ἑλληνική. Κατὰ τὰ τελευταῖα ὅμως ἔτη τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας οἱ Τοῦρκοι εἰσέβαλον ἐξ Ἀνατολῶν καὶ μὲ σφαγὰς ὀλιγόστευσαν τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς. Ἀρκετοὶ ὅμως παρέμενον εἰς ὅλα τὰ παράλια (Πόντον, Προποντίδα, Ἰωνίαν, Κιλικίαν) ὡς καὶ εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἀντιταύρου (Καππαδοκίαν). Οὗτοι μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, εἶδον ἡμέρας ἐλευθερίας καὶ χαρᾶς, ὅταν ὁ στρατός μας κατεῖχε τὴν Σμύρνην καὶ μέγα μέρος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ὅμως τοῦ στρατοῦ μας οἱ Τοῦρκοι κατέσφαξαν ὅσους ἠμπόρεσαν Ἕλληνας Μικρασιάτας. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐσώθησαν κατέφυγον εἰς τὴν μητέρα Ἑλλάδα καὶ εὗρον νέαν κατοικίαν. Κανεὶς ὅμως μικρασιάτης δὲν ἠμπορεῖ νὰ λησμονήσῃ τὴν παλαιὴν ἀγαπητὴν πατρίδα, ὅπου εἶναι οἱ τάφοι τῶν πατέρων των.

5. Τὸ Κράτος.

Ἐκτὸς τῆς Μικρᾶς Ἀσίας τὸ Τουρκικὸν κράτος περιλαμβάνει σήμερον καὶ μέγα μέρος τῆς Ἀρμενίας καὶ τοῦ Κουρδιστάν, ὡς καὶ τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην μὲ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ Ἀδριανούπολιν. Οὕτω ἡ ὅλη ἔκτασις αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 760000 τ. χμ. ὁ δὲ πληθυσμὸς εἰς 13,5 ἑκατομμύρια ἦτοι ἀναλογοῦν σχεδὸν 18 κάτοικοι εἰς 1 τ.χμ. Τὸ πολίτευμα τῆς Τουρκίας εἶναι δημοκρατικόν.

Εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν ἀνήκουν φυσικῶς αἱ παρ' αὐτὴν νῆσοι τοῦ Αἰγαίου, ὡς καὶ ἡ νοτιῶς αὐτῆς κειμένη Κύπρος. Ὅλαι κατοικεῖνται ὑπὸ ἀμιγοῦς ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, ἀλλὰ μόνον αἱ βόρειοι (Λέσβος, Χίος, Σάμος, Ἰκαρία) ζοῦν ἐλεύθεροι εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἑλληνικῆς Πατρίδος. Αἱ νότιοι Σποράδες, ἡ ταλαιπώρος Δωδεκάνησος, κατακρατεῖται ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν, ἡ δὲ ἑλληνικωτάτη Κύπρος ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν. Διὰ τὸν Ἑλληνικὸν των πληθυσμὸν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν των ἱστορίαν τὰς νήσους ταύτας πραγματευόμεθα ὁμοῦ μετὰ τῶν ἄλλων νήσων τοῦ Αἰγαίου. Εἰς τὴν Τουρκίαν ἀπέμειναν ἡ Ἰμβρος, ἡ Τένεδος καὶ αἱ νῆσοι τῆς Προποντίδος, κατοικούμεναι ἐπίσης ὑπὸ Ἑλλήνων.

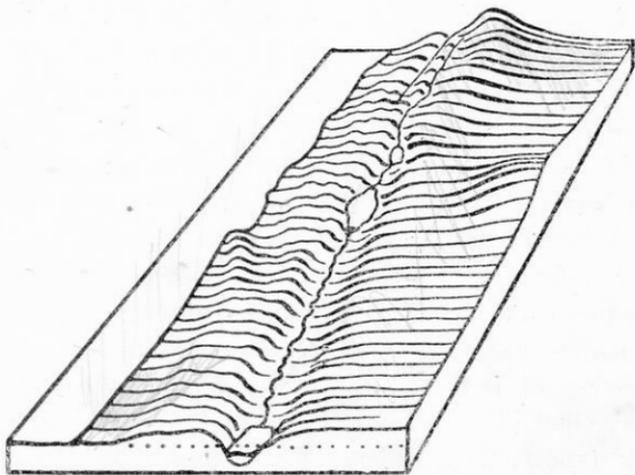
96
18
60
8
808
13,6 80,000

2. Συρία και Παλαιστίνη.

1. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν ἀνατολικὸν σιδηρόδρομον ἐντεῦθεν τῶν Κιλικίων πυλῶν. Ἀφοῦ διέλθης τὰς πύλας τοῦ Ἀμανοῦ ὄρους, εἰσέρχεται εἰς τὴν Συρίαν. Ποία σπουδαία μάχη ἔγινε κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους εἰς τὴν πεδιάδα τῆς παραλίας; 2. Τί δεικνύει ὁ χάρτης διὰ τὴν θέσιν καὶ τὰ φυσικὰ ὄρια τῆς Συρίας καὶ τῆς Παλαιστίνης; 3. Πῶς ὠνομάζετο τὸ πάλαι ἡ παραλία τῆς Συρίας; Τίνες φοινικικαὶ πόλεις σοῦ εἶναι γνωσταὶ ἐκ τῆς ἱστορίας; 4. Δεῖξε τὸν Ἰορδάνην ποταμὸν, τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ ἄλλας πόλεις καὶ τόπους τῆς Παλαιστίνης καὶ Συρίας, τοὺς ὁποίους γνωρίζεις.

1. Μορφή τοῦ ἐδάφους καὶ διαίρεσις τῆς χώρας.

Ἐκ τῆς παραλίας τῆς Συρίας ταξιδεύσωμεν πρὸς ἀνατολάς, ἀναβαίνομεν κατ' ἀρχὰς κλιμακωτὴν χώραν καὶ κατόπιν φθάνομεν εἰς ὑψηλὸν ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον διατέμνεται ἀπὸ βουνὰ ἀσβεστολιθικά. Τὸ ὑψηλότερον τούτων εἶναι ὁ **Λίβανος**, τοῦ

Εἰκ. 6. Διάγραμμα τῆς Παλαιστίνης.

ὁποίου μόνη ἡ δυτικὴ κλιτὺς εἶναι δασώδης (πεύκη καὶ κέδρος), ἡ δὲ κορυφὴ (3400 μ.) καθ' ὅλον τὸ ἔτος χιονοσκεπής. Ἐν προχωρήσωμεν ὀλίγον, φθάνομεν εἰς βαθεῖαν ταφροειδῆ κοιλάδα, ἡ ὁποία ἐπιμηκύνεται καὶ πρὸς βορρᾶν μὲν διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὄρδοντου ποταμοῦ, πρὸς νότον δὲ ὑπὸ τοῦ Ἰορδάνου. Πέραν

τῆς κοιλάδος τὸ ὄροπέδιον συνεχίζεται, ἀλλ' εἶναι πλέον ξηρὸν καὶ ἄγονον καὶ μόνον μὲ τὴν βοήθειαν τῆς καμήλου δυνάμεθα νὰ τὸ διαβῶμεν. Ἐὰν καὶ τὸ τμήμα τοῦτο διαβῶμεν, καταβαίνομεν ἀποτόμως εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Εὐφράτου. Ἡ πρὸς βορρᾶν τοῦ Λιβάνου χώρα ὀνομάζεται **βόρειος Συρία**, ἡ δὲ πρὸς νότον αὐτοῦ **νότιος Συρία** ἢ **Παλαιστίνη**. Ἡ στενὴ καὶ χαμηλὴ παραλία τῆς βορείου Συρίας ἐλέγετο τὸ πάλαι **Φοινίκη**.

2. Φυσικαὶ περιοχαί.

α) Ἡ **παραλιακὴ ζώνη** μετὰ τῆς παρ' αὐτὴν κλιμακωτῆς χώρας ἔχουν κατὰ τὸν χειμῶνα ἀρκετὰς βροχάς, ἐπειδὴ τότε πνέουν ἄνεμοι ἐκ τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Ἐνεκα τούτου καὶ αἱ δυτικαὶ κλιτύες τῶν βουνῶν δέχονται ἀφθονωτέρας βροχάς· ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν, διὰ τοῦτο ἡ παραγωγὴ τοῦ ἐδάφους εἶναι πλουσία. Οἱ καλύτερον καλλιεργούμενοι τόποι εὐρίσκονται εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ Λιβάνου· οἶνοι, βαμβάκι, ῥύζι, ἐλαίαι, πορτοκάλια, κίτρα καὶ σῦκα παράγονται ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ. Αὐτὸς εἶναι ὁ λόγος, διὰ τὸν ὅποιον ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ παραλία αὕτη κατοικεῖτο πυκνά. Ἄλλ' ἐν ᾧ εἰς τὸ νότιον αὐτῆς μέρος οἱ **Φιλισταῖοι** κατεγίνοντο εἰς μόνην τὴν γεωργίαν, εἰς τὸ βόρειον οἱ **Φοίνικες** εἶχον ἀφοσιωθῆ εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἀπέβησαν ἔμποροι καὶ μεσίται μεταξὺ Ἄνα ἄλλης καὶ Δύσεως. Αἱ πόλεις τῆς Φοινίκης **Τύρος** καὶ **Σιδῶν** ἦσαν ἄλλου τὸ τέγμα, εἰς τὸ ὅποιον κατέληγον μεγάλαι ἐμπορικαὶ ὁδοὶ ἐκ τῶν Ἰνδιῶν, τοῦ Ἰράκ καὶ τῆς Μεσοποταμίας. Σήμερον οἱ λιμένες οὗτοι εἶναι χωσμένοι ἀπὸ σωρούς ἄμμου καὶ πηλοῦ, τοὺς ὁποίους ἕνα ρεῦμα θαλάσσιον φέρει ἀπὸ τὸ στόμιον τοῦ Νείλου πρὸς ΒΑ. Οἱ μόνον λιμένες, οἱ ὅποιοι σήμερον διατηροῦν ἀξίαν τινὰ διὰ τὴν ναυτιλίαν, εἶναι ἐκεῖ ἡ **Ἰόπη** (Γιάφα 40), τὸ ἐπίγειον τῆς Παλαιστίνης (πορτοκάλια Γιάφας) καὶ ἡ **Βηρυτιός** (150), τὸ ἐπίγειον τῆς βορείας Συρίας.

β) Ἡ **Βορεία Συρία** λέγεται καὶ «Κοιλίη Συρία» διὰ τὸ μακρὸν καὶ βαθὺ ὄρυγμα, τὸ ὅποιον κατὰ μῆκος τῆς παραλίας διατέμνει τὴν χώραν. Εἰς τὰς ἀνατολικὰς ὑπωρείας τοῦ Ἀντιλιβάνου ἐκτείνεται ὡς «ῥάσις» ἐν μέσῳ ξηρᾶς στέππης ἡ χώρα τῆς **Δαμασκοῦ**, πλουσίως ἀρδευομένη ἀπὸ τὰς πηγὰς καὶ τὰ ποτάμια τοῦ ὄρους. Διὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους καὶ τὴν ὠραιότητά

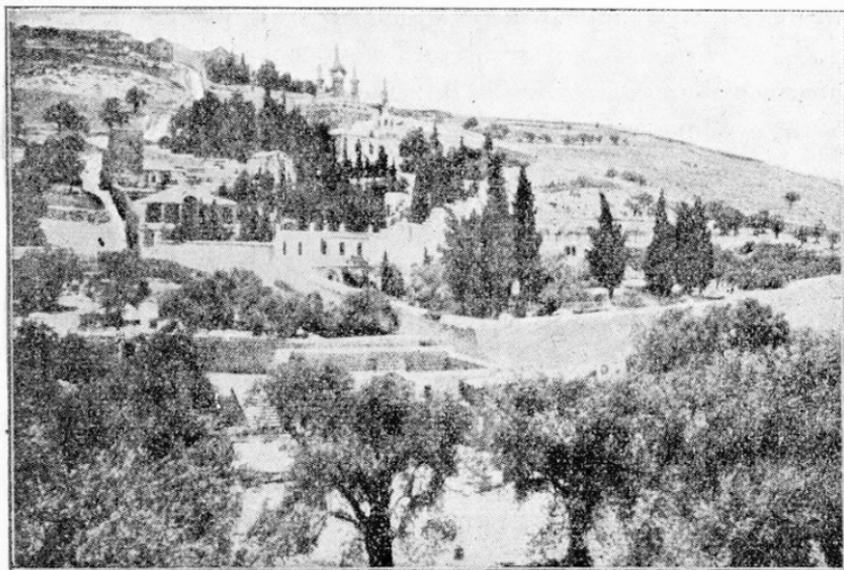
της οἱ Ἄραβες τὴν ἀποκαλοῦν «ὄφθαλμὸν τῆς Ἀνατολῆς» καὶ «ἐπίγειον παραδείσον». Κρυμμένη μέσα στοὺς κήπους ἡ Δαμασκὸς προδίδεται ἀπὸ τοὺς ὑψηλοὺς μιναράδες τῶν τζαμιῶν της. Φοίνικες καὶ πορτοκαλλεῖαι, συκαὶ καὶ μορέαι εἶναι τὰ δένδρα τῶν κήπων. Ἡ πόλις εἶναι ἀρχαιοτιότη· τὰ ὑφάσματά της καὶ τὰ σπαθιά της (δαμασκηνα) ὑπῆρξαν ἀνέκαθεν ὀνομαστά. Ἔχει 250 000 κατοίκων καὶ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν **Βηρυττὸν** καὶ τὸ **Χαλέπιον** (200), κέντρα σπουδαῖα ἐμπορίου. Ἐξ αὐτῆς ὁ σιδηρόδρομος προχωρεῖ πρὸς νότον εἰς τὴν Ἀραβίαν.

γ) **Νοτία Συρία ἢ Παλαιστίνη.** Ὁ Ἰορδάνης πηγάζων ἐκ τοῦ Ἀντιλιβάνου στρέφεται πρὸς νότον, διαρρέει τὴν ἐλώδη λίμνην Μερόμ καὶ τὴν πολὺῖχθον Γενησαρὲτ καὶ κατόπιν χύνεται εἰς τὴν **Νεκρὰν Θάλασσαν**, τῆς ὁποίας ἡ μὲν ἐπιφάνεια κεῖται 400 μ. ὑπὸ τὸ ἐπίπεδον τῆς θαλάσσης, ὁ δὲ βυθὸς 800 μ. ὑπ' αὐτὸ (Εἰκ. 6). Ἀπὸ τὸ θειάφι καὶ τὸ πολὺν ἀλάτι, πού τὰ νερά της περιέχουν, κανὲν εἶδος ψαριοῦ δὲν ζῆ εἰς αὐτήν, καὶ ποτὲ ἔνα πουλι δὲν σταματᾷ εἰς τὰς ἀποτόμους καὶ γυμνάς ὄχθας της.

Δυτικῶς τοῦ Ἰορδάνου ἐκτείνεται ὑψηλὸν ἀσβεστολιθικὸν ὄροπέδιον, ἡ **Γῆ Χαναάν**. Βροχὰς ἔχει μόνον κατὰ τὸν χειμῶνα· ὄθεν ἡ Χαναὰν εἶναι χώρα ξηρὰ καὶ ἄγονος. Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰσραήλ, οἱ ὁποῖοι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους κατόικουν αὐτήν, συνέλεγον τὰ νερά τῆς βροχῆς εἰς βαθεῖς λάκκους ὡς καὶ εἰς δεξαμενάς καὶ μὲ τὴν φιλεργίαν των μετέβαλον τὸ ξηρὸν ὄροπέδιον εἰς γῆν, ἔξ ἧς «ἔθροε μέλι καὶ γάλα». Ὅπου δὲν ἦτο δυνατὴ καμμία καλλιέργεια, ἐκεῖ κατεγίνοντο εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Οὕτως ἐξηγεῖται πῶς ἠμποροῦσεν ἡ Χαναὰν νὰ τρέφῃ τόσας γενεὰς Ἰουδαίων. Ἄλλ' ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν κακοδιοίκησιν ἡ Χαναὰν ἠρημώθη. Μόνη μεγάλη σχετικῶς πόλις ἐν αὐτῇ ἀπέμεινεν ἡ **Ἱερουσαλήμ** (90), ἡ ὁποία κεῖται εἰς ὕψος 800 μ. καὶ κατοικεῖται ὑπὸ Ἀράβων χριστιανῶν, Ἰουδαίων καὶ Ἑλλήνων. Κατ' ἔτος πολλαὶ χιλιάδες χριστιανῶν ἀπ' ὅλον τὸν κόσμον συρρέουν ἐκεῖ, διὰ νὰ προσκυνήσουν καὶ νὰ προσευχηθοῦν εἰς τοὺς Ἁγίους Τόπους. Ὁ Πανάγιος Τάφος ἀνήκει κατὰ παράδοσιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν Πατριαρχεῖον τῆς Ἱερουσαλήμ. Οἱ ἄλλοι ἐκ τῆς Ἱερᾶς Ἱστορίας γνωστοὶ τόποι εἶναι μικρὰ χωρία, π. χ. ἡ Βηθλεὲμ (7000), ἡ Ἱεριχώ (300), ἡ Ναζαρέτ (7500), ἡ Γεθσημανή. Ἡ Ἱερουσαλήμ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ ἐπίνειόν της, τὴν **Γιάφαν**. Εἰς

τὰ νότια τῆς Παλαιστίνης ἐπὶ τριγωνικῆς χερσονήσου ὑψοῦται τὸ ὄρος *Σινᾶ*, γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ Μωϋσέως.

Ἀνατολικῶς τοῦ Ἰορδάνου ἐκτείνεται στέππη ἔρημος, ἡ ὁποία εἰς τινὰς μεμονωμένους τόπους παρουσιάζει μετρίαν βλά-

Εἰκ. 7. Κῆποι τῆς Γεθσημανῆς.

στησιν. Ἐκεῖ ἄραβες βεδουῖνοι ἀσχολοῦνται ἰδίως εἰς τὴν κτηνοτροφίαν προβάτων.

3. Πληθυσμός. Πολιτικὴ κατάστασις.

Ἐπειδὴ ἡ Συρία κατέχει θέσιν διάμεσον μεταξὺ Μεσοποταμίας καὶ Αἰγύπτου, πολλοὶ λαοὶ κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἱστορίας ἐπέρασαν δι' αὐτῆς. Ἐκ νότου ἦλθον Αἰγύπτιοι καὶ Ἀραβες, ἐκ βορρᾶ καὶ ἀνατολῶν Βαβυλώνιοι, Ἀσσύριοι, Ἕλληνες καὶ Τοῦρκοι, ἐκ δυσμῶν Ρωμαῖοι, Σταυροφόροι, Γάλλοι καὶ Ἀγγλοι. Διὰ τοῦτο μίαν μόνον φοράν, ἐπὶ τῶν Σελευκιδῶν, ἡ Συρία ἀπέτέλεσεν ἰσχυρόν, ἀνεξάρτητον κράτος. Καὶ ὅμως τὸ ἔδαφος τῆς Συρίας ἔδωκεν εἰς τὸν κόσμον δύο μικροῦς, ἀλλ' ἐξόχως πολιτισμένους σημιτικoὺς λαοὺς, τοὺς Φοίνικας καὶ τοὺς Ἰουδαίους. Οἱ **Φοίνικες** ὑπῆρξαν ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λαὸς τῆς Μεσογείου· οἱ **Ἰουδαῖοι** δὲ ὁ λαός, ἐν τῷ ὁποίῳ ἀνεπτύχθησαν αἱ δύο θρησκείαι,

αί ὁποῖαι ὡς βάσιν τῆς διδασκαλίας τῶν ἔχουν τὴν πίστιν εἰς τὸν ἕνα Θεόν, ὁ Ἰουδαϊσμός καὶ ὁ Χριστιανισμός.

Σήμερον τὴν Συρίαν κατοικοῦν πολλὰ φῦλα σημιτικῆς κατὰ τὸ πλεῖστον καταγωγῆς, τὰ ὁποῖα κοινὴν ἔχουν τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν καὶ τὴν μουσουλμανικὴν θρησκείαν. Ἐπικρατέστεροι εἶναι οἱ **Δροῦσοι**. Εἰς τὴν Παλαιστίνην ὑπάρχουν ἄραβες χριστιανοί, ἀπὸ τίνος δὲ ἤρχισαν νὰ ἐγκαθίστανται Ἰουδαῖοι ἄποικοι, ποθοῦντες νὰ ἐπανιδρῶσουν ἐκεῖ ἔθνηκὸν ἰουδαϊκὸν κράτος.

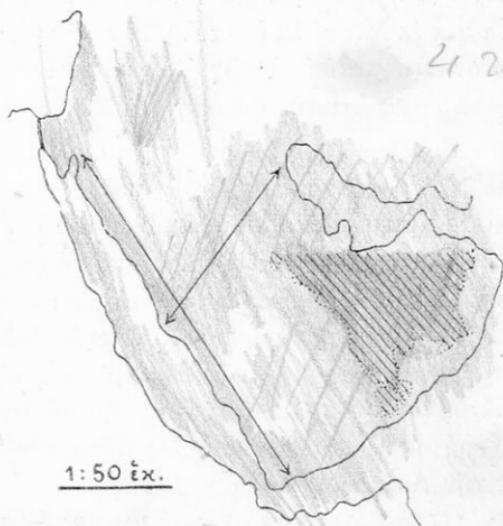
Μέχρι τοῦ παγκοσμίου πολέμου ἡ Συρία καὶ ἡ Παλαιστίνη ἦσαν εἰς χεῖρας τῶν Τούρκων. Ἀπὸ τοῦ τέλους αὐτοῦ τὴν μὲν βόρειον Συρίαν μὲ 2,5 ἑκατ. κατοίκων κατέχει ἡ Γαλλία, τὴν δὲ νότιον μὲ 1 ἑκ. κατοίκων ἡ Ἀγγλία.

3. Ἀραβία.

1. Ποῖον τὸ σχῆμα καὶ ἡ ἔκτασις τῆς Ἀραβίας ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν Βαλκανικὴν; 2. Ὄνόμασε τὰς θαλάσσας, αἱ ὁποῖαι περιβρέχουν τὴν Ἀραβίαν. 3. Ποῖα μέρη αὐτῆς κατέχονται ὑπὸ ἐρήμων; ποῖα διασχίζονται ὑπὸ ὄροσειρῶν;

1. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.

Ἡ Συριακὴ ἐρημος συνέχεται πρὸς νότον μὲ τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀραβίας. Τοῦτο, ὅπως καὶ ἡ γειτονικὴ Ἀφρική, εἶναι ὑψηλή, (600—900 μ.) τραπεζοειδῆς χώρα, ἡ ὁποία συνίσταται ἀπὸ γρανιτικὰ πετρώματα καὶ πανταχόθεν περιβάλλεται ὑπὸ ὄροσειρῶν. Αὗται κλιμακῆδόν κατέρχονται πρὸς στενὴν παραλιακὴν ζώνην.

Εἰκ. 8. Σύγκρισις τῆς Ἀραβίας πρὸς τὴν Βαλκανικὴν.

Ἡ Ἀραβία εἰς ἕκτασιν εἶναι πενταπλασία τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἀλλ' ὁ πληθυσμὸς τῆς δὲν ὑπερβαίνει τὰ 4 ἑκατομμύρια ψυχῶν.

2. Φυσικὰ περιοχαί.

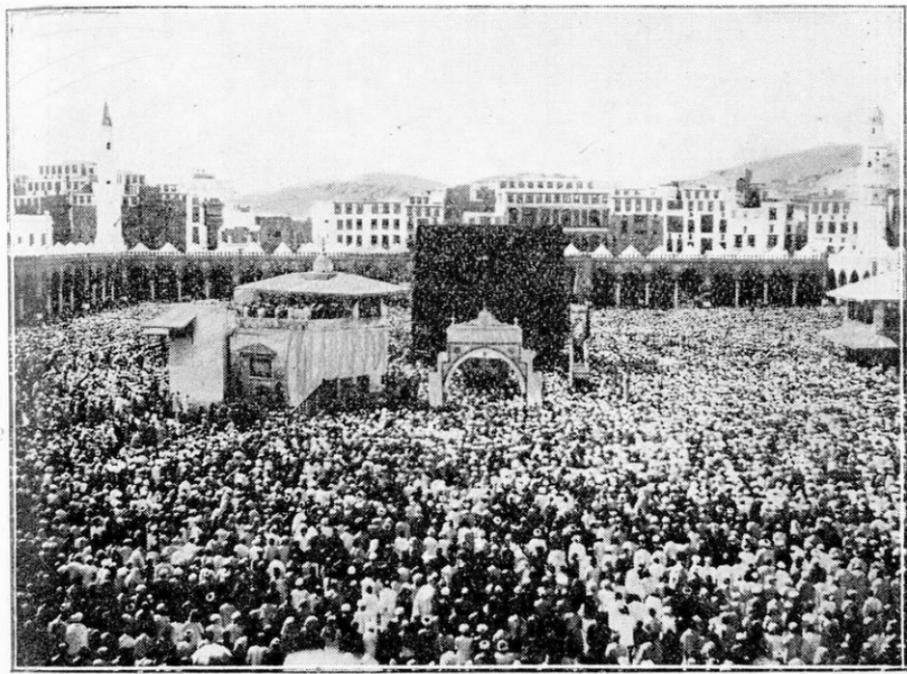
α) Ἡ κλιμακωτὴ ζώνη τῆς παραλίας. Οἱ θαλάσσιοι ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, φέρουν βροχὰς εἰς τοὺς κλιμακωτοὺς τόπους· τοῦναντίον τὰ πεδινὰ μέρη τῆς παραλίας εἶναι θερμαί, ἄνυδροι καὶ γυμναὶ περιοχαί. Πλουσίας βροχὰς δέχεται ἰδίᾳ ἡ κλιμακωτὴ παραλία κατὰ τὸ ΝΔ ἄκρον τῆς χερσονήσου. Ἐκ τούτου ἡ βλάστησις ἐκεῖ εἶναι πλουσία καὶ δικαίως ὁ τόπος οὗτος ἐπονομάζεται «*Εὐδαίμων Ἀραβία*» (*Υεμένη*). Τὰ χωρία τῶν Ἀράβων περιστοιχίζονται ἀπὸ φοίνικας, πορτοκαλλέας καὶ ἀμπέλους, εἰς δὲ τὰ πλάγια τῶν βουνῶν ἐκτείνονται φυτεῖαι καφέας. Ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς ἐξαγωγῆς *Μόκα* ἔλαβε τὸ ὄνομα ὁ εὐώδης καφὲς τῆς Ὑεμένης. Ἀπὸ τὴν ῥητίνην διαφόρων δένδρων αὐτῆς προέρχονται τὸ θυμίαμα καὶ ἄλλα ἀρώματα. Ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης ἡ *Χοδέϊδα* (25) διενεργεῖ ἐμπόριον καφέ. Ἐπὶ τοῦ στενοῦ δὲ πορθμοῦ Μπαμπ-έλ-Μπαντέμ (= πύλη τῶν δακρῶν) τὸ *Ἄδεν* (20), τὸ ὁποῖον κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἀγγλων, εἶναι σπουδαῖος σταθμὸς ἀνθρακείσεως ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ πρὸς τὰς Ἰνδίας.

Βορείως τῆς Ὑεμένης ἡ παραλία εἶναι ἐπίσης κλιμακωτή, ἀλλ' εἶναι πτωχὴ εἰς βροχὰς καὶ διὰ τοῦτο ὀλιγώτερον εὐφορος καὶ ἀραιότερα κατοικημένη· ὀνομάζεται *Πετραία Ἀραβία* ἢ *Χετζάζ*. Αὕτη εἶναι κοιτὶς τοῦ Μωαμεθανισμοῦ καὶ χιλιάδες πιστῶν κατ' ἔτος ἀποδημοῦν εἰς τὴν «μητέρα τῶν πόλεων», τὴν *Μέκκαν* (70) διὰ νὰ προσκυνήσουν τὸν ἱερὸν λίθον (μετεωρόλιθον), ὁ ὁποῖος εἶναι ἐντειχισμένος εἰς κυβοειδὲς οἰκοδόμημα, τὸν Κααβᾶ. Ἐκτὸς τούτου προσκυνοῦν εἰς τὴν *Μεδινὰν* (10) τὸν τάφον τοῦ προφήτου Μωάμεθ. Ἡ πόλις αὕτη συνδέεται διὰ σιδηροδρόμου μὲ τὴν Δαμασκόν.

Ἡ παραλία τῆς *νοτίου* Ἀραβίας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐπίπεδος, ἀμώδης καὶ ἄγονος. Τοῦναντίον τὸ παρὰ τὸν Περσικὸν κόλπον βαθύπεδον, ἐπειδὴ λαμβάνει δι' ὑπογείων πηγῶν ἀρκετὴν ὑγρασίαν, ἀναπτύσσει εἰς πολλὰ μέρη πλουσίαν βλάστησιν καὶ εἶναι προσοδοφόρον· ἀραβόσιτος, ῥύζι, βαμβάκι, ζαχαροκάλαμον

καὶ διάφορα ὀπωρικά εἶναι τὰ προϊόντα τῆς ἡγεμονίας τοῦ Ὀμάν, μὲ τὴν **Μασκάτην** (25) ὡς σπουδαῖον ἐμπορικὸν λιμένα.

β) **Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀραβίας.** Αἱ ὄροσειραὶ τῶν κραπέδων τοῦ ὄροπεδίου ἀποκλείουν αὐτὸ ἀπὸ τοὺς ὑγροὺς θαλασ-

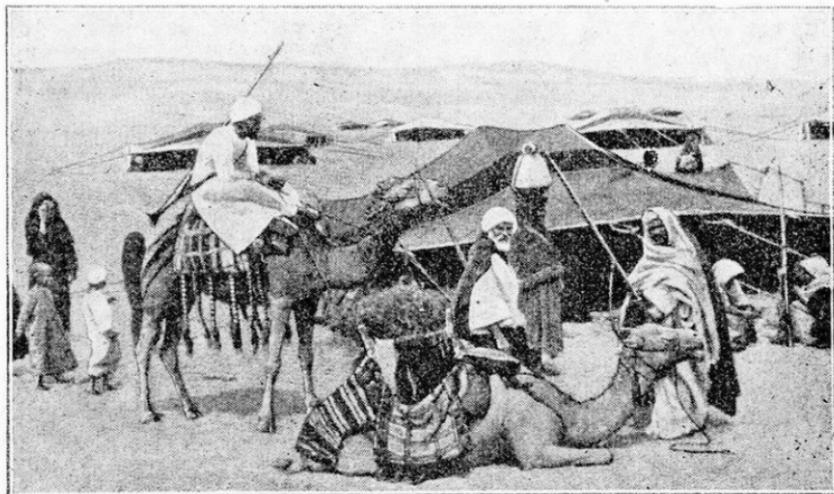

Εἰκ. 9. Προσκύνησις τοῦ ἱεροῦ λίθου ἐν Μέκκᾳ.

σίους ἀνέμους. Ἐκ τούτου τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας περιλαμβάνει ἐρήμους ἐκτάσεις μεγίστης ξηρότητος καὶ γυμνότητος. Ἐν ᾧ τὴν ἡμέραν καίονται ἀπὸ ἀφόρητον καύσωνα, τὴν νύκτα καταλαμβάνονται ἀπὸ παγωνιᾶν (ἡπειρωτικὸν κλίμα). Τὸν χειμῶνα ὅμως αἱ καταιγίδες εἶναι συχναί· τότε τὰ νερὰ συρρέουν εἰς τὰς βαθυτέρας λεκάνας τοῦ ἐδάφους, ὥστε ἐκεῖ δύναται νὰ ὑπάρξῃ βλάστησις φυτῶν. Εἰς τοὺς τόπους αὐτοὺς ζοῦν οἱ ὀλίγοι κάτοικοι, οἱ **Βεδουῖνοι**. Ἐπειδὴ δὲ ἀποζοῦν ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ δὲν εὐρίσκουν πάντοτε ἀρκετὴν τροφήν διὰ τὰ πρόβατα, τοὺς ἵππους καὶ τὰς καμήλους των, εἶναι ἠναγκασμένοι ν' ἀλλάσσουν συχνὰ τόπον διαμονῆς. Διὰ τοῦτο δὲν κατοικοῦν εἰς οἰκίας, ἀλλ' εἰς σκηνάς, τὰς ὁποίας εὐκόλα ἀποσποῦν καὶ στήνουν ἐκ νέου (**νομά-**

Γ. Α. Μέγα, Γεωγραφία Γ' γυμν. Ἡπειροὶ ἐκδ. α' 1932. 2

δες). Ἡ κάμηλος, ἡ ὁποία ἠμπορεῖ νὰ ταξιδεύῃ ἀρκετὰς ἡμέρας χωρὶς τροφήν καὶ νερό, εἶναι διὰ τὸν Ἄραβα ὡς «πλοῖον ἐν

Εἰκ. 10. Σκηναὶ Βεδουϊνῶν.

τῇ ἐρήμῳ». Οἱ Βεδουῖνοι ζοῦν κατὰ φυλάς, αἱ ὁποῖαι ὑπακούουν εἰς ἓνα ἀρχηγόν (Σείχην).

3. Πληθυσμὸς καὶ πολιτικὴ κατάστασις.

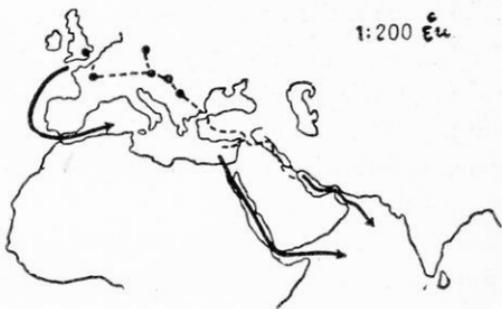
Οἱ Ἄραβες ἀνήκουν εἰς τὴν λευκὴν ἢ Καυκασίαν φυλὴν, καθὼς καὶ ἡμεῖς, μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἶναι κάπως μελαψοί. Εἰς τοὺς χρόνους τοῦ Μωάμεθ ἐτράπησαν εἰς κατακτήσεις καί, ἀφ' οὗ κατέλαβον τὴν Συρίαν, τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Περσίαν, τὴν Αἴγυπτον καὶ ὅλην τὴν Βόρειον Ἀφρικὴν, ἐπέρασαν καὶ εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ὅπου, ὡς εἶδομεν, παρέμειναν ἐπὶ 800 ἔτη καὶ ἀφῆκαν ἀρκετὰ ἴχνη τῆς τέχνης καὶ τοῦ πολιτισμοῦ των. Ὁμοίως εἰς τὴν Δαμασκὸν καὶ τὴν Βαγδάτην ἐπὶ αἰῶνας ἤκμαζεν ὁ ἀραβικὸς πολιτισμὸς, ἀλλ' οἱ Τοῦρκοι, οἱ ὁποῖοι κατέλαβον τὰς ἀραβικὰς χώρας, τὸν ἐξηφάνισαν. Ἀπὸ τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης (1919) ἰδρῦθησαν ἀνεξάρτητα Ἀραβικὰ κράτη, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Ἀγγλίας. Μᾶλλον ἀνεξάρτητος ἀπὸ τῶν Ἀγγλῶν εἶναι ὁ σουλτᾶνος τῶν Μωαβιτῶν, ὁ κύριος τῆς περιοχῆς *Νετζέδ*, ὅστις ἐπεξέτεινε τὴν κατοχὴν του καὶ ἐπὶ τῆς ἱερᾶς γῆς τῆς Χετζάζης. Ἀνεξάρτητον εἶναι ἐπίσης τὸ μικρὸν *σουλτανᾶτον τῆς Ἰεμένης* μὲ πρωτεύουσαν τὴν *Σανά* (20).

4. Μεσοποταμία.

1. Ποιοι ποταμοί προσέδωκαν τὸ ὄνομα τοῦτο εἰς τὴν χώραν;
2. Πόθεν πηγάζουν καὶ ποῦ ἐκβάλλουν οὗτοι; Τὸ δέλτα των προχωρεῖ 50 μ. κατ' ἔτος εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον;
3. Ποίας πόλεις καὶ ποίους τόπους τῆς Μεσοποταμίας γνωρίζεις ἐκ τῆς ἱστορίας;
4. Διὰ ποίας ὁδοῦ ἤμπορεῖς νὰ ταξιδεύσης ταχύτερον καὶ ἀναπαυτικώτερον ἐκ τῆς πατρίδος σου πρὸς τὴν Βαγδάτην;

1. Θέσις καὶ ἔκτασις.

Ὡς καὶ τὸ ὄνομα δηλοῖ, ἡ χώρα αὕτη περικλείεται ἐν μέσῳ ποταμῶν, τοῦ Τίγρητος καὶ τοῦ Εὐφράτου, ἀλλ' ἔκτείνεται καὶ πέραν αὐτῶν, ἀνατολικῶς μὲν μέχρι τῶν προπόδων τῶν Περσικῶν ὄρέων, δυτικῶς δὲ μέχρι τῶν ὀρίων τῆς Συροαραβικῆς ἐρήμου. Ἡ Μεσοποταμία εἶναι ἀνοικτὴ πρὸς τὸν Περσικὸν κόλπον· ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸ δυτικώτατον αὐτῆς ἄκρον δὲν ἀπέ-

Εἰκ. 11.

χει πολὺ ἀπὸ τὸν μυθὸν τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου, ἡ χώρα αὕτη ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας τῆς νοτίου Εὐρώπης καὶ τῆς νοτίου Ἀσίας.

2. Κλίμα καὶ ἔδαφος.

Υψηλὰ καὶ ξηρὰ ὄροπέδια περικλείουν ἀπ' ἀνατολῶν καὶ δυσμῶν τὴν Μεσοποταμίαν· διὰ τοῦτο εἶναι καὶ αὕτη πτωχὴ εἰς βροχὰς καὶ ἔχει ἐξαιρετικῶς θερμὰ θέρη, τὰ ὅποια καθιστοῦν τὴν Βαγδάτην μίαν ἐκ τῶν θερμοτάτων πόλεων τῆς γῆς (Μέση θερμοκρα. Ἰουλίου 34°, ἐν Ἀθήναις 27°. Εἰς τὴν ἀμμώδη ἔρημον πλησίον τῆς Βαγδάτης σημειώνεται ἡ ὑψίστη θερμοκρασία τῆς γῆς μὲ +78°). Κατὰ τὸν χειμῶνα βροχαὶ πίπτουν μόνον εἰς τὰ βόρεια μέρη καὶ εἰς τὰς ὄροσειράς τῆς περιφερείας. Ἄλλ' ἐνίστε καὶ ἡ Βαγδάτη ἔχει δι' ὀλίγας ἡμέρας τὸν χορὸν τῶν χιονονιφάδων. (Μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου 9°, ὄση καὶ ἐν Ἀθήναις).

Κατὰ ταῦτα τὰ βορειοδυτικὰ τῆς χώρας, τὰ ὁποῖα εἶναι ὑψηλότερα καὶ συνίστανται ἐξ ἄσβεστολίθου, ἀποτελοῦν πενιχρὰν στέππην, εἰς τὴν ὁποίαν νομάδες Βεδουῖνοι μὲ τὰς καμήλους, τοὺς ἵππους καὶ τὰ πρόβατά των ζοῦν ἐστερημένην ζωὴν. Τὰ νοτιοανατολικά ὅμως εἶναι ἐπιστροφόμενα μὲ παχεῖαν ἰλὸν καὶ ἐπὶ δύο σχεδὸν μῆνας πλημμυροῦνται ὑπὸ τῶν ποταμῶν. Ὅταν δηλαδὴ τὸν Μάρτιον τὰ χιόνια ἐπὶ τῶν Ἀρμενικῶν ὄρεων ἀρχίζουσι νὰ λειώνουν, τότε τὸ ὄρευμα τῶν ποταμῶν ἐξογκοῦται καὶ πλημμυρεῖ τὴν πεδινὴν χώραν. Ἀπὸ τὰς πλημμύρας τῶν ποταμῶν ἀπομένει παχὺ στρώμα ἰλύος, τὸ ὁποῖον χρησιμεύει ὡς ἄριστον λίπασμα.

3. Ἄλλοτε καὶ τώρα.

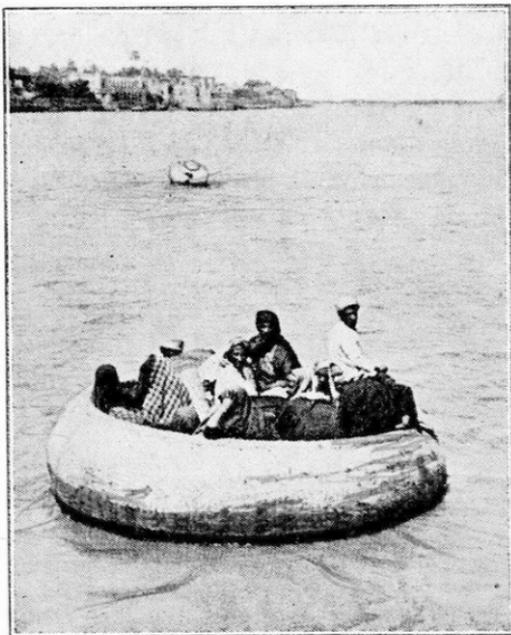
Ἄλλοτε διὰ διωρῶγων τὰ νερὰ τῶν ποταμῶν διωχετεύοντο καθ' ὅλην τὴν πεδιάδα καὶ οἱ ἀγροὶ ποτιζόμενοι ἐλάμβανον τὴν ὄψιν κήπου· τὰ σιτηρὰ καὶ τὸ ὄρῳ, ὅπως καὶ τὰ δένδρα τῶν φοινίκων, ἔδιδον πλουσίαν συγκομιδὴν. Ἐπειδὴ λοιπὸν καὶ τὸ ἔδαφος ἦτο εὐφορον καὶ ἡ θέσις τῆς χώρας εὐνοϊκὴ διὰ τὸ ἐμπόριον, πολλαὶ καὶ μεγάλαι πόλεις παρήχθησαν ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ὡς ἡ μυθώδης **Νινευῖ** καὶ ἡ κραταιὰ **Βαβυλών**, κατὰ τοὺς παλαιότητας χρόνους. Ἄλλ' ἡ μεγάλη εὐπορία ἔκαμε τοὺς κατοίκους μαλθακοὺς, γείτονες λαοὶ τοὺς ἐνίκησάν καὶ κατέρριψαν τὰς πόλεις των εἰς ἐρείπια. Νέαν ἀκμὴν εὗρεν ἡ χώρα ἐπὶ τῶν διαδόχων τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ κατόπιν ἐπὶ τῶν Ἀράβων Χαλιφῶν, διαδόχων τοῦ Μωάμεθ. Ἐπὶ τῶν Ἀράβων ἡ **Βαγδάτη** εἶχε 2 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων καὶ ἐθεωροῦτο ὡς ἡ λαμπροτάτη καὶ πλουσιωτάτη πόλις τοῦ κόσμου. Ἄλλ' ὅτε ἀργότερα ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων, παρήκμασε καὶ αὐτή· ἐπειδὴ δὲ καὶ τὰ ἀρδευτικὰ ἔργα παρημελήθησαν, ὅλη ἡ χώρα μετεβλήθη εἰς στέππην, ἐπὶ τῆς ὁποίας τώρα πλανῶνται ποίμνια προβάτων καὶ καραβάνια καμήλων. Σήμερον ἡ Βαγδάτη ἔχει 280 χιλιάδας κατοίκων καὶ ὑπάρχει ἐλπίς νὰ εὔρη νέαν ἀκμὴν μὲ τὸν σιδηρόδρομον, ὁ ὁποῖος συνέδεσε δι' αὐτῆς τὴν Κωνσταντινούπολιν μὲ τὸν Περσικὸν κόλπον. Καὶ ἡ **Μοσούλη** (60) ἡ ὁποία ἄλλοτε ἐφημίζετο διὰ τὰ λεπτὰ ὑφάσματά της (μουσελίνας), ἀρχίζει ν' ἀποκτᾷ νέαν σημασίαν, ἐπειδὴ πλησίον αὐτῆς εὐρέθησαν πετρελαιοφόροι πηγαί.

Ἄλλως τε καὶ διὰ τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης (1919) ἡ χώρα

ἀπεσπάρθη ἀπὸ τὴν Τουρκίαν καὶ ἀπετέλεσεν ἴδιον βασιλείον, τὸ τοῦ Ἰράκ (τριπλάσιον σχεδὸν τῆς Ἑλλάδος μὲ ἕκατ. κατοίκων), ἀλλ' ὑπὸ Ἀγγλικὴν προστασίαν. Ὅθεν, ἂν διοικηθῆ καλῶς, ἡμπορεῖ ν' ἀνακτήσῃ τὴν παλαιάν της εὐδαιμονίαν. Νέα ἀρδευτικὰ ἔργα ἀπέδωκαν ἤδη

εἰς τὴν καλλιέργειαν 40000-50000 τ.χλμ.

Ὡς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Τίγρητος χρησιμεύει ἡ **Μπάσσα** (50) μέγχοι τῆς ὁποίας ἀναπλέουν καὶ ἀτμόπλοια. Ὡς σωροί, σκεπασμένοι μὲ ἄμμιον, φαίνονται σήμερον αἱ πόλεις, οἱ ναοὶ καὶ οἱ πύργοι τῶν ἀρχαίων Βαβυλωνίων καὶ Ἀσσυρίων· ἀλλ' ἡ σκαπάνη τῶν ἀρχαιολόγων ἀνασκάπτει τοὺς τόπους τούτους τοῦ ἀρχαίου πο

λιτισμοῦ καὶ ἐρευνᾷ τὴν ἀρχαιοτάτην ἱστορίαν τῆς Βαβυλωνίας. Οἱ σημερινοὶ κάτοικοι εἶναι μουσουλμᾶνοι ὁμιλοῦντες τὴν ἀραβικὴν γλῶσσαν.

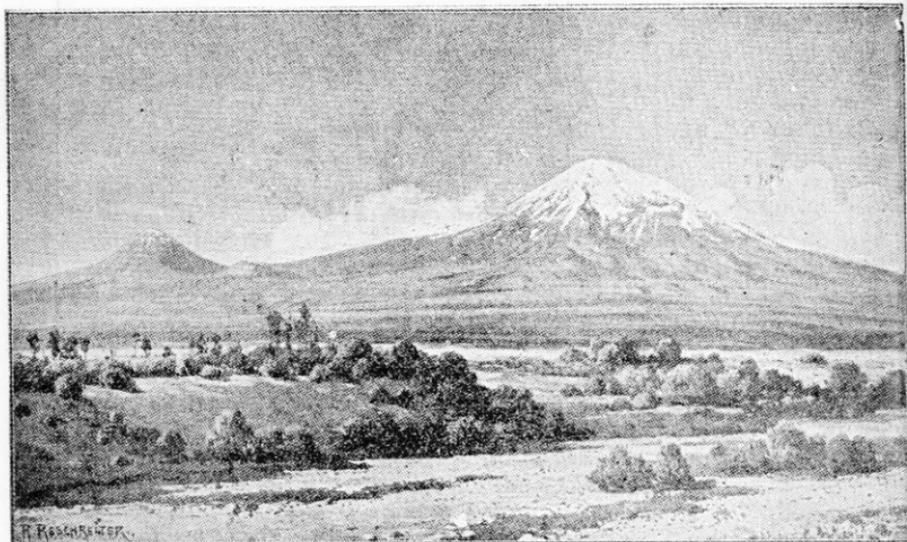
Εἰκ. 12. Διαπόρθμευοὶ ἐπὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ. Ὡς λέμβοι χρησιμεύουν μεγάλα στρογγύλα καλάθια, τὰ ὁποῖα πλέκουν μὲ λεπτὰς ράβδους καὶ κατόπιν ἐπαλείφουν μὲ πίσσαν.

5. Ἀρμενία.

1. Εὗρε τὸ ὄρος Ἀραράτ καὶ σύγκρινε τὸ ὕψος αὐτοῦ μὲ τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς ἰδιαιτέρας σου πατρίδος.
2. Ὀνόμασε τοὺς ποταμούς, οἱ ὅποιοι πηγάζουν ἀπὸ τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας, καὶ τὰς θαλάσσας, εἰς τὰς ὁποίας ἐκβάλλουν οὗτοι.
3. Ὀνόμασε τὰς δύο μεγαλυντέρας λίμνας.
4. Ὅρισε τὴν ἑκτασιν τῆς Ἀρμενίας.
5. Ποῖα κράτη διανέμονται μεταξύ των τὴν Ἀρμενίαν;

3 4 1. Ἡ χώρα.

Αἱ ὄροστοιχίαι τοῦ βορείου καὶ νοτίου κρασπέδου τῆς Μικρᾶς Ἀσίας προχωροῦσαι πρὸς ἀνατολὰς προσεγγίζουσι ἀνατολικῶς τοῦ Εὐφράτου ἀρκετὰ πρὸς ἀλλήλας, ἀλλ' εὐθὺς ἀποχωρίζονται πάλιν ἀλλήλων λαμβάνουσαι νοτιοανατολικὴν διεύθυνσιν. Οὕτω σχηματίζεται μεταξὺ τῶν ὄροπεδίων τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τοῦ Ἰρὰν ἐν σύμπλεγμα ὄροσειρῶν, ἡ Ἀρμενία. Αὕτη πρὸς βορρᾶν μὲν φθάνει μέχρι τῶν προπόδων τοῦ Κανκάσου, πρὸς νότον δὲ μέχρι τοῦ βαθυπέδου τοῦ Τίγρητος καὶ Εὐφράτου. Μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν ὑπάρχουσι μεμονωμένα λεκανοπέδια, ὡς τὸ τῆς

Εἰκ. 13. Τὸ Ἀραράτ τῆς Ἀρμενίας.

Ἐρζερούμ, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ ὕψος τῆς κορυφῆς τῆς Δίρφους. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ προβάλλουσι μεταξὺ τῶν ὄραξεων τῶν βουνῶν λίμναι, ὡς ἡ Βάν, τῆς ὁποίας ἡ κοίτη εὐρίσκεται εἰς ὕψος 1700 μ. Πολλὰ τῶν ὄρεων τῆς χώρας εἶναι ἠφαιστεια, μεταξὺ δὲ ὄλων ἐξέχει, ὡς πανύψηλος κῶνος μὲ ἀιωνίας χιόνας, τὸ Ἀραράτ (5200 μ.), τὸ γνωστὸν ἐκ τοῦ κατακλυσμοῦ τοῦ Νῶε ὄρος.

Ὅπως εἰς τὰς ὑπὸρείας τοῦ Βεζουβίου, οὕτω καὶ ἐδῶ τὸ ἔδαφος, προελθὼν ἀπὸ τὴν ἀποσάθρωσιν ἠφαιστειογενῶν πετρωμάτων, εἶναι γονιμώτατον· ἐπειδὴ δὲ δέχεται πλουσίαν βροχὰς

καὶ πολλαχοῦ ἀναβλύζουν ὕδατα, καλύπτεται ἀπὸ παχὴν τάπητα ἀλπειῶν χόρτων καὶ ἀνθέων, ὁ ὁποῖος διατηρεῖται πάντοτε καταπράσινος. Διὰ τοῦτο εἰς τὰ ὄρη τῆς Ἀρμενίας ἔχουν τὴν πηγὴν τῶν μεγάλων ποταμῶν (Τίγρης, Εὐφράτης, Ἀράξης).

2. Οἱ κάτοικοι. Πολιτικὴ κατάστασις.

Ἡ Ἀρμενία δὲν ἔχει φυσικὰ ὄρια καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἔχει καὶ ἐνότητα πληθυσμοῦ. Τὸ βόρειον αὐτῆς μέρος κατοικοῦν Ἀρμένιοι, τὸ δὲ νότιον Κοῦρδοι. Οἱ Ἀρμένιοι ἀνήκουν εἰς Ἰνδο-γερμανικὴν φυλὴν, ἡ ὁποία ἐν μέσῳ μουσουλμανικῶν λαῶν διέτηρε τὴν γλῶσσαν τῆς καὶ τὸν χριστιανισμὸν (Κοπτικὴ Ἐκκλησία). Εἶναι φιλόπονος καὶ μὲ πολλὰς ἀρετὰς προικισμένος λαός.

Κατοικοῦν εἰς τὰς κοιλάδας, αἱ ὁποῖαι ἔχουν κλίμα γλυκύ, καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ δενδροκομίαν. (Ἡ Ἀρμενία εἶναι πατρίς τῆς βερυκοκκέας). Ἄλλ' ἢ τουρκικὴ κακοδιοίκησις καὶ ἡ παντελὴς ἔλλειψις συγκοινωνιῶν ἐκράτησαν εἰς μαρasmus τὰ εὐφορώτατα ταῦτα μέρη, ὥστε οἱ Ἀρμένιοι χωρικοὶ ἐξακολουθοῦν νὰ κατοικοῦν εἰς χαμηλὰς οἰκίας ἐσκαμμένας κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν κλιτὸν τῆς κοιλάδος, ὅπως εἰς τὸν καιρὸν τοῦ Ξενοφῶντος. Ἐπειδὴ κατεφρονοῦντο ὑπὸ τῶν Τούρκων καὶ συχνὰ ἐσφάζοντο, πολλοὶ ἐξ αὐτῶν μετηνάστευσαν εἰς τὴν ΝΑ Εὐρώπην, ὅπου εὐδοκιμοῦν ὡς ἔμποροι καὶ τραπεζίται.

Οἱ Κοῦρδοι εἶναι μωαμεθανοί, οἱ θανάσιμοι ἐχθροὶ τῶν Ἀρμενίων· κατοικοῦν ἐπὶ τῶν ὀρέων ἀποζῶντες ἐκ τῆς κτηνοτροφίας καὶ τῆς ἀρπαγῆς· τὸν χειμῶνα καταβαίνουν χαμηλότερα διὰ νὰ διαχειμάσουν.

Κατὰ τὸν παγκόσμιον πόλεμον ἡ Ἀρμενία ὑπῆρξε τὸ θέατρον σφοδρῶν ἀγῶνων μεταξὺ Ρώσων καὶ Τούρκων. Διὰ τῆς συνθήκης τῆς εἰρήνης (1919) ἰδρύθη ἀνεξάρτητος Ἀρμενία, ἀλλ' οἱ Τούρκοι καὶ οἱ Ρῶσοι δὲν τὴν ἀνεγνώρισαν καὶ ἐξακολουθοῦν νὰ κατέχουν τὴν χώραν. Σήμερον τὸ ΒΑ τμήμα μὲ τὴν πρωτεύουσαν Ἐριβὰν (65) ἀνήκει εἰς τὴν Ῥωσικὴν ὀμοσπονδίαν, τὸ ΝΔ μὲ τὴν Ἐρζερούμ (30) εἶναι Τουρκικὸν καὶ τὸ Ἀνατολικὸν μὲ τὴν Ταυρίδα (180) κατέχεται ὑπὸ τῆς Περσίας.

6. Καννασία.

1. Ποία ὀροσειρὰ διατέμνει ἀπὸ Δ πρὸς Α τὴν Καννασίαν;
2. Μέτροσε τὸ μῆκος τῆς ὀροσειρᾶς ταύτης καὶ εὔρε τὸ ὕψος τῶν

κορυφῶν της εἰς τὸν χάρτην. Σύγκρινε μὲ ὄρη τῆς Εὐρώπης. 3. Ποῖον ἀρχαῖον μῦθον γνωρίζεις, συνδεδόμενον μὲ τὸν Καύκασον;

Καυκασία εἶναι ἡ μεταξὺ τῆς Μαύρης καὶ τῆς Κασπίας Θαλάσσης χώρα, τὴν ὁποίαν διατέμνει ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Καυκάσου. Διὰ ταύτης ἡ Καυκασία διαιρεῖται εἰς ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν Καυκασίαν.

4
1. Ὁ **Καύκασος** ἔχει μὲν τὸ μῆκος τῶν Ἄλπεων, ἀλλ' εἰς ὕψος ὑπερβάλλει αὐτάς· διότι πλῆθος κορυφῶν φθάνουν μέχρι 4500 μ., ἡ ὑψηλότερα δ' ἐξ αὐτῶν, τὸ παλαιὸν ἠφαιστέιον Ἑλμπρους, ἔξέχει ὡς ἀπομεμονωμένος κῶνος πολὺ ὑπεράνω ἀπὸ αὐτάς (5600 μ.). Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς Ἄλπεις ὁ Καύκασος δὲν ἔχει καμμίαν ἐγκαρσίαν κοιλάδα καὶ οὕτως ἀποτελεῖ τεῖχος ἀδιάβατον. Μόνον μία δίοδος, κειμένη εἰς ὕψος 2400 μ., διεσκευάσθη εἰς καλὴν ὁδὸν καὶ φέρει ἀπὸ τῆς βορείας πλευρᾶς εἰς τὴν νοτίαν (Βλαδικαυκάς—Τυφλίς). Τὸ δυτικὸν ἡμισυ τῆς ὄροσειρᾶς παρουσιάζει μεγαλοπρεπεῖς παγετῶνας καὶ ὠραῖα δάση· διότι ἐπικρατοῦν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι πνέουν ἐκ τῆς Μαύρης θαλάσσης καὶ εἶναι φορτωμένοι ὕδατος αἰετός. Τοῦναντίον τὸ ἀνατολικὸν τμήμα ἔνεκα τῆς ἐπικρατούσης ξηρασίας εἶναι πτωχὸν εἰς δάση. Ἄγρια ζῶα ἐπὶ τοῦ Καυκάσου διαιτῶνται ἀκόμη ὁ βίσων, ἡ δορκὰς καὶ ἡ αἶγαρος.

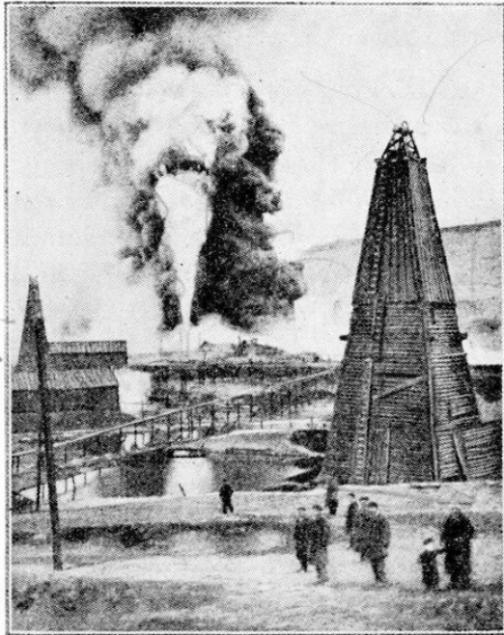
2. **Πέραν Καυκασία** (θεωρουμένη ἀπὸ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας) εἶναι ἡ πλατεῖα καὶ βαθεῖα ζώνη, ἡ μεταξὺ τοῦ Καυκάσου καὶ τῶν Ἀρμενικῶν ὄρέων. Αὕτη δι' ἑνὸς χαμηλοῦ ἐγκαρσίου ζυγοῦ (ὕψους 900 μ.), συνδέοντος τὴν ὄρεινὴν Ἀρμενίαν μὲ τὸν Καύκασον, διαιρεῖται εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικὸν τμήμα. Τὸ δυτικὸν εἶναι μικρὸν καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ (**Γεωργία**), τὸ ἀνατολικὸν τριπλάσιον αὐτοῦ καὶ διαρρέεται ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Κύρου (**Ἀτζερμπεϊτζάν**). Θερμαὶ πηγαὶ καὶ σεισμοὶ ἐνθυμίζουσι ἀκόμη καὶ σήμερον ὅτι ὀλόκληρος ἡ ἀντακροειδὴς ζώνη πρὸ ἀμνημονεῦτων χρόνων εἶχε πάθει καθίζησιν.

Ὀλόκληρος ἡ Πέραν Καυκασία διὰ τῆς ὑψηλῆς ὄροσειρᾶς προστατεύεται κατὰ τῶν βορείων ἀνέμων· ἐκ τούτου ἔχει κλίμα θερμὸν καὶ γλυκύ, ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐκ τῆς Μαύρης θαλάσσης ἀνέμων διατελεῖ μόνον ἡ περιοχὴ τοῦ Φάσιδος (ἀρχ. Κολχίς). Τοῦναντίον ἡ περιοχὴ τοῦ Κύρου, ὅσον προχωρεῖ πρὸς Α, τόσον γίνεται ξηροτέρα.

Πλουσία βλάστησις διακρίνει τὴν *χώραν τοῦ Φάσιδος*, ὁποία καὶ τὴν παραλίαν τοῦ Πόντου. Καρύαι, καστανέαι, δάση δρυὸς καὶ ὄξυας καλύπτουν τὰ βαθύτερα μέρη· ἐδῶ καὶ ἡ ἄμπελος αὐτοφυῆς ἀναρριχᾶται μέχρι τῆς κορυφῆς τῶν δένδρων· ἐδῶ ἔχει τὴν πατρίδα του καὶ ὁ φασιανός. Πέραν τοῦ ὄριου τῶν δασῶν ἐπὶ τῶν ὄρεων ἀκολουθεῖ ζώνη κυανῶν καὶ κιτρίνων ἀλπειῶν ὄσδων. Διὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ ἐδάφους τὸ τμήμα τοῦτο ἔχει σχετικῶς πυκνὸν πληθυσμὸν, ὡς λιμὴν δ' αὐτοῦ ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου χρησιμεύει τὸ *Βατούμ* (50).

Ἡ περιοχή τοῦ Κύρου, ὡς εἶπομεν, πάσχει ἀπὸ ξηρασίαν· παρὰ τὴν Κασπίαν μάλιστα μεταβάλλεται εἰς ἄλμυράν στέπην.

Ἐκεῖ ὅμως ὑπάρχουν πλουσιώτατα πηγαὶ πετρελαίου καὶ ἐκ τούτου τὸ *Βακὸν* ἀπέβη πολυάνθρωπος πόλις (450). Κέντρον ἐμπορικὸν εἶναι εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας ἡ *Τυφλίς* (200), ἡ ὁποία ἔλαβε τὸ ὄνομά της ἐκ τῶν παρ' αὐτὴν θερμῶν πηγῶν. Εἰς παραγωγὴν πετρελαίου ἡ Κавκασία κατέχει τὴν δευτέραν θέσιν. Σιδηρόδρομος διερχόμενος διὰ τῆς Τυφλίδος συνδέει τὸ Βακὸν μὲ τὸ Βατούμ.

Εἰκ. 14. Πετρελαιοπηγαὶ τοῦ Βακοῦ.

Ἄλλὰ τὸ πετρέλαιον διοχετεύεται τώρα ἀπὸ τὸ Βακὸν εἰς τὸ Βατούμ διὰ σωλῆνων (πρβλ. ὁμοίαν διοχέτευσιν ἀπὸ Πλοέσι εἰς Κωνσταντίαν).

3. Ἡ *ἐνγεῦθεν Κανκασία* εἶναι λοφώδης στέπη, ἡ ὁποία κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν, καθὼς καὶ κατὰ τὴν χρησιμοποίησιν τοῦ ἐδάφους (κτηνοτροφία καὶ γεωργία) ὁμοιάζει μὲ τὴν στέπην τῆς νοτίου Ῥωσίας.

4. Τὸ δυσπρόσιτον ὄρος ὑπῆρξε κατὰ καιροὺς τὸ καταφύγιον πολλῶν μικρῶν λαῶν, οἱ ὁποῖοι ἔφρουγον πρὸ τῶν ἐξ ἀνατολῆς καὶ νότου ἐπιδρομῶν. Ἐκ τούτου οἱ **κάτοικοι** τῆς Καυκασίας διαφέρουν πολὺ μεταξύ των κατὰ τὴν καταγωγὴν, τὴν γλῶσσαν, τὴν θρησκείαν, τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα. Διὰ τοῦτο οἱ Ἄραβες τὸν Καύκασον ὀνομάζουν «ὄρος τῶν γλωσσῶν». Εἰς μίαν περιοχὴν μικροτέραν κατ' ἑκτασιν ἀπὸ τὴν Βαλκανικὴν ὁμιλοῦνται 70 γλῶσσαι καὶ διάλεκτοι! Ἡ χώρα των μετὰ τὴν ἀλλαγὴν τοῦ πολιτεύματος ἐν Ῥωσίᾳ ἀπετέλεσε μικρὰς αὐτονόμους πολιτείας, αἱ ὁποῖαι περιλαμβάνονται εἰς τὴν Ἐνωσιν τῶν Ῥωσικῶν Σοβιέτ.

7. Ἰράν.

1. *Εὔρε τὰ Σοῦσα, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ ἀρχαίου βασιλείου τῶν Περσῶν. Ἀκολούθησε ἐξ αὐτῆς τὴν πορείαν τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. Μέχρις αὐτοῦ ἐκτείνεται τὸ ἱρανικὸν ὄροπέδιον.* 2. *Ἀκολούθησε ἐκ τοῦ ὄρους Ἰνδοκούχου τὴν διεύθυνσιν τῶν ὄροσειρῶν, αἱ ὁποῖαι περιβάλλουν τὸ ὄροπέδιον ποῦ συναντᾷς ὑψηλότατα ὄρη;* 3. *Μὲ ποίαν ὑψηλὴν χώραν συνέχονται αἱ ὄροσειραὶ τοῦ Ἰράν πρὸς δυσμὰς; μὲ ποίαν πρὸς ἀνατολάς;* 4. *Ποῖα κράτη ὑπάρχουν σήμερον ἐπὶ τοῦ ἱρανικοῦ ὄροπέδιου; Μὲ ποῖα κράτη συνορεύουν;*

1. Μορφὴ τοῦ ἐδάφους.

Ὡς ὁ χάρις δεικνύει, τὸ Ἰράν εἶναι ὄροπέδιον ἴσον μὲ τὸ Ἀραβικὸν κατὰ τὴν ἑκτασιν, ἀλλ' ὑψηλότερον αὐτοῦ (μέσον ὕψος 1300 μ.). Ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν τὸ Ἰρανικὸν ὄροπέδιον περιτοιχίζεται ἀπὸ μακρὰς ὄροσειράς, κατὰ τὰ βόρεια δ' αὐτοῦ ἄκρα συνάπτεται μὲ ὑψηλότατα ὄροπέδια, τὸ τῆς Ἀρμενίας καὶ τὸ τοῦ Παμίρ.

Καὶ ἐσωτερικῶς τὸ ὄροπέδιον διασχίζεται ἀπὸ διαφόρους ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι οὕτω περικλείουν μεταξύ των διάφορα λεκανοπέδια. Ταῦτα, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀραβίαν καὶ τὴν κεντρικὴν Μικρὰν Ἀσίαν, εἶναι σκεπασμένα ἐν μέρει μὲ ἄμμον, ἐν μέρει μὲ πηλόν. Ἐπειδὴ δηλαδὴ οἱ περίκλειστοι οὗτοι τόποι δὲν ἔχουν διεξόδους πρὸς τὴν θάλασσαν, αἱ λεπταὶ ὕλαι, τὰς ὁποίας οἱ ποταμοὶ συμπαρασύρουν ἀπὸ τὰ βουνά, δὲν ἐκφεύγουν πρὸς τὴν

θάλασσαν, ἀλλὰ παραμένουν καὶ πληροῦν τὰς λεκάνας τοῦ ἐσωτερι-
κοῦ· οὕτως αὐταὶ μὲ τὸν καιρὸν ἐτάφησαν ὑπὸ στρώματα πηλοῦ καὶ
ἄμμον ἕως τὰς ράχεις τῶν βουνῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖ ἐπικρατεῖ, ὡς
θὰ ἴδωμεν, μεγίστη ξηρασία, ὁ ἄνεμος ἀνασηκώνει τὴν λεπτὴν
ἄμμον εἰς σωρούς, τοὺς ὁποίους μετακινεῖ, καὶ οὕτω μεταβάλλει
τὸν τόπον εἰς ἀμμώδη ἔρημον.

Τὰ ὑψηλότερα ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Ἰράν εἶναι ὁ **Ἄλμπους**
παρὰ τὴν ἀκτὴν τῆς Κασπίας μὲ τὸν γιγαντιαῖον ἠφαιστειακὸν
κῶνον Ντεμαβέντ (5760 μ.) καὶ τὸ **Ἰνδοκοῦχον** εἰς τὸ ΒΑ ἄκρον
(7750 μ.) πρὸς τὸν Παμίρ.

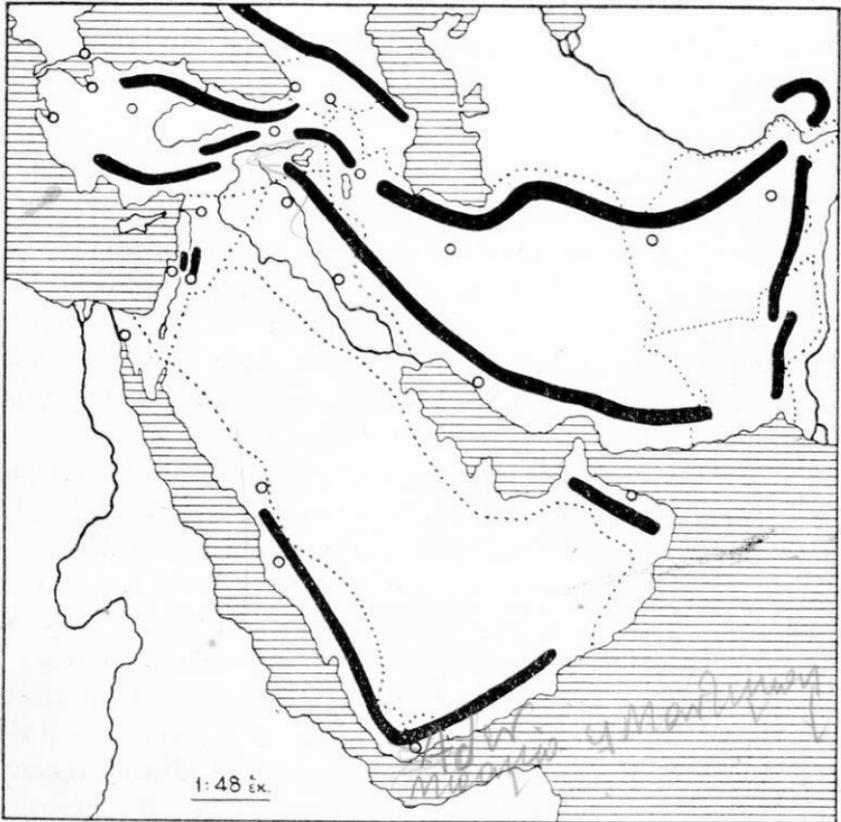
2. Κλίμα καὶ προϊόντα.

Αἱ κλιτύες καὶ αἱ ὑπώρειαι τῶν βουνῶν δέχονται συνήθως
πλουσίας βροχάς. Ἐπειδὴ δὲ καὶ τεχνητῶς τὸ ἔδαφος ἀρδεύεται,
ὑπάρχουν ἐκεῖ εὐφοροὶ ἀγροὶ δημητριακῶν, ὀπίου, καπνοῦ καὶ βάμ-
βακος, ἀμπέλια καὶ κῆποι, εἰς τοὺς ὁποίους ἡ κερασέα εἶναι αὐ-
τοφυής. Ὅθεν οἱ τόποι οὗτοι εἶναι πυκνὰ κατοικημένοι· ἐν ᾧ δὲ
μέρος τῶν κατοίκων καταγίνεται εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κη-
πουρικὴν, ἄλλοι ὑφαίνουν πολύχρωμα μεταξωτὰ καὶ τάπητας, οἱ
ὁποιοὶ εἶναι ὀνομαστοὶ καθ' ὅλον τὸν κόσμον.

Εἰς τὰ εὐρέα ὅμως λεκανοπέδια, τὰ ὁποῖα περικλείονται με-
ταξὺ τῶν βουνῶν, ἐπικρατεῖ ἀφόρητος καύσων καὶ τόση ξηρασία,
ὥστε καὶ ἐπὶ μῆνας ἂν ἀφεθῇ σιδηροῦν σκεῦος εἰς τὸν ἀέρα, δὲν
ὀξειδοῦται. Ἐν ᾧ δὲ τὸ θερὸς τὸ θερμομέτρον δεικνύει ὑπὸ σκιᾶν
τὴν μεσημβριάν 70° K. τὰς νύκτας καταβαίνει καὶ μέχρι τοῦ 0°
(κλίμα;). Οἱ ὀλίγοι ποταμοί, οἱ ὁποῖοι κατέρχονται ἐκ τῶν ὀρέων,
ἢ καταπίνονται ἀπὸ τὴν ἄμμον ἢ σταματοῦν εἰς ἔλη καὶ λίμνας ἄλ-
μυράς. Οἱ περικλειστοὶ δηλ. οὗτοι τόποι καὶ ἔδῳ, ὅπως καὶ εἰς
τὴν κεντρικὴν Μικρὰν Ἀσίαν, ἔχουν ἐπίστρωμα ἄλμυρᾶς ἄμμον,
τὸ ὁποῖον ἀντιφεγγίζει καὶ κάμνει τὴν ἔρημον νὰ φαίνεται ὡσάν
χιονισμένος ἀγρὸς (ἄλμυρᾶ ἔρημος). Θὰ ἦσαν κάποτε πυθμὴν θα-
λάσσης, διὰ νὰ εἶναι ἐπιστρωμένοι μὲ ἄλας! Ὅθεν καὶ τὰ ἕξοντα
ῥέματα περιέχουν πάντοτε ὀλίγον ἄλας καὶ ἐπειδὴ εἰς τὰς λίμνας,
ὅπου χύνονται, ἢ ἐξάτμισις εἶναι πολὺ δυνατὴ, ἢ ἄλμυρὰ σύστασις
τῶν ὑδάτων διαρκῶς ἐνισχύεται. Ἐννοεῖται τώρα ὅτι αἱ ἄλμυραὶ
αὐταὶ στέπαι εἶναι ἄγονοι καὶ μόνον μερικοὺς ἀκανθώδεις θά-
μνους παράγουν. Πλάνητες ποιμένες μὲ τὰ ἄλογα, τὰ βόδια καὶ
τὰς καμήλους τῶν εἶναι οἱ μόνοι κάτοικοι τῶν ἐρήμων τούτων.

3. Πολιτική διαίρεσις.

᾽Οροσειραὶ τινες κατερχόμεναι ἀπὸ Β πρὸς Ν διαιροῦν τὸ Ἰρανικὸν ὄροπέδιον εἰς δυτικὸν καὶ ἀνατολικὸν μέρος. Τὸ δυτικὸν περιλαμβάνει τὸ **Βασίλειον τῆς Περσίας** μὲ 9 ἑκατομμύρια κατοίκων. Οὗτοι εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Περσῶν, συγγενεῖς τῶν Εὐρωπαϊῶν καὶ τῶν Ἰνδῶν, ἀλλ' ἀπὸ τὸν καιρὸν, ὅπου οἱ Ἄραβες εἶχον κατακτήσει τὴν Περσίαν ἔγιναν διὰ τῆς βίας μωαμεθα-

Εἰκ. 15. Αἱ γῶραι τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

νοί. Ἀνemieίθησαν ὅμως πολὺ καὶ μὲ τουρκικῆς καταγωγῆς φυλά. Ὁ βασιλεὺς τῶν ὀνομάζεται **Σάχης** καὶ διαμένει εἰς τὴν **Τεχεράνην** (210) (θέσις;) μὲ τοὺς στενοὺς καὶ ἀκαθάρτους δρόμους καὶ τὰς εὐρείας πλατείας καὶ ἀγορὰς (χαλιὰ καὶ μεταξωτά). Ἀπὸ τὴν Τεχεράνην μία παναρχαία ὁδὸς διὰ τῆς **Ταυρίδος** (180) ἄγει πρὸς τὴν Τραπεζοῦντα. Εἰς εὐφορον ὄρεινὴν κοιλάδα τῆς νοτίου

Περσίας ἢ **Σχιράς** (30) εἶναι περίφημος διὰ τοὺς κήπους τῶν ῥόδων καὶ τὸ κόκκινο κρασί. Μεγάλην ἀξίαν ἀρχίζει νὰ προσλαμβάνῃ ἢ χώρα μὲ τὴν ἀνακάλυψιν πετρελαιοπηγῶν εἰς τὸ ΝΑ ἄκρον αὐτῆς. Ὁ κύριος λιμὴν τῆς Περσίας εἶναι τὸ **Ἄβουσιρ** ἐπὶ τοῦ Περσικοῦ κόλπου.

Τὸ ΒΑ μέρος τοῦ Ἰράν κατέχεται ἀπὸ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ **Ἀφγανιστάν** (12 ἑκατ. κάτοικοι, συγγενεῖς μὲ τοὺς Πέρσας, Μωαμεθανοί). Ἡ κοιλὰς τῆς **Καβούλ** (140) συνδέει τὸ Ἰράν μὲ τὰς Ἰνδίας, ἐν ᾧ ἄλλη ὁδὸς διὰ τῆς **Κεράτ** (20) φέροι πρὸς τὸ βαθυπέδον τοῦ Τουράν. Τὸ ΝΑ τμήμα τοῦ Ἰράν εἶναι ἡ ἔρημος **Γεδρωσία**, τὴν ὁποίαν ἐπέρασε μὲ τὸν στρατόν του ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος, ὅταν ἐπέστρεφεν ἀπὸ τὸν Ἰνδὸν ποταμόν. Σήμερον λέγεται **Βελουτχιστάν** καὶ ἔχει ἀραιότατον πληθυσμόν. Οἱ κάτοικοι (500 χιλ.) ζοῦν ὡς νομάδες, ἢ δὲ χώρα των ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν διοίκησιν τῶν Ἰνδιῶν.

Ἀσκήσεις. 1. Τίνας χώρας σοῦ δεικνύει ὁ ἀπέναντι χάρτης; 2. Κάμε μεγέθυνσιν αὐτοῦ καὶ ἐπίγραψε τὰ ὀνόματα τῶν σημειωμένων ὁρέων, ποταμῶν, πόλεων κλπ. 3. Διατὶ τὰ ὄροπέδια τῆς ΝΑ Ἀσίας εἶναι στέπαι ἢ ἔρημοι; 4. Πόθεν προέρχονται αἱ ἄλμυραὶ λίμναι; 5. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν ἀνατολικὸν σιδηροδρομὸν ἀπὸ Χρυσουπόλεως μέχρι Βαγδάτης καὶ ἀπὸ Ἀδάνων μέχρι Μεδινᾶς. Σημείωσε τὰς γραμμὰς αὐτὰς εἰς τὸ σχέδιόν σου. 6. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν θαλασσίαν ὁδὸν Πειραιῶς-Σουεζ-Ἄδεν. Ποία ἡ σημασία τοῦ Ἄδεν ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ Γιβραλτάρ; 7. Ταξείδιον ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Ἱεροσόλυμα, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Μέκκαν, ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως εἰς Τεχεράνην. 8. Ποῖαι πόλεις ἐπὶ τοῦ χάρτου τῆς εἰκόνας ὅ συνδέονται μεταξύ των διὰ καραβανίων; 9. Εἰς ποίους τόπους κατὰ τὸν αὐτὸν χάρτην εὐδοκιμεῖ ὁ φοῖνιξ;

Ἐπισκόπησις τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

Μεταξὺ τοῦ Ἰνδοκούχου καὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐκτείνεται ἄλυσις πτυχῶδων ὁρέων, ἐπεκτεινομένη, ὡς εἶναι φανερόν, καὶ πέραν αὐτῆς εἰς τὴν νοτιοανατολικὴν χερσόνησον τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὴν ὀρεινὴν ταύτην συνάπτεται ἐκ νότου ὡς ὑψηλὴ τραπεζοειδὴς ἐπέκτασις ἢ μεγαλυτέρα χερσόνησος τῆς γῆς, ἡ Ἀρα-

βία. Οὕτω συγκροτοῦνται τρία μεγάλα ὄροπέδια, τὸ ἱρανικόν, τὸ μικρασιατικόν καὶ τὸ ἀραβικόν, μεταξὺ δ' αὐτῶν περικλείεται ἓν ἐπίμηκες βαθύπεδον, σχηματισθὲν διὰ τοῦ ἔργου μεγάλων ποταμῶν (βλ. τὸν ἀνάγλυφον χάρτην εἰκ. 18).

Εἰς τὸ βαθύπεδον τοῦτο, τὴν κοιτίδα τοῦ ἀρχαιότερου πολιτισμοῦ, ἐπικρατοῦν τώρα, ὡς καὶ εἰς τὴν συνεχομένην μετ' αὐτοῦ Συρίαν καὶ Ἀραβίαν, σημιτικὴ ὁμοεθνία, ἀραβικὴ γλῶσσα καὶ ἰσλαμισμός. Εἰς τὰ βόρεια ὄροπέδια κατοικοῦν λαοὶ ἰνδογερμανικοί, Ἀφγανοί, Πέρσαι, Ἀρμένιοι (καὶ Ἕλληνες μέχρις ἔσχά-

Εἰκ. 16. Χάρτης ἐθνολογικὸς τῆς πρόσθεν Ἀσίας.

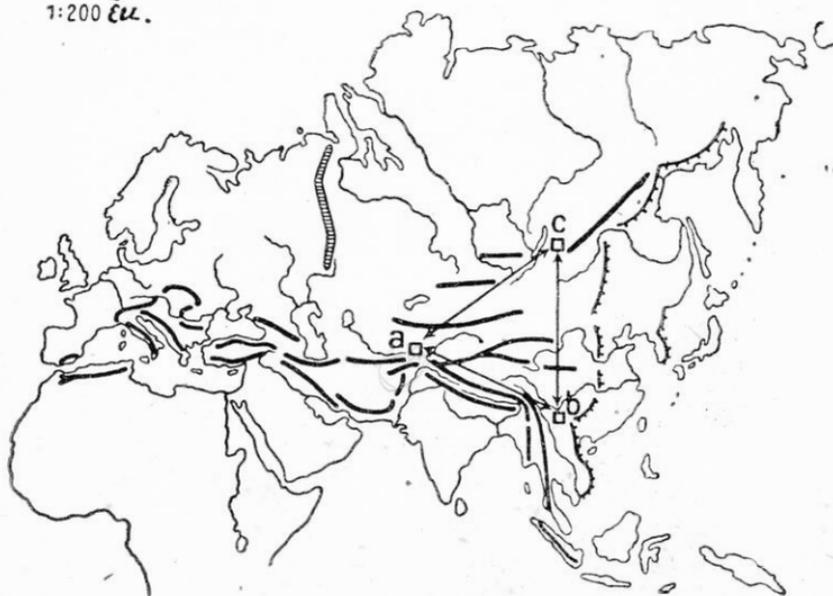
των) οἱ ὅποιοι διατηροῦν τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν ἐπαφὴν μεταξὺ τῶν Ἰνδῶν, τοῦ ἀρχαίου πρὸς ἀνατολὰς μέλους τῆς ἀρίας ὁμοφυλίας, καὶ τῶν ἐν Εὐρώπῃ ἀδελφῶν λαῶν. Οἱ μωαμεθανοὶ Τοῦρκοι ἐν τῇ Μικρᾷ Ἀσίᾳ εἶναι ἐνσφηνωμένοι ὡς ξένον στοιχεῖον μεταξὺ τῶν ἀρίων χριστιανῶν, τῶν Ἀρμενίων καὶ Ἑλλήνων.

Κάποια ἀντίθεσις παρατηρεῖται μεταξὺ τῶν δύο βορείων ὄροπεδίων ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν : τὸ Ἰράν εἶναι τμῆμα τῆς ζώνης τῶν ἐρήμων τοῦ ἀρχαίου κόσμου καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς συνδέεται στενῶς πρὸς τὴν Μεσοποταμίαν, τὴν Ἀνατολικὴν Συρίαν καὶ τὴν Ἀραβίαν, καθὼς καὶ πρὸς τὴν πέραν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης συνεχιζομένην ἐρημον τῆς βορείας Ἀφρικῆς. Ἡ Ἀρμενία τοῦναντίον, ἡ Καυκασία καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία διὰ τοῦ κλίματος καὶ τῆς χλωρίδος τῶν ἐνθυμίζουσαν ζώνας τινὰς τῶν δασῶν καὶ τῶν στεπλῶν τῆς νοτίας καὶ ἀνατολικῆς Εὐρώπης.

Β') ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Τὸ Ἰρρανικὸν ὄροπέδιον εἰς τὸ ΒΑ αὐτοῦ ἄκρον συνάπτεται πρὸς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Παμίρ (Εἰκ. 17, α). Ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τούτου, τὸ ὁποῖον ὑψοῦται εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀσίας καὶ ἐπονομάζεται «στέγη τοῦ κόσμου» (4 000 μ.) ἐκπέμπονται πρὸς Α ἀκτινοειδῶς μακρόταται ὄροσειραί, τῶν ὁποίων αἱ μὲν νότιαι (Ἰμαλαΐα) στη-

1:200 ἑμ.

Εἰκ. 17.

ρίζονται εἰς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Βιτιέμ, (b) αἱ δὲ Βόρειαι (Ἀλτάια) εἰς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Γιουνάν. (c). Μέτρησε τὸ μῆκος τῶν πλευρῶν τοῦ σχηματιζομένου τριγώνου). Οὕτως ἀποχωρίζεται εἰς τὸ μέσον τῆς ἡπείρου μία ὑψηλὴ τριγωνικὴ περιοχὴ, ἡ ὁποία περιβάλλεται ὑπὸ ὄρέων καὶ ἀποτελεῖ τὴν **Κεντρικὴν Ἀσίαν**. Εἰς τὰς τρεῖς πλευρὰς αὐτῆς ἀπλώνονται ἡ **Νοτία**, ἡ **Ἀνατολικὴ** καὶ ἡ **Βορειοδυτικὴ Ἀσία**.

AK

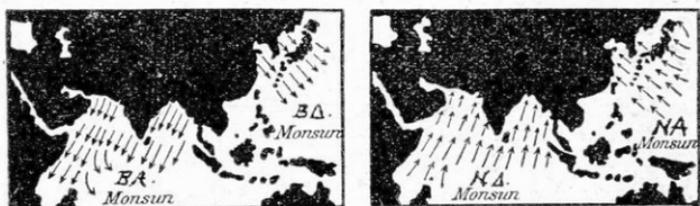
Μαρία Σφαράκτου Βέβα

Είχ. 18. Χάρτης ανάγλυφος της Αίας.

A) ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ

Ἡ νοτιὰ Ἀσία περιλαμβάνει τὰς δύο μεγάλας χερσονήσους, αἱ ὁποῖαι προσφύονται εἰς τὴν νοτιάν πλευράν τοῦ κεντρικοῦ ὑψιπέδου τῆς Ἀσίας. Ἡ μὲν δυτικὴ ὀνομάζεται *Ἰνδικὴ* ἢ *Ἰνδία*, ἡ δὲ ἀνατολικὴ *Ἰνδοκίνα*. Εἰς τὴν νοτιάν Ἀσίαν ἀνήκουν καὶ αἱ *Ἰνδικαὶ* ἢ *Μαλαϊκαὶ* νῆσοι, κείμεναι ΝΑ τῆς Ἀσίας. Ποῖος κύκλος τῆς Γῆς διέρχεται διὰ τῶν νήσων τούτων; Ποῖος βορειότερον διὰ τῶν Ἰνδικῶν χερσονήσων; Αἱ Ἰνδία, ἢ Ἰνδοκίνα καὶ αἱ Μαλαϊκαὶ νῆσοι ἔχουν τὸ ἴδιον κλίμα καὶ ὁμοίαν τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν· ἀποτελοῦν μίαν γεωγραφικὴν ἐνότητα, τὰς *τροπικὰς χώρας τῆς Ἀσίας*. Ἐπειδὴ δὲ διατελοῦν, ὡς καὶ ἡ

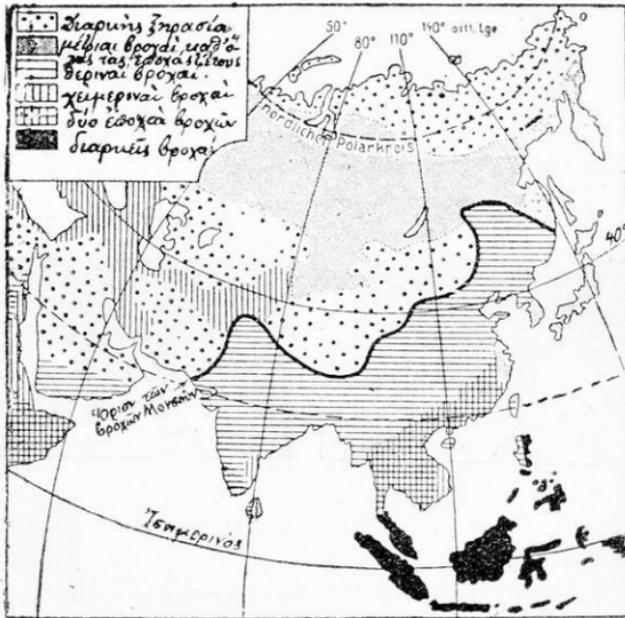
Εἰκ. 19. Οἱ ἄνεμοι Μονσούν.

Ἀνατολικὴ Ἀσία, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν περιοδικῶν ἀνέμων, οἱ ὁποῖοι λέγονται Μονσούν, διακρίνονται καὶ ὡς *Χῶραι Μονσούν*.

Κλίμα. Κατὰ τὸ θέρος τὰ ὄροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας θερμαίνονται πολὺ ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τὴν θερμότητα αὐτοῦ τὸ ἔδαφος μεταδίδει εἰς τὸν ἀέρα, οὗτος δὲ θερμαινόμενος γίνεται ἐλαφρότερος καὶ ἀνέρχεται εἰς ὑψηλότερα στρώματα, ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ καπνός, ὁ ὁποῖος βγαίνει ἀπὸ τὴν καπνοδόχον. Τότε θαλάσσιος ἀῆρ ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸν καὶ Εἰθηνικὸν Ὠκεανὸν ὀρμᾷ, διὰ τὴν ἀναπληρώσῃ τὸ κενόν, πρὸς τὰ ὄροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας. Οὕτω προέρχονται οἱ *Θερινοὶ Μονσούν*, τ. ἔ. ἐτησίαι. Οὗτοι εἶναι θερμοὶ καὶ φορτωμένοι ὑδροατμούς, συναντῶντες δὲ τὰς πρώτας πρὸς τὴν παραλίαν ὑψηλὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χιονοσκεπεῖς, ψύχονται ἀποτόμως. Κατακλυσμαῖαι βροχαὶ πίπτουν τότε ἀπὸ τὰ νέφη. Ὅθεν εἰς τοὺς τόπους τούτους ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν μέγιστοι ποταμοί, ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλοι στρέφονται πρὸς νότον καὶ ἄλλοι πρὸς ἀνατολὰς (ὀνομάσατέ τους). Ὅσον ὅμως τὰ νέφη προχωροῦν, τόσον οἱ ὑδροατμοὶ τῶν

ἀραιοῦνται. Διὰ τοῦτο ὄπισθεν τῶν ὄροσειρῶν τούτων τὰ ὄροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας εἶναι ἄνυδρα καὶ κατέχονται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ στέππας καὶ ἐρήμων (Εἰκ. 20).

Κατὰ τὸν χειμῶνα τὸ ἔδαφος τῶν ὄροπεδίων καὶ ὁ ὑπεράνω αὐτοῦ ἀῆρ ψύχονται εἰς μέγαν βαθμὸν. Τοῦναντίον ἐπὶ τῆς

Εἰκ. 20. Χάρτης βροχῶν τῆς Ἀσίας.

ἐπιφανείας τῶν θαλασσῶν ἢ θερμοκρασία πίπτει ὀλίγον. Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐπ' αὐτῆς ὁ ἀῆρ εἶναι θερμότερος καὶ ἀραιότερος ἀπὸ τὸν ψυχρὸν καὶ πυκνὸν ἀέρα τῶν ὄροπεδίων τῆς Ἀσίας, ἄνεμοι ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ αὐτῆς ἐξορροῦν τὸν χειμῶνα πρὸς τὰ παράλια· οὗτοι εἶναι οἱ **χειμερινοὶ Μονσούν**. Τόσον ψυχροὶ εἶναι οὗτοι, ὥστε ἡ Κιτρινὴ Θάλασσα (ΒΑ τῆς Κίνας) εἰς μεγάλην ἀπόστασιν ἀπὸ τῆς παραλίας σκεπάζεται τὸν χειμῶνα μὲ πάγον, τὸ δὲ Πεκῖνον (ἐπὶ τοῦ παραλλήλου τῆς Θεσσαλονίκης) ἔχει χειμῶνα ψυχρότερον ἀπὸ τὴν Στοκχόλμην!

Οὕτως οἱ θερμοὶ καὶ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ θέρους διαδέχονται τοὺς ψυχροὺς καὶ ξηροὺς ἀνέμους τοῦ χειμῶνος, ἡ δὲ κανονικὴ των διαδοχὴ βοηθεῖ σπουδαίως τὴν ναυτιλίαν. Μὲ τοὺς θερινοὺς ἔτησις τὰ ἱστιοφόρα πλέουν ταχέως καὶ ἀσφαλῶς πρὸς τὰς βορειᾶς χώρας, μὲ τοὺς χειμερινοὺς πρὸς τὰς νοτίας.

1. Αἱ Ἰνδίαι.

1. Ποία ὄροσειρά χωρίζει τὴν Ἰνδικὴν ἀπὸ τὴν κεντροικὴν Ἀσίαν; Μέτρησε μὲ

τὴν κλίμακα τὸ μῆκος αὐτῆς καὶ σύγκρινε αὐτὸ μὲ εὐρωπαϊκὰ ὄρη, ὅπως παριστάνονται εἰς τὸ σχῆμα τῆς εἰκ. 21.

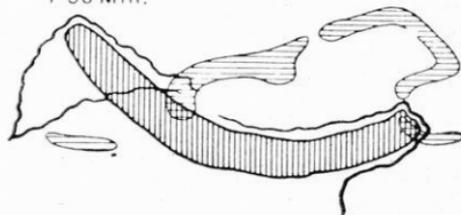
2. Εὗρε εἰς τὸν χάριτον τὴν ὑψηλότεραν κορυφὴν τῶν Ἰμαλαίων καὶ σύγκρινε αὐτὴν πρὸς εὐρωπ. ὄρη κατὰ τὴν εἰκ. 22.

3. Παράβαλε τὴν Ἰνδικὴν μὲ μίαν εὐρωπαϊκὴν χερσόνησον, (Ἰμαλαία ἢ Ἀλπεις, Γάγγης Πάδος), ἀλλὰ σύγκρινε τὰ μεγέθη αὐτῶν! (Εἰκ. 23).

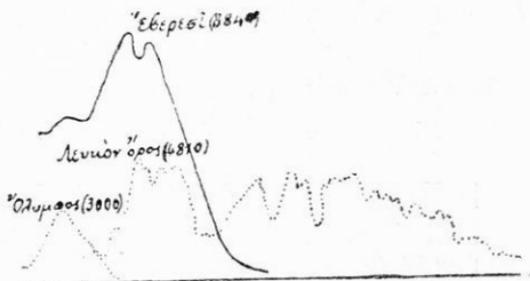
4. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἰνδικῆς ἀνέροχεται περίπου εἰς $3\frac{1}{2}$ ἑκατ. τ. χμ. Σύγκρισίς πρὸς τὴν Ἑλλάδα! 5. Πῶς ὀνομάζεται ἡ νῆσος εἰς τὸ ΝΑ ἄκρον τῆς Ἰνδικῆς; Ἡ ἔκτασίς της εἶναι 66 000 τ. χμ. Πόσας φορὰς εἶναι μεγαλυτέρα τῆς νήσου Κρήτης, ἐχούσης ἐπιφάνειαν 8287 τ. χμ.;

6. Ὄνόμασε τοὺς ποταμοὺς τῆς Ἰνδικῆς. Μέτρησε τὸ μῆκος τοῦ Γάγγου καὶ σύγκρινε μὲ τὸν Ἐβρον, ἔχοντα μῆκος 550 χμ. 7. Ποῖον εὐρωπαϊκὸν κράτος κατέ-

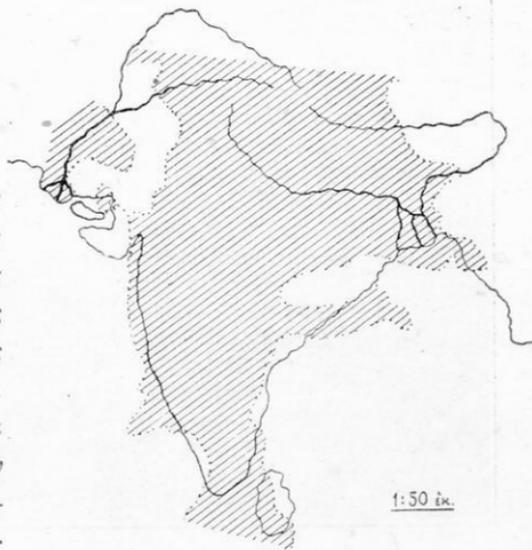
1:50 Mill.

Εἰκ. 21.

Εἰκ. 22.

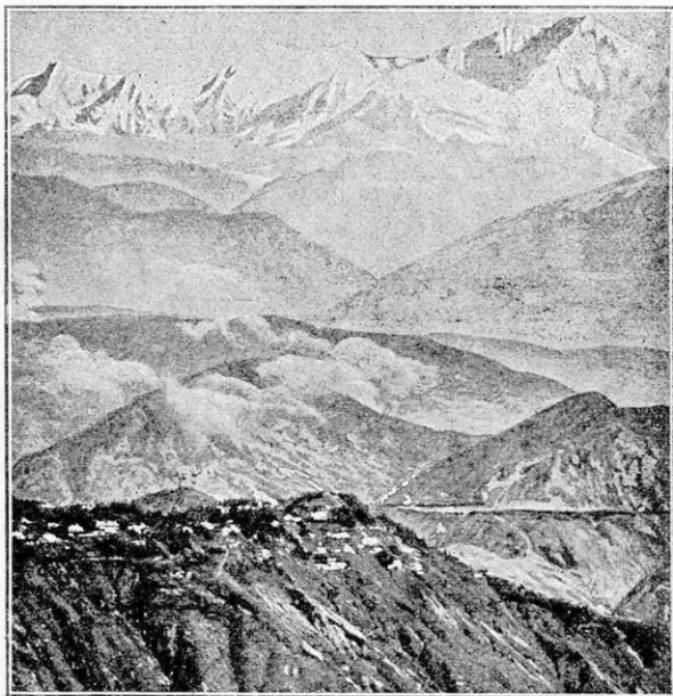
1:50 εἰκ.

Εἰκ. 23.

χει την Ἰνδικήν; Ἡ Βρετανικὴ Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν περιλαμβάνει καὶ μέρη τῆς Ἰνδοκίνας καὶ τοῦ Ἰράν. Ἡ ἔκτασίς της ἀνέρχεται εἰς 5 056 570 τ.χμ. ὁ δὲ πληθυσμὸς εἰς 358 000 000. Πόσοι κάτοικοι ἀναλογοῦν κατὰ 1 τ.χμ.; Σύγκρινε πρὸς ὅλην τὴν Εὐρώπην, ἣ ὁποία ἔχει ἔκτασιν 11 300 000 τ.χμ καὶ πληθυσμὸν 492 000 000. 8. Τίνα προϊόντα γνωρίζεις προερχόμενα ἐξ Ἰνδιῶν;

Αἱ Ἰνδίαι ἔχουν σχῆμα τετραγώνου, τὸ ὁποῖον διὰ γραμμῆς ἐνούσης τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἰνδοῦ καὶ τοῦ Γάγγου ποταμοῦ διαιρεῖται εἰς βόρειον καὶ νότιον τρίγωνον (**Ἰνδοστὰν Δεκάν**). Μετὰ τῆς νήσου **Κεϋλάνης** αἱ Ἰνδίαι ἔχουν ἔκτασιν ἑπταπλασίαν τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, ἀλλὰ πληθυσμὸν 12 φορὰς μεγαλύτερον (325 ἑκατ. κατ.).

1. Τὰ **Ἰμαλάια** (τ. ἔ. κατοικία τῆς χιόνος) εἶναι ἡ μεγαλοπρεπεστέρα ὄροσειρὰ τῆς Γῆς. Πολλὰ ἀπὸ τὰς κορυφὰς των

Εἰκ. 24. Ἀπομικ τῶν Ἰμαλαίων ὄρεων ἐκ Λαρσίλιγκ.

Τὸ Λαρσίλιγκ κεῖται εἰς ὕψος 2200 μ. ἀλλὰ συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τὴν Καλκούταν εἶναι τόπος ἀναγνῆξ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους τῶν Ἰνδιῶν καὶ περιβάλλεται ἀπὸ φντεῖας τεῖτον, καφέας καὶ κανέλλας

ὑπερβαίνουν τὰ 7000 μ. καὶ εἶναι αἰωνίως χιονοσκεπεῖς. Τὸ **Ἐβερεσι**, φθάνον εἰς ὕψος 8840 μ. εἶναι τὸ ὑψηλότερον ὄρος τῆς γῆς. Αἱ ὄαξις τῆς ὄροσειρᾶς, ἐκτεινόμεναι τοξοειδῶς ἀπὸ ΒΔ πρὸς ΝΑ, εἶναι κατὰ μέσον ὄρον ὑψηλότεραι ἀπὸ τὸ Λευκὸν Ὅρος τῶν Ἄλπεων· ἀλλ' ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Θιβέτ, τὸ ὁποῖον ἀπλώνεται ὀπισθεν τῶν Ἰμαλαίων εἰς ὕψος 5000 μ., ὀλίγον μόνον ὑπερέχουν. Πρὸς τὸ βαθύπεδον, τὸ ὁποῖον ἐκτείνεται νοτίως, τὰ Ἰμαλαία καταπίπτουν ἀποτόμως. Εἰς τὰ ὕψη των αἱ βροχαὶ

Εἰκ. 25. Ζῶναι βλαστήσεως ἐπὶ τῶν Ἰμαλαίων.

εἶναι χειμαρρώδεις. Τόσαι δὲ εἶναι αἱ ὕλαι, τὰς ὁποίας οἱ ποταμοὶ συμπαράσφουρον ἐκ τῶν βουνῶν, ὥστε μὲ αὐτὰς ὅλος ὁ κόλπος, ὁ ὁποῖος πρὸ πολλῶν χιλιάδων ἐτῶν ἐξετείνεται μεταξὺ τῶν Ἰμαλαίων καὶ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Δεκάν, προσεχώσθη. Οὕτω τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἰνδοστάν, τὸ ὁποῖον διαρρέει ὁ Γάγγης, ἐσχηματίσθη ἐκ τῶν προσχώσεων τοῦ ποταμοῦ, ὅπως καὶ τὸ βόρειον ἰταλικὸν βαθύπεδον ἐκ τῶν προσχώσεων τοῦ Πάδου. ✓

2. Τὸ Ἰνδοστάν.

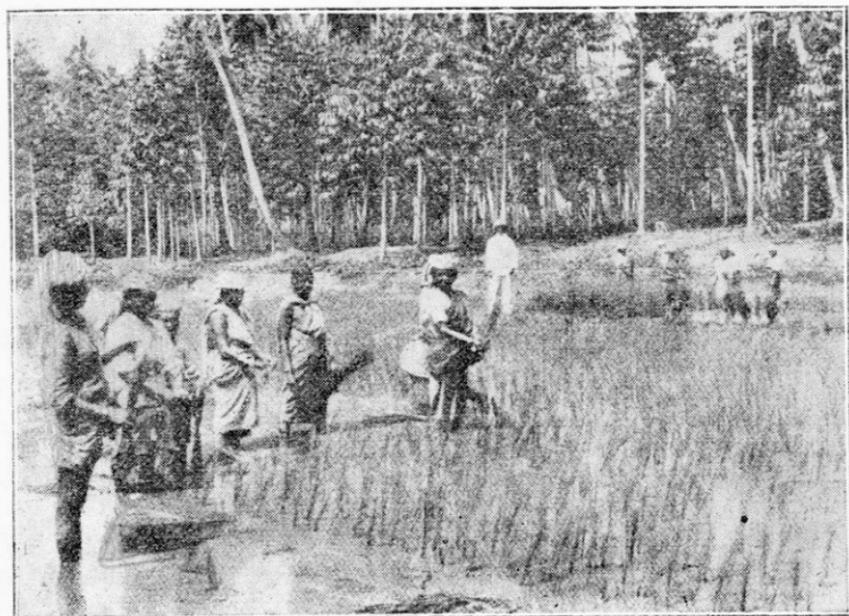
α) **Ἡ χώρα τοῦ Ἰνδοῦ.** Αἱ πεδιάδες τοῦ μέσου καὶ τοῦ κάτω Ἰνδοῦ, ἂν καὶ πλησιέστεραι πρὸς τὴν παραλίαν, δὲν ὑφίστανται τὴν ἐπίδρασιν τῶν θερινῶν θαλασσίων ἀνέμων καὶ ἐκ τούτου ἐπικρατεῖ εἰς αὐτὰς μεγάλη ξηρασία. Ἀνατο-

λικῶς μάλιστα τοῦ Ἰνδοῦ ἐκτείνεται ἔρημος. Βορειότερον ὅμως ἀπὸ τὰς ὑπορείας τῶν Ἰμαλαίων κατέρχονται πρὸς τὸν Ἰνδὸν πέντε πολύυδροι ποταμοί. Ἡ πεδιάς, τὴν ὁποίαν οὗτοι διαρρέουν, εἶναι ἡ εὐφορος **Πενταποταμία** (Παντοσχάμπ), μέχρι τῆς ὁποίας ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος ὠδήγησε τοὺς Μακεδόνας. Καὶ μέχρι δὲ τῶν πηγῶν τῶν ποταμῶν αἱ κοιλάδες καὶ τὰ ὄροπέδια εἶναι ἔξαιρετικῆς εὐφορίας. Ἡ κοιλάς τοῦ **Κασιμίρ** κειμένη εἰς ὕψος 2000 μ. καὶ περιστοιχιζομένη ἀπὸ χιονοσκεπῆ ὄρη, εἶναι ὀνομαστὴ διὰ τὰς φυσικὰς καλλονὰς καὶ τὴν πλουσίαν βλάστησιν. Ἀπὸ μαλλιά λεπτότατα αἰγῶν οἱ ὑφανταὶ τοῦ Κασιμίρ κατασκευάζουν τὰ περίφημα λαχούρια ἢ σάλια, διὰ τὰ ὁποῖα δικαίως θεωροῦνται οἱ ἄριστοι ὑφανταὶ τοῦ κόσμου. Κέντρον ἔμπορικὸν τῆς χώρας εἶναι ἡ **Λαχώρη** (430), τῆς ὁποίας τὰ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα καὶ τζαμιά ὑπενθυμίζουν τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ἐν Ἰνδίας ὑπῆρχε μωαμεθανικὴ δεσποτεία. Ἐπίγειον τῆς χώρας τοῦ Ἰνδοῦ εἶναι τὸ **Καρατσι** (260) παρὰ τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ.

β) **Ἡ χώρα τοῦ Γάγγου καὶ Βραμαπούτρα.** Εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Ἰμαλαίων οἱ ποταμοὶ πλημμυροῦντες σχηματίζουν βαλτώδη ζώνην, ἡ ὁποία καλύπτεται ἀπὸ πυκνοὺς καλαμῶνας. (Τζούγγα). Ἐντὸς αὐτῶν διαιτῶνται ὄφεις δηλητηριώδεις καὶ ἄλλα ἐπίφοβα ἔρπετὰ καὶ ἐμφωλεύουν θηρία, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ τίγρις, ὁ πάνθηρ καὶ ὁ ἰνόνεκρος εἶναι τὰ φοβερώτερα. Εἰς 1000 ὑπολογίζονται οἱ Ἰνδοί, οἱ ὁποῖοι κατ' ἔτος σπαράσσονται ἀπὸ τὰς τίγρεις καὶ εἰς δεκαπλασίους οἱ ἀποθνήσκοντες ἀπὸ τὰ δῆγματα τῶν ἰοβόλων ὄφρων. Εἰς τὰ πανάρχαια δάση, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τοὺς πρόποδας τῶν βουνῶν, κατοικοῦν ἐλέφαντες, πίθηκοι καὶ σμήνη ποικιλοχρῶμων πτηνῶν· ἐκεῖ καὶ ὁ ταῶς (παγῶνι) ἔχει τὴν κατοικίαν του.

Τὸ εὐρὺ βαθύπεδον διὰ τοῦ Γάγγου καὶ τῶν παραποτάμων του, ὡς καὶ διὰ πολλῶν διωρύγων, ἀρδεύεται πλουσίως. Ἐξ ἄλλου ἡ ὑψηλὴ ὄροσειρὰ τὸ προστατεύει ἀπὸ τοὺς χειμερινοὺς Μονσούν, ὥστε καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐπικρατεῖ τὸ αὐτὸ σχεδὸν κλίμα. Ἡ ὑγρασία τοῦ ἐδάφους καὶ ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου προάγουν τὴν βλάστησιν καὶ ὑπὸ καυστικώτατον ἥλιον ἡ χώρα αὕτη παρουσιάζει ὄψιν καταπρασίνου κήπου. Εἰς τὰ πεδινὰ μέρη, πλησίον τῶν ποταμῶν, εὐδοχιμεῖ τὸ ῥύζι, τὸ ὁποῖον ἐδῶ θερίζεται καὶ τέσσαρας φορὰς τὸ ἔτος. Ἄλλ' ἂν οἱ θερινοὶ ἄνεμοι, οἱ ὁποῖοι

πνέουν από την θάλασσαν και συντελοῦν εἰς τὴν εὐφορίαν, δὲν πνεύσουν ἢ βραδύνουν πολὺ, τότε ἡ ἔσοδεία καταστρέφεται καὶ ὁ πυκνὸς πληθυσμὸς μαστίζεται ἀπὸ πείναν, (ἀπὸ τοῦ 1860-1900 ἀπέθανον ἀπὸ πείναν 30 ἑκατομμ.). Ζαχαροκάλαμον, φοίνικες, βαμβάκι, ἀρώματα εἶναι τὰ ἄλλα κύρια προϊόντα. Ἐπιπλέον καὶ κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τὸ ἔδαφος, εἰς τὰ ΝΔ τοῦ Ἰνδοστάν,

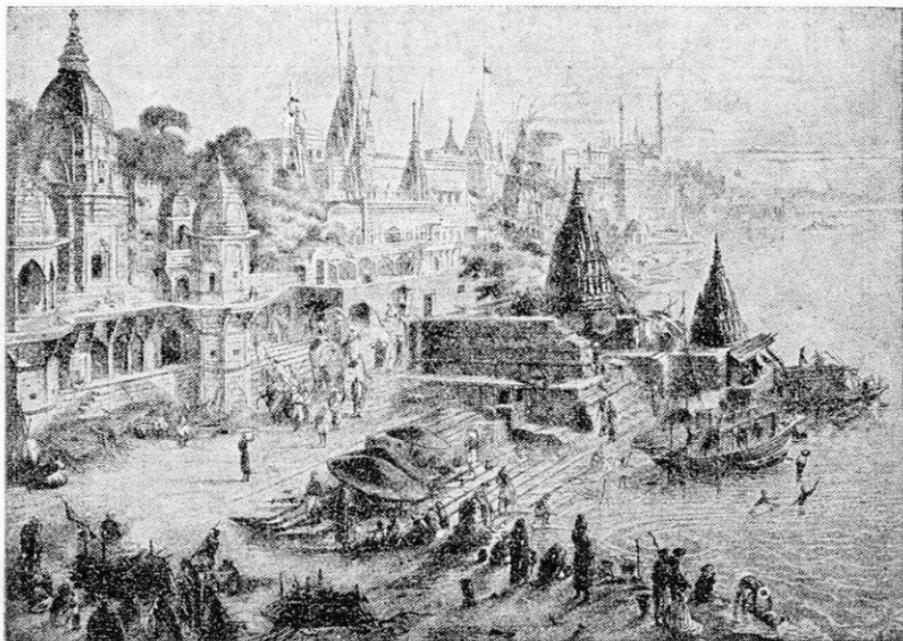

Εἰκ. 26. Φύτευμα οὐζύης. Εἰς τὸ βάθος δένδρα καουτσούκ.

κρύπτει θησαυροὺς: μέταλλα καὶ γαιάνθρακας, οἱ ὁποῖοι εὐνοοῦν τὴν ἀνάπτυξιν τῆς μηχανουργίας καὶ τῆς ὑφαντικῆς.

Ὁ Γάγγης δὲν ἀρδεύει μόνον τὴν χώραν, διὰ τῆς ὁποίας διέρχεται, ἀλλ' ἀποτελεῖ καὶ σπουδαιότατον μέσον συγκοινωνίας. Διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτοῦ εἶναι κτισμέναι πολλαὶ καὶ μεγάλαι πόλεις, οἱ δὲ Ἰνδοὶ θεωροῦν τὸν ποταμὸν ὡς ἱερόν, τὸν προσκυνοῦν καὶ εἰς τὰ δικαστήρια ὁρκίζονται εἰς τὰ νερά του. Παρὰ τὸν ἄνω Γάγγην τὸ **Δελχί** (440) εἶναι ἡ ἔδρα τοῦ Ἄγγλου ἀντιβασιλέως, ὁ ὁποῖος κυβερνᾷ τὴν Αὐτοκρατορίαν τῶν Ἰνδιῶν. Εἰς τὸν μέσον Γάγγην κεῖται ἡ **Βεναρῆς** (200), ἡ «Ἱερὰ πόλις» τῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὴν ὁποίαν χιλιάδες πιστῶν ἀποδημοῦν διὰ νὰ λουσθοῦν εἰς

τὰ νερά τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸν λατρεύουσιν ὡς θεόν των. Γέροντες καὶ ἀσθενεῖς καὶ ἀπὸ πολὺ μακρὰν μεταφέρονται ἐκεῖ· εἰς τὰ «ἅγια νερά» ἐλπίζουν νὰ εὔρουν κάθαρσιν ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας των καὶ θεραπείαν καί, ἂν δὲν εὔρουν τοῦτο, τοῦλάχιστον ν' ἀποθά-
νουν εἰς τὰς ὄχθας του εὐχαριστημένοι. Διὰ τοὺς Μωαμεθανοὺς

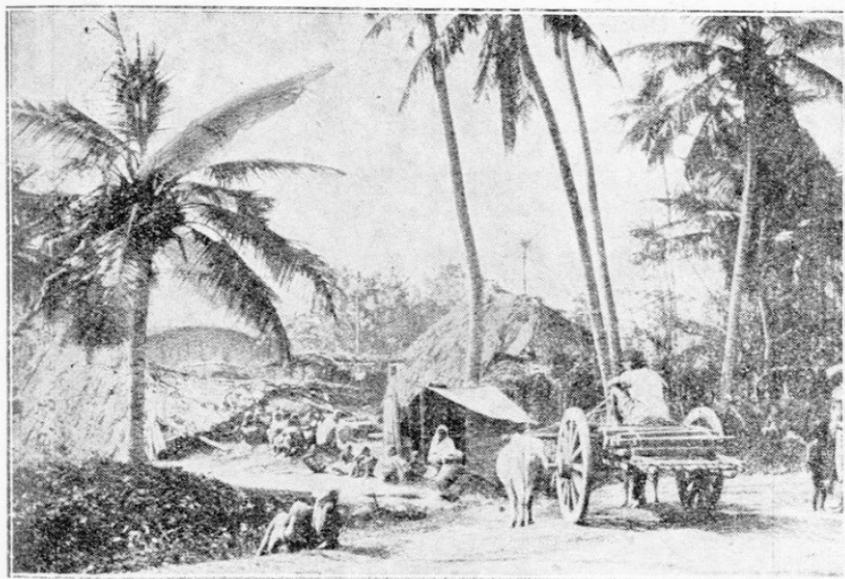
Εἰκ. 27. Βεναρές, ἡ ἱερὰ πόλις τῶν Ἰνδιῶν, ἐπὶ τοῦ Γάγγου, ἔχουσα 1450
ἰνδικοὺς νοοὺς καὶ 570 τζαμιά.

τῶν Ἰνδιῶν πόλις ἱερὰ εἶναι ἐπὶ τοῦ Γάγγου ἢ Ἄλλαχαμπὰδ (180) τ. ἔ. πόλις τοῦ θεοῦ.

Εἰς τὴν εὐφορωτάτην Βεγγάλην, εἰς τὸ τεράστιον Δέλτα τοῦ ποταμοῦ, κεῖται ἡ **Καλκούτα** (1,3 ἑκατ.), ἡ ὁποία πρὸ 200 ἐτῶν ἦτο ἀσήμαντον χωρίον ἀλλιέων· σήμερον εἶναι τὸ «Λονδῖνον τῶν Ἰνδιῶν», ἐκ τοῦ ὁποίου οἱ θησαυροὶ τῆς χώρας ἀποστέλλονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν ἀκάθαρτον «μαύρην πόλιν» τῶν Ἰθαγενῶν καὶ ἀπὸ τὴν ἀπαστραπτουσαν «λευκὴν πόλιν» τῶν Εὐρωπαίων. Ἀπὸ τὰς ἀναθυμιάσεις τῆς σηπομένης φυτικῆς ὕλης εἰς τὰ ἔλη τοῦ Δέλτα, ἡ Βεγγάλη εἶναι ἐστία τῆς χολέρας καὶ τῆς πανούκλας.

3. *Τὸ Δεκάν.* (=Χώρα τοῦ Νότου).

Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Δεκάν κατέχεται ἀπὸ ὑψηλὰς ὄροσειράς, αἱ ὁποῖαι εἰς τὰ νότια ὑπερβαίνουν τὴν ἰδικήν μας Πίνδον. Ἐκεῖ τὰ νέφη τῶν θερινῶν θαλασσίων ἀνέμων ρίπτουν τὴν βροχὴν των καὶ πολλοὶ ποταμοὶ ἔχουν ἐκεῖ τὰς πηγὰς των. Τὸ ἐσωτερικὸν ὅμως ἔχει ὀλίγας βροχὰς καὶ κατὰ μέγα μέρος εἶναι στεππῶδες. Καλλιεργεῖται ὅμως καὶ ἐκεῖ τὸ βαμβάκι καὶ ἀπὸ τὸ ἔδαφος ἐξορύσσονται μέταλλα πολῦτιμα, χρυσός,

Εἰκ. 28. Τοπίον τῆς Βεγγάλης.

ἀδάμαντες κλπ. Ἡ *Χαΐδαραβάδ* (380) ἐν τῷ κέντρῳ τοῦ Δεκάν ἔχει πολλοὺς Μωαμεθανούς. Ἡ *Βουβάνη* (1,2 ἑκατ.), ἐπὶ νησίδος τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, εἶναι ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς Ἰνδικῆς διὰ τὴν ἐξαγωγὴν τοῦ βάμβακος καὶ ἔδρα τῶν μεγαλυτέρων ἐμπορικῶν οἴκων. Τὸ *Μαδράς* (650) ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς εἶναι ὁ κύριος ἐξαγωγικὸς λιμὴν τοῦ Δεκάν.

4. Ἡ νῆσος *Κεϋλάνη* εἰς ἕκτασιν εἶναι ἴση μὲ τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα καὶ ἔχει 5,5 ἑκατ. κατοίκων. Εἶναι ὠραία καὶ εὐφορος ὡς παράδεισος, μὲ τὰς ἐκτεταμένας φυτείας τῆς καφέας καὶ τοῦ τεύτου, καὶ τὰ δένδρα τῆς κανέλλας καὶ τὰ ἄλλα ἀρωματικά. Τὸ

Κολόμπο (250) είναι σπουδαῖος σταθμὸς διὰ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τῶν ἀτμοπλοίων. Ὀλίγον ἔξωθεν τῆς Κεϋλάνης τὸν Φε-

Εἰκ. 29. Χωριὸν τῶν Ἰνδιῶν. Αἱ στέγαι τῶν καλυβῶν εἶναι καλάμιαι.

βρουάριον καὶ Μάρτιον ἀλιεύονται μαργαριτάρια ἀπὸ τὰ μαργαριτοφόρα ὄστρεα, τὰ ὁποῖα ζοῦν εἰς τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης.

5. Οἱ κάτοικοι.

α) Ὁ λαὸς καὶ ἡ θρησκεία του. Διὰ τὴν εὐφορίαν τοῦ

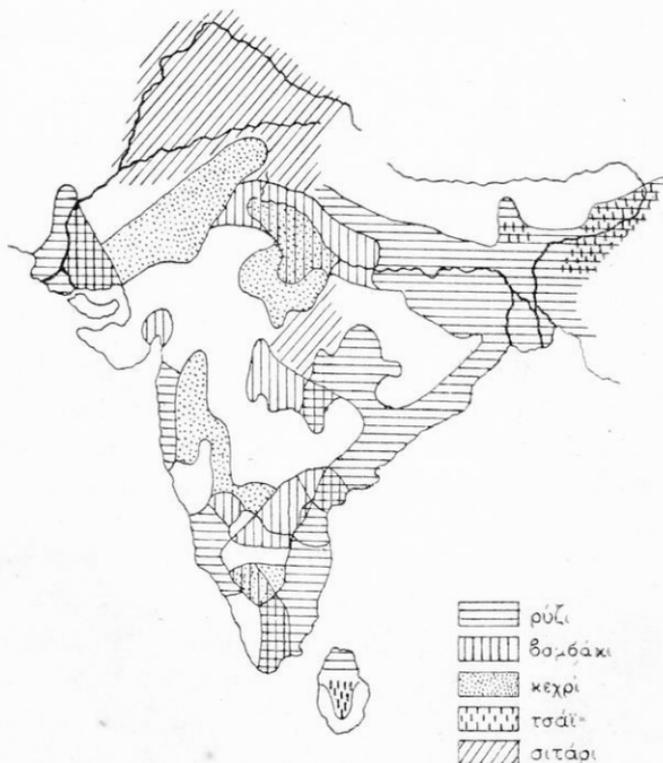
εδάφους αἱ Ἰνδίαί, καὶ ἰδίᾳ τὸ Ἰνδοστάν, εἶναι πυκνότητα κατοικημένοι (35 πόλεις μὲ πληθυσμὸν ἄνω τῶν 100 χιλ. ἑκάστη καὶ 2 πόλεις μὲ πληθυσμὸν ἄνω τοῦ 1 ἑκατ.)· κατοικοῦνται δὲ ὑπὸ λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι συγγενῆς μὲ τοὺς Πέρσας καὶ τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς λαοὺς.

Οἱ Ἰνδοὶ πιστεύουν, ὅτι ὁ θεὸς Βραχμᾶν (τ. ἔ. Δημιουργὸς) ἐμοίρασε τοὺς ἀνθρώπους εἰς διαφόρους τάξεις· ἄλλοι νὰ εἶναι ἱερεῖς, ἄλλοι πολεμισταί, ἄλλοι γεωργοί, ἔμποροι, τεχνῖται καὶ ὑπηρέται. Οὕτω κάθε ἄνθρωπος εἶναι ἐκ γεννήσεως προωρισμένος νὰ συνεχίσῃ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρὸς του καὶ δὲν ἤμπορεῖ μὲ κανένα τρόπον νὰ εἰσέλθῃ εἰς ἄλλην τάξιν. Πρὸς τὸ σύστημα τοῦτο τῶν τάξεων ἀντεστρατεύθη ὁ **Βούδδας** (τ. ἔ. σωτήρ), ἰδρῦσας νέαν θρησκείαν, τὸν **βουδδισμόν**. Αὕτη διδάσκει τὴν ἰσότητα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ προτρέπει εἰς βίον ἐνάρετον καὶ κοινωφελῆ. Ἄλλ' οἱ βραχμᾶνοι, οἱ ἱερεῖς τῆς παλαιᾶς θρησκείας, κατεδίωξαν τὸν βουδδισμόν, ὥστε σήμερον οὗτος εἶναι διαδεδομένος ἔξω τῶν Ἰνδιῶν, εἰς τὸ Θιβέτ, τὴν Ἰνδοκίαν, τὴν Κίαν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Ἀλλὰ καὶ ἐκεῖ αἱ εὐγενεῖς ἀρχαὶ τοῦ Βούδδα δὲν τηροῦνται ἀπὸ τοὺς ὀπαδοὺς του· πλῆθος ἱερέων κατοικοῦν εἰς μοναστήρια καὶ περνοῦν τὴν ζωὴν των μακρὰν πάσης ἐργασίας, μὲ ἐορτάς, νηστείας καὶ ἀποδημίας εἰς ἱεροὺς τόπους.

Εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ ὁ Μωαμεθανισμὸς ἔχει πολλοὺς ὀπαδοὺς (68 ἑκατ.), ἐν ᾧ ὁ Χριστιανισμὸς ὀλίγους (4,5 ἑκατ.).

β) **Πολιτισμός.** Οἱ Ἰνδοὶ ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχον ἀνώτερον πολιτισμόν. Ἐκτιζον διὰ τοὺς θεοὺς των ἀξιοθαυμάστους ναοὺς, τοὺς ὁποίους ἐστόλιζον μὲ λαμπρὰ ἀγάλματα, τὸ δὲ μεγαλεῖον τῆς θεότητος ἐξύμνον μὲ ἔξοχα ποιήματα. Εἰς τὰς τέχνας ἦσαν πολὺ ἐπιδέξιοι· εἰς τὴν κατασκευὴν κοσμημάτων καὶ μεταλλίνων σκευῶν, ὡς καὶ τὴν ὕφανσιν μεταξωτῶν καὶ βαμβακερῶν ὕφασμάτων καὶ ταπήτων εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη ἀριστοτέχνη. Διὰ τοῦτο ἀπ' ἀρχαίων χρόνων αἱ Ἰνδίαί εἶχον τὴν φήμην χώρας θαυμαστῆς καὶ πολλοὶ ἔμποροι ἐταξίδευον μὲ τὰ καραβάνια πρὸς ἀναζήτησιν τῶν προϊόντων τῆς Ἰνδικῆς τέχνης. Οἱ Ἀραβες ἐπὶ μακροὺς αἰῶνας ἐκράτησαν εἰς χεῖράς των τὸ ἐμπόριον μὲ τὰς Ἰνδίας· διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἀριθμοί, τοὺς ὁποίους ἀποκαλοῦμεν ἀραβικοὺς, μᾶς ἔγιναν μὲν γνωστοὶ διὰ τῶν Ἀράβων, ἀλλ' ἐξευρέθησαν ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν.

γ) **Πολιτική κατάσταση.** Ἡ εὐκολία, μὲ τὴν ὁποίαν ἠδύ-
ναντο οἱ Ἴνδοι νὰ ἔχουν τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαῖα, τοὺς ἔκαμε
μαλθακοὺς καὶ ἀπολέμους. Διὰ τοῦτο πολεμικοὶ λαοί, οἱ Μογγό-
λοι, τοὺς ὑπέταξαν καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας οἱ Εὐρω-
παῖοι ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν εὐφορον χώραν. Σήμερον ὅλη ἡ

Εἰκ. 30. Οἰκονομικὸς χάρτης τῶν Ἰνδιῶν.

Ἰνδικὴ εὐρίσκεται ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν Ἀγγλων. Οὗτοι
ἔστρωσαν σιδηροδρομικὰς γραμμὰς, ἤνοιξαν διώρυγας, κατεσκεύ-
ασαν ὑδραγωγεῖα καὶ ἐξησφάλισαν τὴν τάξιν καὶ τὴν ἡσυχίαν εἰς
αὐτήν. Ἡ Βρεττανικὴ Αὐτοκρατορία τῶν Ἰνδιῶν, κατέχει ἕκτα-
σιν ἴσην μὲ τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης καὶ κατοικεῖται ἀπὸ 358 ἑκατ.
κατοίκων. Ὅθεν ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότεραν βρεττανικὴν κτῆ-
σιν· ἀλλ' ἔνεκα τοῦ θερμοῦ κλίματος μόνον εἰς 250 χιλ. ἀνέροχον-
ται οἱ ἐν Ἰνδίαῖς Εὐρωπαῖοι.

6. **Ἀσκήσεις.** 1. Διατὶ αἱ Ἰνδαὶ ἐθεωροῦντο ἀνάκαθεν θαυ-
μασία χώρα; 2. Ἀναζήτησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὴν θαλασσίαν καὶ τὴν

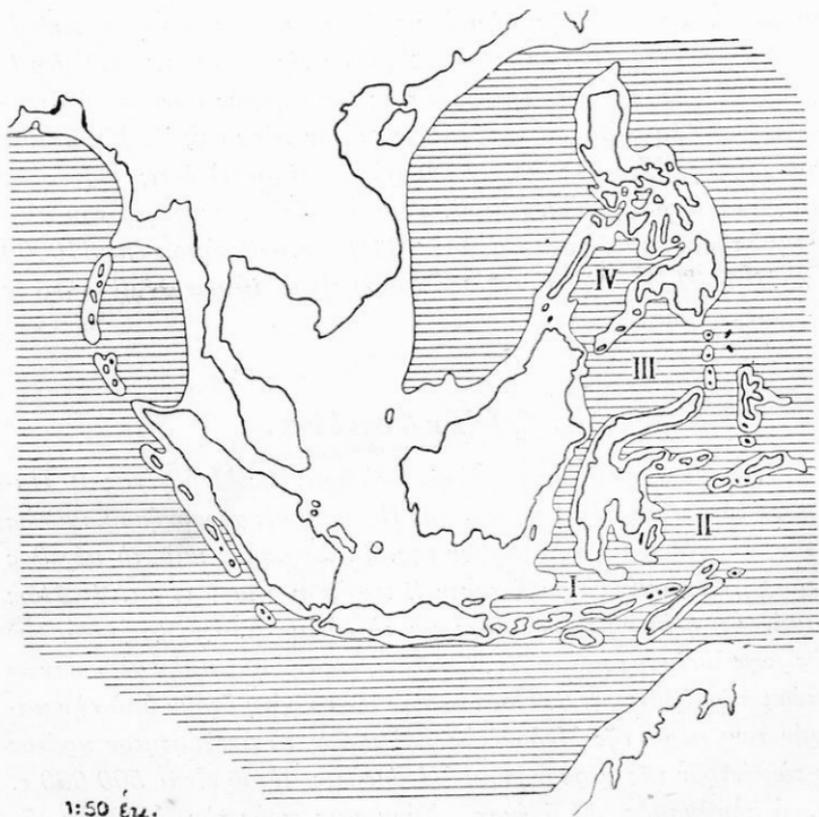
ἡπειρωτικὴν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας. Ποῖοι οἱ κυριώτεροι σταθμοὶ ἐπὶ τῆς θαλασσίας ὁδοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Καλκούταν; 3. Ἰγρογράφησε τὸ σχῆμα τῶν Ἰνδιῶν καὶ σημείωσε τὰ ὄρη καὶ τοὺς ποταμούς. 4. Τὸ ὄριον τῆς αἰωνίας χιόνος ἐπὶ τῶν Ἰμαλαίων εὐρίσκεται εἰς 5000 μ., ἐπὶ τῶν Ἄλπεων εἰς 2800 μ.· ποῦ ὁφείλεται ἡ διαφορὰ αὕτη; Ποίας ζώνας βλαστήσεως συναντᾷ ὁ ἀνερχόμενος τὰ Ἰμαλαῖα ἐκ τῆς νοτίας αὐτῶν πλευρᾶς; 5. Εἰς ποίας περιοχὰς τῆς Ἰνδικῆς παράγεται ρύζι καὶ διατὶ ἐκεῖ; εἰς ποίας βαμβάκι καὶ τσαΐ; (Εἰκ. 30). 6. Ὑπολόγισε τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς περιοχῆς τοῦ Γάγγου : $64\frac{1}{2}$ ἐκ. ἀνθρώπων ἐπὶ 310000 τ. χμ.! 7. Παράβαλε τὴν θέσιν τοῦ λιμένος Καρατσὶ μὲ τὴν τῆς Μασσαλίας.

2. Ἡ Ἰνδοκίνα.

1. Ὅρισε τὴν θέσιν καὶ τὰ φυσικὰ ὄρια τῆς Ἰνδοκίνας. 2. Παράβαλε τὸ σχῆμα αὐτῆς πρὸς τὸ τῆς Βαλκανικῆς χερσονήσου, καθὼς καὶ τὴν διεύθυνσιν τῶν ὁρέων τῆς. 3. Σύγκρινε καὶ τὸ μέγεθος αὐτῶν ἢ Ἰνδοκίνα ἔχει ἔκτασιν 2 περίπου ἑκατ. τ. χμ. 4. Πῶς ὀνομάζεται ἡ στενὴ χερσόνησος εἰς τὸ νότιον ἄκρον; 5. Ὄνόμασε τοὺς μεγαλύτερους ποταμούς. (Μενάμ, εἰς τὴν σιαμικὴν γλῶσσαν = μητέρα τῶν ὑδάτων). 6. Ποῖα εὐρωπαϊκὰ κράτη ἔχουν ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν μέρη τῆς Ἰνδοκίνας καὶ ποῖον τὸ ἀνεξάρτητον κράτος εἰς τὸ κέντρον τῆς χερσονήσου; Ἡ ἔκτασις αὐτοῦ εἶναι 500 000 τ. χμ. ὁ πληθυσμὸς 11,5 ἑκατ. Σύγκρισις πρὸς τὴν Ἑλλάδα. 7. Ὄνόμασε τὰς καθ' ἑκαστον περιοχὰς καὶ τὰς μεγαλύτερας τῶν πόλεις.

α) Ἡ χώρα. Αἱ ὄροσειραὶ τῶν Ἰμαλαίων καὶ ἄλλων ὁρέων τοῦ Θιβέτ κάμπτουσαι πρὸς νότον σχηματίζουν τὸν σκελετὸν τῆς χερσονήσου. Ἡ κεντρικὴ μάλιστα ὄροσειρὰ ἐπεκτεινομένη σχηματίζει τὴν χερσόνησον Μαλάκκαν, ἡ ὁποία χωρίζει τὸν Ἰνδικὸν καὶ τὸν Εἰθηνικὸν Ὠκεανόν. Οὕτως ἡ Ἰνδοκίνα λαμβάνει τὸ σχῆμα συνεσφιγμένου γρόνθου μὲ τὸν δείκτην τῆς χειρὸς ἐκτεταμένον. Ἐπειδὴ δὲ αἱ κοιλάδες, αἱ μεταξὺ τῶν παραλλήλων ὄροσειρῶν, εἶναι ἀνοικταὶ πρὸς νότον, ἡ θερμὴ καὶ ὑγρὰ αὔρα τῶν θερινῶν θαλασσίων ἀνιμῶν εἰσδύει βαθέως εἰς αὐτὰς καὶ ζωογονεῖ τὴν φύσιν. Ἐκ τούτου πυκνὰ δάση σκεπάζουσι τὰς ὄροσειράς, ἡ δὲ εὐφορία εἰς τὰς κοιλάδας, τὰς ὁποίας διαρρέουσι με-

γάλοι ποταμοὶ (Μεκόγκ, Μενάμ), εἶναι ἑξαιρετικὴ. Ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας, οὕτω καὶ ἐδῶ οἱ ὄρυζῶνες καταλαμβάνουν τὰς μεγαλύτερας ἐκτάσεις, ἢ δὲ ἐσοδεῖα τῶν ἑξαορᾶται ἀπὸ τὰς πλημμύ-

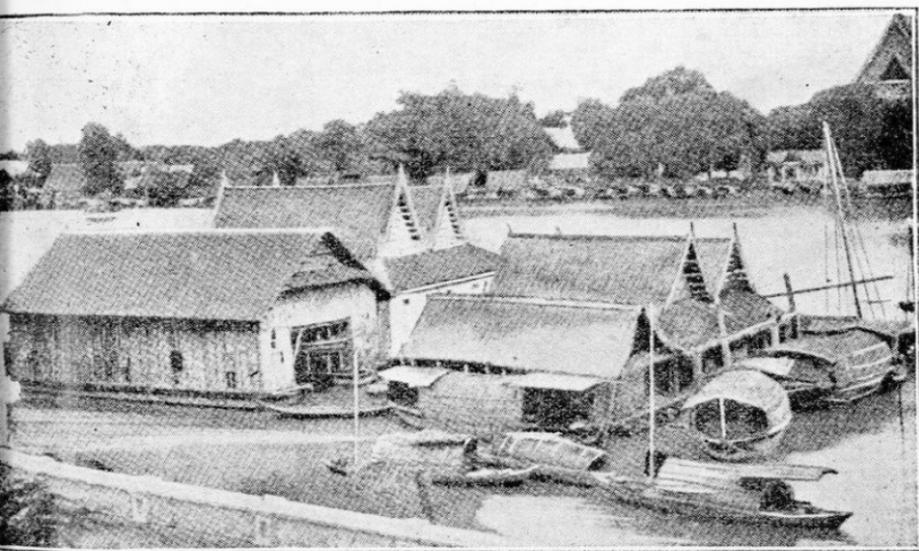
Εἰκ. 31.

ρας τῶν ποταμῶν καὶ τὴν θαλασσίαν αὔραν. Καὶ γενικῶς ὁ φυσικὸς καὶ ζωϊκὸς κόσμος τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι ὅμοιος μὲ τὸν τῶν Ἰνδιῶν. Φυτεῖται καφέας κατέρχονται κλιμακῆδὸν τὰς πλαγιάς τῶν βουνῶν, αἱ δὲ χαράδραι τῶν ποταμῶν πνίγονται ἀπὸ τὰς περιπλοκάδας, πέριδας καὶ θάμνους, οἱ ὅποιοι συμπλέκονται καὶ σχηματίζουν φραγμὸν σχεδὸν ἀδιαπέραστον. Ἀνάμεσα εἰς τοὺς ὄρυζῶνας προβάλλουν ὡς νησιὰ τὰ δάση τῶν ὀπωροφόρων δένδρων καὶ μέσα εἰς αὐτὰ χάνονται αἱ χαμηλαὶ καλύβαι τῶν κατοίκων τριγυρισμέναι ἀπὸ φοίνικας ἄροτόδενδρα καὶ βαναέας. Εἶναι δὲ ἢ Ἰνδοκίνα πλουσία καὶ εἰς θησαυροὺς τοῦ ἐδάφους (γαϊάνθρακας, σίδηρον, κασίτερον, πετρέλαιον).

β) Οἱ **κάτοικοι** τῆς Ἰνδοκίνας εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον Μογγόλοι, οἱ ὅποιοι μετηνάστευσαν ἀπὸ βορρᾶ, εἰς τὴν νοτίαν δὲ Μαλάκκαν Μαλαῖοι, ἔλθόντες ἀπὸ νότου. Ἄλλ' ὁ πολιτισμὸς διατελεῖ εἰς μὲν τὰ ΒΔ ὑπὸ Ἰνδικήν, εἰς δὲ τὰ ΒΑ ὑπὸ κινεζικὴν, εἰς δὲ τὴν νοτίαν ἄκραν ὑπὸ ἀραβικὴν ἐπίδρασιν. Ὅθεν ἡ γραφὴ εἰς μὲν τὴν Βιορμανίαν καὶ τὸ Σιάμ εἶναι Ἰνδική, εἰς δὲ τὸ Τογκῆνον καὶ τὸ Ἄνὰμ κινεζική, εἰς δὲ τὴν Μαλάκκαν ἀραβική· καὶ ἡ θρησκεία εἰς τὰ βόρεια μὲν εἶναι καθαρῶς βουδδικὴ, εἰς τὴν νοτιωτάτην δ' ἄκραν μωαμεθανικὴ.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ κατοικεῖ εἰς τὰ παραποτάμια μέρη, τὰ ὅποια εἶναι εὐφορώτερα· κατασκευάζουν δὲ τὰς καλύβας τῶν ἐπὶ πασσάλων, τοὺς ὁποίους ἐμπηγνύουν εἰς τὰ νερά.

γ) **Πολιτικὴ κατάστασις.** Ἀνεξάρτητος πολιτεία ἐν Ἰνδοκίνα εἶναι τὸ **Σιάμ**. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι ἡ **Βαγκόκ** (500),

Εἰκ. 32. Οἰκίαι ἐπιπλέονσαι ἐπὶ τοῦ Μενάμ.

πόλις θαυμαστὴ ἐπὶ τοῦ Μενάμ, μὲ πολλὰς διώρυγας, μὲ σλίτια πρὸς ἐπιπλέον εἰς τὰ νερά, μὲ ναοὺς καὶ ἀνάκτορα πρὸς προκαλοῦν τὸν θαυμασμὸν διὰ τὴν ἑξολογλυπτικὴν τῶν. Οἱ Ἄγγλοι κατέχουν τὴν δυτικὴν πλευρὰν, τὴν χώραν **Βιορμανίαν** μὲ τὴν **Ραγκὸν** (400), τὴν μεγαλυτέραν ἀγορὰν ὀρούζης ἐν τῷ κόσμῳ,

καθὼς καὶ τὰ νότια τῆς **Μαλάκκας** μετὰ τὴν **Σιγκαπούρ** (300),
βάσιν ἀνεφοδιασμοῦ τῶν ἀτμοπλοίων καὶ κέντρον παντοῦ ἐμ-
πορίου (προπάντων καουτσούκ καὶ κασιτέρου). Τὴν ἀνατολικὴν
πλευρὰν τῆς Ἰνδοκίνας ἔχουν εἰς τὴν κατοχὴν τῶν οἱ Γάλλοι
(**Κοχιγκίνα**, **Ἀννάμ**, **Τογκίνον**, μετὰ 20 ἑκατ. κατ.) μετὰ πρωτεύ-
ουσαν τὴν **Σαϊγκών** (300).

3. Αἱ Ἰνδικαὶ καὶ Μαλαϊκαὶ νῆσοι.

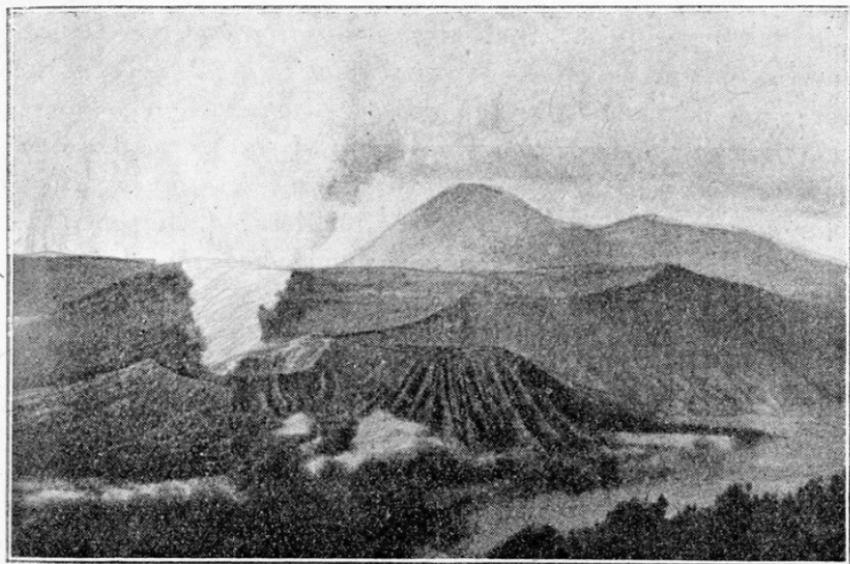
(Ἰνδονησία ἢ Μαλαϊκὸν ἀρχιπέλαγος).

1. Τίνας ἠπειρούς συνδέει τὸ ἀρχιπέλαγος τοῦτο; Ὁ πυθμὴν
τῆς θαλάσσης κατ' αὐτὸ εἶναι ἀβαθῆς (εἰκ. 31), ἀλλ' ἀνατολικῶς τῶν
Φιλιππίνων ἐμετροῦν τὸ μέγιστον βάθος τῶν ὠκεανῶν ἤτοι 9788 μ.
2. Ὄνόμασε τὰς μεγαλύτερας ἐκ τῶν νήσων τούτων. Ἡ Ἰάβα ἔχει
ἑκτασίαν 132 000 τ. χλμ. καὶ πληθυσμὸν 41 ἑκατ. Πόσοι κάτοικοι ἀνα-
λογοῦν εἰς 1 τ. χλμ.; Σύγκρινε πρὸς τὴν Ἑλλάδα! 3. Ποία κατὰ
τὸν χάρτην ἢ μορφήν τοῦ ἐδάφους τῆς Ἰάβας καὶ τῶν ἄλλων μεγά-
λων νήσων; Ἐκ τῶν 121 ἠφαιστειῶν τῆς Ἰάβας ἐνεργὰ εἶναι μό-
νον τὰ 4. Ποῖα Εὐρωπαϊκὰ κράτη κατέχουν τὰς νήσους ταύτας;

1. Αἱ νῆσοι αὗται εἶναι λείψανα πλατείας λωρίδος γῆς, ἡ
ὅποια πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἦν ὡς τὴν ΝΑ Ἀσίαν μετὰ τὴν
Αὐστραλίαν. Τὰ βουνὰ τῶν εἶναι συνέχεια τῶν ὄρεσιν τῆς
Ἰνδοκίνας καὶ θὰ ἔφθανε ἔξαρσις τοῦ πυθμῆος τῆς θαλάσσης
κατὰ 50 μέτρα, διὰ τὴν ἐπανασυνδεθοῦν αἱ μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν
καὶ μετὰ τῶν καὶ μετὰ τὴν Ἀσιατικὴν ἠπειρὸν. (Σύγκρισις μετὰ τὰς
νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους). Πολλὰ ἐκ τῶν νήσων ἔχουν ἐνεργ-
γὰ ἠφαιστεια καὶ συχνὰ τὸ ἔδαφος τῶν συγκλονεῖται ἀπὸ σει-
σμούς. Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Κρακατάου ἐν ἔτει 1883, μετὰ τὴν
Σουμάτρα καὶ Ἰάβας, μέγα μέρος τῆς νήσου ἐκτάσεως 23 τ. χλμ.
ἔξεσφενδονίσθη εἰς τὸν ἀέρα, ἡ δὲ τέφρα, ἡ ὅποια ἔπεσε, κατε-
κάλυψεν ἑκτασίαν σχεδὸν διπλασίαν τῆς Βαλκανικῆς.

Αἱ νῆσοι αὗται διαιροῦνται εἰς 4 κύρια συστήματα: 1) τὰς
μεγάλας Σούνδα (Σουμάτραν, Ἰάβαν, Βόρνεο, Σελεμπές), 2)
τὰς **μικρὰς Σούνδα**, 3) τὰς **Μολούκκας** καὶ 4) τὰς **Φιλιππί-
νας** νήσους. Τὸ κλίμα τῶν ἐν τῷ μέσῳ τῆς θερμῆς θαλάσ-
σης εἶναι ὑγρὸν καὶ θερμὸν, ἀνθυγιεινὸν διὰ τοὺς Εὐρωπαϊ-
οὺς. Ὁροι τοῦ ἔτους σχεδὸν δὲν διακρίνονται, ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ

ἔδαφος, ὡς ἠφαιστειῶδες, εἶναι εὐφορώτατον, ὁ πλοῦτος καὶ ἡ ποικιλία τῆς βλαστήσεως εἶναι ἔξαιρετικά. Τὰ βουνὰ ἕως τὰς κορυφάς των εἶναι σκεπασμένα μὲ πυκνὰ δάση, εἰς τὰ ὁποῖα ζῆ ὁ οὐραγκουτᾶνος (εἰς τὴν Σουμάτραν καὶ Βόρνεο), ἡ τίγρις καὶ πολλὰ ἄλλα θηρία. Αἱ Μολοῦκκαι ἐπωνομάζονται «νῆσοι τῶν ἀρωμάτων» διὰ τὰ πολλὰ ἀρωματικά φυτὰ των (πιπέρι, μοσχοκάρυδον, γαρύφαλον κλπ. μπαχαρικά). Ἔνεκα τῆς εὐφορίας τοῦ ἔδαφους ὁ πληθυσμὸς εἰς μερικοὺς τόπους εἶναι πολὺ πυκνός, ἰδίᾳ ἐν τῇ Ἰάβα, ὅπου εἰς τὴν θέσιν τῶν δασῶν φυτεύονται καφέαι, ζα-

Εἰκ. 33. Ἡφαιστεια ἐν Ἀνατολικῇ Ἰάβα.

χαροκάλαμον, τέιον, καπνὸς καὶ ὄρυζα («κῆπος τῆς Ἀνατολῆς»). Ἡ Ἰάβα εἶναι ὁ μαργαρίτης τοῦ ὅλου Ἀρχιπελάγους.

2. Οἱ **κάτοικοι** τῶν νήσων κατὰ μέγα μέρος εἶναι **Μαλαῖοι**, φυλὴ συγγενὴς μὲ τοὺς Μογγόλους. Οἱ Ἀραβες, οἱ ὁποῖοι μὲ τὰ πλοῖά των ἔφθναν ἕως ἐδῶ, τοὺς προσεῖλκυσαν εἰς τὸν Μωαμεθανισμόν. Εἶναι δὲ καὶ οἱ Μαλαῖοι, ὡς νησιῶται, ἐπιδέξιοι θαλασσινοί, οἱ ὁποῖοι τολμοῦν μὲ μικρὰς λέμβους ν' ἀνοίγουνται εἰς τὸ πέλαγος. Αἱ κυριώτεραι τῶν νήσων (τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς Ἰνδονησίας) κατέχονται ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας. Ἡ **Βαταβία** (430), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰάβας, εἶναι τὸ κέντρον τῶν Ὀλλανδικῶν Ἰνδιῶν. Αὐταὶ

Γ. Α. Μέγα, Γεωγραφία Γ' γυμν. Ἡπειροὶ ἔκδ. α' 1932. 4

εἶναι πλούσια εἰς πηγὰς πετρελαίου, ἐξάγουν δὲ κυρίως ζάχαριν, πετρέλαιον, καπνόν, καουτσούκ, καφέ, τέιον, μπαχαρικά καὶ ψευδάργυρον.

Αἱ **Φιλιππῖναι** (10 ἑκατ. κατ.) ἀνήκουν εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς, ἐξάγουν δὲ ζάχαριν, φοινικέλαιον καὶ καπνόν. Ἡ πρωτεύουσα **Μανίλα** (270) εἶναι ἀξιόλογος διὰ τὰ καπνεργοσιτάσιά της. Οἱ κάτοικοι τῶν Φιλιππίνων εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον χριστιανοί· ἀγαποῦν νὰ μασοῦν ἰνδοπέπερι, νὰ καπνίζουσι καὶ νὰ βλέπουσι ταυρομαχίας.

3. **Ἀσκήσεις.** 1. Ἡ ἔκτασις τῶν Ὀλλανδικῶν Ἰνδιῶν εἶναι 1 508 000 τ.χμ. Πόσας φορὰς εἶναι μεγαλυτέρα ἀπὸ τὴν Ὀλλανδίαν, τῆς ὁποίας τὸ ἐμβαδὸν εἶναι 34 000 τ.χμ.; 2. Ποία ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Φιλιππίνων, αἱ ὁποῖαι ἔχουν ἔκτασιν 298 000 τ.χμ.; 3. Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν γίνεται τὸ ταξίδιον ἀπὸ **Μανίλας** πρὸς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς; Πρὸς ποίαν διεύθυνσιν ἀπὸ **Βαταβίας** πρὸς τὸ Ἄδεν; 4. Διὰ τί οἱ **Μαλαῖοι** τῆς Ἰνδονησίας ταξιδεύουσι καθ' ὁμάδας πρὸς τὴν Ἀραβίαν;

Β) ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

1. **Σινικὸν Κράτος.**

1. Εὗρε εἰς τὸν χάρτην τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀσίας Παμῖο καὶ ἀκολούθησε ἐξ αὐτοῦ τὰ ὄρια τοῦ Σινικοῦ Κράτους. 2. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὐρίσκεται τὸ μεγαλύτερον αὐτοῦ μέρος; Μὲ ποίας χώρας τῆς Εὐρώπης ἀντιστοιχεῖ τοῦτο; Τί δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ἐκ τούτου περὶ τοῦ κλίματος; 3. Ὀνόμασε τὸ βορείως τῶν Ἰμαλαίων ὄροπέδιον, τοὺς ποταμοὺς οἱ ὁποῖοι πηγάζουσι ἐξ αὐτοῦ, τὰς θαλάσσας εἰς τὰς ὁποίας ἐκβάλλουσι. 4. Εὗρε τὸν κόλπον τοῦ Τσιλι καὶ τὸν κόλπον τοῦ Τογκίνου, τὴν χερσόνησον Κορέαν. Ὀνόμασε τὰς ἀπέναντι αὐτῆς νήσους. 5. Καὶ εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν πνέουσι οἱ ἐτήσιοι ἄνεμοι, ἂν καὶ ὄχι μὲ τὴν ἰδίαν κανονικότητα, ὡς ἐν τῇ νοτιά Ἀσίᾳ. Ποία θὰ εἶναι ἡ διεύθυνσις αὐτῶν κατὰ τὸ θέρος καὶ ποία κατὰ τὸν χειμῶνα; 6. Σύγκρινε κατὰ τὴν εἰκ. 34 τὸ μέγεθος τῆς καθ'αυτὸ Κίνας μὲ τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην. 7. Ὀνόμασε τὰς ἐκτὸς τῆς Κίνας χώρας τοῦ Σινικοῦ Κράτους. 8. Ποία κατὰ τὸν χάρτην ἢ μορφή τοῦ ἐδάφους εἰς τὴν βορείαν

ΒΑ

Κίναν και ποία εις την νοτίαν ; Ποία εις την Μαντζουρίαν και τας δυτικῶς αὐτῆς κειμένας χώρας ;

1. Θέσις.

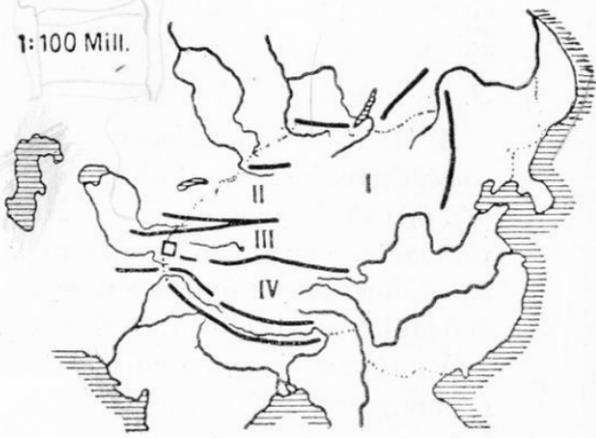
Τὸ Σινικὸν Κράτος περιλαμβάνει τὸ κεντρικὸν ὄροπέδιον τῆς Ἀσίας και τὰς ἀνατολικῶς αὐτοῦ με-
χρι τῆς θαλάσσης χώρας (ἐκτὸς τῆς χερ-
σονήσου Κορέας). Εἰς ἕκτασιν καταλαμ-
βάνει ἐπιφάνειαν μεγαλυτέραν ἀπὸ τὴν
Εὐρώπην. Καὶ πρὸς τὰς τρεῖς μὲν πλευ-
ρὰς ὀρίζεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροσειρῶν, πρὸς
δὲ τὴν τετάρτην ὑπὸ τοῦ Μεγάλου Ὀκεα-
νοῦ. Ὅθεν τὸ Σινικὸν Κράτος διὰ φυσικῶν
ὀρίων εἶναι σχεδὸν ἀποχωρισμένον
ἀπὸ τὴν λοιπὴν ἤπειρον.

Εἰκ. 34. Σύγκρισις Κίνας και Ἀνατολ. Εὐρώπης.

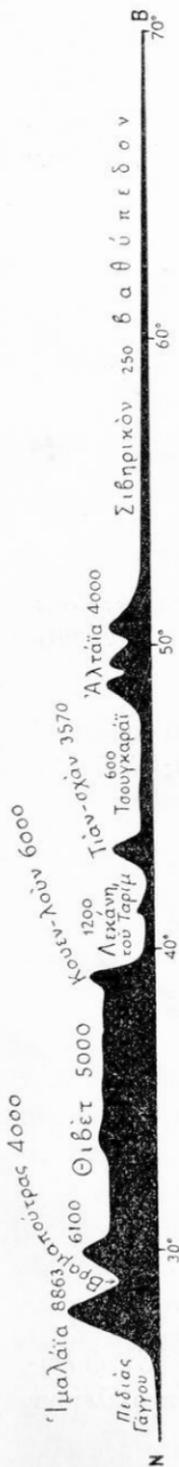
2. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους.

α) Κεντρικὴ Ἀσία. Ἐκ τοῦ ὄροπε-
δίου τοῦ Παμιρ, τὸ ὁποῖον ὑψοῦται εἰς
(4000 μ.), ἐκπέμπονται ἀκτινοειδῶς πρὸς
Δ μὲν τὸ Ἰνδοκοῦχον ὄρος, πρὸς Α δὲ τρεῖς μακροτάται ὄροσειραί:
τὰ Ἰμαλάϊα, τὸ Κουέν-λουν και τὸ Τιέν-σχαν, πρὸς τὸ ὁποῖον

Εἰκ. 35. Κεντρικὴ και Ἀνατολικὴ Ἀσία.

συνάπτονται τὰ Ἀλτάϊα, ὄρη μεθόρια τῆς Σιβηρίας. Ἐν ᾧ λοι-
πὸν τὸ Παμιρ μετὰ τὰ Ἰμαλάϊα και τὰ Σιβηρικὰ ὄρη περικλείουν

Εικ. 36. Κάθετος τομή διὰ τῆς Ἀσίας ἀπὸ Ν. πρὸς Β.

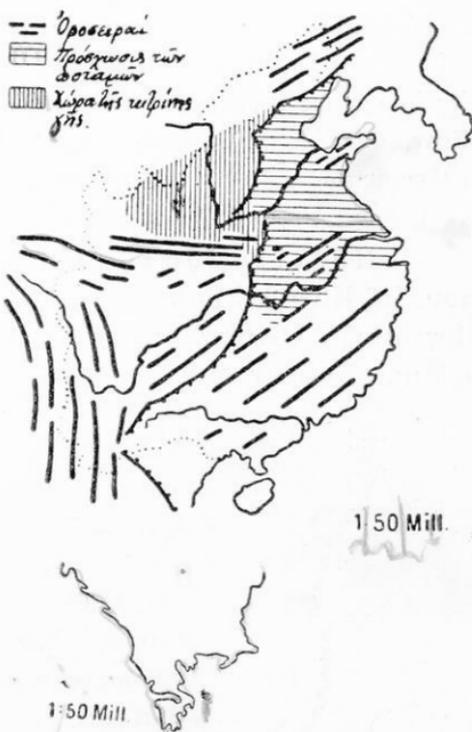
τὸ ὅλον ὑψίπεδον τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, αἱ ἐν τῷ μέσῳ ὄροσειραὶ (Κουέν-λουν καὶ Τιέν-σχαν) διασχίζουσι αὐτὸ ἐγκαρσίως καὶ τὸ διαμελίζουσι εἰς χωριστὰς χώρας. Οὕτω μεταξὺ Ἰμαλαίων καὶ Κουέν-λουν περικλείεται τὸ ὄροπέδιον τοῦ **Θιβέτ** (ὑψους 5000 μ.), μεταξὺ Κουέν-λουν καὶ Τιέν-σχαν ἡ λεκάνη τοῦ **Ταριμ** ἢ τὸ **ἀνατολικὸν Τουρκεστάν**, καὶ μεταξὺ Τιέν-σχαν καὶ Σιβηρικῶν ὄρέων τὸ ὄροπέδιον τῆς **Μογγολίας**.

β) Ἀνατολικὴ Ἀσία. Ἀνατολικῶς τοῦ ὄροπέδιου τοῦ Θιβέτ μέχρι τοῦ Ὠκεανοῦ, ἀπὸ τοῦ κόλπου τοῦ Τογκίνου μέχρι τοῦ κόλπου τοῦ Τσιλί ἐκτείνεται ἡ **Κίνα**. Αὕτη διὰ τῶν παραφυάδων τοῦ Κουέν-λουν χωρίζεται εἰς **νότιον** ὄρεινόν μέρος καὶ **βόρειον** πεδινὸν μέρος. Βορείως τοῦ κόλπου τοῦ Τσιλί μέχρι τῆς κοιλάδος τοῦ Ἄμουρ ἐκτείνεται τὸ βαθύπεδον τῆς **Μαντζουρίας**, τὸ ὁποῖον διὰ καθέτως διευθυνομένων ὄροσειρῶν χωρίζεται δυτικῶς μὲν ἀπὸ τὴν Μογγολίαν, ἀνατολικῶς δὲ ἀπὸ τὸν Ὠκεανόν. Ἡ ἀνατολικῶς αὐτῆς κειμένη χερσόνησος **Κορέα** εἶναι ὄρεινὴ καὶ ἀνήκει εἰς τὴν Ἰαπωνίαν, ὅπως καὶ ἡ νοτίως κειμένη ὄρεινὴ νῆσος Φορμόζα.

3. Αἱ χῶραι τῆς Σινικῆς.

Α) Ἡ Κίνα.—α. Σύστασις καὶ προϊόντα τοῦ ἐδάφους. Ὁ **Χοάγκ-Χὼ** τ.ἔ. κίτρινος ποταμός, ἔχει τὸ ὄνομα ἀπὸ τὸν **ἀσβεσιώδη πηλόν**, τὸν ὁποῖον συμπαράσφρει ἀπὸ τὸ ἔδαφος τοῦ ὄροπέδιου, ἐκ τοῦ ὁποίου κατέρχεται. Καὶ τὸ βαθύπεδον δέ, τὸ ὁποῖον διαρρέει, λέγεται «χώρα τῆς κίτρινης γῆς» καὶ ἡ θάλασσα εἰς τὴν ὁποίαν χύνεται «Κιτρίνη». Καὶ ὁ ἕτερος μέγας ποταμὸς τῆς Κίνας, ὁ **Γιάγκ-Τσέ-Κιάγκ**, μεταφέρει ἐκ τῶν ὄρέων ἀφθόνοους ὕλας. Ὅπως λοιπὸν εἰς τὰς Ἰνδίας τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἰνδοστάν ἐσχηματίσθη ἐκ τῶν προσχώσεων τοῦ Γάγγου, οὕτω καὶ τὸ **Κινεζικὸν βαθύπεδον** ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὴν ἰλύν, τὴν ὁποίαν ἀπὸ ἀμνη-

μονεύτων χρόνων μετέφερον οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Κίνας. Ὅπου κάποτε ἐκυματίζεν ἡ θάλασσα, τώρα ἐκτείνονται ὀμαλώταται πεδιάδες· ἐπειδὴ δὲ μὲ τὰς βροχὰς τῶν θερινῶν ἐτησίων (εἶκ. 19) καὶ μὲ πολλὰς διώρυγας ἐκ τῶν ποταμῶν τὸ πηλῶδες ἔδαφος ἀρδεύεται πλουσίως, ἢ καθαυτὸ Κίνα εἶναι χώρα εὐφορωτάτη. Διὰ τοῦτο τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ καταγίνεται εἰς τὴν γεωργίαν, τὸ δὲ μεταξὺ τῶν δύο ποταμῶν βαθύπεδον διὰ τῆς φιλοπονίας τῶν κατοίκων ἀπέβη ὁ πλουσιώτερος σιτοβολὸν τοῦ κόσμου. Καθ' ὅλην τὴν Κίναν τὸ κυριώτερον προϊόν εἶναι τὸ **ῥύζι**, τὸ ὁποῖον ἀναπληρώνει τὸ ψωμί, ὅπως καὶ εἰς τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Ἰαπωνίαν. Διὰ τοῦτο τὸ ῥύζι ἀνήκει εἰς τὰ πέντε ἱερὰ φυτὰ (ῥύζι, σιτάρι, κριθάρι, κεχρί, φασόλια), τὰ ὁποῖα ἄλλοτε ἐσπεύροντο κατ' ἔτος ὑπ' αὐτοῦ τοῦ αὐ-

Εἶκ. 37. Ἡ Κίνα. Μορφή τοῦ ἐδάφους. Σύγκρισις πρὸς τὴν Ἑλλ. Χερσόνησον.

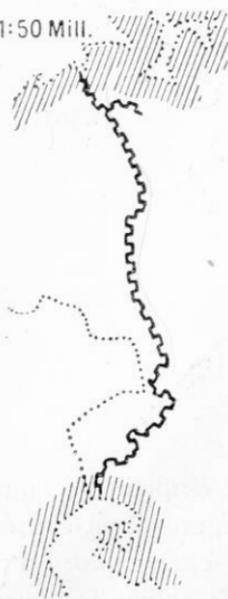
τοκράτορος ἐν τῷ ἱερῷ ἀγρῷ τοῦ Πεκίνου. Ἡ ἐπιβράδυνσις ὁμως τῶν θερινῶν ἀνέμων μὲ τὰς ῥαγδαίας βροχὰς ἠμπορεῖ νὰ ἐπιφέρῃ τὴν καταστροφὴν τῆς ἐσοδείας καὶ τότε τρομερὰ πείνα μαστίζει τὸν πυκνότερον πληθυσμὸν τῆς χώρας. Ὅπου τὸ κλίμα εἶναι θερμὸν καὶ ὑγρὸν, ἐκεῖ ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων φυτεύεται τὸ **τέϊον**. Εἰς τὴν **νοτίαν Κίναν**, ἡ ὁποία φθάνει καὶ μέχρι τῆς θερμῆς ζώνης, εὐδοκίμοῦν τὸ **βαμβάκι** καὶ τὸ **ζαχαροκάλαμον**. Καθ' ὅλην δὲ τὴν Κίναν ἐκτείνονται ἀπέραντοι **μορεῶνες**, διὰ τῶν ὁποίων γίνεται ἡ ἐκτροφὴ τοῦ μεταξοσκώληκος, ἡ τόσον προσοδοφόρος. Ἡ μέ-

ταξα ἀποτελεῖ τὸ σπουδαιότερον εἶδος ἑξαγωγῆς τῆς Κίνας. Ἀπὸ ἓν ἄλλο φυτόν, τὴν παπαρούνα, κατασκευάζεται τὸ **ὄπιον**, τὸ ὁποῖον πωλεῖται εἰς καλὴν τιμὴν, ἀλλ' εἶναι ὀλέθριον εἰς τὴν ὑγίαν ἐκείνου, ὃ ὁποῖος τὸ καπνίζει.

Διὰ τὴν **κτηνοτροφίαν** ἡ γεωργία ὀλίγον μόνον τόπον ἀφήνει. Τρέφονται ἰδίᾳ βόδια, πρόβατα, χοῖροι, πουλερικά, ἀλλὰ καὶ ἡμίονοι καὶ ἵπποι διὰ τὴν συγκοινωνίαν τῶν ὄρεινῶν μερῶν. Εἰς ὑπογείους θησαυροὺς τὸ ἔδαφος τῆς Κίνας εἶναι πλουσιώτατον, ἰδίᾳ εἰς **γαιάνθρακας** καὶ **σιδηροῦχα ὄρυκτά**. Ἡ ἐκμετάλλευσίς των σήμερον εἶναι περιορισμένη· ἀλλ' ἀσφαλῶς ἡ Κίνα εἶναι χώρα μεγάλης βιομηχανίας τοῦ μέλλοντος.

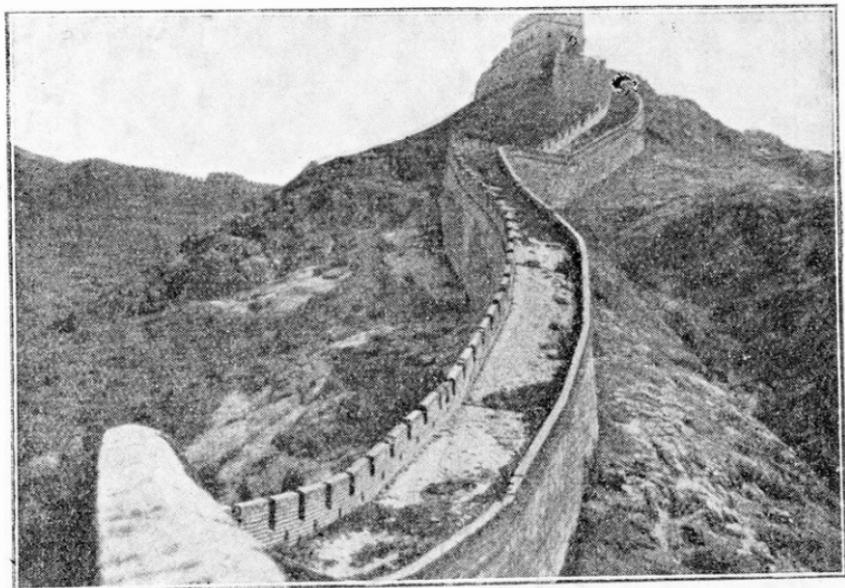
β) **Πολιτισμὸς τῆς Κίνας.** Ὁ λαὸς καὶ ἡ **Θρησκεία** του. Ἡ Κίνα ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων κατοικεῖται ὑπὸ φυλῆς Μογγολικῆς. Οἱ **Κινέζοι** ἔχουν κιτρινωπὸν χρῶμα, κατάμαυρα μαλλιά, μῆλα τῶν παρειῶν ἑξωγκωμένα καὶ λοξὰ μάτια. Εἶναι ἄνθρωποι τῆς σκέψεως, φιλόπονοι, εὐγενικοὶ καὶ εὐσπλαχνικοί, ἀλλὰ μανιώδεις διὰ τὴν ἀπόκτησιν χορήματος, οἰκονόμοι καὶ λιτοί. Γάλα καὶ βούτυρον ὡς τροφή τοὺς εἶναι ἄγνωστα, ἀλλὰ κρέας ἀπὸ ἄλογα, ἀπὸ γάτες καὶ σκύλους δὲν τὸ ἀπορρίπτουν, ὅπως καὶ κάθε τι θαλασσινόν. Φοροῦν φόρεμα κυανοῦν μὲ φαρδιά μανίκια, τὸ ὁποῖον οἱ εὐγενεῖς κατασκευάζουν μεταξωτόν. Ὁ Κινέζος δὲν μεθ' ἡμῶν ποτά, ἀλλὰ μεγάλο μέρος τοῦ λαοῦ καταστρέφεται σωματικῶς καὶ πνευματικῶς μὲ τὴν γέϋσιν τοῦ ὀπίου. Μεγάλῃ διαφορᾷ ὑφίσταται μετὰ βορείων καὶ νοτίων Κινέζων. Οὗτοι εἶναι κοντύτεροι, περισσότερον μελαποὶ καὶ ζωηροί. Διαφοραὶ ὑφίστανται μετὰ τῶν καὶ εἰς τὴν γλῶσσαν τοιαῦται, ὥστε ἡ συνεννόησις εἶναι πολλάκις ἀδύνατος. Ὁ Κινέζος δὲν ἔχει πολεμικὰς ἰδιότητας· διὰ τοῦτο πολλάκις ὑπετάθη ὑπὸ ξένων νομαδικῶν λαῶν, ἂν καὶ προσεπάθησε ν' ἀμυνθῆ κατ' αὐτῶν διὰ τοῦ **Μεγάλου Τείχους**, τὸ ὁποῖον ἀρχικῶς εἶχε κατασκευα-

1:50 Mill.

Εἰκ. 38. Τὸ μήκος τοῦ μεγάλου σινικοῦ τείχους.

σθῆ ἔναντίον τῶν Οὐννων. Τὸ μῆκος αὐτοῦ εἶναι 2450 χμ. (Σύγκρινε μὲ ἴσην ἀπόστασιν ἐν Εὐρώπῃ· εἰκ. 38). Πρὸ 300 περιπίου ἐτῶν οἱ Κινέζοι ὑπετάχθησαν ὑπὸ τῶν **Μαντζού**, οἱ ὁποῖοι, ἂν καὶ ὀλιγώτεροι, εἰσέβαλον ἀπὸ τὴν Μαντζουρίαν· οὗτοι τοὺς ἐξηνάγκασαν νὰ πλέξουν τὰ μαλλιά των καὶ ν' ἀφήσουν πλεξίδα ὡς δεῖγμα ὑποταγῆς. Τὸν Μάρτιον ὁμοῦ τοῦ 1912 οἱ Κινέζοι ἀ-

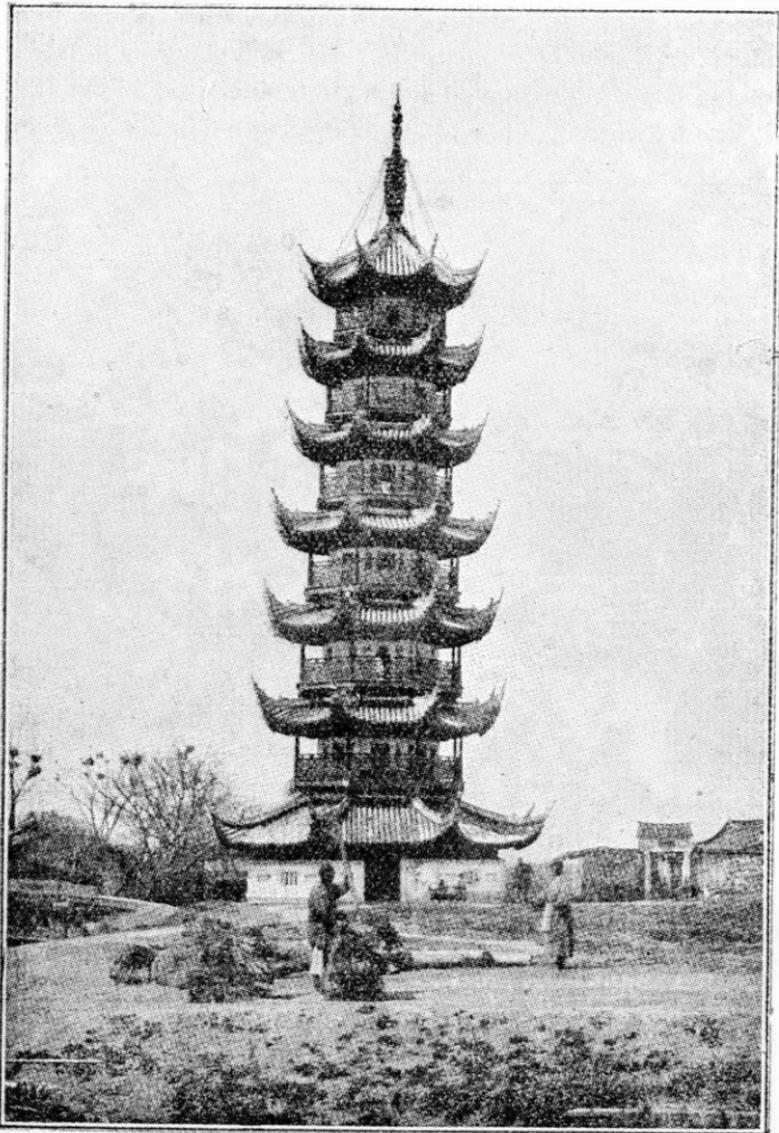
Εἰκ. 39. Τὸ μέγα σινικὸν τεῖχος.

πετίναξαν τὴν δεσποτείαν τῶν Μαντζού καὶ ἀνεκήρυξαν τὴν δημοκρατίαν. Ἐκτοτε ἀρχίζει τὸ ἔθιμον τῆς πλεξίδας νὰ ἐγκαταλείπεται.

Αἱ θρησκευτικαὶ ἰδέαι τῶν Κινέζων πρὸ 1400 ἐτῶν συνηρομολογήθησαν ὑπὸ τινος σοφοῦ ὀνομαζομένου **Κομφουκίου**. Συμφώνως μὲ αὐτὰς οἱ Κινέζοι λατρεύουν τὸν οὐρανὸν καὶ τὰς ψυχὰς τῶν προγόνων. Διὰ τοῦτο καὶ τὰ παιδιὰ καὶ κάθε νεώτερος πρῶτιστον καθῆγον θεωρεῖ νὰ τιμᾷ τοὺς γονεῖς καὶ τοὺς γέροντας.

Πυκνότης πληθυσμοῦ. Ἡ ἰδίως Κίνα, ἂν καὶ εἰς ἕκτασιν εἶναι μικροτέρα τοῦ ἡμίσεος τῆς Εὐρώπης, ἔχει πληθυσμὸν σχεδὸν ἴσον μὲ αὐτὴν (458 ἑκατ.). Εἰς τὸ βόρειον βαθύπεδον ἐπὶ ἐκτάσεως 500000 τχμ. κατοικοῦν 130 ἑκατ. ἀνθρώπων· ἄρα ἡ πυκνότης αὐτοῦ εἶναι ἴση μὲ τὴν τοῦ Βελγίου. Ἐπειδὴ δὲ τὸ

ἕδαφος αὐτοῦ εἶναι πολὺ ἀκριβόν, ἑκατομύρια ἀνθρώπων ζοῦν

Εἰκ. 40. Παγόδα ἢ Κινεζικὸς ναός.

εἰς λαξευμένας κατοικίας ἀνά τὰς ἀποτόμους κλιτῶν τῶν κοιλάδων. Ὅμοίως ὁ πληθυσμὸς τῆς Νοτίας Κίνας συνωστίζεται εἰς

τάς κοιλάδας τῶν ποταμῶν, χιλιάδες δὲ λέμβων χρησιμεύουν πρὸς κατοικίαν τῶν οἰκογενειῶν.

Παρ' ὅλην τὴν εὐφορίαν τῆς ἡ χώρα δὲν ἠμπορεῖ νὰ διαθρήψῃ τόσους κατοίκους. Διὰ τοῦτο πολλοὶ μεταναστεύουν εἰς τὴν Αὐστραλίαν καὶ Ἀμερικὴν. Ἐπειδὴ δὲ ἀρκοῦνται καὶ εἰς πολὺ μικρὸν ἡμερομίσθιον, εὐκόλα ἐκτοπίζουσι τοὺς Εὐρωπαϊκῆς καταγωγῆς ἐργάτας, οἱ ὅποιοι δὲν ἠμποροῦν νὰ ζήσουν, ὅπως οἱ Κινέζοι, ὀλόκληρον ἡμέραν μὲ μιὰ φοῦχτα ὄυζι («κίτρινος κίνδυνος»). Ἀφ' οὗ δὲ ἐκεῖ μὲ μεγάλην οἰκονομίαν ἀποταμιεύουσιν περίσσευμά τι, ἐπιστρέφουσι πάλιν εἰς τὴν πατρίδα των, τὴν ὁποίαν ἀγαποῦν ὑπὲρ πᾶν ἄλλο εἰς τὸν κόσμον.

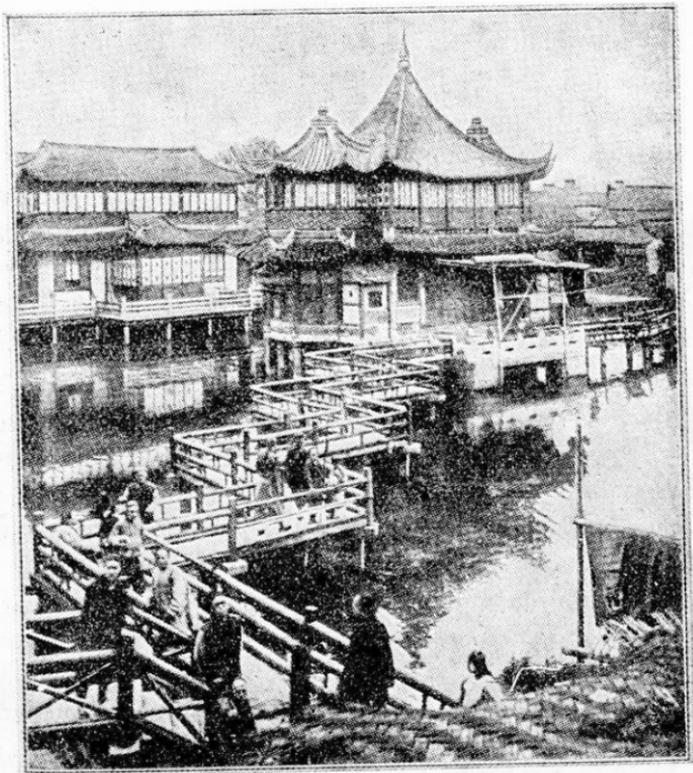
Τέχναι. Οἱ Κινέζοι εἶναι τόσον ἐπιδέξιοι εἰς τὴν χειροτεχνίαν, ὥστε τὰ ἔργα των (μεταξωτὰ καὶ βαμβακερὰ ὑφάσματα, γλυπτὰ ἐξ ἐλεφαντοστοῦ καὶ ξύλου, ὀρειχάλκινα σκεύη), προκαλοῦν τὸν θαυμασμόν μας. Ὅτι δὲ καὶ εἰς τὴν ἀρχιτεκτονικὴν εἶναι ἀπαράμιλλοι, ἀποδεικνύουσι οἱ παράδοξοι πυργοειδεῖς ναοὶ (παγόδαι) καὶ τὸ «Μέγα τεῖχος» εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς χώρας. Πολλὸν πρὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν οἱ Κινέζοι ἔκαμαν πολλὰς ἐφευρέσεις. Οὗτοι ἐφεῦρον τὴν *ναυτικὴν πυξίδα*, ἡ ὁποία τοὺς διηκόλυνε νὰ ταξιδεύουν εἰς ἀχανεῖς ἐρήμους, τὴν *πυρίτιδα* διὰ τὴν κατασκευὴν πυροτεχνημάτων, τὴν *πορσελάνην* διὰ τὴν κατασκευὴν ἀντικειμένων οἰκιακῆς χρήσεως, τὴν *σινικὴν μελάνην*, τὴν *τυπογραφίαν* κλπ.

γ) **Οἱ Κινέζοι καὶ οἱ ξένοι.** Μὲ τὰς σημαντικὰς προόδους, τὰς ὁποίας οἱ Κινέζοι εἰς ἀρχαίους ἤδη χρόνους ἐπετέλεσαν, ἔγιναν ὑπερήφανοι καὶ ἔβλεπαν μὲ περιφρόνησιν τοὺς ἄλλους λαούς. Μὲ ἐπιμονὴν ἔκλεισαν εἰς τοὺς ξένους τὴν εἴσοδον τῆς χώρας των καὶ δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐπωφεληθοῦν ἀπὸ τὴν πείραν τῶν ξένων ἔθνῶν. Ἐκ τούτου, παρὰ τὴν ἀξιοθαύμαστον φιλοπονίαν των, ἔμειναν ὀπίσω ἀπὸ ἄλλους λαούς· ἡ βιοχητανία των μάλιστα καὶ ἡ χειροτεχνία δὲν ἠμποροῦν πλέον νὰ συναγωνισθοῦν τὰς τῶν Εὐρωπαϊῶν. Ἐπειδὴ δὲ οἱ Εὐρωπαῖοι μετεχειρίζοντο τὴν πυκνοκατοικημένην χώραν ὡς τόπον καταναλώσεως διὰ τὰ ἐμπορεύματά των, οἱ Κινέζοι ἀπηγόρευσαν αὐστηρῶς τὴν εἰσαγωγὴν των. Ἀντέδρασαν δ' ἀκόμη καὶ εἰς τὴν κατασκευὴν σιδηροδρόμων· ἡ πρώτη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ κατεσκευάσθη πρὸ 55 ἐτῶν, τὸ δὲ μῆκος τῶν σιδηροδρόμων ὀλοκλήρου τῆς Κίνας μόλις ὑπερ-

βαίνει τὸ τῶν σιδηροδρόμων τοῦ Βελγίου. Διὰ τὴν μεταφορὰν φορτίων καὶ ἀνθρώπων μεταχειρίζονται κατὰ τὸ πλεῖστον δίτροχα χειραμάξια καὶ φορεῖα.

Ἐμπορικαὶ ὁδοὶ καὶ ἔμπορικαὶ πόλεις. Τὸ ἔμπόριον μὲ τὴν Κίναν, τὸ ὁποῖον ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος ἠϋξάνεν εἰς σημασίαν, ἐπέφερεν ἀπὸ καιροῦ μεταβολὴν καὶ εἰς τὰς ἔμπορικὰς ὁδοὺς. Ἄλλοτε ὀλίγαι μόνον ὁδοὶ караβανίων ἔφερον ἐκ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν χώραν ταύτην. Τώρα ὁ σιδηροδρόμος διασχίζει τὰς ἀχανεῖς πεδιάδας τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Μαντζουρίας καὶ πολυάριθμα ἀτμόπλοια ἐξυπηρετοῦν τὴν συγκοινωνίαν.

Ἐπειδὴ δ' εἰς τὸ ἔσωτερικὸν τῆς χώρας τὰ πνεύματα εἶναι ἀκόμη ἐχθρικά πρὸς τοὺς ξένους, οἱ Εὐρωπαῖοι ἔμποροι ἴδρυσαν

Εἰκ. 41. Οἰκίαι καὶ γέφυρα ἐν Σαγκάη. Τὸ σχῆμα τῆς γεφύρας ἔχει σχέσηιν μὲ τὴν περὶ πνευμάτων πίστιν τῶν Κινέζων· οὗτοι πιστεύουν διὰ τὰ κακὰ πνεύματα δὲν ἠμποροῦν νὰ περάσουν ἐνὰ περίπλοκον δρόμον.

εἰς τὰ παράλια τοὺς ἔμπορικοὺς τῶν οἴκους. Ἐκεῖ ὑπάρχουν πό-

λεις πολυάνθρωποι, αἱ ὁποῖαι ἔχουν σχῆμα ὀρθογωνίου τετραπλεύρου καὶ περιβάλλονται ὑπὸ ὑψηλῶν τειχῶν. Εἰς τὴν βορείαν Κίναν τὸ **Πεκῖνον** (1,3 ἑκ.), ἡ τέως πρωτεύουσα τοῦ Σινικοῦ κράτους, περιβάλλεται ὑπὸ τετραγωνικοῦ τείχους, 5 μ. πάχους καὶ 6 μ. ὕψους, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ εἴσοδος γίνεται διὰ 16 πυλῶν. Ἐπίκειον αὐτοῦ εἶναι τὸ **Τιέντσιν** (1,4 ἑκ.) ἐπὶ τῆς Κιτροίνης Θαλάσσης. Νοτιώτερον ἐπὶ τοῦ Γιάγκ τσε-Κιάγκ κεῖται τὸ **Νάνκιγκ**, ἡ πρωτεύουσα τῆς Σινικῆς Δημοκρατίας (500, βαμβακερὰ ὑφάσματα) με̄ ἀξιόλογον ἀγορὰν τείου καὶ βάμβακος, καὶ τὸ **Χανκάου-Βούτσαγκ** (1,5 ἑκατ.), ἡ μεγαλυτέρα ἀγορὰ τείου, μέχρη τῆς ὁποίας εἰσπλέουν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ πλοῖα τῶν Εὐρωπαίων. Εἰς τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ ἡ **Σαγκάη** (2,6 ἑκ. κ.) εἶναι κέντρον τοῦ ἐμπορίου τοῦ τείου, τῆς μετάξης καὶ τοῦ βάμβακος, ὁ σπουδαιότερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Κίνας. Εἰς τὴν νοτίαν Κίναν, τὴν χῶ-

Εἰκ. 42. Κατοικίαι ἐπὶ λέμβων ἐν Καντιών.

ραν τοῦ τείου, κεῖται ἡ **Καντιών** (800), ὁ πρῶτος εἰς τοὺς ξένους

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

άνοιχθεις λιμην, με αξιολογον βιομηχανιαν και εμπόριον· μεγα μέρος του πληθυσμου κατοικει επι λεμβων εν τω ποταμω.

Ἀπέναντι αὐτῆς, ἐπὶ τῆς νήσου **Χὰν-κόγκ**, ἡ ὁποία ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους, εἶναι ἡ **Βικτωρία** (170), πόλις σπουδαία διὰ τὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ εμπόριον.

Β') **Αἱ ἄλλαι χῶραι τῆς Σινικῆς.**

α) Ἡ **Μαντζουρία** ἀποτελεῖ ἐν μέρει ξηρὰν στέππην, ἐν μέρει εὐφορον δασικὴν χῶραν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐμφανίζονται πότε ἢ τίγρις καὶ πότε ὁ τάρανδος καὶ ἡ ὁποία παρέχει πλουσίαν συγκομιδὴν, ὁποίαν καὶ ἡ βορεία Κίνα. Οἱ κάτοικοι (24 ἑκατ.) εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον Κινέζοι. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι τὸ **Μοῦν-δεν** (160) καὶ λιμὴν τὸ **Πόρτ-Ἀρθούρ**. Ἀπὸ τινος ἡ Μαντζουρία διατελεῖ ὑπὸ τὴν κατοχὴν τῶν Ἰαπῶνων.

Τὸ βόρειον μέρος τῆς Μαντζουρίας, εἰς τὸν κάτω ὄρυν τοῦ **Ἀμούρ**, κατέχεται ὑπὸ τῶν Ῥώσων. Ὁ λιμὴν **Βλαδιβοστόν** (100) εἶναι ὁ ἀκραῖος σταθμὸς τοῦ μεγάλου Σιβηρικῶν σιδηροδρόμου, ὅστις συνέδεσε τὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν μετὰ τὴν Εὐρώπην.

β) ΝΑ τῆς Μαντζουρίας κεῖται ἡ **Κορέα** ἀνήκουσα εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Αὕτη διατέμνεται ὑπὸ δασώδους ὄροσειρᾶς καὶ ἔχει περίπου τὸ μέγεθος τῆς Ἰταλίας, πρὸς τὴν ὁποίαν ὁμοιάζει καὶ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ κατὰ τὴν σύστασιν τοῦ ἐδάφους· κατοικεῖται δὲ ὑπὸ λαοῦ Μογγολικοῦ, συγγενοῦς μετὰ τοὺς Κινέζους. Εἰς τὰ εὐφορα πεδινὰ μέρη τῆς δυτικῆς πλευρᾶς εὐδοκιμεῖ πολὺ τὸ ῥύζι. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶναι ἡ **Σάουλ** (300). Διὰ τὴν κατοχὴν τῆς Κορέας ἐξερράγη τὸ 1905 φοβερὸς πόλεμος μεταξὺ Ἰαπωνίας καὶ Ρωσίας. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 21 ἑκατ.

γ) Ἡ **Μογγολία** καὶ ἡ **Τζουγκαρία** διακρίνονται, ὡς καὶ ἡ λοιπὴ κεντρικὴ Ἀσία, διὰ τραχέος ἠπειρωτικοῦ κλίματος. Τοῦτο ὀφείλουν αὐταὶ εἰς τὴν λίαν ἀπομεμακρυσμένην ἀπὸ τῆς θαλάσσης καὶ περικλειστον θέσιν των. Κατὰ τὸν χειμῶνα ὑπὸ ἀνέφελον οὐρανὸν καὶ ἥπιον ἄνεμον ἐπικρατεῖ δορμὸν ψῦχος· κατὰ τὸ θέρος ὁ καύσων εἶναι ἀφόρητος. Ἐκ τούτου αἱ χῶραι αὐταὶ ἀποτελοῦνται ἀπὸ στέππας καὶ πετραίας ἐρήμους, εἰς τὰ ἄκρα τῶν ὁποίων περιπλανῶνται ποιμενικοὶ τινες μογγολικοὶ λαοί. Πρὸγονοὶ αὐτῶν ἦσαν οἱ **Ὀννοι** καὶ τὰ ἄγρια στίφη τοῦ Τσιγγισχάν, πρὸ τῶν ὁποίων κάποτε ὁ κόσμος ἀπὸ τῶν ὀχθῶν τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ἔτρεμε. Τώρα

οί Μογγόλοι εἶναι φιλειρηνικοί νομάδες, οἱ ὅποιοι προμηθεύουν εἰς τὴν Κίναν καὶ τὴν Σιβηρίαν μαλλιά καὶ κρέατα. Σπουδαιότερα πόλεις εἶναι ἡ **Οὐργκα** (40) ἐπὶ παλαιᾶς ὁδοῦ καραβανίων ἀπὸ τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Κίναν.

δ) Τὸ **Ἀνατολικὸν Τουρκεστάν** (Σιγκιάνγκ) ἔχει τὸ σχῆμα λεκάνης, ἡ ὁποία περικλείεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροσειρῶν (βλ. εἰκ. 36). Οἱ πολυάριθμοι ποταμοί, οἱ ὅποιοι κατέρχονται ἐκ τῶν ὄρέων ἀρδεύουν τοὺς πρόποδας αὐτῶν καὶ συντελοῦν εἰς τὴν εὐφορίαν (σιτάρι, ῥύζι, καλαμπόκι, ὄπωροφόρα). Ἄλλ' εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄροπέδιου οἱ ποταμοὶ ἔνεκα τοῦ καύσωνος τοῦ θέρους ξηραίνονται. Ὄθεν μόνον ξηραὶ στέππαι καὶ πετρώδεις ἔρημοι εὐρίσκονται ἐκεῖ, ὅποια καὶ ἐν Ἰράν. Ὁ ποταμὸς **Ταρίμ** καταλήγει εἰς μικρὰν ἄλμυρὰν λίμνην, τὴν Λόμπ-νωρ. Οἱ κάτοικοι εἶναι Τουρκικῆς καταγωγῆς. Κέντρα αὐτῶν εἶναι ὡς ὁάσεις κατὰ τὸν ἄνω ροῦν τοῦ Ταρίκ ἡ **Κασγὰρ** (200) καὶ ἡ **Ἰαρκάνδ** (200).

ε) Τὸ **Θιβέτ** εἶναι ἡ ὑψηλότερα χώρα τῆς Γῆς (5000 μ.) ἐν ᾧ δὲ κεῖται ὑπὸ τὸ αὐτὸ πλάτος μὲ τὴν Πελοπόννησον, δεικνύει συχνὰ θερμοκρασίαν—30°. Εἶναι ξηρὰ ἄλμυρὰ στέππη, τὴν ὁποίαν διατρέχουν ἀγέλαι ἀγρίων ὄνων, ἵππων, ὑάκων καὶ ἀντιλοπῶν. Οἱ κάτοικοι τοῦ Θιβέτ ζοῦν ὡς νομάδες ποιμένες καὶ εἶναι Μογγόλοι, ὁπαδοὶ τῆς βουδδικῆς θρησκείας. Τὸ τρίτον περίπου τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μοναχοὶ καὶ ἱερεῖς. Πρωτεύουσα τοῦ ἀνωτέρου ἱερατείου τῆς εἶναι ἡ **Λάσα** (20), τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Θιβητινῶν σημαίνει τόπον τοῦ Θεοῦ. Ὡς ζῶον πρὸς φόρτωσιν καὶ ἵππασίαν εἰς τὰ ὑψηλὰ ἐκεῖνα χρησιμεύει εἰς τοὺς Θιβητινοὺς ὁ **ὑακος**, εἶδος βοδιοῦ μὲ πολὺ μακριὰ μαλλιά.

Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ τῶν τριῶν τελευταίων χωρῶν προκύπτει ἐκ τῶν κάτωθι ἀριθμῶν:

Μογγολία	:	ἔκτασις 2 500 000 τ.χμ.	κάτοικοι 2 ἑκ.
Ἀνατ. Τουρκεστάν :	»	1 500 000 »	» 2 »
Θιβέτ	:	» 2 000 000 »	» 3 »

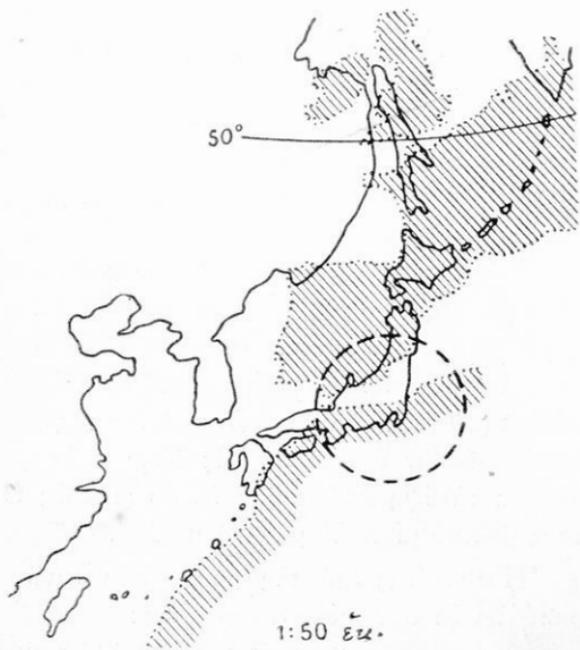
4. **Ἀσκήσεις.** 1. Ἀκολούθησε ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν μέγαν Σιβηρικὸν σιδηρόδρομον καὶ μέτρησε τὴν ἀπόστασιν Βλαδιβοστόκ-Μόσχας. Ἀκολούθησε τὴν κατὰ θάλασσαν ὁδὸν Πειραιῶς-Τιέν-Τοῖν καὶ μέτρησε τὴν ἀπόστασιν. Διὰ τῆς πρώτης ὁδοῦ φθάσιν εἰς τὴν Κίναν εἰς 3, διὰ τῆς ἐτέρας εἰς 6 ἑβδομάδας. 2. Χίλιον ἀπὸ τῆς ὄρειας ὄροσειρᾶς περὶ τὸ ὄροπέδιον τοῦ Παμίρ

θρια τοῦ Κινεζικοῦ Κράτους. Ποῖαι χῶραι τὸ ἀπαρτίζουν; 3. Μεταξὺ ποίων παραλλήλων κύκλων κεῖται ἡ ἰδίως Κίνα καὶ μὲ ποίας Εὐρωπαϊκὰς χῶρας ἀντιστοιχεῖ; Κλίμα, προϊόντα, πληθυσμός.

Βιβλιογραφία
17/12/98

2. Ἰαπωνία.

1. Ὄνόμασε τὰς μεγαλυτέρας νήσους καὶ τὰ συστήματα τῶν νήσων, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐκτείνεται τὸ ἰαπωνικὸν κράτος. Ποῖα τμήματα τῆς ἡπείρου κατέχει προσέτι; 2. Μέτρησε τὴν κατὰ μῆκος ἔκτασιν τοῦ κράτους καὶ παράβαλε πρὸς αὐτὴν τὸ πλάτος αὐτοῦ. Ἄν ἡ Ἰαπωνία εἶχε κυκλικὸν σχῆμα, θὰ κατελάμβανεν τόσον μόνον χῶρον, ὅσος παριστάνεται μὲ τὸν διακεκομμένον κύκλον ἐπὶ τῆς εἰκόνας 43. 3. Ποῖαι χῶραι παριστάνονται ὀπισθεν τῶν ἰαπωνικῶν νήσων εἰς τὴν εἰκόνα αὐτήν; Αὗται κεῖνται ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μὲ τὰς κυρίας ἰαπωνικὰς νήσους. 4. Σύγκρινε τὰς δύο μεγαλυτέρας ἰαπωνικὰς νήσους μὲ τὰς βρετανικὰς. (Εἰκ. 44).

Εἰκ. 43. Ἐκτασις τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων.

5. Ὅποία φαίνεται ὅτι εἶναι κατὰ τὸν χάρτην ἡ φύσις τοῦ ἐδάφους τῶν ἰαπωνικῶν νήσων; Ὅποια εἶναι τὰ πολυαριθμότερα ὄρη; Ὄνόμασε τὸ ὑψηλότερον τῶν ἡφαιστειῶν τούτων.

Ἡ μέγεθος.

οἱ νῆσοι (413 τὸν ἀριθμὸν) ἐκτεινόμενα τοξοεινῶς νήσου Κορέας, ἀποτελοῦν τὴν αὐτοκρατορίαν

τῆς Ἰαπωνίας. Αὕτη εἰς ἕκτασιν εἶναι πενταπλασία τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' εἰς πληθυσμὸν 14 φορὰς μεγαλυτέρα (92 ἑκατ. κατ.).

2. Φύσις τοῦ ἐδάφους.

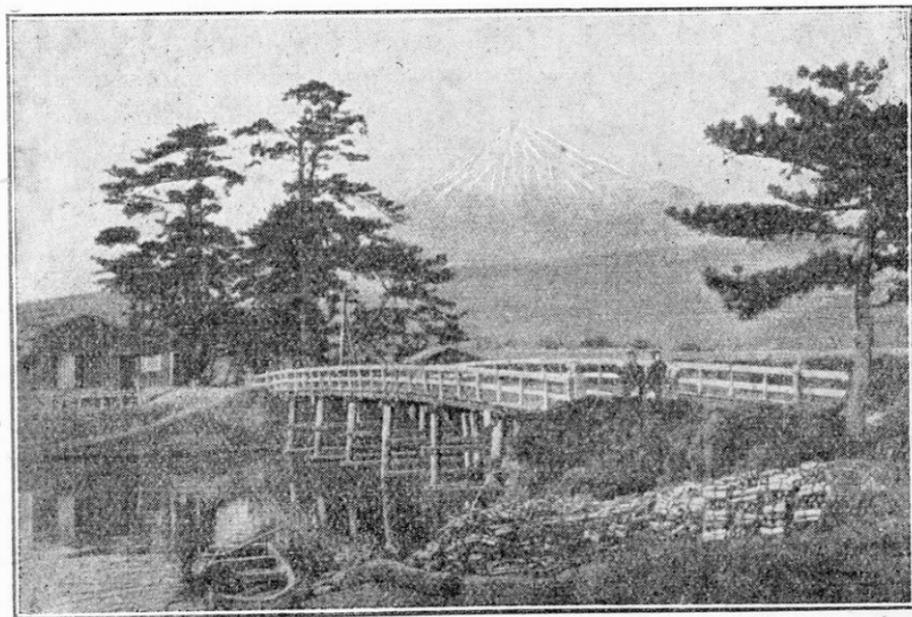
Ἡ Αἰ Ἰαπωνικαὶ νῆσοι εἶναι πολὺ ὄρειναι καὶ πλούσιαι εἰς φυσικὰς καλλονάς· εἶναι ὅμως καὶ πλήρεις ἐνεργῶν ἠφαιστειῶν.

Ἐκ τῶν 150—200 ἠφαιστειῶν 59 εἶναι ἐπὶ τοῦ παρόντος ἐνεργά! Τὸ ὑψηλότερον ἐξ αὐτῶν εἶναι τὸ Φουτσιγιάμα (3760 μ.), τὸ ὁποῖον ὡς γιγαντιαῖος κῶνος ἔξέχει εἰς τὰ περὶχωρα τῆς πρωτευούσης. Οἱ Ἰάπωνες πιστεύουν ὅτι εἰς τὴν χιονοσκεπῆ κορυφὴν του εἶναι ἡ κατοικία τῶν θεῶν. Κατ' Ἰούλιον καὶ Αὐγουστον, ὅτε τὰ χιόνια λειώνουν, χιλιάδες πιστῶν ἀναβαίνουν εἰς αὐ-

Εἰκ. 44 Σύγκρισις Ἰαπωνικῶν καὶ Βρετανικῶν νήσων.

τὴν διὰ νὰ προσκυνήσουν καὶ ν' ἀποθαυμάσουν τὴν ἀνατολὴν

Εἰκ. 45. Ἰαπωνικὴ τοποθεσία μετ' τὸ Φουτσιγιάμα εἰς τὸ βᾶθος.

τοῦ ἡλίου. Ἀποτέλεσμα τῆς ἠφαιστειακῆς ἐνεργείας εἶναι οἱ συ-

χνοι **σεισμοί**, ἀπὸ τοὺς ὁποίους πάσχουν αἱ νῆσοι (πρὸβλ. σεισμὸν 1923, ὅτε τὸ ἔδαφος ἄλλοῦ μὲν ἐξήρθη εἰς 2,8 μ. ἄλλοῦ δὲ ἐβυθίσθη εἰς 0,46 μ., τότε 150000 ἀνθρώπων ἀπωλέσθησαν). Διὰ τοῦτο αἱ οἰκίαι κτίζονται μονώροφοι καὶ ξύλινοι, αἱ δὲ πόλεις καταλαμβάνουν μεγάλην ἔκτασιν.

3. Κλίμα.

Οἱ θερινοὶ ἔτησίαι (Μονσοὺν) φέρουν εἰς τὰς νήσους πλουσίας βροχάς. Ἐπειδὴ δὲ πρὸς αὐτὰς διευθύνεται ἕν ὠκεάνειον ρεῦμα, τὸ ὁποῖον προέρχεται ἐκ νότου, ἡ δριμύτης τῶν χειμερινῶν ἔτησίων παρὰ τὰς ἰαπωνικὰς νήσους μετριάζεται ἐκ τούτου πολὺ. (Ποῖαι νῆσοι ἐν τῇ Εὐρώπῃ ὠφελοῦνται ὁμοίως ἐξ ὠκεανείου ρεύματος;) Ὅθεν τὸ κλίμα τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἥπιον· ἐν ᾧ τὰ ὄρη φθάνουν σχεδὸν τὸ ὕψος τῶν Ἄλπεων, ὅμως μόνον τὸν χειμῶνα σκεπάζονται μὲ χιόνια.

4. Προϊόντα τοῦ ἐδάφους.

Τὸ γλυκὺ κλίμα καὶ ἡ πλουσία ἄρδευσις κάμνουν τὸ ἔδαφος τῆς Ἰαπωνίας, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ἠφαιστειακόν, πολὺ γόνιμον. Ὅθεν ἡ γεωργία εἶναι ἡ κυρία ἀσχολία τοῦ πληθυσμοῦ. Καὶ αὐτὰ τὰ πλάγια τῶν βουνῶν σκεπάζονται μὲ ἀγρούς, εἰς τοὺς ὁποίους καλλιεργοῦνται τὰ ἴδια πολύτιμα φυτὰ, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς τὴν Κίναν (ὀνόμασέ τα). Κτηνοτροφία τοῦναντίον μικρὰ μόνον ἐνεργεῖται καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἀγροκήπια ἀφήνονται χωρὶς φράκτας. Ὁ ἵππος μάλιστα μόνον πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἤρχισέ νὰ χρησιμοποιηθῆται, διότι διὰ τὴν μεταφορὰν φορτίων καὶ ἀνθρώπων μεταχειρίζονται καὶ ἐδῶ δίτροχα χειραμάξια καὶ φορεῖα. Εἰς τὰ **δρυχεῖα** ἐξάγονται γαιάνθρακες, ἀρκετοὶ διὰ τὴν ἐπιχώριον βιομηχανίαν, καὶ μεταλλεύματα χαλκοῦ, προσέτι δὲ ἐξαιρετος πορσελάνη. Σπουδαία διὰ τὴν διατροφὴν τῶν κατοίκων εἶναι ἡ **ἀλιεία**.

5. Πληθυσμός.

Διὰ τὰς πηγὰς ταύτας τοῦ πλούτου αἱ νῆσοι εἶναι πυκνότατα κατοικημένα. Ἡ κυρία τροφή τοῦ λαοῦ, ὅπως καὶ εἰς τὴν Κίναν, εἶναι ῥύζι, ψάρια, λαχανικὰ καὶ τσαΐ. Οἱ Ἰάπωνες ἀγαποῦν πολὺ τὰ ἄνθη· τὴν χώραν των ὀνομάζουν «χώραν τῶν χρυσανθέμων», ἔχουν δὲ κατὰ τὴν ἀνοιξιν ἑορτὰς εἰς τιμὴν τοῦ ἀνθους τῆς κερασέας. Κατὰ τὸ θρησκειομα εἶναι βουδδισταί.

Εἰς ὅλα τὰ ἐπιτηδεύματα οἱ Ἰάπωνες ὑπῆρξαν μαθηταὶ τοῦ ἐν τῇ ἠπειρῷ συγγενοῦς των λαοῦ. Ἄλλ' ἀπὸ καιροῦ ὑπερέβαλον

Κουρανό
1904

τοὺς Κινέζους ὑπὸ πολλὰς ἐπόψεις. Ὁ Ἰάπων αὐτοκράτωρ (Μικάδος) ὑπεβοήθησε τὴν ἐκπολιτιστικὴν προσπάθειαν τοῦ λαοῦ του ἤνοιξε τὴν χώραν του εἰς τοὺς Εὐρωπαίους καὶ ἔστειλε πολλοὺς φιλομαθεῖς νέους εἰς τὴν Εὐρώπην, διὰ νὰ σπουδάσουν εἰς σχολεῖα καὶ νὰ ἐξασκηθοῦν εἰς ἐργαστάσια καὶ ἐργαστήρια. Οὗτοι ἐπιστρέψαντες ἐχρησιμοποίησαν τὰς γνώσεις των πρὸς ὄφελος τῆς

300
200
100
300
200
100
300
200
100
300
200
100

Εἰκ. 46. Συγκομιδὴ τείου.

45
16

πατρίδος των: κατεσκεύασαν σιδηροδρόμους, ἴδρυσαν ταχυδρομεῖα καὶ σχολεῖα, ἤνοιξαν μεταλλεῖα, ὠργάνωσαν βιομηχανίας κλπ. Οἱ Ἰάπωνες διωργάνωσαν καὶ τὰ στρατιωτικὰ των κατὰ τὸ εὐρωπαϊκὸν σύστημα, ὥστε σήμερον εἶναι ὁ ἰσχυρότερος καὶ μᾶλλον προωδευμένος λαὸς τῆς Ἀνατολῆς.

6. Αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῆς Ἰαπωνίας μὲ τὴν Εὐρώπην καὶ Ἀμερικὴν εἶναι στενώταται. Οἱ ξένοι μὲ τὰ πλοῖά των εἰσά-

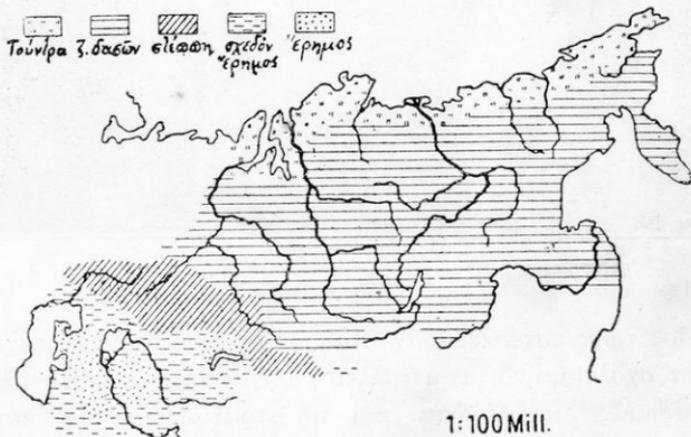
Γ. Α. Μέγα, Γεωγραφία Γ' γυμν. Ἡπειροὶ ἐκδ. α' 1932.

γουν χρώματα, βάμβακα, μέταλλα αντικείμενα, υαλικά κλπ. λαμβάνουν δὲ μέταξαν, χαλκόν, καμφοράν κλπ. Ἀκμαίει ἰδίᾳ ἡ βιομηχανία μεταξωτῶν. Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι τὸ **Τόκιο** (2,5 ἑκατ.) Ἐπειδὴ ἡ παραλία πλησίον αὐτοῦ εἶναι ἀβαθῆς, ὡς λιμὴν αὐτοῦ χρησιμεύει ἡ **Γιοκοχάμα** (600). Ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις εἶναι τὸ **Κιότο** (760), κέντρον δὲ ἀκμῆς ὑφαντουργίας καὶ ταπητουργίας ἡ **Ὀσάκα** (2,5 ἑκατ. κατ.). Τὸ **Ναγασάκι** (200) εἶναι ὁ πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς χώρας.

7. **Ἀσκήσεις.** 1. Παράβαλε τὴν θέσιν τῆς Ἰαπωνίας μετὰ τὴν θέσιν τῆς Ἀγγλίας. 2. Παράστησε διὰ βελῶν εἰς τὸ σχῆμα τῆς εἰκ. 43 τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀνέμων Μονσούν κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ θέρους. 3. Ποίαν ἐπίδρασιν ἔχουν οἱ ἄνεμοι οὗτοι εἰς τὴν γεωργίαν καὶ εἰς τὴν ἰστιοπλοΐαν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἀσίᾳ; 4. Μέτρησε τὴν ἀπόστασιν τοῦ Τόκιο ἀπὸ τὸν Ἅγιον Φραγκῖσκον τῆς Ἀμερικῆς. 5. Τί ἐννοεῖς κίτρινον κίνδυνον; 6. Ἡ καλλιεργήσιμος ἔκτασις ἐν Ἰαπωνίᾳ εἶναι 60 000 τ. χμ. Ἐπὶ ταύτης ζοῦν 5 1/2 ἑκατ. οἰκογενειῶν. Εἰς πόσα στρέμματα ἀνέρχεται κατὰ μέσον ὄρον ὁ κλῆρος κάθε οἰκογενείας; (1 στρέμμα = 1000 τ. χμ.)

ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

Ἡ δυτικὴ καὶ ἡ βορρεια Ἀσία περιλαμβάνει τὸ 1/3 τῆς ὅλης

Εἰκ. 47. Βορρεια καὶ ΒΔ. Ἀσία.

Ἀσίας. Αἱ **Κιργίσιαι σιέπαι**, αἱ ὁποῖαι ὑψοῦνται μέχρι 1000 μ. χωρίζουν τὸ **βαθύπεδον τοῦ Τουράν**, τὸ ὁποῖον λέγεται καὶ

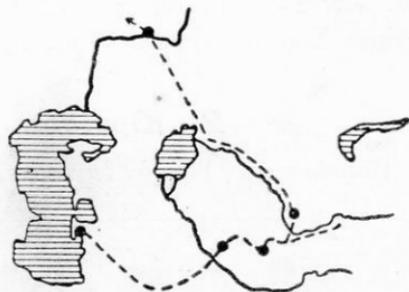
δυτικὸν Τουρκεστάν, ἀπὸ τὴν **Σιβηρίαν**. Αὕτη διὰ τοῦ **Γενισέϊ** ποταμοῦ διαιρεῖται εἰς τὴν πεδινήν, ἐλώδη **δυτικὴν Σιβηρίαν** καὶ εἰς τὴν ὑπὸ λοφώδους χώρας διατεταμένην **Ἀνατολικὴν Σιβηρίαν**, ἡ ὁποία πρὸς τὰ ΝΑ ἀνυψοῦται καὶ περὶ τὸ κράσπεδον τῆς κεντρικῆς Ἀσίας καθίσταται ὄρεινή.

1. Τουράν.

1. Ὄνόμασε τὴν λίμνην καὶ τοὺς δύο ποταμοὺς, οἱ ὅποιοι χύνονται εἰς αὐτήν. 2. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀράλης λίμνης εἶναι 67000 τ. χλμ. (ἡ τῆς Πελοποννήσου 8287), τὸ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Ἀμοὺ Δάρια 2200 χλμ. (τὸ τοῦ Ἐβρου 550 χλμ.). Παράσθησε τὴν διαφορὰν γραφικῶς. 3. Εὗρε τὴν ὄσασιν Μερβ νοτίως τοῦ Ἀμοὺ καὶ ὑπολόγισε τὴν διαφορὰν τοῦ θερμοστάτου καὶ ψυχροστάτου μηνὸς δι' αὐτήν καὶ διὰ τὴν Κων/πολιν (τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος):

	Ἰανουάριος	Ἰούλιος
Μερβ	-0,6	+30,2
Κωνσταντινούπολις	+5,2	+23,5

4. Ὅποία φαίνεται εἰς τὸν χάρτην ἢ μορφή τῆς χώρας; 5. Περιέγραψε τὴν διαδρομὴν τοῦ ὑπερκασπικοῦ σιδηροδρόμου κατὰ τὸν ἔναντι χάρτην καὶ ὀνόμασε τὰς ἐπ' αὐτοῦ κειμένας πόλεις.

1:50M.

Εἰκ. 48. Τουράν.

Τὸ Τουρανικὸν βαθύπεδον ἐκ τῆς ἀνατολικῆς καὶ νοτίας αὐτοῦ πλευρᾶς περιορίζεται ὑπὸ ὑψηλοτάτων ὄρεσιν, αἱ ὁποῖαι ἐμποδίζουν τοὺς ζωογόνους ἀνέμους τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ τῆς Μεσογείου Θαλάσσης νὰ φθάσουν εἰς αὐτό. Ἐκ τούτου δέχεται ἐλάχιστας βροχὰς, ἡ δὲ ἀντίθεσις τῆς θερμοκρασίας μεταξὺ ἡμέρας καὶ νυκτός, θέρους καὶ χειμῶνος εἶναι εἰς τὸ Τουράν μεγαλύτερα ἀπὸ κάθε ἄλλο μέρος τῆς Γῆς. Τὸ θέρος εἶναι ἴσπον θερμὸν καὶ ξηρόν, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Ἀμοὺ

(᾽Ωξος) καὶ **Σύρ** (Ἰαξάρτης) μόνον τὰ παρόχθια αὐτῶν μέρη ἠμποροῦν νὰ ἀρδεύουν. Ἐνῶ δὲ ἡ περιοχή των εὐρίσκεται εἰς ὁμοίαν θέσιν μὲ τὴν Μακεδονίαν, τὸν χειμῶνα εἶναι ἐπὶ ἑβδομάδας παγωμένοι. Φοβεραὶ χιονοθύελλαι μαίνονται τότε ἐπάνω ἀπὸ τὴν χώραν. Αὕτη εἶναι ἔρημος γεμάτη κοκκίνην ἄμμον καὶ κίτρινον πηλόν, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπαντῶνται ὀάσεις εἰς τὰ παραποτάμια μέρη. Εἰς τὰς ἀγόνους ἐκτάσεις περιφέρονται τουρκικοὶ ποιμενικοὶ λαοὶ βόσκοντες ἵππους, καμήλους, βοῦς καὶ πρόβατα. Μόνον ὅπου τὸ ἔδαφος ἀρδεύεται μὲ ἀυλάκια ἀπὸ τοὺς ποταμούς, ἐκεῖ εὐδοκίμει τὸ σιτάρι, τὸ ρύζι, τὸ βαμβάκι, ὁ καπνὸς καὶ τὰ ὀπωροφόρα.

Πρωτεύουσα τῆς χώρας εἶναι ἡ **Τασκένδη** (300) ἐπὶ τοῦ Σύρ, ἀξιόλογον κέντρον ἔμπορίου καὶ βιομηχανίας. Διὰ τὴν συγκοινωνίαν τὸ Τουράν ἔχει μεγάλην σημασίαν ὡς διάμεσος σταθμὸς μεταξὺ ἀνατολικῆς Εὐρώπης καὶ Ἀσίας. Διὰ τοῦτο μία σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἀρχομένη ἐκ Μόσχας διευθύνεται πρὸς τὸ Βακού καὶ συνεχιζομένη πέραν τῆς Κασπίας θαλάσσης ὡς ὑπερκασπικὸς σιδηρόδρομος, φθάνει διὰ τῆς **Βουχάρας** (45) καὶ **Σαμαρκάνδης** (100) πρὸς τὴν Τασκένδην καὶ τὰ Κινεζικὰ σύνορα. Ἄλλη δὲ γραμμὴ ἐκ τῆς Τασκένδης ἄγει κατὰ μῆκος τοῦ ποταμοῦ Σύρ κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν Μόσχαν (γῦρος 6 ἡμερῶν).

2. Κιργίσιαι στέππαι.

Βορείως τοῦ Τουράν ἐπικρατεῖ ὁμοίως τὸ ἠπειρωτικὸν κλι-

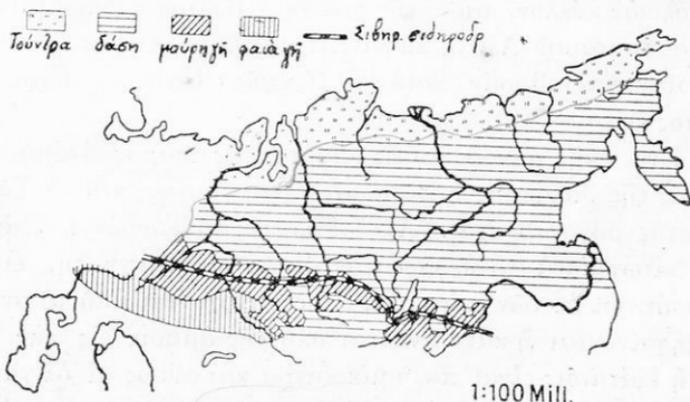
Εἰκ. 49. Καταυλισμὸς Κιργισίων.

μα, τὸ δὲ ἔδαφος μόνον μετὰ τὴν τῆξιν τῶν χιόνων πρασινίζει.

Εὐθύς κατόπιν ἡ βλάστησις ξηραίνεται καὶ ὅλη ἡ χώρα μεταβάλλεται εἰς ξηρὰν στέππην. Ἐκεῖ κατοικοῦν οἱ **Κιργίσιοι** ἢ **Κοζᾶκοι**, νομαδικὸς Μογγολικὸς λαὸς, τοῦ ὁποῖου ὁ πλοῦτος συνίσταται εἰς πρόβατα, ἵππους καὶ καμήλους. Ὅπου εὔρουν βοσκήν διὰ τὰ ζῶα των, ἐκεῖ στήνουν τὰς θολωτὰς σκηνάς των (γιούρτας) καὶ πάλιν τὰς ξεστήνουν, διὰ ν' ἀναζητήσουν ἄλλοῦ ἀφθονωτέραν βοσκήν. Ἀνατολικῶς τῆς στέππης ὑψοῦται ὄρεινὴ χώρα, μὲ πολλὰς ἀλμυρὰς λίμνας· ἐκεῖ ἐξορύσσονται ἄνθρακες, χαλκός, ἄργυρος καὶ χρυσός.

3. Σιβηρία.

1. Ὅρισε τὴν θέσιν καὶ τὰ ὅρια τῆς Σιβηρίας. 2. Ὀνόμασε τοὺς μεγαλύτερους ποταμοὺς καὶ τὴν λίμνην, ἐκ τῆς ὁποίας πηγάζει ὁ παραπόταμος τοῦ Γενισεῖ Τουγγούσκα. 3. Μέτρησε τὸ μῆκος τῆς λίμνης καὶ σύγκρινέ το μὲ τὴν ἀπόστασιν Θεσ/νίκης—Ἀλεξανδρουπόλεως. Αὕτη πληροῖ ἓνα ταφροειδὲς ὄργανο τῆς ὄρεινῆς χώρας καὶ εἶναι ἡ βαθυτάτη λίμνη τῆς γῆς (βάθος 1500 μ.)· ἡ λέξις **Βαϊκάλ** τουρκιστὶ=πλούσιος, δηλ. εἰς ψάρια. 4. Μέτρησε τὸ μῆκος τοῦ σιβηρικοῦ σιδηροδρόμου ἀπὸ τῶν Οὐραλῶν μέχρι

Εἰκ. 50. Σιβηρία.

Βλαδιβοστόκ. Ὀνόμασε τὰς μεγαλύτερας ἐπ' αὐτοῦ πόλεις. 5. Ὑπολόγησε τὴν διαφορὰν θερμοκρασιῶν τοῦ ψυχροτάτου καὶ θερμοτάτου μηνὸς διὰ τὴν Ἰρκούτσκην (παρὰ τὴν Βαϊκάλην) καὶ τὸ Βερολίνον (τὸ αὐτὸ γεωγραφ. πλάτος):

	Ἰανουάριος	Ἰούλιος
Ἰοκούτσκη	—20,8	+18,4
Βερολίνον	— 0,7	+18,1

Ἐποῖον εἶναι κατὰ ταῦτα τὸ κλίμα τῆς Σιβηρίας; 6. Διατὶ οἱ ποταμοὶ τῆς Σιβηρίας δὲν δύνανται νὰ χρησιμεύσουν εἰς τὴν συγκοινωνίαν; 7. Τί θὰ συμβαίη ἐκ τοῦ ὅτι αἱ ἐκβολαὶ τῶν ποταμῶν παραμένουν ἐπὶ μακρότερον χρόνον παγωμέναι ἀπὸ τὸν ἄνω ὄρον αὐτῶν; 8. Πόσας ζώνας βλαστήσεως διακρίνεις εἰς τὸν χῶρον τῆς Σιβηρίας; (εἰκ. 50). Ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ εἰς μὲν τὰς ζώνας τῶν τουντροῶν καὶ τῶν δασῶν εἶναι περίπου 0,5, εἰς δὲ τὴν χώραν τῆς μαύρης καὶ τῆς φαιῆς γῆς περίπου 6,5.

1. Κλίμα, ὕδατα.

Ἡ Σιβηρία ἐκτείνεται βορείως τῆς Κιργισίας στέπης ἀπὸ τῶν Οὐραλίων ὄρεων μέχρι τοῦ Μεγάλου Ὠκεανοῦ. Ἡ βορεία παγωμένη θάλασσα, ἡ ὁποία βρέχει τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς Ἀσίας, κατὰ τὸ βραχὺ θέρους μόνον παρὰ τὴν ἀκτὴν τήκεται· διὰ τοῦτο αὕτη ἔχει διὰ τὸ κλίμα τὴν ἰδίαν ἐπίδρασιν, τὴν ὁποίαν καὶ μία μεγάλη ἠπειρωτικὴ ἔκτασις. Ἐκ τούτου ἡ Σιβηρία, καθὼς καὶ τὸ Τουράν, παρουσιάζει **ἠπειρωτικὸν κλίμα**, τὸ ὁποῖον ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὰ ΒΑ ἐπὶ τοσοῦτον γίνεται τραχύτερον καὶ ὑπὸ τὸν πολικὸν κύκλον, παρὰ τὴν πολίχνην Βεροχογιάνσκη (ἀνατολικῶς τοῦ ποταμοῦ Λένα), ἐμφανίζει τὰς μεγαλυτέρας ἀντιθέσεις, αἱ ὁποῖαι ἐγνώσθησάν ποτε ἐπὶ τῆς γῆς (Ἰανουαρ. μέχρι—70,° Ἰούλιος μέχρι+30°).

Ἐνεκα τῆς μακρᾶς αὐτῆς ἀποστάσεως ἀπὸ τὰς ἀνοικτὰς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ἡ Σιβηρία δέχεται, καθὼς καὶ τὸ Τουράν, ἐλαχίστας μόνον βροχάς. Ἄλλ' ἐνῶ εἰς τὸ Τουράν ἡ ἐξάτμισις τῶν ὑδάτων κατὰ τὸ θερμότατον θέρους εἶναι μεγάλη, ὥστε οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ποταμῶν, ὅσοι κατέρχονται ἀπὸ τὰ μεθόρια ὄρη ξηραίνονται ἢ καταπίνονται ὑπὸ τῆς ἄμμου, εἰς τὴν Σιβηρίαν ἡ ἐξάτμισις εἶναι πολὺ μικροτέρα καὶ οὕτως αἱ ὀλίγα βροχαὶ ἐξαρκοῦν διὰ νὰ θρέψουν καὶ μεγίστους ποταμούς. Λεπτὸν δὲ μόνον στρώμα χιόνος σκεπάζει ἐπὶ ὀλόκληρον ἐξάμηνον τὴν Σιβηρίαν.

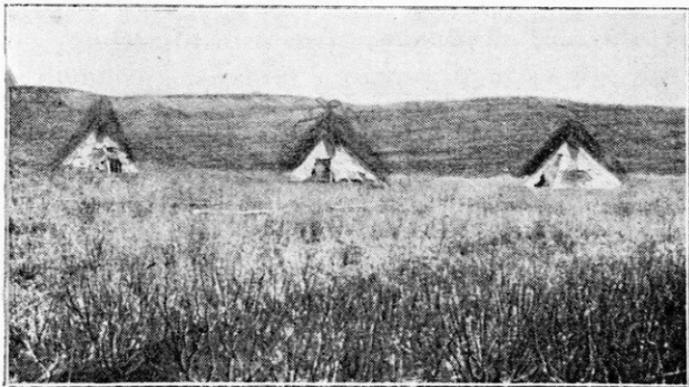
2. Ζῶναι βλαστήσεως.

Ἐπὸ τὴν ἔποψιν τῆς βλαστήσεως δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν εἰς τὴν Σιβηρίαν, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Εὐρώπην τὰς

ἀκολούθους τρεῖς ζώνας, ἐκτεινομένας κατὰ τὴν ἀπ' Α πρὸς Δ διεύθυνσιν.

α) Εἰς τὰ παράλια τῆς βορείας παγωμένης θαλάσσης τὸ θέρος εἶναι τόσον βραχὺ καὶ ψυχρὸν, ὥστε κανὲν εἶδος δένδρων, ἐξ ὧσων φύονται εἰς τὴν γῆν, δὲν ἠμπορεῖ νὰ ὠριμάσῃ τοὺς καρπούς του. Ὅθεν ἐδῶ ἐκτείνεται **ἡ ζώνη τῶν τουντροῶν** (tuntur φιννιστι=ἄδενδρος τόπος)· εἶναι ἄδενδροι πεδιάδες, αἱ ὁποῖαι ἄλλοῦ μὲν κατέχονται ἀπὸ βάλτους καὶ ἔλη, ἄλλοῦ δὲ διατέμνονται ἀπὸ βραχῶδεις λόφους, σκεπασμένους μὲ φύκη καὶ χαμηλοὺς θάμνους. Ἐδῶ εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς πολικῆς ἄρκτου καὶ ἀλώπεκος προπάντων ὁ τάρανδος, τὸ ζῷον, τὸ ὁποῖον κατὰ τὸ πλεῖστον ἐξημερώθη καὶ καθιστᾷ δυνατὴν τὴν διαμονὴν εἰς τὸν ἄνθρωπον. Σαμογέται καὶ ἄλλοι Μογγολικοὶ λαοὶ (Ἰακουῖται, Τουγγούζοι, Τσουῦχσοι) περιπλανῶνται ἐδῶ βόσκοντες τὰς ἀγέλας τῶν τάρανδων τῶν.

β) Νοτιώτερον ἀρχίζουσι ν' ἀναφαίνωνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ τὰ μετριώτατα ἐκ τῶν δένδρων, κάποια βελονόφυλλα, καὶ οὕτω σχε-

Εἰκ. 51. Σκηναὶ νομάδων εἰς τὴν στέππην τῆς Μέσης Σιβηρίας.

δὸν ὑπὸ τὸν πολικὸν κύκλον ἀρχίζει **ἡ ζώνη τῶν δασῶν**. Αὕτη περιλαμβάνει μίαν περιοχὴν παναρχαίων δασῶν, πρὸς τὴν ὁποῖαν μόνον ἢ τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ τῆς νοτίας Ἀμερικῆς δύναται νὰ παραβληθῇ εἰς ἕκτασιν· ἐν αὐτῇ ἐπιζοροῦν ἡ πεύκη, ἡ σιβηρικὴ κέδρος, ἡ πίτυς, ἡ λευκὴ ἐλάτη καὶ ἡ σημύδα· διὰ τὸ τρομερὸν ψῦχος συχνὰ τὰ δένδρα κατὰ τὸν χειμῶνα ἐκρηγνύονται (σκάζουσι)

μέ τὸν ὄξυν κρότον ἐκπυρσοκροτοῦντος ὄπλου. Ἐδῶ κατοικοῦν τὰ ἰκτιδοειδῆ, σαμούρι, κουνάβι, προσέτι ὁ σκίουρος καὶ τὰ ζῶα τῶν δασῶν τῆς Εὐρώπης, ἄρκτοι, λύκοι, λύγγες, ἀλώπεκες.

γ) Νοτιῶς τῆς γραμμῆς τὴν ὁποίαν ἀκολουθεῖ ὁ σιβηρικὸς σιδηρόδρομος ἡ θερμοῦτης κατὰ τὸ θέρος γίνεται τόση, ὥστε αἱ ὀλίγαι βροχαὶ δὲν ἐπαρκοῦν διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δένδρων· ὅθεν εἰς τὴν ζώνην τῶν δασῶν ἀκολουθεῖ πρὸς **Ν ἡ ζώνη τῶν στεππῶν**, ἡ ὁποία παρουσιάζεται εἰς τὴν ὑψηλὴν στέππην τῆς Κιργισίας καὶ διακρίνεται μὲ εὐφορον πηλώδη γῆν· ἐδῶ ζῆ ἓνα εἶδος ἀντιλόπης. Νοτιώτερον ἀκόμη τὸ πολὺ θερμοῦτερον Τουράν εἶναι τμήμα (δ) τῆς **ζώνης τῶν ἐρήμων** τοῦ ἀρχαίου κόσμου, ἡ ὁποία προχωρεῖ ἐκ τοῦ Ἰράν καὶ πέραν τοῦ Τιένσχαν εὐρίσκει τὴν συνέχειάν της εἰς τὴν λεκάνην τοῦ Ταρίμ καὶ τὴν ἔρημον Γκόμπι.

Τὸ νότιον μέρος τῆς ζώνης τῶν δασῶν καὶ ἡ ζώνη τῶν στεππῶν ἔχουν εὐφορον ἔδαφος καὶ παραδίδονται ὅλον ἐν περισσώτερον εἰς τὴν γεωργίαν, καλλιεργεῖται δὲ σῖτος καὶ σίκαλις. Ἐνεργεῖται καὶ κτηνοτροφία, ἐκ τῆς ὁποίας παράγεται πολὺ βούτυρον.

3. Οἱ κάτοικοι καὶ αἱ ἀσχολίαι των. Πολιτικὴ κατάστασις.

Ἐξ ἰθαγενῆς πληθυσμοῦ εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μογγολικῆς καταγωγῆς, εἶναι δὲ πανταχοῦ ἐκτάκτως ὀλιγάριθμος. Ἐνὰ τὰ δάση κατοικοῦν κυνηγετικαὶ φυλαὶ αἱ ὁποῖαι ἀποζοῦν ἐκ τοῦ κυνηγίου καὶ τῆς ἀλιείας, (ὡς Ἰακοῦται, Τουγγοῦζοι). Οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Σιβηρίας καὶ ἡ λίμνη Βαϊκάλη εἶναι πλουσιώτατοι εἰς ἰχθῦς. Οἱ λαοὶ οὗτοι ἴστανται ἐπὶ χαμηλῆς βαθμίδος τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπειδὴ ὀλόκληρος ἡ ζωὴ των καταναλίσκεται εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς τραχείας φύσεως τῆς χώρας των, τείνουν δὲ ὅλον ἐν τῇ ἐξαφανισθῶν.

Οἱ **Ῥῶσοι**, οἱ ὁποῖοι εἶναι κύριοι τῆς Σιβηρίας, προσεπάθησαν ν' ἀναπτύξουν τὴν χώραν οἰκονομικῶς. Ὡς μετανάσται ἢ ὡς ἐξόριστοι ἐγκαθίστανται κυρίως εἰς τὰ μεταξὺ τῆς ζώνης τῶν δασῶν καὶ τῆς ζώνης τῶν στεππῶν μέρη, τὰ ὁποῖα εὐνοοῦν τὴν καλλιέργειαν καθὼς καὶ κατὰ μῆκος τῶν πλωτῶν ποταμῶν, προπάντων ὡς γεωργοὶ καὶ κτηνοτρόφοι, ἀλλὰ καὶ ὡς ἔμποροι γουναρικῶν. Εἰς τὰ πρὸς τὴν κεντρικὴν Ἀσίαν μεθόρια ὄρη ἐνεργεῖται καὶ ἐπικερδῆς ὀρυκτωρυχία χρυσοῦ, μολύβδου, σιδήρου, γραφίτου (πρὸς κατασκευὴν μολυβδοκονδύλων) καὶ γαιανθράκων.

Ἐξ ὀλόκληρος ἡ βορρειαὶ καὶ δυτικῆ Ἀσία εἶναι **κτῆσις ρωσικῆ**.

Δι' αὐτῆς ἡ Ῥωσία ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερον εἰς ἕκτασιν κράτος τοῦ κόσμου μετὰ τὴν Ἀγγλίαν. Τὰ καθ' ἕκαστον μέρη τοῦ κράτους τούτου ἀπολαύουν σήμερον ἐν τῇ διοικήσει τῶν ἐσωτερικῶν ὑποθέσεων μεγαλυτέραν ἐλευθερίαν ἢ ὅσην εἶχον ὑπὸ τὴν ἀρχὴν τῶν Τσάρων. Τὰ μεγαλύτερα τῶν κρατῶν τῆς Ἀσιατικῆς Ῥωσίας εἶναι ἡ «Κιργισία», ἡ «Σιβηρία», ἡ «Ἰακουτία», ἡ «Ἀπω Ἀνατολή» καὶ ἐν Τουράν ἡ «Οὐσμπεκία» καὶ ἡ «Τουρκεμνία».

Πρὸς οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Σιβηρίας καὶ πρὸς σκοποὺς στρατιωτικοὺς οἱ Ῥῶσοι κατεσκεύασαν τὸ 1893—1903 τὸν **ὑπερσιβηρικὸν σιδηρόδρομον**, τὸν μεγαλύτερον τοῦ κόσμου (7800 χλμ.). Οὗτος διέρχεται διὰ τῆς **Ῥομσκη** (150), τῆς μεγαλυτέρας καὶ σπουδαιότερας ἐμπορικῆς πόλεως τῆς Σιβηρίας, κειμένης ἐν μέσῳ εὐφόρου γεωργικῆς περιοχῆς, προχωρεῖ πρὸς τὴν **Τόμσκη** (100), ἣτις ἔχει πανεπιστήμιον, καὶ τὴν **Ἰρκούτσκη**, τὸ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν γουναρικῶν· μετὰ πολλὰς σήραγγας περιέρχεται τὴν Βαϊκάλην λίμνην καὶ προχωρῶν πρὸς Ἀ τελευτᾷ εἰς τὴν **Βλαδιβοστόκ** (100). Κατὰ τὸ θέρος οἱ μεγάλοι σιβηρικοὶ ποταμοὶ χρησιμεύουν εἰς τὴν ποταμοπλοίαν. Κύριος λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἰρτις ποταμοῦ εἶναι ἡ **Τοβόλσκη** (20), καὶ ἐπὶ τοῦ Λένα ἡ **Ἰακούτσκη** (10), ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἰακουτίας.

Ἡ χερσόνησος **Καμτσάτκα** εἶναι ἴση κατὰ τὸ μέγεθος μετὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ περιέχει τεράστια ἠφαίστεια. Ταῦτα ἔχουν τὸ ὕψος τοῦ Λευκοῦ ὄρους τῶν Ἀλπεων, καὶ περιζωννύονται ἀπὸ τεραστίους παγετῶνας. Εἰς τὰ δάση τῶν ὑπωρειῶν των διαιτῶνται ἀναρίθμητοι ἄρκτοι. Οἱ ἐλάχιστοι κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τὸ κυνήγιον καὶ τὴν ἀλιεῖαν.

Ἀσκήσεις. 1. Διατί ἡ Σιβηρία κατὰ τὸν χειμῶνα ἔχει δορυμνιστικὸν ψῦχος καὶ καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐλαχίστας βροχάς; 2. Ποῦ ἀλλοῦ εὗρομεν ταφροειδῆς ὄρυγμα εἰς ὄρεινὴν χώραν καὶ κατὰ τί διαφέρει ἢ πληροῦσα αὐτὸ λίμνη ἀπὸ τὴν Βαϊκάλην; 3. Ποίας περιοχῆς τῆς Ἀσίας γνωρίζεις χωρὶς διέξοδον τῶν ὑδάτων πρὸς τὴν θάλασσαν; Ποία ἡ αἰτία τοῦ φαινομένου τούτου; 4. Ποῖα τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας ἀνὰ τὰς διαφόρους ζώνας τῆς ΒΑ Ἀσίας; 5. Ταξίδιον ἀπὸ Σαμάρρας εἰς Τασκένδην, ἀπὸ Μόσχας εἰς Πεκῖνον.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

1. *Ἱστορία τῆς ἀνακαλύψεως τῶν χωρῶν τῆς Ἀσίας.*

Γνώσεις γεωγραφικὰς περὶ τῆς Ἀσίας ἤρχισαν νὰ λαμβάνουν οἱ Ἕλληνες κυρίως ἀπὸ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου (334 π.Χ.). Ἐκτοτε ἀρχίζει νὰ γίνεται ὁλονὸν ζωηρότερον τὸ ἐμπόριον μὲ τὰς Ἰνδίας καὶ τὴν Κίναν διὰ τῶν καραβανίων, τὰ ὁποῖα ἔφθανον μέχρι τῆς Τραπεζοῦντος καὶ τῶν λιμένων τῆς Συρίας. Οἱ Ἀραβες, οἱ κληρονομήσαντες κατὰ τὸν μεσαίωνα τὴν ἑλληνικὴν ἐπιστήμην, ἐγνώριζον ἕξ ἀφηγήσεων ταξιδιωτῶν τὴν νότιον Ἀσίαν μέχρι τῆς Κίνας καὶ τῶν Μαλαϊκῶν νήσων. Συγχρόνως ἔμποροι ἕξ Εὐρώπης ἐταξίδευον εἰς τὸ ἀχανὲς μογγολικὸν κράτος, τὸ ὁποῖον τότε ἔφθανεν ἀπὸ τῆς Ρωσίας μέχρι τῆς Κίνας.

Πρῶτος εὐρωπαῖος, ὁ ὁποῖος ἔφθασεν εἰς τὴν ἀνατολικὴν Ἀσίαν εἶναι ὁ Βενετὸς ἔμπορος Μάρκος Πόλος (1275). Κατόπιν ὁμως διὰ τῆς καταλήψεως τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ὑπὸ τῶν Τούρκων ἡ ἐμπορικὴ ὁδὸς πρὸς τὰς Ἰνδίας διεκόπη, καὶ ἔμεινε μόνη ἡ ἀγορὰ τῆς Ἀλεξανδρείας, εἰς τὴν ὁποίαν Ἀραβες ἔμποροι μετεκόμιζον διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν, (μπαχαρικά, πολυτίμους λίθους, ἔλεφαντόδοντα, βαμβακερὰ καὶ μεταξωτὰ ὑφάσματα, ἔβενον κλπ.). Ἐκεῖθεν ἔμποροι τῆς Βενετίας καὶ τῶν ἄλλων ἰταλικῶν πόλεων τὰ παρελάμβανον καὶ μετακομίζοντες εἰς τὰς εὐρωπαϊκὰς ἀγορὰς τὰ ἐπώλουν εἰς ὑπερόγκους τιμὰς. Ἐνεκα τούτου πολλάκις οἱ ἄνθρωποι εἶχον σκεφθῆναι εὐρουν θαλασσίαν ὁδὸν πρὸς τὰς Ἰνδίας καὶ πρῶτοι οἱ Πορτογάλλοι ἐπεχείρησαν νὰ φθάσουν εἰς αὐτὰς περιπλέοντες τὴν Ἀφρικὴν. Μετὰ πολλὰς προσπαθείας ὁ θαλασσοπόρος Βάσκο δα Γάμα ἔφθασε τὸ 1498 εἰς τὰς Ἰνδίας, ἄλλοι δὲ Πορτογάλλοι προσήγγισαν τὸ 1517 εἰς τὴν Κίναν, τὸ 1542 εἰς τὴν Ἰαπωνίαν. Ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Μαγελᾶνος κατὰ τὸν περίπλου τῆς γῆς, τὸν ὁποῖον ἐπεχείρησε τὸ 1521, ἀνεκάλυψε πλέων ἕξ ἀνατολῶν τὰς Μαλαϊκὰς ἐκεῖνας νήσους, τὰς ὁποίας ἔκ τοῦ ὀνόματος τοῦ βασιλέως τῆς Ἰσπανίας Φιλίππου Β' ὠνόμασε Φιλιππίνας. Ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ 16 αἰῶνος ἐγνώσθη διὰ τῶν ρωσικῶν κατακτήσεων καὶ τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἀσίας μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐκτοτε ἀρχίζει καὶ ἡ ἐπιστημονικὴ ἐξερεύνησις τῆς ἠπείρου. Ὁ γνωστό-

τερος ἐρευνητῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀσίας εἶναι ὁ Σουηδὸς Σβὲν Χέντιγκς.

2. Ἡ Ἀσία ὡς ἡπειρος. (Μέγεθος, θέσις).

Ἀσία : 44 ἑκατ. τ.χλμ.

1130 ἑκατ. κατοίκων

Εὐρώπη : 11 ἑκατ. τ.χλμ.

492 ἑκατ. κατοίκων

1. Ποῖα τὰ ὅρια τῆς Ἀσίας πρὸς τὴν Εὐρώπην; πρὸς τὴν Ἀφρικὴν; 2. Ποῖος πορθμὸς χωρίζει τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴν; 3. Ὄνόμασε τοὺς ὠκεανούς καὶ τὰς θάλασσας, αἱ ὁποῖαι περιβρέχουν τὴν Ἀσίαν. 4. Ὅρισε τὴν θέσιν αὐτῆς ἐν τῷ ἀνατολικῷ ἡμισφαιρίῳ.

Ἡ Ἀσία καὶ ἄνευ τῆς Εὐρώπης, ἡ ὁποία κυρίως εἶπεῖν ἀποτελεῖ μεγάλην αὐτῆς χερσόνησον, εἶναι ἡ μεγαλύτερα ἡπειρος τῆς γῆς· διότι καταλαμβάνει περίπου τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς ξηρᾶς καὶ εἶναι $4\frac{1}{2}$ φορές μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν Εὐρώπην.

Μὲ τὴν Εὐρώπην, ὡς εἶδομεν, ἡ Ἀσία εἶναι στενωτάτα συνδεδεμένη. Πρὸς τὴν Ἀφρικὴν συνάπτεται διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, πρὸς δὲ τὴν Ἀμερικὴν πλησιάζει κατὰ τὸν Βερίγγειον πορθμόν. Μὲ τὴν Αὐστραλίαν συνδέεται διὰ τῶν Μαλαικῶν νήσων ὡς διὰ γεφύρας. Ὅθεν ἡ θέσις τῆς Ἀσίας διὰ τὰς συγκοινωνίας φαίνεται εὐνοϊκή. Ἀλλ' ἐπειδὴ αἱ βόρειαι ἀκταὶ τῆς ἡπείρου εἶναι ἀπροσπέλαστοι, ἡ δὲ ἀπέναντι τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς τῆς παραλία τῆς Ἀμερικῆς εἶναι πολὺ ἀπομακρυσμένη, τὰ πλεονεκτήματα τῆς θέσεως ἐλαττώνονται πολὺ.

3. Διαμελισμὸς τῆς ἡπείρου.

Πρὸς βορρᾶν ἡ Ἀσία προχωρεῖ πρὸς τὸν βόρειον Παγωμένον Ὄκεανόν· ὅθεν ἡ βορεία αὐτῆς ἀκτὴ ἔχει δι' ἡμᾶς σημασίαν μόνον ὡς ὄριον τῆς ἡπείρου. Κυρίως ἐστραμμέναι πρὸς τὸν Ὄκεανὸν εἶναι ἡ νοτία καὶ ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς Ἀσίας· ἡ νοτία ὁμοιάζει κατὰ τὸν διαμελισμὸν μὲ τὴν νοτίαν Εὐρώπην, ἡ δὲ ἀνατολικὴ διαμελίζεται εἰς πολλὰς χερσονήσους καὶ νήσους τοξοειδῶς πρὸ αὐτῆς τεταγμένας. Ἀλλ' ὅλοι ὁμοῦ αἱ χερσόνησοι καὶ αἱ νῆσοι τῆς Ἀσίας δὲν ἀπαρτίζουν

οὐδὲ τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς ὅλης ἡπείρου. Κατὰ ταῦτα τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἀσίας ἔχει τὸν χαρακτῆρα τῆς μεσογαίας.

4. Μορφολογία τοῦ ἐδάφους.

Ἐπειδὴ ἡ Ἀσία ἀποτελεῖ μετὰ τῆς Εὐρώπης ἓν σύνολον, πρέπει ἐξετάζοντες τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους τῆς Ἀσίας νὰ ἔχωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν μορφολογίαν τῆς Εὐρώπης.

Ἡ **βορεία** Ἀσία ἴτοι ἡ Σιβηρία ἔχει, ὡς καὶ ἡ βορεία Εὐρώπη, τὸν χαρακτῆρα εὐρείας πεδιάδος. Αὕτη πρὸς ἀνατολὰς συνάπτεται μὲ λοφώδη καὶ ὄρεινὴν χώραν. Ἡ **μέση** Ἀσία συνίσταται ὁμοίως πρὸς δυσμὰς ἐκ βαθυπέδου, τὸ ὁποῖον συνάπτεται μὲ τὸ βαθύπεδον τῆς νοτίας Ῥωσίας, πρὸς ἀνατολὰς δὲ χωρίζεται δι' ὑψηλῶν ὄροσειρῶν ἀπὸ τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς Ἀσίας. Τὰ **νότια** τῆς Ἀσίας καὶ τὸ **κεντρικὸν αὐτῆς** μέρος διατέμνονται, ὡς καὶ ἡ νοτία Εὐρώπη, ὑπὸ μακρῶν ὄροσειρῶν, αἱ ὁποῖαι ὅμως ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς Εὐρωπαϊκὰς δὲν διακόπτονται, ἀλλὰ διατηροῦν τὴν συνοχὴν των. Τέλος ἡ **ἀνατολική** πλευρὰ τῆς ἡπείρου ἔχει ὅλως διαφορετικὸν χαρακτῆρα. Αὕτη κατέρχεται κλιμακῆδὸν πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Εἰρηνικοῦ· ὁ ἀβαθὴς δὲ πυθμὴν τῆς θαλάσσης παρὰ τὴν ἀκτὴν καὶ αἱ στεφάναι τῶν νήσων καὶ χερσονήσων μαρτυροῦν ὅτι ἐδῶ, ὡς καὶ εἰς τὸ Μαλαϊκὸν ἀρχιπέλαγος, συνέβησαν κάποτε κατακρημνίσεις ἐδαφῶν, συνωδευμένοι μὲ τὴν ἔκρηξιν πολλῶν ἠφαιστείων. (Πρὸβλ. τὸν σχηματισμὸν τοῦ Αἰγαίου καὶ τῆς Μεσογαίης θαλάσσης ἐν γένει).

5. Κλίμα.

1. Ποῖοι τόποι τῆς Ἀσίας δέχονται κατὰ τὸ θέρος πλουσίας βροχὰς καὶ διατὶ τότε τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡπείρου ἀπομένει κατάξηρον; 2. Διατὶ κατὰ τὸν χειμῶνα πνέουν ἤπιοι, ξηροὶ καὶ ψυχροὶ ἄνεμοι ἐκ τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς Ἀσίας πρὸς τὰς παραλίας χώρας; 3. Ποῖον τμῆμα τῆς Ἀσίας δέχεται κατὰ τὸν χειμῶνα σχετικῶς πλουσίας βροχὰς καὶ διατὶ; Ἐξήγησε ἐν γένει τὸν χάριτῃ τῶν βροχῶν τῆς ὅλης Ἀσίας (Εἰκ. 20).

6. Οἱ ποταμοὶ καὶ τὸ ἔργον των.

Ἡ κεντρικὴ Ἀσία πάσχει ἀπὸ ξηρασίαν. Τὸ ἐλάχιστον ποσὸν τῶν ὀμβρίων ὑδάτων της δὲν δίδει εἰς τοὺς ποταμοὺς τὴν δύναμιν, ὅπως διανοίξουν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν. Ὅθεν ποταμοὶ σχηματίζονται κυρίως εἰς τὰ ὄρη, τὰ ὁποῖα περιστοιχίζουσι τὸ κεντρικὸν ὑψίπεδον. Οὗτοι διευθύνονται πρὸς ὅλας τὰς διευ-

θύνσεις, έπειδή, δέ κατέρχονται από ύψηλά ζώνη, εις τὰ όποια μέ τόν καιρόν διήνοιξαν βαθυτάτας φάραγγας, εΐναι όρμητικοί και συμπαρασύρουν άφθονωτάτας ύλας, τας όποιας και αποθέτουν, εις τας έκβολάς των, διότι εκεί ή δύναμις του ρεύματός των ανακόπτεται. Ούτως έσχηματίσθησαν τὰ ευρέα βαθύπεδα τής ήπειρου, τὰ όποια και εξακολουθοϋν όλονέν νά έπεκτείνωνται. Πόσον διαφορετικά εις τήν όψιν εΐναι τὰ ευρέα ύπίπεδα τής κεντρικής και νοτιοδυτικής 'Ασίας! 'Εξήγησε τήν διαφοράν από τὰ λεχθέντα κατά τήν εξέτασιν του Ιρανικού όροπεδίου.

7. Φυτά και ζώα τής 'Ασίας.

Φυτά και ζώα εύρίσκονται εις άμεσον σχέσιν προς τὸ κλίμα και τήν μορφήν του έδάφους. Τὰ πλείστα των φυτών, τὰ όποια καλλιεργοϋμεν εις τήν Ευρώπην, και των κατοικιδίων μας ζώων πατρίδα έχουν τήν 'Ασίαν. Δυνάμεθα προχωροϋντες από Β προς Ν νά διακρίνωμεν έξ μεγάλας ζώνας, έκτεινομένας κατά μήκος από Α προς Δ: 1) ζώνη των τουντροών, 2) ζώνη των δασών βελονοφύλλων δένδρων, 3) ζώνη των στεπλών (Μικρά 'Ασία, 'Αρμενία, Καυκασία, Κιργίσιαι στέππαι, Τζουγγαρία, βορεία Μογγολία, Μαντζουρία), 4) ζώνη των έρημων ('Αραβία, Συρία, Μεσοποταμία, 'Ιράν, ΒΔ 'Ινδία, Τουράν, λεκάνη του Ταρίμ, Γκόβι), 5) ύποτροπική ζώνη των θερινών βροχών (χώραι Μονσον) ('Ιεμένη, 'Ινδία, 'Ινδοκίνα, νοτία Κίνα, νοτία 'Ιαπωνία), 6) τροπική ζώνη των διηνεκών βροχών (Μαλάκκα, Μαλαϊκόν 'Αρχιπέλαγος).

8. Πληθυσμός.

'Η 'Ασία, ώς φαίνεται, εΐναι ή μήτηρ γή του ανθρώπινου γένους. 'Εδώ πιθανώς εύρίσκεται ή άρχική του πατρίς: από έδω ή ανθρώπιτης ήδύνατο ένεκα τής κεντρικής θέσεως τής ήπειρου εύκολώτατα νά εξαπλωθῃ προς όλας τας άλλας ήπειρους. Πολύ προτου ή Ευρωπαϊκή ανθρώπιτης λάβη συνειδησιν έαυτής και του περιβάλλοντος αυτήν κόσμου, ήκμαζον έδω μεγάλα κράτη, πανίσχυροι βασιλείς έδρευόντες εις μεγαλοπρεπή ανάκτορα έδέσποζον μυριάδων ύπηκόων, εκατομμύρια ανθρώπων έκκαλιέργουν κατ' έτος τους άγρους, σοφοί ήρεύνων εις τὰ μυστήρια των άστέρων, ίερείς άνήγγελλον τήν δύναμιν των θεών. Μέ θαυμαστήν δημιουργικήν δύναμιν ή 'Ασία παρήγαγε και τας πέντε θρησκείας

τοῦ κόσμου: τὸν Ἰουδαϊσμὸν καὶ τὸν Χριστιανισμὸν, τὸ Ἰσλάμ, τὸν βραχμανισμὸν καὶ τὸν βουδδισμὸν.

Σήμερον τρεῖς φυλαὶ κατοικοῦν τὴν Ἀσίαν, ἡ κίτρινη, ἡ λευκὴ καὶ ἡ μαλαϊκὴ. Τὸ ὄριον μεταξὺ τῶν μογγολικῶν καὶ Ἰνδο-γερμανικῶν γλωσσῶν διήκει ἀπὸ τοῦ νοτίου ἄκρου τῆς Κασπίας θαλάσσης μέχρι τοῦ Παμιρ καὶ ἐκεῖθεν μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Βραμαπούτρα.

Ἡ Ἀσία εἶναι καὶ σήμερον ἀκόμη ἡ πολυανθρωποτέρα ἡπειρος τῆς γῆς. Ἐνῶ περιλαμβάνει εἰς ἕκτασιν μόνον τὸ $\frac{1}{3}$ τῆς ὅλης ξηρᾶς ἔχει ὅμως πλέον τοῦ ἡμίσεος τοῦ πληθυσμοῦ αὐτῆς (ἦτοι 1130 ἐκ τῶν 2000 ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων). Τὰ σμήνη ταῦτα τῶν ἀνθρώπων συνωστιζονται κατὰ σχεδὸν ἀπίστευτον τρόπον εἰς τὰς ἔνεκα τῶν ἐτησίων ἀνέμων εὐφόρους περιοχὰς τῆς νοτίου [καὶ Ἀνατολικῆς Ἀσίας. Ἐδῶ κατοικοῦν 1020 ἑκατομμύρια ψυχῶν (πυκνότης πληθυσμοῦ 68, πολὺ μεγαλυτέρα τῆς ὅλης Εὐρώπης) ἢ λοιπὴ Ἀσία, ἴση κατ' ἕκτασιν μὲ τὴν Ἀφρικὴν, περιλαμβάνει τὰ ὑπόλοιπα 110 ἑκατ. κατοίκων (πυκνότης πληθυσμοῦ 3).

9. Πολιτικὴ διαίρεσις.

Κατὰ μῆκος τῆς ζώνης τῶν ὁρέων διήκει διὰ τῆς Ἀσίας μία σειρά κρατῶν, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀνεξάρτητα: Τουρκία, Περσία, Ἀφγανιστάν, Κινεζικὸν κράτος, Σιάμ, Ἰαπωνία. Ἄλλ' ἐκ τούτων μόνον ἡ Ἰαπωνία καὶ ἡ Τουρκία ἀναπτύσσουν ἰσχυρὰν πολιτικὴν δύναμιν. Τὰ λοιπὰ παρατείνουν τὴν ὑπαρξίν των προπάντων ἔνεκα τῆς ἀσυμφωνίας καὶ τῆς ζηλοτυπίας τῶν μεγάλων δυνάμεων. Νοτίως τῆς ζώνης ταύτης δεσπόζει ἡ Ἀγγλία ὡς ἡ μεγαλυτέρα ἀποικιακὴ δύναμις. Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς εἶναι σήμερον βρετανικὴ θάλασσα. Βορείως τῆς ζώνης ταύτης μόνος κυρίαρχος εἶναι ἡ Ρωσία.

10. Οἰκονομικὴ ζωὴ.

Τὰ προϊόντα τῶν διαφόρων ζωνῶν τῆς Ἀσίας σύμφωνα μὲ τὴν μακροτάτην ἀπὸ Β πρὸς Ν ἕκτασιν αὐτῆς εἶναι ποικιλώτατα. Αἱ χῶραι Μονσούν ὑπερβάλλουν εἰς ποικιλίαν προϊόντων ὅλας τὰς ἄλλας. Ἄλλ' εἶναι συγχρόνως ἡ περιοχὴ ἐνὸς συνωστισμοῦ λαῶν, ὁ ὁποῖος οὐδαμοῦ ἄλλοῦ τῆς γῆς παρατηρεῖται. Ἐνεκα τούτου μόνον ἐλάχιστον πολλοστημόριον τῆς ὅλης παραγωγῆς δύναται νὰ ἐξαχθῇ ἀπὸ ἐδῶ, τὸ ὁποῖον ὅμως διὰ τὴν παγκόσμιον οἰκονομίαν

εἶναι σημαντικώτατον. Τὰ σπουδαιότερα τῶν προϊόντων τούτων εἶναι: σῖτος, ὄρουζα, ζακχαροκάλαμον, τέϊον, μέταξα, μπαχαρικά. Ἐκ τῶν Μαλαϊκῶν νήσους ἔρχονται καουτσούκ, κακάον, καφές, καπνός, τέϊον. Ἡ ζώνη τῶν ἐρήμων καὶ στεππῶν παρέχει: βάμβακα, ἔρια, σιτηρά, φοίνικας, ἔσπεριδοειδῆ, ὄσπρια. Ἡ ζώνη τῶν δασῶν ἐξάγει: ξυλείαν, δέρματα, σιτηρά, βούτυρον. Ἄνεξάρτητοι ἀπὸ τὸ κλίμα εἶναι οἱ θησαυροὶ τοῦ ἔδάφους, τῶν ὁποίων ἡ Ἀσία ἔχει μεγάλην ἀφθονίαν. Οὗτοι ὅμως μένουν πολλὰ ἀνεκμετάλλευτοι. Οἱ σπουδαιότεροι εἶναι: χρυσὸς καὶ ἄλλα πολύτιμα μέταλλα (ΒΔ κράσπεδον τῆς κεντρικῆς Ἀσίας), σίδηρος (Κίνα, Ἰνδία, Ἀνατολικὴ Σιβηρία), κασίτερος (Μαλάκκα, ΝΔ Κίνα), πετρέλαιον (Καυκασία, Μεσοποταμία, Περσία, μεγάλαι νῆσοι Σούνδα), γραφίτης (Ἀνατολικὴ Σιβηρία, Κεϋλάνη), γαιάνθρακες (Κίνα, Ἀνατολικὴ Σιβηρία, Ἰνδία). Οὕτω καὶ ἡ Ἀσία παρέχει εἰς τὸν κόσμον τροφίμα καὶ πρώτας ὕλας πρὸς βιομηχανικὴν ἐπεξεργασίαν. Ἐν Ἰαπωνίᾳ καὶ Ἰνδικῇ ἀρχίζει ν' ἀναπτύσσεται καὶ ἐπιτόπιος ἰσχυρὰ βιομηχανία.

11. Συγκοινωνία.

Δίκτυον σιδηροδρομικὸν κέκτηνται μόνον ἡ Ἰαπωνία καὶ αἱ Ἰνδία, εἰς δὲ μόνον σιδηρόδρομος ὑπάρχει, ὁ ὁποῖος διασχίζει τὴν ὅλην ἡπειρον, ὁ ὑπερσιβηρικὸς. Ἡ ποταμοπλοία ἐξαιρέσει τοῦ Γάγγου καὶ τοῦ κάτω Γιάγκτσεκιαγκ δυσχεραίνεται ἄλλοῦ μὲν ἔνεκα στειροῦσεως τῶν ὑδάτων, ἄλλοῦ δὲ ἔνεκα τῶν σχηματιζομένων δινῶν, εἰς τὴν Σιβηρίαν δὲ ἔνεκα τῶν πάγων.

12. Ἀσκήσεις. 1. Ποίαν χώραν τῆς Ἀσίας θὰ ἐπεθύμεις νὰ ἐπισκεφθῆς; Διατί ἀκριβῶς αὐτήν; Εἰς ποίαν δὲν θὰ ἤθελες νὰ ταξιδεύσῃς; Διατί; 2. Ὀνόμασε προϊόντα τῆς Ἀσίας, τὰ ὁποῖα τρώγεις ἢ χρησιμοποιεῖς. Ἐκ ποίας χώρας τῆς Ἀσίας προέρχονται ταῦτα; 3. Περιέγραψε τὸ ταξίδιον ἐνὸς κυτίου τεῖου ἐκ Κίνας μέχρι τοῦ τόπου τῆς διαμονῆς σου. Ἐκ τίνος ἄλλου τόπου τῆς Ἀσίας ἤμπορεῖ νὰ προέρχεται τοῦτο; 4. Τίνα ζῶα χρησιμεύουν ὡς φορητά: α) ἐν τῇ πρόσθεν Ἀσίᾳ, β) ἐν Ἰνδίαις, γ) ἐπὶ τῶν Ἰμαλαίων, δ) ἐν τῇ Μογγολίᾳ, ε) ἐν τῇ βορείᾳ Σιβηρίᾳ; 5. Ποῦ θὰ προτιμοῦσες νὰ ζῆς, εἰς μίαν ἀρκτικὴν χώραν ἢ εἰς μίαν τροπικὴν; Διατί; 6. Τίνες χῶραι τῆς Ἀσίας κατοικοῦνται ὑπὸ τῆς κριτικῆς φυλῆς; Κατάταξε κατὰ τὴν ἔκτασιν τὰ ἀνεξάρτητα κράτη τῆς Ἀσίας (Βλ. τὸν ἐν τέλει τοῦ βιβλίου πίνακα).

ΑΦΡΙΚΗ

Α' ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή.

Πλησιεστέρα καὶ γνωστοτέρα εἰς ἡμᾶς χώρα τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἡ **Αἴγυπτος**. Πολλοὶ συμπατριῶται μας ζοῦν εἰς αὐτήν, ἰδίᾳ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν, τῆς ὁποίας τὸ ὄνομα ἐνθυμίζει τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος διέδωκεν εἰς τὴν Αἴγυπτον τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν. Εἰς αὐτὴν φθάνομεν ἀφοῦ διαπλεύσωμεν μὲ τὸ πλοῖον τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἀλλὰ καὶ δυτικώτερον αὐτῆς εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς **Κυρηναϊκῆς** καὶ **Τριπολίτιδος** καταπλέουν οἱ θαλασσινοὶ μας, (Αἰγινήται, Ὑδραῖοι καὶ Δωδεκανήσιοι), διὰ ν' ἀλιεύσουν εἰς τὸν πυθμὲνα τῆς θαλάσσης

Εἰκ. 52. Χάρτης τῶν μεσογειακῶν χωρῶν.

σπόγγους. Αἱ ἀκταὶ τῶν εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐρημικαί, ὀλίγον δὲ πέραν τῆς παραλίας ἐκτείνεται ἀχανὴς ἐρημος ἡ **Σαχάρα**.

Ἐτι δυτικώτερον, εἰς τὴν δυτικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ἡ ἀκτὴ τῆς Ἀφρικῆς μᾶς εἶναι γνωστὴ ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας. Ἐκεῖ, εἰς τὸν μυχὸν εὐρυχώρου καὶ ἀσφαλτοῦς κόλπου, ἔκειτο τὸ πάλαι ἡ Καρχηδών, κτίσμα τῶν Φοινίκων· διὰ τῆς θέσεώς της καὶ τῆς ἐμπορικῆς ἰδιοφυίας τῶν κατοίκων της εἶχε δεσπόσει ἐπὶ αἰῶνας καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν λεκάνην τῆς Μεσογείου, ἕως οὗ οἱ

Ρωμαῖοι τὴν κατέστρεψαν. Ἐκεῖ εἶναι σήμερον ἡ **Τύνις**, δυτικώτερον δ' αὐτῆς εἰς τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Νουμιδίας τὸ **Ἀλγέριον**, εἰς τὴν θέσιν δὲ τῆς Μαυριτανίας τὸ **Μαρόκκον**.

Εἰς τὸ μέρος τοῦτο ἡ Ἀφρικὴ προχωρεῖ περισσότερον πρὸς βορρᾶν, πλησιάζουσα πρὸς τὴν Εὐρώπην. Αἱ ὄροσειραί, αἱ ὁποῖαι τὴν διασχίζουν (Μικρὸς καὶ Μέγας Ἄτλας), κατὰ μὲν τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτᾶρ συνέχονται μετὰ τὴν Σιέρραν Νεβάδαν, κατὰ δὲ τὸ στενὸν τῆς Σικελίας εὐρίσκουν τὴν συνέχειάν των εἰς τὰ Ἀπέννινα. Ὅθεν ὁ Ἄτλας, ἂν καὶ εὐρίσκεται ἐπὶ ἀφρικανικοῦ ἐδάφους, εἶναι μᾶλλον μέλος τοῦ μεγάλου ὄρεινου συστήματος τῆς νοτίας Εὐρώπης, τὸ ὁποῖον διὰ τῶν πλοκάμων του περιτυλίσσει ἀμφοτέρας τὰς λεκάνας τῆς Μεσογείου. Μεσογειακὸν εἶναι καὶ ἐδῶ τὸ κλίμα καὶ ἡ χλωρίς. Κατὰ ταῦτα αἱ χῶραι τῆς Ἀφρικῆς, αἱ περιλαμβανόμεναι μεταξὺ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Νείλου καὶ τῶν Ἡρακλείων Στηλῶν, εἶναι αἱ **μεσογειακαὶ χῶραι τῆς Ἀφρικῆς**. Ἐπειδὴ δὲ αἱ **χῶραι τοῦ Ἄτλαντος** τόσον κατὰ τὴν σύστασιν τῶν ὄρεων, ὅσον καὶ κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὸν φυτικὸν κόσμον παρουσιάζουν μεγάλην ὁμοιότητα πρὸς τὰς νοτίας περιοχὰς τῆς Εὐρώπης, θὰ ἐξετάσωμεν πρῶτον τὰς χῶρας τοῦ Ἄτλαντος· ἀφοῦ δὲ διατρέξωμεν τὴν **ἔρημον**, τῆς ὁποίας τὸ βόρειον κράσπεδον βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν **Αἴγυπτον** καὶ διὰ τοῦ Νείλου θὰ εἰσχωρήσωμεν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικανικῆς ἡπείρου, τὸ **Σουδάν**.

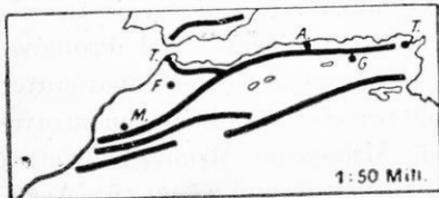
1. Αἱ χῶραι τοῦ Ἄτλαντος.

1. Σύγκριτε τὸ μῆκος τοῦ Ἄτλαντος: α) μετὰ τὰς Ἀλπεις, β) μετὰ τὴν Σκανδιναβίαν (εἰκ. 56). 2. Τί δεικνύει ὁ χάρτης διὰ τὴν συγκρότησιν τοῦ Ἄτλαντος; ὀνόμασε τὰ κυριώτερα αὐτοῦ μέρη καὶ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφάς. 3. Ποία ἡ μορφή τοῦ ἐδάφους ΒΔ τοῦ Ὑψηλοῦ Ἄτλαντος, ποία μεταξὺ τοῦ Μικροῦ καὶ Μεγάλου Ἄτλαντος; 4. Τὸ κλίμα καὶ ἡ βλάστησις τῆς περιοχῆς τοῦ Ἄτλαντος εἶναι μεσογειακά. Ὅποια ἄραγε θὰ εἶναι ἐν αὐτῇ αἱ ὥραι τοῦ ἔτους, ἡ περίοδος τῶν βροχῶν, ἡ βλάστησις τῶν φυτῶν, τὸ εἶδος τῆς καλλιιεργείας καὶ ἡ κτηνοτροφία; 5. Ποῖον τμήμα εἶναι περικλειστον καὶ ἐκ τούτου θὰ ἔχη πολὺν ὀλίγαν βροχάς; Ποίας ζώνης

Γ. Α. Μέγα, Γεωγραφία Γ' γυμν. Ἡπειροὶ ἐκδ. α' 1932. 6

ἡ βλάστησις θὰ επικρατῆ ἐκεῖ; 6. Ποῖα Εὐρωπαϊκὰ κράτη κατέχουν τὰς χώρας τοῦ Ἔατλαντος;

Τὸ συγκρότημα τοῦ Ἔατλαντος κατὰ τὸ μῆκος εἶναι σχεδὸν διπλάσιον ἀπὸ τὰς Ἄλπεις. Τοῦτο πρὸς Δ μὲν σύγκειται ἐκ μιᾶς μόνης ὄροσειρᾶς, τῆς ὁποίας ἡ ὑψηλότερα κορυφὴ φθάνει εἰς ὕψος 4400 μ. καὶ κοσμεῖται ὑπὸ αἰωνίας χιόνος (**Ἔψηλὸς Ἔατλας**). Πρὸ αὐτοῦ ἐκτείνεται πρὸς τὸν ὠκεανὸν εἰς ΒΔ διεύθυν-

Εἰκ. 53. Αἱ χῶραι τοῦ Ἔατλαντος.

σιν ἔκτασις πεδινὴ καλυπτομένη ἀπὸ εὐφωροτάτην μαύρην γῆν. Περαιτέρω πρὸς Α ἐκτείνονται δύο παράλληλοι ὄροσειραί, τῶν ὁποίων ἡ μὲν μία βαίνει κατὰ μῆκος τῆς παραλίας καὶ εἶναι χαμηλοτέρα (**Μικρὸς Ἔατλας**), ἡ δὲ ἄλλη ἀπέχει εἰς τὸ ἔσωτερικὸν καὶ εἶναι ὑψηλότερα (**Μέγας Ἔατλας**). Μεταξὺ αὐτῶν περικλείεται λεκανοειδὲς **ὄροπέδιον**, ὕψους 1000 μ., τοῦ ὁποίου τὰ νερὰ συλλέγονται εἰς ἄλμυρὰς λίμνας καὶ ἔλη.

1. Τὸ **ὄροπέδιον** ἔχει τὸν χειμῶνα ψυχρὸν καὶ τὸ θέρος θερμόν, ὥστε ὁμοιάζει μὲ ἄλμυρὰν στέππην. Κύριον αὐτοῦ προϊόν εἶναι εἶδος σχοίνου, διὰ τοῦ ὁποίου κατασκευάζεται χάρτης. Ἡ πρὸς τὴν Σαχάραν ἐστραμμένη πλευρὰ τοῦ Ἔατλαντος ἔχει ὀλίγας μόνον βροχὰς καὶ εἶναι ἄγονος. Εἰς τὰς κοιλάδας ὅμως καὶ ὅπου ἀλλοῦ ἀναβλύζουν ὕδατα, οἱ φοῖνικες εὐδοκιμοῦν καὶ βοσκή ὑπάρχει διὰ τὰς καμήλους.

2. Πρὸς τὴν **παραλίαν** τοῦ Ἔατλαντικοῦ καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης ὁ Ἔατλας κατέχεται κλιμακῆδόν. Εἰς τὴν κλιμακωτὴν αὐτὴν χώραν τὸ κλίμα εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν νοτιάν Ἰσπανίαν, γλυκὴ (Μεσογειακὸν) καὶ μόνον τὸν χειμῶνα φέρει βροχὰς. Μὲ τεχνητὴν ὅμως ἄρδυσιν τὸ ἔδαφος δίδει πλούσια εἰσοδήματα: εὐδοκιμοῦν ἀραβόσιτος, ζαχαροκάλαμον, ὄξι, β. μβάκι, ἀμπέλια, ἔσπεριδοειδῆ καὶ λαχανικά. Διὰ τὴν κτηνοτροφίαν (πρόβατα, αἰγες, ὄνοι, ἵπποι) εἶναι ὁμοίως ἡ χώρα πολὺ κατάλληλος. Πολλὰ πτηνά, τὰ ὁποία τὸν χειμῶνα ἀποδημοῦν ἀπὸ τὸν τόπον μας, ὅπως τὸ χελιδόνι, τὸ ὄρνυκι καὶ ὁ πελαργός, ἔχουν ἐδῶ μόνιμον διαμονήν. Εἰς τὰ δάση, τὰ ὁποία σκεπάζουν τὰς πλαγιάς τῶν βουνῶν φύονται ἡ φελλοδροῦς, ἡ συκῆ, ἡ ἔλαια. Καὶ μεταλλεύ-

ματα δὲ σιδήρου, χαλκοῦ, ἀργύρου καὶ μολύβδου ὑπάρχουν ὑπὸ τὸ ἔδαφος, ἀρχίζει δέ, τώρα νὰ ἐνεργῆται ὑπὸ εὐρωπαϊῶν ἢ ἐκμετάλλευσις αὐτῶν. Ἄλλ' ἐνῶ κατὰ τὰ ἄλλα ὁ Εὐρωπαῖος ἐπισκέπτῃς δυσκόλως δύναται νὰ εἰκάσῃ ὅτι εὐρίσκεται ἐκτὸς τῆς Εὐρώπῃς, ζῶα καὶ ἄνθρωποι ὑποδεικνύουν ὅτι εὐρίσκεται ἐπὶ ἀφρικανικοῦ ἔδαφους. Καὶ εἶναι μὲν τώρα ὁ λέων πολὺ σπάνιος, ἀλλ' ἢ ἄρκτος, τὸ τσακάλι, ἢ ὕαινα, ἀντιλόποι, πίθηκοι ἀπαντῶνται συχνά. Καὶ ὁ πληθυσμὸς τῆς χώρας εἶναι πολυποίκιλος.

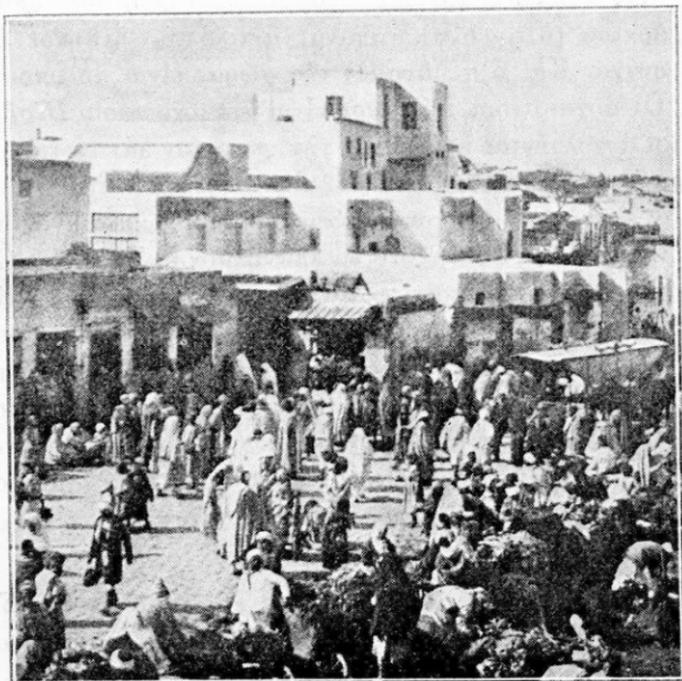
3. Οἱ ἀρχαιότεροι **κάτοικοι** εἶναι λευκόχρωμοι **Βέρβεροι**, οἱ ὁποῖοι ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὸ ἐμπόριον. Οἱ **Ἀραβες**, οἱ ὁποῖοι ἦλθον ἐξ ἀνατολῆς ὡς κατακτηταὶ καὶ διέδωσαν εἰς τὴν χώραν τὸν Μωαμεθανισμόν, καταγίνονται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν ἐπανῆλθον ἐξ Ἰσπανίας (Μαῦροι) κατοικοῦν εἰς τὰς πόλεις καὶ ζοῦν μὲ τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν· εἶναι δὲ πολὺ ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατασκευὴν δερμάτων (Μαροκινὰ) καὶ λεπτῶν ὑφασμάτων, βαμβακερῶν καὶ μεταξωτῶν. Αἱ οἰκίαι τῶν εἶναι χαμηλαὶ μὲ ἐπίπεδον στέγην (δόμα), ἐπάνω δ' εἰς αὐτὴν εἰς μεγάλους πίθους (κιούπια) ἐναποτίθενται σιτηρά, ἔλαιον καὶ λοιπὰ τρόφιμα. Αἱ πόλεις τῶν περιβάλλονται ἀπὸ ὑψηλὰ τεῖχη ἀπὸ τῶν μεσαιωνικῶν χρόνων.

Πολιτικὴ κατάστασις.

1. Τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ Ἄτλαντος κατέχεται ἀπὸ τὸ **Σουλτανᾶτον τοῦ Μαρόκκου** (4 ἑκατ.). Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶναι τὸ **Φέξ** (100), πόλις ἱερὰ τῶν Ἀράβων διὰ τὰ 300 τῆς τζαμιά, ἔχει ἐργοστάσια ἐπεξεργασίας δερμάτων. Τὸ **Μαρόκκου** (200) εἶναι ὄσας εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ χιονοσκεποῦς Ἄτλαντος. Ἐπίκειον αὐτοῦ εἶναι ἡ **Καζαμπλάγκα** (160) ἐπὶ τοῦ Ὠκεανοῦ. Ἐπὶ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτᾶρ ἡ **Ταγγέρη** (50) ἀποτελεῖ οὐδέτερον λιμένα. Ὁ Σουλτάνος τοῦ Μαρόκκου κατ' ὄνομα μόνον εἶναι κυρίαρχος τῆς χώρας· ἐν τῇ πραγματικότητι κύριοι αὐτῆς εἶναι οἱ **Γάλλοι**, ἐκτὸς στενῆς ζώνης ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μεσογείου, τὴν ὁποίαν κατέχουν οἱ **Ἰσπανοί**, μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Σεούταν** (35).

2. Τὸ **Ἀλγέριον**, ὡς καὶ ἡ Τυνησία, εἶναι κτήσεις τῆς Γαλλίας. Εἰς τὸ Ἀλγέριον εἶναι ἐγκατεστημένοι 900 χιλ. Γάλλων ἀποίκων, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν φιλοπονίαν τῶν ἀνέπτυξαν μεγάλως τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ μεταλλουργίαν. Ἐκ τούτου μεγάλη ἐξαγωγή οἴνων, σιτηρῶν, κτηνῶν, φελλοῦ, ὀπωρικῶν,

καπνοῦ καὶ μετάλλων γίνεται ἐκ τοῦ Ἀλγερίου. Σπουδαιότεροι ἐμπορικοὶ λιμένες εἶναι τὸ Ἀλγέριον (250) καὶ ἡ Ὁράνη (150), ἐκ τῶν ὁποίων γραμμαὶ σιδηροδρομικαὶ διευθύνονται πρὸς τὰ βόρεια ἄκρα τῆς Σαχάρας, ὁπόθεν ἀρχίζουσιν ὁδοὶ καραβανίων πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς (πληθυσμὸς ἴσος μὲ τὸν τῆς Ἑλλάδος).

Εἰκ. 54. Ἀγορὰ ἐν Τύνιδι.

3. Ἡ **Τυνησία** (2,5 ἐκ. κατ.) εἶναι ἐπίσης γεωργικὴ χώρα ἢ γεωργία καὶ ἐν αὐτῇ προάγεται ὑπὸ τὴν Γαλλικὴν διοίκησιν (σιτηρά, φοίνικες, ἔλαιον). Ἡ **Τύνις** (185), ὄχι μακρὰν τῶν ἐρειπίων τῆς Καρχηδόνας, εἶναι ἀκραῖος σταθμὸς τῶν καραβανίων. Εἰς τὰς ἀνοικτὰς ἀγορὰς τῆς (παζάρια) πωλοῦνται προπάντων εὐώδη ἔλαια, τάπητες καὶ πολύχρωμα χρυσοκέντητα ὑφάσματα. Τὸ ἥμισυ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ Ἰσπανούς, Ἑβραίους καὶ Ἰταλούς.

2. Ἡ Σαχάρα.

1. Κάμε ἐν σχεδιογράφῳ τῆς Σαχάρας, θέσε το ἐπάνω εἰς ἓνα χάρτην τῆς Εὐρώπης (τῆς ἰδίας κλίμακος) καὶ ὄρισε τὸ μέγεθος τῆς Σαχάρας διὰ τῆς ἐπιφανείας Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. 2. Ποῦ ὑφοῦνται ὄρη ἐν τῇ Σαχάρα; 3. Τὸ θερμομέτρον ἐν τῇ Σαχάρα κατὰ τὸ θέρος ἀνέρχεται ὑπὸ σκιὰν μέχρι $+50^{\circ}$ Κ. πρὸ τῆς ἀνατολῆς δὲ τοῦ ἡλίου δεικνύει συχνὰ 0° μέχρι -7° Κ. Τί συνάγεις ἐκ τούτου διὰ τὸ κλίμα τῆς Σαχάρας; 4. Ἀρίθμησε τοὺς συνοικισμοὺς, τοὺς ὁποίους σημειῶναι ὁ χάρτης ἐν Σαχάρα. Οἱ κάτοικοι συμποσοῦνται εἰς ³/₁ ἑκατομμυρίου. Ποία ἡ πυκνότης τοῦ πληθυσμοῦ;

1. Ἡ ἔρημος.

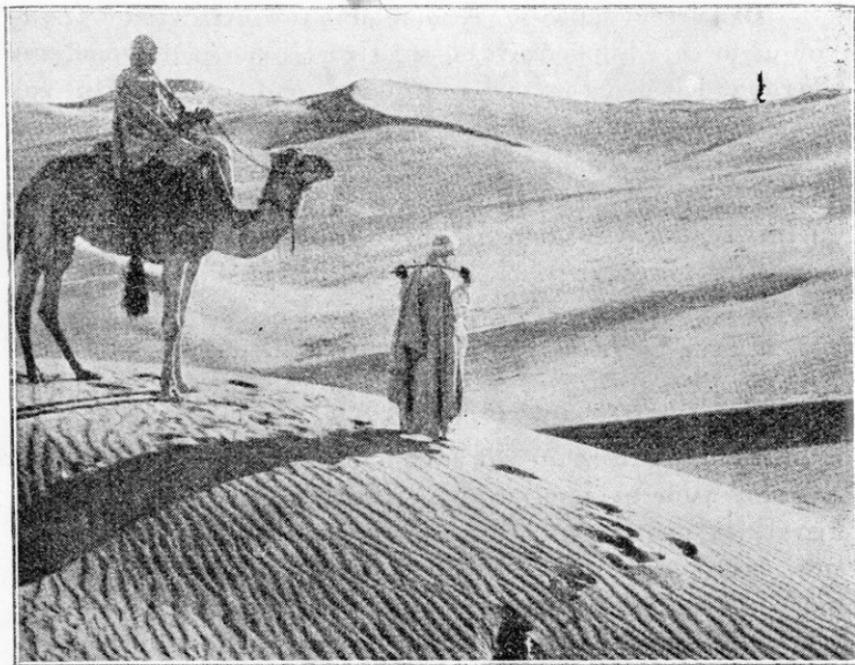
Ἡ Ὀλη σχεδὸν ἡ βορεία Ἀφρικὴ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ μέχρι τῆς Ἐρυθρᾶς Θαλάσσης εἶναι ἔρημος καὶ ὀνομάζεται **Σαχάρα**. Εἶναι ἀπέραντον ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἔχει πολλὰ καὶ μεγάλα ὑψώματα· ἐν ἀπὸ αὐτὰ διατέμνει τὴν ἔρημον διαγωνίως ἀπὸ ΝΑ πρὸς ΒΔ καὶ ἀποτελεῖ ὄροσειρᾶν ὑψηλοτέραν ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας Πίνδον. Μεγάλαι ὅμως ἐκτάσεις τῆς ἔρημου σκεπάζονται μὲ ἄμμον, ἡ ὁποία μετακινεῖται ὑπὸ τοῦ ἀνέμου καὶ σχηματίζει σειρὰς λόφων. Πῶς λοιπὸν εὐρέθη ἡ ἄμμος εἰς τὰς ἐκτάσεις ἐκείνας;

Εἰς τὴν Σαχάραν σπανιώτατα βρέχει. Ὁ οὐρανὸς καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ ἔτος εἶναι ἀνέφελος. Ὅθεν τὸ ἔδαφος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας θερμαίνεται ὑπερβολικά, ἐν ᾧ τὴν νύκτα ἡ θερμοκρασία κατέρχεται καὶ κάτω ἀπὸ τὸ μηδέν. Μὲ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου τὰ πετρώματα διαστέλλονται, μὲ τὴν ψῦξιν ὅμως τῆς νυκτὸς συστέλλονται. Ἐπειδὴ δὲ ἡ μεταβολὴ τῆς θερμοκρασίας ἐπέρχεται ἀποτόμως, ἡ συνοχὴ τῶν πετρωμάτων χαλαρῶνεται, καὶ ἀναρίθμητοι σχισμαὶ ἀνοίγονται εἰς τὴν στερεὰν μᾶζαν. Ὁ ἄνεμος τότε ἀποσπᾷ ἀπὸ τὰς σχισμὰς λεπτοτάτους κόκκους καὶ τοὺς παρασύρει μακρὰν. Οὕτω οἱ βράχοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἀποτριβονται, μὲ τὴν «ἀποσάθρωσιν» δὲ αὐτῶν ἐν τῇ παρόδῳ τοῦ χρόνου ἐσχηματίσθησαν οἱ σωροὶ ἐκεῖνοι τῆς ἄμμου.

Τόση εἶναι ἡ ξηρασία εἰς τὴν Σαχάραν, ὥστε ἐνίοτε καὶ ἔτη περνοῦν, χωρὶς καθόλου νὰ βρέξῃ. Ἐπειδὴ ὅμως τὴν νύκτα πίπτει ἄφθονος δρόσος, αὕτη συντελεῖ ὥστε νὰ φύωνται κάποια σκληρὰ χόρτα καὶ θάμνοι. Ὅταν ὅμως βρέξῃ, εἶναι ὡς ν' ἀνοίγωνται οἱ κρουνοὶ τοῦ οὐρανοῦ. Ποτάμια τότε σχηματίζονται,

Αθήνα κεντρικός - καινούρια εφημερίδα
Πόρτα - διάδοχος γρ 86 -
αφανίστηκε

ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου καταπίνονται ἀπὸ τὴν διψασμένην γῆν. Οὕτω τροφοδοτοῦνται οἱ ὑπόγειοι ὕδακες καὶ νερὰ ἀναβλύζουν εἰς τὰ κοιλώματα τοῦ ἐδάφους. Ἐκεῖ τότε ὁ τόπος πρασινίζει καὶ ἠμπορεῖ τὸ ἔδαφος νὰ καλλιεργηθῇ καὶ νὰ δώσῃ ἀφθόνους καρπούς (σιτάρι, ὀπωρικά καὶ κουρμάδες). Οἱ εὐφοροὶ οὗτοι τόποι τῆς ἐρήμου λέγονται **δάσεις** καὶ εἶναι σὰν νησιά μέσα εἰς τὴν θάλασσαν τῆς ἄμμου. Εἰς τὴν περιφέρειάν των φυτρώνει χόρτον ἀρκετὸν διὰ τὴν συντήρησιν προβάτων, ὄνων καὶ καμήλων. Ὑαίνει καὶ θῶες (τσακάλια) ἐμφανίζονται εἰς τὰ ἄκρα τῶν δάσεων. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς τῆς ἐρήμου εἶναι ὁ λέων, ὁ ὁποῖος θηρεύει ἀντιλόπας καὶ ἄλλα ἄγρια ζῷα.

Εἰκ. 55. Εἰς τὴν ἔρημον Σαχάραν.

2. Ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν ἔρημον.

Τὸ νότιον ὄριον τῆς Σαχάρας σχηματίζεται, ἂν φαντασθῶμεν μίαν γραμμὴν ὑπεράνω τῆς λίμνης Τσαῦδ καὶ τοῦ βορείου ἄκρου τοῦ Νίγηρος. Ὅθεν ἡ Σαχάρα ἔχει ἕκτασιν ἴσην σχεδὸν μὲ τὴν Εὐρώπην· ἀλλὰ δὲν ἔχει οὐδὲ ὅσους μόνῃ ἡ Πελοπόννη-

σος κατοίκους· κατοικοῦν δὲ εἰς τὰς δάσεις καὶ τρέφονται κυρίως μὲ τὸν καρπὸν τοῦ φοίνικος. Φοροῦν μακρά, πλατέα φορέματα καὶ ἔχουν τὴν κεφαλὴν περιτυλιγμένην μὲ βαμβακερὸν σαρίκι. Ἔχουν διάφορα ὀνόματα: **Τουαρέγοι** εἰς τὰ ΒΔ, Τιμποῦ περὶ τὰ ὄρη Τιμπέστι, **Βεδουῖνοι** εἰς τὰ ΒΑ. Ὅσοι ἔξ αὐτῶν ἀποζοῦν ἐκ τῆς κτηνοτροφίας, ἐπειδὴ δὲν εὐρίσκουν πάντοτε ἀρκετὴν τροφήν διὰ τὰ πρόβατα καὶ τὰ κτήνη των, εἶναι ἠναγκασμένοι ν' ἀλλάσσουν συχνὰ τόπον διαμονῆς. Ἀπὸ τὴν ἀνάγκην τῆς **νομαδικῆς ζωῆς** ἔχουν γίνεῖ ἕξοχοι ἵππεῖς. Ἐνὰ περαστικὰ καραβάνια ληστεύονται ἀπὸ αὐτούς, ὥστε εἶναι ὁ τρόμος τῶν ἐμπόρων, οἱ ὁποῖοι ἀπὸ τὰ παραλία τῆς Μεσογείου ταξιδεύουν πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ ταξίδι των γίνεται ἀπὸ δάσεως εἰς ὄασιν καὶ διαρκεῖ τρεῖς μῆνας· μόνον δὲ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς καμήλου ἠμπορεῖ νὰ κατορθωθῇ. Πολὺν τρόμον εἰς τοὺς ταξιδεύοντας ἐμβάλλει ὁ φοβερὸς **Σαμόν**, ἄνεμος, ὁ ὁποῖος ἀνακινεῖ τὴν ἄμμον καὶ τὴν μεταφέρει μακράν. Τόσον ὁ ἀῆρ γεμίζει ἀπὸ λεπτὴν ἄμμον, ὥστε σκοτεινιάζει ὡς νὰ εἶναι νύκτα. Τότε κάμηλοι καὶ ἄνθρωποι πίπτουν εἰς τὴν γῆν μὲ τὴν κεφαλὴν σχεδὸν θαμμένην εἰς τὴν ἄμμον, ἕως ὅτου ἡ θύελλα περάσῃ· πολλὰ ὅμως καραβάνια εὗρον ἕως τώρα τὸν θάνατον.

3. Πολιτικὴ κατάστασις.

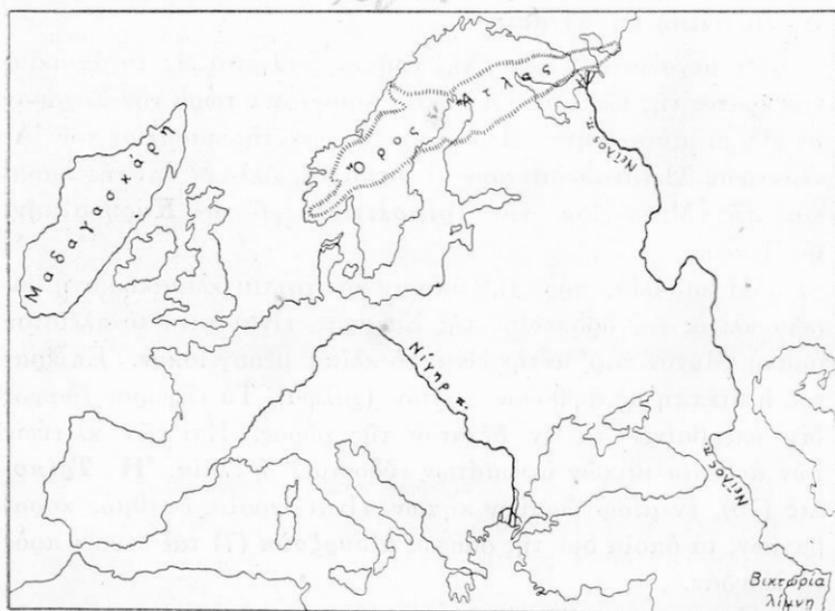
Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς ἐρῆμου ὑπάγεται εἰς τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Γαλλίας. Οἱ Γάλλοι διασχίζουν τώρα τὴν Σαχάραν μὲ εἰδικὰ αὐτοκίνητα. Μέρος μικρὸν ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ κατέχουν οἱ **Ἰσπανοί**, ἄλλο δὲ ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Μεσογείου, τὴν **Τριπολίτιδα** καὶ τὴν **Κυρηναϊκὴν**, οἱ Ἰταλοί.

Ἡ παραλία, πρὸς τὴν ὁποίαν κατέρχεται κλιμακῆδὸν ἡ βορρεία κλιτὺς τοῦ ὄροπέδιου τῆς Σαχάρας, εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ὀμαλή. Μόνον παρ' αὐτὴν εἶναι τὸ κλίμα μεσογειακόν. Ἐπικρατεῖ ἡ στέππη μὲ ἄφθονον χόρτον (χάλφα). Τὸ εὐφορον ἔδαφος δὲν ὑπερβαίνει τὸ ἓν δέκατον τῆς χώρας. Ἐπὶ τῶν κλιτύων τῶν ἄβυστολιθικῶν ὑψωμάτων εὐδοκιμεῖ ἡ ἐλαία. Ἡ **Τριπολις** (70), ἐν μέσῳ ὠραίων κήπων, εἶναι ἀκραῖος σταθμὸς καραβανίων, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς δάσεως **Μουρζοῦκ** (7) ταξιδεύουν πρὸς τὸ Σουδάν.

Περισσότερας βροχὰς δέχεται τὸν χειμῶνα τὸ ὄροπέδιον τῆς

Βάρκας, ἡ **Κυρηναικὴ** τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, οἱ ὅποιοι εἶχον ἐδῶ ἀκμαζούσας ἀποικίας· διότι τὸ ὄροπέδιον προεκτείνεται πρὸς τὴν Μεσόγειον καὶ ὑφίσταται τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἀπὸ ΒΔ πνεόντων ἀνέμων. Εἰς τὰς κοιλάδας εὐδοκιμεῖ ἡ κριθή, ὁ σῖτος καὶ τὰ ἐσπεριδοειδῆ, τὸ δὲ δάσος συνίσταται ἀπὸ πίτυς, κυπαρίσσους καὶ δρυς. Εἰς τὴν εὐρείαν στέππην οἱ Βεδουῖνοι ἀσχολοῦνται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ὡς εἶπομεν, εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Κυρηναικῆς καταπλέουν Ἕλληνες νησιῶται πρὸς ἀλιεῖαν σπόγγων. Πρωτεύουσα τῆς Κυρηναικῆς εἶναι ἡ **Βεγγάζη** (30). Ὁ πληθυσμὸς τῶν ἰταλικῶν τούτων κτήσεων ἀνέρχεται εἰς 700 χιλιάδας.

4. Ἀσκήσεις 1. Ἡ ὅλη ἐπιφάνεια τῶν ἰσχυρῶν τῆς Σαχάρας ἀνέρχεται κατὰ τινα ὑπολογισμὸν εἰς 200 000 τ.χλμ. Μὲ ποῖον μέρος τῆς Βαλκανικῆς δύνασαι νὰ τὴν παραβάλης; Τί ποσοστὸν τῆς ἐπιφανείας τῆς Σαχάρας ἀποτελεῖ αὕτη; 2. Μέτρησε τὸ μῆκος τῆς ὁδοῦ ἀπὸ Τύνιδος εἰς Τιμβοκτού, ἀπὸ Τριπόλεως διὰ Μουρζοῦκ εἰς λίμνην Τσαάδ. Ὑπολόγησε πόσαι κάμηλοι καὶ πόσαι ἡμέραι ταξειδίου ἀπαιτοῦνται διὰ νὰ μεταφερθῇ ἕν φορτίον 10 τόνων, ἐὰν μία κάμηλος κατὰ μέσον ὄρον μεταφέρῃ 200 κοιλὰ καὶ διανύει 4 χλμ. τὴν ὥραν.

Εἰκ. 56. Σχῆδιον τῆς Εὐρώπης, ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπὸ τὴν αὐτὴν κλίμακα χαράσσονται ὁ Νεῖλος καὶ ὁ Νίγηρ.

10/3/38

3. Αἱ χῶραι τοῦ Νείλου.

1. Εἰς ποίαν ἀπόστασιν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ ἀρχίζει ὁ Νεῖλος νὰ ἔχη παραποτάμους; Ποῖος ὁ μεγαλύτερος παραπόταμός του; 2. Ποία κατὰ τὸν χάρτην ἢ μορφή τοῦ ἐδάφους εἰς τοὺς ἐκατέρωθεν τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου τόπους; 3. Ποῦ κεῖνται αἱ πόλεις καὶ τὰ χωρία τῆς Αἰγύπτου; Ἡ ὅλη καλλιεργήσιμος καὶ κατοικήσιμος ἔκτασις τῆς Αἰγύπτου ἀνέρχεται εἰς 35 160 τ.χλμ., οἱ κάτοικοι εἰς 14 200 000. Σύγκρισις πρὸς τὴν Ἑλλην. Μακεδονίαν ἔχουσαν ἔκτασιν 34 900 τχλμ. καὶ πληθυσμὸν 1 450 000. 4. Ἐν Καίρῳ μέση θερμοκρασία Ἰανουαρίου 14° Ἰουλίου 38° ἐν Ἀσσοῦν ἀπὸ τοῦ 1891 μέχρι τοῦ 1895 δὲν ἔβροξε καθόλου! Τί συνάγεις ἐκ τῶν δεδομένων τούτων διὰ τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου; Εἰς τί ἀράγε ὀφείλεται ἡ εὐφορία τῶν ἀγρῶν αὐτῆς; 5. Ποίαν σημασίαν ἔχει ἡ διώρυξ τοῦ Σουὲξ διὰ τὰς ἠπείρους Ἀφρικὴν καὶ Ἀσίαν; Ποίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας Εὐρώπης καὶ Νοτίας Ἀσίας; Τὸ μῆκος τῆς διώρυγος ταύτης εἶναι 125 χλμ. Σύγκρισις μὲ τὴν διώρυγα τῆς Κορίνθου!

Εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπόστασιν ἐκβάλλει εἰς τὴν Μεσόγειον ὁ Νεῖλος μὲ τὸ τεράστιον Δέλτα του. Ἄν μὲ τὸ πλοῖον εἰσπλεύσωμεν εἰς τὸν ποταμὸν, πέραν τοῦ Καίρου, εἰσερχόμεθα εἰς εὐρείαν καὶ βαθεῖαν κοιλάδα. Ἄγροί καλλιεργημένοι καὶ ὑψηλοὶ φοίνικες καλύπτουν τὰς χαμηλὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ, ἀλλὰ πέραν αὐτῶν ἐκτείνεται ξηρὰ καὶ πετρώδης ἔρημος, ἡ Σαχάρα. Προχωροῦντες φθάνομεν εἰς τοὺς καταρράκτας τοῦ Νείλου. Ἐκεῖ ἀναγκαζόμεθα νὰ ἀφήσωμεν τὸ πλοῖον καὶ μὲ τὸν σιδηρόδρομον νὰ ἐξακολουθήσωμεν τὸ ταξίδι μας πρὸς νότον διὰ τῆς ξηρᾶς καὶ βραχώδους **Νουβίας**. Ὁ-

Εἰκ. 57. Αἱ χῶραι τοῦ Νείλου.

ταν φθάσωμεν εἰς τὴν πόλιν Χαροτούμ, ἐκεῖ συναντῶμεν ἕνα μεγάλον παραπόταμον, ὃ ὁποῖος κατέροχεται ἀπὸ τὰ βουνὰ τῆς Ἄβησσυνίας καὶ ἔχει θολὰ νερὰ (**Κυανοῦς Νεῖλος**). Ἀπὸ τὸ Χαροτούμ ἠμποροῦμεν πάλιν μὲ πλοιάριον ν' ἀναπλεύσωμεν τὸν Ἄνω Νεῖλον, τοῦ ὁποῖου τὰ νερὰ εἶναι καθαρῶτατα (**Λευκὸς Νεῖλος**). Αἱ ἐπίπεδοι ὄχθαι του σκεπάζονται μὲ πυκνοὺς καλαμῶνας, εἰς τοὺς ὁποίους ἐμφωλεύουν ἀκόμη κροκόδειλοι. Οἱ ἄνθρωποι ἐδῶ ἔχουν χρῶμα μαῦρον καὶ σγουρὰ μαλλιά καὶ μόνον μίαν στενὴν ζώνην φοροῦν εἰς τὰ ἰσχία. Ζῶα ἄγρια, μεταξὺ τῶν ὁποίων βασιλεύει ὁ λέων, ἐμφανίζονται εἰς τὰ γειτονικὰ μέρη. Ἐξ ὧν αὐτῶν ἐννοοῦμεν ὅτι εὐρισκόμεθα εἰς τὴν θερμὴν ζώνην, εἰς τὸ Σουδάν, τ. ἔ. τὴν χώραν τῶν μαύρων. Ἄν θελήσωμεν νὰ εὕρωμεν τὰς πηγὰς τοῦ Νεῖλου, θὰ φθάσωμεν εἰς τὴν λίμνην **Βικτωριαν** (θέσις;). Σύγκρινε εἰς τὸ σχέδιον εἰκ. 56 τὸ μῆκος τοῦ Νεῖλου μὲ ἴσην ἀπόστασιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ.

18/3/34

Νεῖλος 6498
 α) Ἡ Αἴγυπτος.

1. Ἡ χώρα. Κατ' ἔτος εἰς τὰς ὑψηλοτέρας χώρας τοῦ Νεῖλου,

πρὸ πάντων ἐπὶ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Ἄβησσυνίας, πίπτουν ἀπὸ τοῦ τέλους Ἰουνίου βροχαὶ ῥαγδαῖαι καὶ συνεχεῖς. Τότε ὁ Νεῖλος ἐξογκώνεται, ἐκχειλίζει καὶ πλημμυρεῖ, ἰδίᾳ εἰς τὴν Αἴγυπτον, τὰ χαμηλὰ μέρη. Ἀπὸ τὰ μέσα Ὀκτωβρίου τὰ νερὰ ἀσχίζουν νὰ καταπίπτουν· ὅταν δὲ τελείως ἀποσυρθοῦν, ἀφήνουν ἐπάνω εἰς τὸ ἔδαφος παχεῖαν ἰλύν. Τοῦτο ἐπαναλαμβάνεται κατ' ἔτος. Ἄλλ' εἰς τὰς ἐκβολὰς του ὁ ποταμὸς ἀποθέτει διαρκῶς ἀφθόνην ὕλην, διὰ τῶν ὁποίων ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἡ παραλία ἐπεκτείνεται. Οὕτως ἐσχηματίσθη ἐκεῖ εὐφορώτατον Δέλτα καὶ δικαίως ἡ Αἴγυπτος ἀπεκλήθη ὑπὸ τοῦ Ἡροδότου «δῶρον τοῦ Νεῖλου».

Εἰκ. 58. Ἡ καλλιεργουμένη περιοχὴ τοῦ Νεῖλου.

Αὐτὸς μὲ τὰς κανονικὰς πλημμύρας του ἄρδεύει καὶ λιπαίνει τὸ ἔδαφος. Διὰ νὰ ἠμπορεῖ τοῦτο ν' ἄρδεύεται

βαμβάκι κρηνη επί τῃ ποσότητι
 καὶ ἡ εὐφροσύνη 91 ἡμερησίου ἐπιπέδου
 διὰ τὸ ὅτι ἀπὸ τῆς Αἴγυπτου διδύμου ποταμοῦ κρηνη
 καὶ κατὰ τοὺς μῆνας τῆς ξηρασίας, οἱ Ἄγγλοι, οἱ ὅποιοι ἔχουν ὑπὸ
 τὸν ἔλεγχόν των τὴν διοίκησιν τῆς Αἴγυπτου, κατεσκεύασαν εἰς τὸ
 Ἄσσουαν τεράστιον ὕδατοφράκτην, διὰ τοῦ ὁποίου μεγίστη πο-
 σότης ὕδατος συλλέγεται ὡς εἰς δεξαμενὴν καὶ διοχετεύεται εἰς
 τοὺς ἀγροὺς τῆς Αἴγυπτου. Οὕτως ἡ παραγωγή εἰς τὴν κοιλάδα
 καὶ τὸ Δέλτα τοῦ Νείλου εἶναι πλουσιωτάτη, εὐδοκίμοῦν δὲ πολὺ
 ὁ σῖτος, ὁ ἀραβόσιτος, ἡ ὄρουζα καὶ τὰ ὄσπρια, καθὼς καὶ τὸ
 βαμβάκι, ὁ καπνός, τὸ ζαχαροκάλαμον καὶ οἱ φοίνικες. Κατὰ μίαν
 ἀραβικὴν παροιμίαν ἡ Αἴγυπτος εἶναι «πρῶτα χωράφι, ἔπειτα
 γλυκεῖα θάλασσα καὶ ἔπειτα κῆπος μετὰ τὰ λουλούδια».

2. Οἱ κάτοικοι ἄλλοτε καὶ τώρα. Ἐνεκα τῆς εὐφροσίας

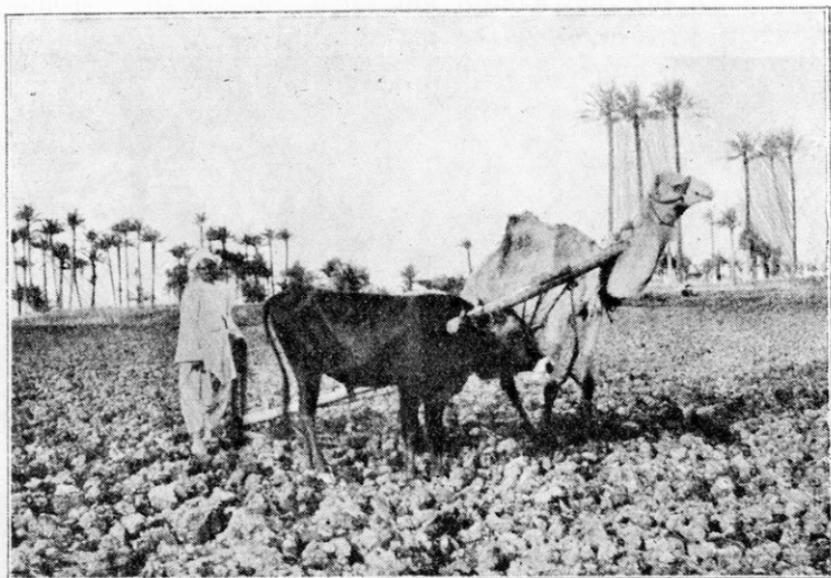

Εἰκ. 59. Ὁ Νεῖλος καὶ αἱ πυραμίδες τῆς Γκιζέ.

τοῦ ἐδάφους ἡ Αἴγυπτος ἀπ' ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶχε πικρὸν
 πληθυσμόν, ὁ ὁποῖος ἠσχολεῖτο εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἐδημιούργη-
 σε τὰ πρῶτα ἀξιόλογα στοιχεῖα τοῦ πολιτισμοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι Αἴ-
 γύπτιοι ἐπενόησαν τὰ γράμματα καὶ ἀνέπτυξαν ἐπιστήμας καὶ

τέχνας (ἀστρονομίαν, γεωμετρίαν, ἰατρικὴν, ἀρχιτεκτονικὴν, γλυπτικὴν). Μεταξὺ τῶν πολλῶν κτισμάτων, τὰ ὁποῖα σώζονται ἀκόμη εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τοῦ Φαραώ, τὴν προσοχὴν τοῦ ἐπισκέπτου προσελκύουν αἱ πυραμίδες, οἱ τάφοι τῶν Αἰγυπτίων βασιλέων. Ἡ μεγαλυτέρα ἐξ αὐτῶν ἔχει ὕψος 140 μέτρων.

Διὰ τὴν εὐφορίαν τῆς ἡ Αἴγυπτος καὶ σήμερον εἶναι πυκνότατα κατοικημένη, (πυκνότης ἀνωτέρα τῆς τοῦ Βελγίου). Οἱ περισσότεροι τῶν κατοίκων εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων (Χαμίται)· ὅσοι ἐξ αὐτῶν κατοικοῦν εἰς τὰ χωρία εἶναι Μωαμε-

Εἰκ. 60. Αἰγύπιος Φελλάχος ἀροτριῶν τὴν γῆν.

θανοὶ (Φελλάχοι τ. ἔ. γεωργοί), ὅσοι ζοῦν εἰς τὰς πόλεις ἀσχολούμενοι εἰς τὸ ἐμπόριον καὶ τὰς τέχνας εἶναι χριστιανοὶ (Κόπται). Πολυάριθμον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν καὶ οἱ Ἄραβες.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ τοῦ 1922 εἶναι ἀνεξάρτητος πολιτεία, ἀλλ' οἱ Ἄγγλοι εἶναι κατ' οὐσίαν κύριοι τῆς χώρας. Αὐτοὶ ἔχουν ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησίν των καὶ τὴν **διώρυγα τοῦ Σουέζ**, ἡ ὁποία κατεσκευάσθη ὑπὸ τοῦ Φερδινάνδου Λεσσέψ κατὰ τὰ ἔτη 1859-1869 καὶ ἔχει μεγίστην σημασίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας τῆς Εὐρώπης πρὸς τὴν Νοτίαν Ἀσίαν καὶ τὴν Αὐστραλίαν. Πρωτεύουσα τοῦ

βασιλείου είναι τὸ **Κάιρον** (1 ἑκατ.), τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ Δέλτα καὶ εἶναι ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Ἀφρικῆς. 400 ἑξαμῖα μὲ πολυαριθμούς μιναρέδες ἐξέχουν ἀπὸ τὰς ἐπιπέδους στέγας τῶν οἰκιῶν. Οἱ δρόμοι εἶναι στενοί· οἱ φαρδύτεροι ἀποτελοῦν ἀγοράς, εἰς τὰς ὁποίας ὁ λαὸς συνωθεῖται μὲ τὰς λευκάς καὶ μακρὰς ἐνδυμασίας του. Σιδηρόδρομος καὶ διώρυξ συνδέουν τὸ Κάιρον μὲ τὴν Ἀλεξάνδρειαν (550), τὸν μεγαλύτερον λιμένα τῆς Αἰγύπτου. Τὸ $\frac{1}{5}$ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἶναι Ἕλληνες (60 000) Ἴταλοι (40000) καὶ Γάλλοι, οἱ ὁποῖοι προσδίδουν εἰς αὐτὴν χροιάν Εὐρωπαϊκῆς πόλεως. Κατὰ τοὺς νεωτέρους ὅμως χρόνους τὸ **Πόρτ Σάϊδ** (100), κείμενον ἐπὶ τοῦ βορείου ἄκρου τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ, ἤρχισε ν' ἀνταγωνίζεται εἰς κίνησιν ἐμπορικὴν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν. Πρὸ τινων ἐτῶν γραμμὴ σιδηροδρομικὴ συνέδεσε τὸ πυκνὸν δίκτυον τῶν Αἰγυπτιακῶν σιδηροδρόμων πρὸς τὸν σιδηρόδρομον Συρίας-Ἀραβίας.

Ἄλλαι ἀξιόλογοι πόλεις εἶναι ἡ **Δαμιέττη** (35), ἡ **Τάντα** (90), ἡ **Μανσούρα** (60) ἐν τῷ Δέλτα, ἡ **Σιούττη** (50) ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ ποταμοῦ.

Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἀνήκουν αἱ ὄασεις τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου. Ἡ ὄασις **Σιβὰ** (5), τὸ ἄλλοτε μαντεῖον τοῦ Ἀμμωνος Διός, ἐξάγει μεγάλας ποσότητας κουρμάδων, ὡς καὶ ἡ **Δαχλά** (17), ἡ μεγαλύτερα τῶν ὄασεων τῆς Λιβύης.

3. Ἀσκήσεις. 1. Τὸ ταξείδιον ἀπὸ Λονδίνου εἰς Βομβάην διὰ τῆς ὁδοῦ Σουέζ εἶναι κατὰ 9 000 χλμ. συντομώτερον ἀπὸ τὸν περίπλου τῆς Ἀφρικῆς. Πόσων ἡμερῶν ταξείδιον ἐξοικονομεῖται διὰ τῆς πρώτης ὁδοῦ, ἂν τὸ πλοῖον εἰς μίαν ὥραν διανύει 15,60 χλμ.; 2. Διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ τὸ 1924 διηλθον ἐν ὅλῳ 5021 πλοῖα. Ἐκ τούτων ἦσαν: 2890 βρετανικά, 492 ὀλλανδικά, 399 γαλλικά, 367-ἰταλικά, 354 γερμανικά, 148 ἰαπωνικά, 131 ἀμερικανικά. Πόσα πλοῖα διέρχονται κατὰ μέσον ὄρον τὴν ἡμέραν; 3. Διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ αἱ Βρετανικαὶ νῆσοι λαμβάνουν τεῖον 99 $\%$, ὀρύζης 75 $\%$, καννάβεως 73 $\%$, ἐρίου 70 $\%$, καουτσούκ 51 $\%$, δερμάτων 49 $\%$, σιτηρῶν 35-38 $\%$. Τί σημαίνουν οἱ ἀριθμοὶ οὗτοι; Τί θὰ ἐσήμαινε διὰ τὴν Ἀγγλίαν ἡ ἀπώλεια τῆς κυριαρχίας τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ;

β) Ἡ Ἀβησσυνία.

Τὸ ὑψηλὸν ὄροπέδιον, ἐκ τοῦ ὁποίου κατέρχεται ὁ Κουανὺς Νεῖλος, ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον πολιτείαν, τὴν Αὐτοκρατορίαν τῆς Ἀβησσυνίας. Τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς ταύτης ὀφείλει εἰς τὰ ἀποκορημα ὄρη, τὰ ὁποῖα τὴν καθιστοῦν ἀπόρθητον. Τινὰ ἐξ αὐτῶν φθάνουν τὸ ὕψος τῶν Ἀλπεων (4600 μ.). Ἐκ τούτου διακρίνομεν εἰς αὐτὴν διαφόρους ζώνας κλίματος. Εἰς τὰ χαμηλότερα μέρη τὸ κλίμα εἶναι πολὺ θερμὸν καὶ ὑγρὸν, ἐπειδὴ δὲ καὶ τὸ ἔδαφος ἔχει ἠφαιστειακὴν σύστασιν, ἡ βλάστησις εἰς αὐτὸ λαμβάνει τὴν ἀνάπτυξιν, τὴν ὁποίαν εἶδομεν καὶ εἰς τὰς τροπικὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Ὁ θάμνος τῆς καφέας ἀπαντᾷ ἐδῶ αὐτοφυῆς, εὐδοκιμοῦν δὲ πολὺ τὸ βαμβάκι, ἡ βανανέα καὶ τὸ ζαχαροκάλαμον. Εἰς ὕψη 1500—3000 μ. ἐπικρατεῖ κλίμα ὁμοιάζον μὲ τὸ μεσογειακόν· ὅθεν εὐδοκιμοῦν ἡ ἄμπελος, τὰ ἐσπεριδοειδῆ, ὁ σῖτος καὶ ὁ ἀραβόσιτος. Ὑψηλότερα καλλιεργοῦνται σκληρότερα δημητριακά, ὡς βρώμη, εὐρίσκονται δὲ δάση καὶ λιβάδια ὅπου βόσκουν πολυάριθμοι ἀγέλαι βοῶν, προβάτων καὶ αἰγῶν. Εἰς αὐτὰς συνίσταται ὁ πλοῦτος τοῦ λαοῦ τούτου, ὁ ὁποῖος εἶναι μιγὰς ἐκ Σημιτῶν καὶ Χαμιτῶν καὶ δι' Ἑλλήνων ἱεραποστόλων ἔχει δεχθῆ τὸν χριστιανισμόν. Ὅθεν ὁ χριστιανισμὸς (Κοπτικὴ ἦτοι μονοφυσιτικὴ αἵρεσις) εἶναι ἡ ἐπίσημος θρησκεία, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ μωαμεθανοὶ καὶ εἰδωλολάτραι. Οἱ κάτοικοι ὑπολογίζονται εἰς 10 ἑκατ. Ἔδρα τοῦ Νεγκούς Νεγκίσι (τ. ἔ. Βασιλέως τῶν Βασιλέων) εἶναι ἡ Ἀδδῖς Ἀμπέμπα (150), ἡ ὁποία συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ Τζιμπουτί, γαλλικὸν λιμένα ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Ἀδεν. Ἀξιόλογον ἐμπορικὸν κέντρον εἶναι ἡ Χαρράε (50), ἐπὶ τοῦ ἰδίου σιδηροδρόμου. Ἐξάγονται κυρίως καφές, ἐλαστικὸν κόμμι, χρυσὸς καὶ ἔλεφαντόδους.

Ἡ χώρα τοῦ Λευκοῦ Νεῖλου ἀνήκει κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν εἰς ἄλλην μεγάλην περιοχὴν τῆς Ἀφρικῆς, τὸ Σουδάν.

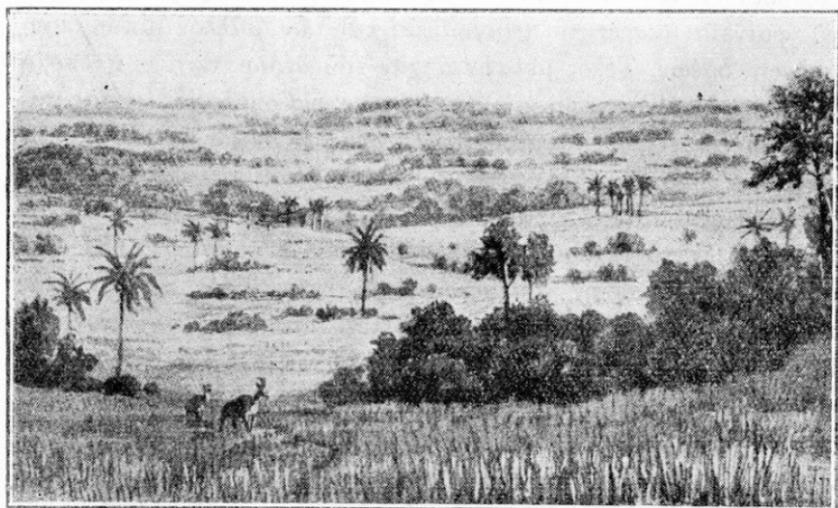
4. Τὸ Σουδάν.

1. Μέτρησε τὴν ἔκτασιν τοῦ Σουδάν ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σενεγάλη ποταμοῦ μέχρι τῆς Ἀβησσυνίας, ὄρισε κατὰ προσέγγισιν τὴν ἀπὸ Β πρὸς Ν ἀπόστασιν αὐτοῦ, εὔρε ὡς εἰς ἐν παραλληλόγραμμον τὴν ἐπιφάνειαν καὶ σύγκρινε τὸ εὐρεθὲν ἐμβαδὸν μὲ

χώρας τῆς Εὐρώπης. 2. Τίνες ποταμοὶ συλλέγουν τὰ ὕδατα τοῦ Σουδάν; 3. Ποῖον τμήμα τοῦ Σουδάν δὲν ἔχει διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν; Ὄνόμασε τὴν λίμνην αὐτοῦ. 4. Σύγκρινε εἰς τὸ σχῆμα τῆς εἰκ. 57 τὸ μῆκος τοῦ Νίγηρος μὲ ἴσην ἀπόστασιν ἐν Εὐρώπῃ.

Νοτίως τῆς Σαχάρας ἐκτείνεται καθ' ὅλον σχεδὸν τὸ πλάτος τῆς Ἀφρικῆς εὐρεῖα ζώνη, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὴν μετάβασιν ἀπὸ τῆς ξηρᾶς ἐρήμου πρὸς τὰ πυκνὰ τροπικὰ δάση τῆς Ἀφρικῆς. Λέγεται **Σουδάν** (λ. ἀραβ. τὸ πλήρες μπιλάντ ἄς σουντάν=χώραι τῶν μαύρων). Ὅριον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῆς Σαχάρας δὲν ὑπάρχει, ἀλλ' ἡ ἔρημος βαθμηδὸν ἐξαφανίζεται, καθ' ὅσον αἱ βροχαὶ γίνονται συχνότεραι.

Δύο φορές κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ ἑξαμήνου θέρους αἱ ἥλιακαὶ ἀκτίνες πίπτουν καθέτως εἰς τὸ Σουδάν καὶ τὸ καθι-

Εἰκ. 61. Σαβάννα ἐν Σουδάν.

στοῦν θερμοτάτην χώραν (ἄνω +30° K.). Τότε συμπίπτει καὶ ἡ ἐποχὴ τῶν βροχῶν, αἱ ὁποῖαι ὅσον προχωροῦμεν πρὸς νότον τόσον ἀφθονώτεραι γίνονται. Εἰς τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀντίκειται ἄλλη ἐποχὴ ξηρασίας, ἡ ὁποία αὐξάνει καθ' ὅσον προχωροῦμεν πρὸς βορρᾶν. Αὕτη μόνον εἰς ὠρισμένους τόπους ἐπιτρέπει τὸν σχηματισμὸν πυκνοῦ, ἀκμαίου δάσους. Ὅθεν τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ Σουδάν εἶναι ἀλλοῦ μὲν ἄδενδρος στέππῃ, ἀλλοῦ δὲ σαβάννα

ἤτοι χώρα ὑψηλῆς γλόης, ἐν τῇ ὁποία παρουσιάζονται μεμονω-
μένοι ἀκακίαι, φοίνικες καὶ ἄλλα γιγάντια δένδρα, ἄλλοῦ σύνδεν-
δροι τόποι μὲ συστάδας δένδρων καὶ δενδροστοιχίας. Τὸ ποσὸν
τῆς πιπτούσης βροχῆς ἐπιτρέπει τὸν σχηματισμὸν διαρκῶς ρεόν-
των ποταμῶν· ἀλλ' ἢ στάθμη τῶν ὑδάτων τῶν ποικίλλει πολὺ
κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους.

Κατὰ τὸν χειμῶνα, τὴν ἐποχὴν τῆς ξηρασίας, ἡ σαβάννα
παρουσιάζει ὠχρὰν καὶ πένθιμον ὄψιν. Ὁ ἀνέφελος οὐρανὸς εἶναι
πλήρης κονιοροῦ καὶ ἀτμῶν. Κιτρινὴ εἶναι ἡ θάλασσα τοῦ χόρ-
του, τὰ δένδρα φαῖα καὶ φαλακρά. Διὰ τὴν λιπαντικὴν ιδιότητα
τῆς τέφρας τὸ ὑψηλὸν ξηρὸν χόρτον καίεται ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν,
καὶ κάθε νύκτα γλῶσσαι φλογῶν διατρέχουν τὴν πεδιάδα. Κατὰ
τὴν ἀνοιξιν ἡ εἰκὼν μεταβάλλεται. Ὡς λευκοὶ σωροὶ τὰ νέφη τα-
ξιδεύουν εἰς τὸν καταγάλανον οὐρανὸν καὶ ὁ καθαρὸς ἀῆρ ἀφήνει
νὰ φαίνεται σαφὲς τὸ περίγραμμα καὶ τῶν μᾶλλον ἀπομακρυ-
σμένων ὄρεων. Τέλος μὲ τὴν ἀρχὴν τοῦ θέρους ἀρχίζει ἡ ἐποχὴ
τῶν βροχῶν. Τὰ νέφη συμπυκνοῦνται εἰς σκοτεινὰς μάζας καὶ
κάθε δύο-τρεῖς ἡμέρας πίπτουν ἐν μέσῳ βροντῶν καὶ ἀστραπῶν
ραγδαῖαι βροχαί. Αἱ ἀπεξηραμένοι ἐπιφάνειαι μεταβάλλονται
ταχέως εἰς πρασίνους λειμῶνας· ἀργότερα πῶς ἐξυπνοῦν ἀπὸ τὴν
νάρκην τῶν τὰ δένδρα καὶ ὅλη ἡ σαβάννα πρασινίζει. Εἰς τὴν
εὐρείαν αὐτὴν ζώνην διακρίνομεν τὸ ἀνατολικόν, τὸ κεντρικόν
καὶ τὸ δυτικόν Σουδάν. Τοῦτου ἡ μὲν δυτικὴ παραλία ἐπονομά-
ζεται Σενεγαμβία, ἡ δὲ νοτιὰ Ἄνω Γουϊνέα.

α) Τὸ **ἀνατολικὸν Σουδάν** τὸ ὁποῖον διαρρέει ὁ Λευκὸς
Νεῖλος, περιλαμβάνει χαμηλὰ ὄροπέδια καὶ πεδινὰς ἐκτάσεις, αἱ
ὁποῖαι πλημμυροῦνται διὰ τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ. Ἐκεῖ ἡ
καλλιέργεια τοῦ σίτου καὶ τοῦ βάμβακος φέρει πλουσίαν συγκο-
μιδὴν. Ἡ χώρα ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν Ἀγγλικὴν διοίκησιν τῆς Αἴ-
γύπτου, οἱ δὲ κάτοικοι ἀνερχόμενοι εἰς 5 1/2 ἑκατ. εἶναι Νέγροι,
μωαμεθανοὶ τὸ θρήσκευμα. Κέντρον τῆς χώρας ἐμπορικὸν εἶναι
τὸ **Χαρτούμ**, τὸ ὁποῖον κεῖται ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Κιανοῦ καὶ
Λευκοῦ Νείλου καὶ μετὰ τοῦ ἀπέναντι αὐτοῦ **Ὀμδουρμάν** ἔχει
140 χιλ. κατοίκων. Τοῦτο συνδέεται σιδηροδρομικῶς μὲ τὴν
Ἀλεξάνδρειαν (ταξίδιον 6 ἡμερῶν) καὶ μὲ τὸν ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς
θαλάσσης λιμένα **Πόρτ Σουδάν** (7).

Ὁμοιον κατὰ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους εἶναι:

φέρουν οἱ δυτικοὶ θαλάσσιοι ἄνεμοι, ἢ βλάστησις εἶναι ὅπως καὶ εἰς τὰς Μαλαϊκὰς νήσους, γιγαντώδης. Δάση παρθένα σκεπάζουσι τὰ χαμηλότερα μέρη. Ὅπου τὰ δάση ἔχουσι κοπῆ, ἐκεῖ οἱ ἰθαγενεῖς καλλιεργοῦσι ἀραβόσιτον, βάμβακα, ζαχαροκάλαμον, καφέαν καὶ κακαόδενδρον. Ἀπὸ δένδρα τῶν δασῶν πα-

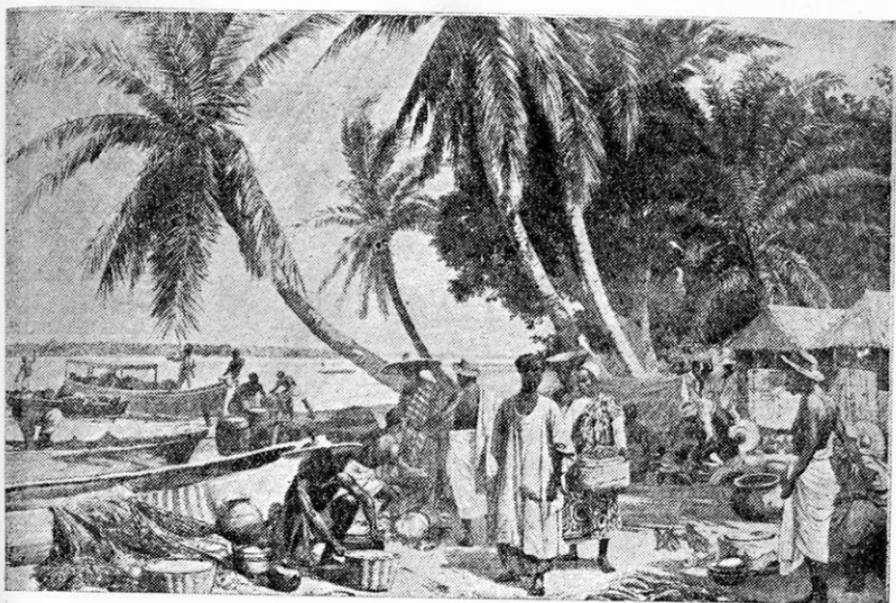
Εἰκ. 62. Ἐκχύμωσις καουτσούκ.

ράγεται καουτσούκ καὶ ἐξάγεται πολύτιμος ξυλεία (ἔβενος, μαόνι). Ἀλλὰ τὸ κύριον προϊόν τῶν παραλίων τούτων χωρῶν εἶναι τὸ ἔλαιον, τὸ ὁποῖον ἐκθλίβεται ἀπὸ τοὺς καρποὺς ἑνὸς εἶδους φοινίκων, καὶ χρησιμεύει πρὸς παρασκευὴν σάπωνος, κηρίων κ.ἄ. Ἐκ τούτου καὶ ὅλη ἡ παραλία ὀνομάζεται παραλία τοῦ φοινικελαιίου, ἐκ τῶν ἄλλων δὲ προϊόντων αὐτῆς λαμβάνει κατὰ τόπους διάφορα ὀνόματα: παραλία τοῦ σίτου, παραλία τοῦ ἔλεφαντόδοντος, παραλία τοῦ χρυσοῦ, παραλία τῶν δούλων ἀπὸ τοὺς χρόνους, κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ μαῦροι τῆς Ἀφρικῆς ἠρπάζοντο ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων καὶ ἐπωλοῦντο εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὡς δούλοι. Εὐτυχῶς ἀπὸ ἐτῶν ἀπηγορεύθη τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων.

Οἱ Εὐρωπαῖοι λαμβάνοντες μεγάλας προφυλάξεις διὰ τὴν υγίαν των, ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν παραλίαν ἐν μέσῳ τῶν ἰθαγενῶν. Ἀγγλικαὶ καὶ Γαλλικαὶ ἀποικίαι διαδέχονται ἀλλήλας, συνδεόμεναι διὰ σιδηροδρόμων μὲ τὰ μεγαλύτερα κέντρα τῶν Νιγηριῶν. Ἡ **Νιγηρία** μὲ 20 ἑκατ. κατοίκων εἶναι ἡ περισσότερον ἐδημεροῦσα ἐκ τῶν Ἀγγλικῶν κτήσεις τοῦ Σουδάν, φθάνουσα μέχρι τῆς λίμνης Τσαδ. Πλησίον αὐτῆς ἡ πόλις **Κοῦκα** ἔχει πληθυσμὸν 20 χιλ. Νέγρων. Παρὰ τὴν παραλίαν τὸ **Ἰβαδάν** (240), καὶ τὸ **Δάγος** (100) εἶναι ἀξιόλογοι διὰ τὸ ἐμπόριον, ὡς καὶ ἡ **Φρητάουν** (45) εἰς τὴν **Σιέρρα Λεόνε** (ἀγγλικὴν κτῆσιν μὲ 1,5 ἑκ.), ἢ **Ἀκκρα** (40) εἰς τὴν **Παραλίαν τοῦ χρυσοῦ** (ἀγγλ. μὲ 2 ἑκ.), ἢ **Δόμε** (7) εἰς τὸ γαλλ. **Τόγκο** καὶ τὸ **Πόρτο Νόβο** (20) εἰς τὴν γαλλ. **Δαχομένην** (1 ἑκ.). Εἰς τὸν μυχὸν τοῦ κόλπου

τῆς Γουϊνέας ὑψοῦται ὡς στῦλος τὸ ἠφαιστειῶδες ὄρος **Καμεροῦν** (4100 μ.). Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν ἡ χώρα εἶναι ὄρεινὴ καὶ ἐκ τούτου ἔχει κλίμα ψυχρότερον. Ἡ ἀποικία αὕτη μὲ 2 ἑκατ. πληθυσμὸν ἦτο γερμανικὴ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ παγκοσμίου πολέμου κατελήφθη ὑπὸ τῶν Γάλλων.

Εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Ἐνω Γουϊνέας κεῖται ἡ ἐλευθέρου

Εἰκ. 63. Ἀγορὰ ἐν ἄνω Γουϊνέᾳ: ψάρια, ἀλεῦρι, λάδι καὶ κρασί ἀπὸ φοίνικας, χύτρος, ψάδες, κλπ. ἐκτίθενται πρὸς πώλησιν.

δημοκρατία **Διβερία** (2 ἑκατ. κατ.) ἰδρυθεῖσα ἐκ δούλων, τοὺς ὁποίους ἀπληθυνέρωσαν οἱ Ἄμερικανοί.

5) **Οἱ κάτοικοι.**

Οἱ Σουδανέζοι εἶναι οἱ περισσότερον πολιτισμένοι ἐκ τῶν μαύρων τῆς Ἀφρικῆς. Καλλιεργοῦν βαμβάκι καὶ σιτάρι, ἔχουν ἀγέλας κτηνῶν καὶ κατασκευάζουν βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ δευμάτινα εἶδη· γνωρίζουν νὰ χωνεύουν καὶ μέταλλα. Ἐκτὸς τῶν χωρίων, τὰ ὁποῖα περιβάλλουν μὲ τείχος καὶ τάφρον, ἔχουν καὶ πόλεις μεγάλας μὲ ἀγοράς, ὅπου οἱ Ἄραβες ἔμποροι συναθροίζουν τὰ προϊόντα τοῦ Σουδάν καὶ τὰ μεταφέρουν πρὸς πώλησιν εἰς τοὺς λιμένας τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ ἔλεφαντοστοῦν καὶ τὰ πτερὰ τῆς

στρουθοκαμήλου αποτελοῦν ἀξιόλογον εἶδος ἐμπορίου. Ἐπὶ πρὸς καλλιέργειαν τῶν ἀγρῶν των, εἰς τοὺς ὁποίους αἱ γυναῖκες καλλιεροῦν τὴν κυρίαν των τροφήν, τὸ κεχρί, μεταχειρίζονται ἕνα ἐργαλεῖον, ὅμοιον μὲ τὴν ἰδικήν μας σκαπάνην· τὸ ἄροτρον εἶναι ἄγνωστον ἀκόμη καὶ τώρα εἰς αὐτούς, ἐπειδὴ μία μυῖα,

Εἰκ. 64. Χωρίον τοῦ Καμερόν.

λεγομένη τσέτσε, διαδίδει τὴν ἐπιζωοτιάν καὶ καθιστᾷ τὴν κτηνοτροφίαν ἀδύνατον.

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν κατοίκων τοῦ Σουδάν εἶναι Μωαμεθανοί· οἱ ἄλλοι εἰδωλολάτραι. Κάθε μεγάλη φυλὴ ἔχει τὸν Σουλτάνον τῆς· ἀλλ' ὅλοι ὑπάγονται εἰς τὰ ἀποικιακὰ κράτη τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας.

Ἀσκήσεις. 1. Μέτρησε ἐπὶ τοῦ βορείου τροπικοῦ κύκλου τὸ μῆκος τῆς ἐρήμου Σαχάρας. 2. Ἀκολούθησε τὸν τροπικὸν κύκλον πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ἐρυθρῆς θαλάσσης καὶ ὀνόμασε τὰς χώρας διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται οὗτος. Παρατήρησε τὰς διαφορὰς μεταξὺ τῶν χωρῶν τούτων καὶ τῆς Σαχάρας κατὰ τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν. 3. Παράβαλε τὰς ζώνας βλαστήσεως τῶν Ἀβησσυνιακῶν

ὁρέων πρὸς τὰς τῶν Ἰμαλαίων (εἰκ. 25). 4. Ποίας ζώνας βλαστήσεως ἔχει νὰ διακρίνη ὁ κατερχόμενος ἀπὸ τῆς Τύνιδος μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας; 5. Ἰχθυογράφησε τὴν βορείαν παραλίαν τῆς Ἀφρικῆς καὶ τὰς ἀκτὰς τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Συνέχισε τὴν γραμμὴν τῆς παραλίας ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτᾶρ μέχρι τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας. Παράβαλε τὸν διαμελισμὸν τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας! 6. Σημείωσε εἰς τὸ σχεδιογράφημα τοῦτο τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας τοῦ μέρους τούτου τῆς Ἀφρικῆς. Ἔχει τοῦτο πρὸς νότον φυσικὰ ὄρια;

Ἐπισκόπησις τῆς βορείας Ἀφρικῆς.

Αἱ χῶραι τῆς Ἀφρικῆς, τὰς ὁποίας ἐξητάσαμεν ἀποτελοῦν τὸ βόρειον μέρος τῆς ἀφρικανικῆς ἡπείρου καὶ δύνανται νὰ ὀνομασθοῦν μὲ ἓν ὄνομα **βορεία Ἀφρικῆ**. Αὕτη ἀποτελεῖ ἔκτετα μένον ὄροπέδιον τοῦ ὁποίου τὸ ἐσωτερικὸν κατέχεται ἀπὸ εὐρείας σκαφοειδεῖς λεκάνας, εἰς δὲ τὰ ἄκρα ὑψοῦνται πολλαχοῦ μεγάλα ὄρη (Ἄτλας, Ἀβησσυνιακαὶ Ἄλπεις, Καμερούν). Τὴν ἀνατολικὴν καὶ νοτιοδυτικὴν πλευρὰν τοῦ ὄροπεδίου διαρρέουν μέγιστοι ποταμοὶ (Νεῖλος, Νίγηρ). Ὅριον φυσικὸν πρὸς νότον ἡ βορεία Ἀφρικῆ δὲν ἔχει, καὶ ὡς τοιοῦτο θεωροῦμεν γραμμὴν, ἡ ὁποία ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας καταλήγει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν. Καὶ ὁ διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν εἶναι ἐλάχιστος. (Ὄνομασε τοὺς δύο εὐρεῖς κόλπους εἰς τὴν βορείαν παραλίαν).

Ἄλλ' ἐν ᾧ ἡ μορφή τοῦ ὄροπεδίου ἐν τῷ συνόλῳ εἶναι ὁμοιομορφος, μεγάλαι διαφοραὶ παρατηροῦνται εἰς τὰς καθ' ἕκαστον χώρας ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν. Ἐν ᾧ αἱ αἱ χῶραι τοῦ Ἄτλαντος ἔχουν τὸν χαρακτῆρα τῶν μεσογειακῶν χωρῶν, ἡ συνηχομένη μὲ αὐτὰς εὐρεία ζώνη εἶναι ξηρὰ καὶ ἀμμώδης ἔρημος. Ἡ Αἴγυπτος εἶναι ὡς μία ὄασις, ἡ μεγαλυτέρα μεταξὺ τῶν ὄσεων τῆς Σαχάρας. Νοτιώτερον τὸ Σουδάν ἀποτελεῖ στενὴν λωρίδα, εἰς τὴν ὁποίαν ἐναλλάσσονται στέπαι, σαβάνναι! καὶ σύνδενδροι τόποι, ἐνῶ ἀνατολικώτερον εἰς τὴν ὄρεινὴν Ἀβησσυνίαν κλίμα καὶ βλάστησις ποικίλλουν, ἐξαρτώμενα ἀπὸ τὸ ὕψος τῶν ὁρέων καὶ τῶν ὄροπεδίων. Τέλος ἡ παραλία ζώνη τῆς Γουϊνέας μὲ τὸ ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα καὶ τὰ παρθένα δάση ἔχει τὰ γνω-

[-102-]

[-102-]

ρίσματα τῶν τροπικῶν χωρῶν, τὰ ὁποῖα εἶδομεν καὶ εἰς τὰς Μαλαϊκᾶς νήσους.

μαλαϊκῶν

Ὅθεν κλίμα καὶ βλάστησις εἶναι καὶ ἐδῶ τὰ κύρια γνωρίσματα, διὰ τῶν ὁποίων διακρίνονται αἱ διάφοροι περιοχαὶ τῆς βορείας Ἀφρικῆς, καὶ τὸ αὐτὸ ἀληθεύει, ὡς θὰ ἴδωμεν, καὶ διὰ τὴν νοτιάν Ἀφρικὴν. Οἱ Ἀραβες, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐξηπλωμένοι εἰς τὰ βόρεια τῆς ἡπείρου καὶ διενεργοῦν τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν συγκοινωνίαν πρὸς τὸ Σουδάν, διέδωκαν καθ' ὅλην τὴν βορείαν Ἀφρικὴν τὸν μωαμεθανισμόν.

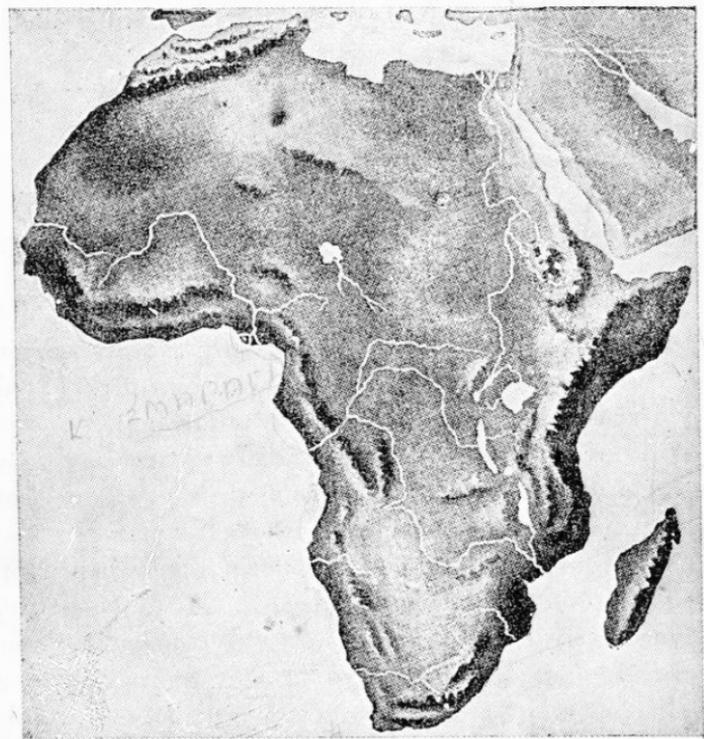
Handwritten scribble

Handwritten scribble

[-102-]

[-102-]

[-102-]

[-102-]

[-102-]

Εἰκ. 65. Χάρτης ἀνάγλυφος τῆς Ἀφρικῆς.

Β') ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

1. Ὅποῖος εἶναι ὁ θαλάσσιος διαμελισμὸς τῆς νοτίας Ἀφρικῆς; 2. Ὄνόμασε τὸ ἀκρωτήριο, εἰς τὸ ὁποῖον ἀπολήγει, καὶ τοὺς Ὠκεανούς, οἱ ὁποῖοι ἐνοῦνται κατ' αὐτό! 3. Ὅρισε τὴν γεωγραφικὴν θέσιν τῆς νοτίας Ἀφρικῆς. 4. Τίνα τὰ ὑψηλότερα ὄρη αὐτῆς; Τί δύνασαι νὰ συμπεράνῃς ἐκ τῆς κυκλοτεροῦς μορφῆς, τὴν ὁποίαν ἔχουν εἰς τὸν χάρτην μερικὰ ἐκ τῶν ὄρέων τούτων; 5. Ποῖον μέρος τῆς Ἀφρικῆς δέχεται κατὰ τὸν σχετικὸν χάρτην τὰς περισσοτέρας βροχάς, καὶ ποῖον τὰς ὀλιγωτέρας; 6. Ὄνόμασε τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας. 7. Πρὸς ποίας λίμνας τῆς Ἀσίας δύνασαι νὰ παραβάλλῃς τὴν Ταγκανίκαν καὶ τὴν Νυάνσαν. Τίνα συμπεράσματα συνάγεις περὶ τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν τῆς Ἀφρικῆς ἐκ τοῦ σχήματος καὶ τῆς ὑψηλῆς θέσεως αὐτῶν; 8. Ποία περιοχὴ φαίνεται σαφῶς ἐκ τοῦ χάρτου ὡς μεγάλη κυκλοτερὴς λεκάνη;

Ὡς ἡ βορεία, οὕτω καὶ ἡ νοτία Ἀφρικὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑψηλὸν ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον περιβάλλεται διὰ παρυφῆς παρακτίων ὄρέων. Ταῦτα κατὰ τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν εἶναι ὑψηλότερα καὶ διευθυνόμενα ἀπὸ Β πρὸς Ν περικλείουν μεταξὺ των πολλὰς καὶ μεγάλας λίμνας. Ἡ «*χώρα τῶν λιμνῶν*» εἶναι ἡ ὑψηλότερα τῆς Ἀφρικῆς· εἰς αὐτὴν ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν τρεῖς μέγιστοι ποταμοὶ (Νεῖλος, Κόγγος, Ζαμβέζης). Δυτικῶς αὐτῆς τὸ ὄροπέδιον καταπίπτει εἰς εὐρυτάτην λεκάνην, τὴν ὁποίαν διαρρέει ὁ Κόγγος, νοτίως δὲ συνεχίζεται ὑψηλὸν μέχρι τῆς ΝΑ ἄκρας, ὅπου ὑψοῦνται τὰ ὄρη τοῦ Ἀκρωτηρίου. Οὕτω διακρίνομεν ἐν τῇ νοτίᾳ Ἀφρικῇ τὸ *ὄροπέδιον τῶν μεγάλων λιμνῶν*, τὴν *λεκάνην τοῦ Κόγγου* καὶ τὸ *νότιον ὄροπέδιον*.

1. *Τὸ ὄροπέδιον τῶν μεγάλων λιμνῶν.*

Εἰς τὸ τμήμα τοῦτο τὸ ἀφρικανικὸν ὄροπέδιον ὑψοῦται εἰς 1100—1300 μ. Ὅπως εἰς τὴν Κοίλην Συρίαν, οὕτω καὶ ἐδῶ ἀπὸ ἐπιμήκη «*ρήγματα*», τὰ ὁποῖα ἔγιναν κάποτε εἰς τὸν φλοιὸν τῆς Γῆς, ἐσχηματίσθησαν κατὰ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς παραλίας ταφροειδῆ ὄρυγματα καὶ εἰς τὰ χεῖλη αὐτῶν ὑψώθησαν μεγάλα ἠφαίστεια, τὰ ὁποῖα σήμερον εἶναι ἐσβεσμένα, ὅπως τὸ *Κιλιμάντζαρο* (6000 μ.), ἡ *Κένια* (5200 μ.) κ. ἄ. Εἰς τὰ βαθύτερα μέρη τῶν ὄρυγματῶν τούτων συλλέγονται τὰ νερὰ καὶ σχηματί-

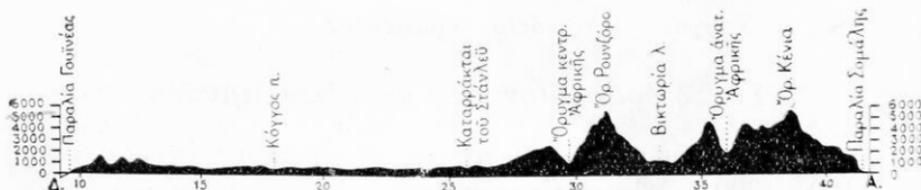
ζουν ἐπιμήκεις βαθείας λίμνας. Αἱ μεγαλύτεραι ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ **Ταγκανίκα** καὶ ἡ **Νυάνσα**. Εἰς τὸ μέσον ὅμως τοῦ ὄροπεδίου, εἰς ὕψος 1200 μ., ἡ λίμνη τῆς **Βικτωρίας** (ἴση εἰς ἔκτασιν μὲ τὴν παλαιὰν Ἑλλάδα), εἶναι ὡς δεξαμενὴ ἐντὸς κυκλοτεροῦς λεκάνης.

Εἰκ. 66. Ἡ χώρα τῶν λιμνῶν.

Ἡ χώρα τῶν λιμνῶν, ἐκτεινομένη ἀπὸ τῶν Ἀβησσυνιακῶν ὀρέων μέχρι τοῦ Ζαμβέζη ποταμοῦ, κεῖται ὅλη ὑπὸ τὸν Ἴσημερινόν. Καὶ ὅμως εἰς τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων τῆς κατοικεῖ αἰωνία χιών. Ἐκ τούτου τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα οἱ θερινοὶ ἐτησίου φέρουν ἐκ τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, ἄνωθεν τοῦ ὄροπεδίου ψύχονται καὶ ἐξαπολύουν χειμαρρώδεις βροχάς. Μὲ τὰ νερά των τρέφονται οἱ

τρεῖς μέγιστοι ποταμοὶ τῆς Ἀφρικῆς. Ἐπὶ τοῦ ὄροπεδίου, ὅπου τὸ κλίμα εἶναι δροσερώτερον καὶ ἐπικρατοῦν δύο ἐποχαὶ βρο-

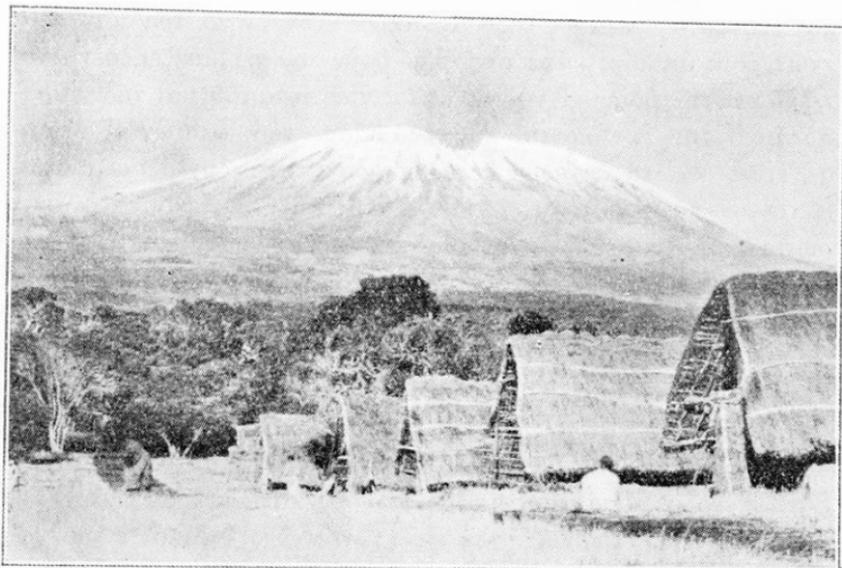

Εἰκ. 67. Τομὴ τῆς Ἀφρικῆς ἐγγὺς τοῦ Ἴσημερινοῦ ἀπὸ Δ πρὸς Α.

χῶν, ἐκτείνονται μεγάλοι λειμῶνες, ὡς ἐπέκτασις τῆς ζώνης τῶν στεππῶν καὶ σαβαννῶν τοῦ Σουδάν. Τὸ χόρτον εἰς αὐτοὺς φθάνει συχνὰ τὸ ἀνάστημα ἀνδρὸς καὶ κατ' ἀγέλας βόσκουν ἐκεῖ ἀντιλόπαι, γαζέλλαι, ζέβροι, προσέτι δὲ ἐλέφαντες, ὄνινοκέρωτες,

καμηλοπαρδάλεις, στρουθοκάμηλοι, ἐν ᾧ εἰς τοὺς ποταμοὺς δια-
τῶνται κροκόδειλοι καὶ ἵπποπόταμοι. Εἰς τὴν στενὴν ὁμως καὶ
χαμηλὴν παραλίαν, εἰς τὴν ὁποίαν τὸ ὄροπέδιον κατέρχεται κλι-
μακηδόν, ἐπικρατεῖ μεγάλη θερμότης καὶ ὑγρασία καὶ ἐκ τού-
του ἐκεῖ ἐκτείνονται παρθένα δάση, ὅπως καὶ εἰς τὴν Ἐνω
Γουινέαν.

Οἱ **κάτοικοι**, ὑπολογιζόμενοι εἰς 10 ἑκατομμύρια, εἶναι
κατὰ τὸ πλεῖστον Νέγροι Μπαντοῦ καὶ καταγίνονται εἰς τὴν

Εἰκ. 68. Χωρίον Νέγρων εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Κιλιμάντζαρο.

γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ τὸ κυνήγιον. Εἰς τὰ παράλια κα-
τοικοῦν καὶ Ἄραβες καὶ Ἰνδοί, οἱ ὅποιοι κατ' ἀρχαίους χρόνους
ἐγκατεστάθησαν καὶ συναλλάσσονται μὲ τοὺς ἐγγχωρίους. Ἐπι-
μακρὸν οἱ ἰθαγενεῖς ἐδεκατίζοντο ἀπὸ τοὺς ἐμφυλίους πολέμους
καὶ ἀπὸ τὸ ἐμπόριον τῶν δούλων. Σήμερον ὅλη ἡ χώρα τῶν λι-
μνῶν μετὰ τῆς παραλίας ἀνήκει εἰς τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς
Ἑγγλίας, ἡ ὁποία κατεσκεύασε σιδηροδρόμους καὶ ἀνέπτυξε τοὺς
οἰκονομικοὺς πόρους τοῦ τόπου. Ἐπειδὴ ἡ παραλία εἶναι ἀμ-
μώδης, δὲν ὑπάρχουν καλοὶ λιμένες. Ὁ καλύτερος λιμὴν εὐρί-
σκεται εἰς τὸ **Δαο-ἔς-Σαλάμ** (25) καὶ εἰς τὴν νησίδα **Σανσιβάρη**
(40), ἡ ὁποία ἀποτελεῖ Σουλτανᾶτον ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς

Ἰαγγλίας. Κύρια προϊόντα εἶναι καουτσούκ, ἔλεφαντοστοῦν, καφέ, καπνός, βαμβάκι καὶ ζαχαροκάλαμον.

2. Ἡ λεκάνη τοῦ Κόγγου καὶ ἡ Κάτω Γουϊνέα.

Ἡ λεκάνη τοῦ Κόγγου ἔχει μέσον ὕψος περίπου 400 μ. καὶ ἐξ ὅλων τῶν πλευρῶν περιβάλλεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροπεδίων. Κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ κλίμα εἶναι γνησίως τροπικὴ χώρα μὲ καθημερινὰς βροχάς. Διὰ τοῦτο ὁ Κόγγος εἶναι ὁ πλουσιώτατος εἰς ὕδατα καὶ εὐρύτατος ποταμὸς τῆς Ἀφρικῆς. Ἀλλ' ἔνεκα τῶν καταρρακτῶν, τοὺς ὁποίους κατὰ τὸν κάτω ῥοῦν του σχηματίζει, δὲν ἀποτελεῖ πλωτὴν ὁδόν. Ἀνά τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ καὶ τῶν παραποτάμων του ἐκτείνονται παρθένα δάση, τῶν ὁποίων οἱ ἔλαιοφοίνικες καὶ τὰ ἔγχρωμα ξύλα (ἔβενος κλπ.) ἔχουν ἀξίαν διὰ τὸ ἐμπόριον καὶ καουτσούκ δὲ συλλέγεται πολὺ. Ἐλέφαντες, ῥινοκέρωτες καὶ πολυάριθμοι πίθηκοι ἔχουν ἐκεῖ τὴν κατοικίαν των, ἐν ᾧ ζέβροι, καμηλοπαρδάλεις, ἀντιλόπαι τρέχουν εἰς τοὺς γειτονικοὺς λειμῶνας. Ἐκ τοῦ Κόγγου ἐξάγονται μεγάλα ποσότητες χαλκοῦ, ὡς καὶ ἔλεφαντοστοῦ. Πόλεις κυρίως δὲν ὑπάρχουν, ἀλλὰ μόνον σταθμοὶ ἐμπορικοί. Λιμὴν ἐξαγωγῆς εἶναι ἡ **Βόμα**.

Τὸ Κογγὸ κατέχει ἑκτασιν τετραπλασίαν ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου· εἶναι κτῆσις τῶν **Βέλγων** καὶ κατοικεῖται ἀπὸ 9 ἑκατ. Νέγρων **Μπαντού**, οἱ ὅποιοι ζοῦν κατὰ μικρὰς φυλὰς περισοτέρου ὡς γεωργοὶ παρὰ ὡς κτηνοτρόφοι. Μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν παναρχαίων δασῶν τοῦ Κόγγου ὑπάρχουν **νᾶνοι**, τῶν ὁποίων τὸ ἀνάστημα μόλις φθάνει τὸ ἐν μέτρον. Οὗτοι δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀραιώσουν τὸ δάσος καὶ νὰ ἀροτριώσουν ἀγρούς. Ζοῦν κυρίως μὲ τὸ κυνήγιον. Διὰ νὰ προφυλάξουν τὰς καλύβας των ἀπὸ τὰς ἐπιθέσεις γειτονικῶν φυλῶν φυτεύουν γύρω ἀκανθωτὰ φυτὰ καὶ οὕτω ἀποφράσσουν ὅλας τὰς παρόδους. Ἄν κάποιον παρατηρήσουν μετακίνησιν τινα τοποθετοῦν δίκτυα, τὰ σκεπάζουν προσεκτικὰ μὲ κλαδιὰ καὶ φύλλα καὶ πιάνουν μὲ αὐτὰ καὶ μεγάλα ἀγρίμια. Ἀπὸ κάποια δὲ βότανα, πὺν αὐτοὶ μόνοι ἤξευρον, παρασκευάζουν δηλητήριον καὶ μὲ αὐτὸ ἐπιχρῶν τὰ βέλη καὶ τὰς λόγχας των· οὕτως, ἂν καὶ τόσον μικροί, εἶναι πολὺ ἐπίφοβοι ἔχθροί.

Ἐκατέρωθεν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κόγγου ἡ παραλία εἶναι ἐπίπεδος καὶ ἀμμώδης, ὥστε εἰς ἐλάχιστα σημεῖα αὐτῆς ἠμποροῦν

τὰ πλοῖα νὰ προσεγγίσουν. Ἐπειδὴ δὲ εἶναι πλήρης ἐλῶν, τὸ κλίμα μὲ τοὺς πυρετοὺς του εἶναι θανάσιμον εἰς τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς. Βορείως τῶν ἐκβολῶν τοῦ Κόγγου ἡ χώρα ἀνήκει εἰς τοὺς Γάλλους (*Γαλλικὸν Κογγό*). Αὕτη ἔχει μὲν τὰ ἴδια προϊόντα μὲ τὸ Βελγικὸν Κογγό, ἀλλ' ἀραιότερον πληθυσμὸν (1,5 ἑκατ.) καὶ δὲν εὐημερεῖ ὅσον ἐκεῖνο. Νοτίως τοῦ Κόγγου ἐκτείνεται μέχρι τοῦ ἀκρωτηρίου Φρίο ἡ *Πορτογαλικὴ Ἀγγόλα* (2 1/2 ἑκ. κατ.), ἡ ὁποία εἶναι πλουσία εἰς χαλκόν, σίδηρον, γαιάνθρακα, ἐξάγει δὲ καὶ κόμμι, καφέν, βαμβάκι κλπ.

Β. Βρετανικὴ νοτιὰ Ἀφρική.

Νοτίως τῆς λεκάνης τοῦ Κόγγου τὸ ὄροπέδιον τῆς Ἀφρικῆς ἔχει ὕψος 900 περίπου μέτρων, νοτιώτερον ὅμως ὑψοῦται εἰς 1200 μέχρι 1500 μ. Τοῦτο ἐκ τριῶν πλευρῶν περιβάλλεται ὑπὸ παρακτίων ὄρεων· μόνον πρὸς Β ὀρίζεται διὰ χαμηλῶν ὑψομάτων. Εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τὰ ὄρη τοῦ *Δράκου* φθάνουν τὸ ὕψος τῶν ἀνατολικῶν Ἀλπεων (3650 μ.), εἰς τὴν δυτι-

Εἰκ. 69. Τομὴ τῆς Νοτίας Ἀφρικῆς ἀπὸ Α πρὸς Α.

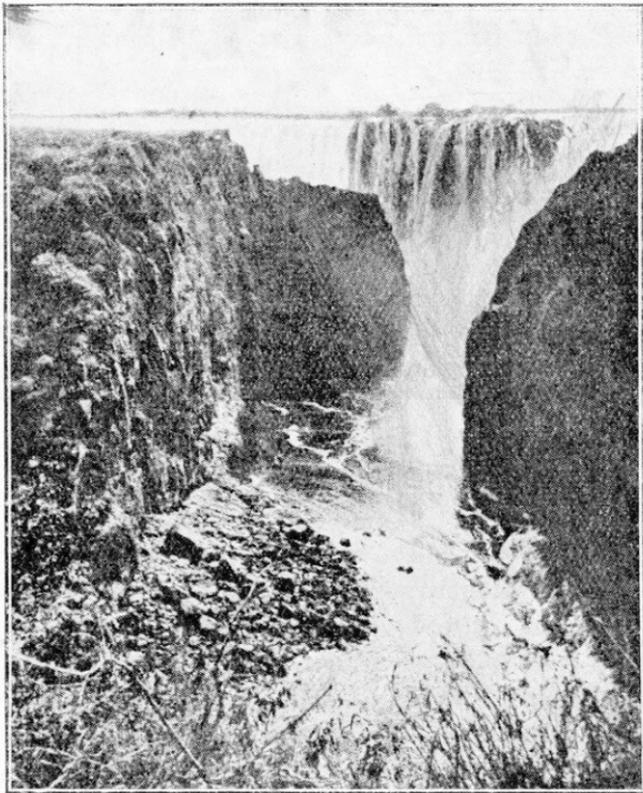
κὴν ἡ ~~καρ~~ κορυφὴ τοῦ ὄροπέδιου ὑψοῦται εἰς 2600 μ. Πρὸς τὰ ἔξω ἤτοι πρὸς τὴν θάλασσαν, τὰ ὄρη ταῦτα ἀποκλίνουν κατὰ βαθμίδας, ἰδίᾳ εἰς τὰ νότια. ὅπου αἱ δύο ἐπάλληλοι βαθμίδες κατατέμνονται εἰς πολυάριθμα τραπεζοειδῆ ὄρη·

Κατὰ τὸ θέρος σχηματίζεται εἰς τὴν νοτιὰν Ἀφρικὴν μία περιοχὴ μὲ μέσην θερμοκρασίαν ἄνω τῶν 30°. Ὁ θαλάσσιος ἄνεμος, ὁ ὁποῖος ὁρμᾷ τότε πρὸς αὐτὴν ἐκ τῶν ΝΑ, καθὼς ἀκριβῶς οἱ θερινοὶ Μονσοῦν πρὸς τὰ ὄροπέδια τῆς Κεντρικῆς Ἀσίας, κατακλύζει ὀλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν μὲ πλουσίας βροχάς. Ἀλλ' ὀλίγοι μόνον ἐξ αὐτῶν φθάνουν πέραν τῶν ὄρεων τοῦ Δράκου εἰς τὸ ἐσωτερικόν. Ἐξ ἄλλου ἡ δυτικὴ παραλία μένει ξηρά, διότι ἓνα ψυχρὸν θαλάσσιον ρεῦμα, τὸ ὁποῖον διευθύνεται πρὸς αὐτὴν ἐκ νότου, κρατεῖ σχεδὸν κάθε βροχὴν μακρὰν

ἀπ' αὐτῆς, ἐπειδὴ τὰ νέφη, τὰ ὅποια ἔρχονται ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ πλήρη ὑδροατμῶν ἄνωθεν τοῦ ρεύματος τούτου ψύχονται καὶ ὀίπτουν τὴν βροχὴν των, πρὶν φθάσουν εἰς τὴν ἀκτὴν. Τὸ νοτιοδυτικὸν ὅμως ἄκρον δέχεται βροχὰς κατὰ τὸν χειμῶνα. (Εἰκ. 73).

Ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ ἐκ τῆς διαφοροῦ ἀποστάσεως τῶν μερῶν αὐτῆς ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἡ νοτιωτέρα Ἀφρική παρουσιάζει μεγάλας διαφορὰς ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν. Διὰ τοῦτο διακρίνομεν εἰς αὐτὴν ὃ φυσικὰς περιοχὰς :

α) Νοτίως τῆς λεκάνης τοῦ Κόγγου καὶ τοῦ ὄροσπεδίου τῶν

Εἰκ. 70. Καταρράκται τοῦ Ζαμβέζη

λιμνῶν τὸ κλίμα εἶναι τροπικὸν καὶ ἡ χώρα ὁμοιάζει καθόλου μὲ τὸ Σουδάν· ἐκ τούτου κατέχεται ἀπὸ λειμῶνας καὶ παρθένα δάση, διὰ τῶν ὁποίων ῥέει ὁ **Ζαμβέζης** ποταμός. Οὗτος σχηματίζει τοὺς θαυμασιωτέρους καταρράκτας τοῦ κόσμου (**Ροδεσία**).

β) Νοτιώτερον ἢ χώρα βαθμηδὸν μεταβάλλεται εἰς θαμνώδη στέππην καὶ τέλος κατατῆ ξηρὰ καὶ ἄγονος ἔρημος, ἢ ὁποία ἐκτείνεται μέχρι τῆς δυτικῆς παραλίας καὶ ὁμοιάζει μὲ τὴν Σαχάραν (Ἔρημος **Καλαχάρη**).

γ) Εἰς τὰ ΝΑ ἄκρα τῆς ἐρήμου ἀναφαίνεται πάλιν ἡ θαμνώδης στέππη διαρροεμένη ὑπὸ τοῦ Βάαλ καὶ Ὁράγγη ποταμοῦ· ἐπειδὴ δὲ διὰ τῶν ὁρέων τῆς Νατάλης εἶναι ἀποκλεισμένη ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῆς θαλάσσης, ἔχει κλίμα ἠπειρωτικόν, ἥτοι πολὺ ξηρὸν θέρος καὶ ὑγρὸν χειμῶνα (**ὄροπέδια τοῦ Ὁράγγη καὶ τοῦ Τράνσβααλ**).

δ) Ἡ ΝΑ πλευρὰ τοῦ ὄροπέδιου κατέχεται ἀπὸ τὸ ὄρεινὸν σύστημα τῆς Νατάλης, τὸ ὁποῖον κλιμακῆδὸν κατέρχεται πρὸς τὴν παραλίαν· αὕτη διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν θερμῶν ἀνέμων τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ καὶ δέχεται πλουσίας βροχᾶς· ἐκ τούτου εὐδοκιμοῦν τὰ φυτὰ τῶν τροπικῶν χωρῶν (καφές, τέιον, ζάχαροκάλαμον), (**Χώρα τῆς Νατάλης**).

ε) Ἡ νοτιωτάτη ἄκρα κατέχεται ἐπίσης ὑπὸ παρακτίων ὄροσειρῶν καὶ εἶναι ἐστραμμένη πρὸς τὸν Νότιον Πόλον. Ὅθεν ἡ χώρα αὕτη κατὰ τὴν φύσιν τοῦ ἐδάφους, τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν ὁμοιάζει μὲ τὴν χώραν τοῦ Ἀτλαντος· ἔχει δηλαδὴ ἐπὶ μὲν τῆς παραλίας κλίμα καὶ βλάστησιν ὅμοια μὲ τὰ τῆς Μεσογείου (σιτηρὰ, ἄμπελος, ὄπωροφόρα, τὰ ὁποῖα εὐδοκιμοῦν ὅπου τὸ ἔδαφος ἀρδύεται), ἐπὶ δὲ τῶν ὄροπέδιων πτωχὰς βοσκὰς διὰ πρόβατα (**Χώρα τοῦ Ἀκρωτηρίου**).

Ἄν ἐξαιρέσωμεν τὰς δύο τελευταίας περιοχὰς, ἡ νοτιωτέρα Ἀφρικὴ εἶναι κυρίως χώρα τῆς κτηνοτροφίας (αἴγες, πρόβατα). Ἄλλ' εἰς τοὺς κόλπους τῆς ἐγκλείει μέγαν πλοῦτον πολυτίμων λίθων καὶ μετάλλων, ὥστε εἰς τὴν ἐξαγωγὴν ἀδαμάντων καὶ χρυσοῦ εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου· ἐξάγει προσέτι χαλκόν, σίδηρον, μόλυβδον καὶ γαιάνθρακα.

Διὰ τὸ ὑγιεινὸν τῆς κλίμα, καὶ πρὶν ἀκόμη ἀνακαλυφθοῦν οἱ θησαυροὶ τοῦ ἐδάφους, ἡ Νοτιὰ ἄκρα τῆς Ἀφρικῆς προσείλκυεν ἀποίκους Εὐρωπαίους. Οὗτοι ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἐξετόπισαν τοὺς ἰθαγενεῖς **Ότιεντότους** καὶ **Βουσμάνους**, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἄγριοι καὶ ἀντίστατο εἰς αὐτούς. Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν ἀποίκων κατ' ἀρχὰς ἦσαν **Ὀλλανδοὶ** (Μπόρες). Ἄλλ' ἀφοῦ οἱ Ἄγγλοι περὶ τὸ 1800 κατέλαβον τὴν χώραν τοῦ Ἀκρωτηρίου καὶ τὴν

Νατάλην, οὔτοι ἀπεχώρησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν καὶ ἴδρυσαν τὰς **Δημοκρατίας τῆς Ὁράγγης** καὶ τοῦ **Τράνσβααλ**, ζῶντες βίον ποιμενικόν. Ἡ ἀνακάλυψις ὅμως τῶν χρυσορυχείων καὶ ἀδαμαντωρυχείων προεκάλεσε τοιαύτην συρροὴν ξένων, ὥστε ὁ πληθυσμὸς ἐπυκνώθη εἰς τὰς δημοκρατίας καὶ ἔριδες ἐπηκολούθησαν. Αὗται ἐτεροματίσθησαν διὰ πολέμου καὶ αἱ δημοκραταί προσηρτήθησαν εἰς τὴν Βρετανικὴν Αὐτοκρατορίαν, ἀποτελέσασαι μετὰ τῶν ἄλλων ἀποικιῶν τὴν «**Ἐνωσιν τῆς Νοτίου Ἀφρικῆς**», ἡ ὁποία περιλαμβάνει 8 ἐκ. κατοίκων καὶ ἀνεπτύχθη μεγάλως διὰ τῆς Ἀγγλικῆς διοικήσεως.

Τὰ πλουσιώτερα χρυσορυχεῖα καὶ ἀδαμαντωρυχεῖα εὐρίσκονται εἰς τὸ Τράνσβααλ. Πλησίον αὐτῶν ἡ **Γιοχάνεσμπουργ** (300) ἔφθασεν εἰς μεγάλην ἀκμὴν. Λιμένες ἐξαγωγικοῦ ἐμπορίου εἶναι ἐν μὲν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἀκρωτηρίου ἡ **Καίηπιαουν** (τ. ἔ. πόλις τοῦ Ἀκρωτηρίου, 250), ἐν δὲ τῇ Νατάλῃ ἡ **Δάρμπαν** (160). Ἐδρα τῆς κυβερνήσεως εἶναι ἡ **Πραιτωρία** (80) ἐν τῷ Τράνσβααλ.

Ἡ **Ῥοδεσία**, ἐκτεινομένη ἀπὸ τοῦ Ζαμβέζι μέχρι τῆς Ταγγανίκας, εἶναι πλουσία εἰς μέταλλα (χρυσόν, μόλυβδον) καὶ γαιάνθρακας, διὰ κατασκευῆς δὲ σιδηροδρόμων οἱ Ἀγγλοὶ προσπαθοῦν νὰ φέρουν εἰς ἐπικοινωνίαν τὴν χώραν μὲ τὴν θάλασσαν.

Δυτικῶς αὐτῆς ἡ **Μοζαμβίκη**, ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Ἰνδικοῦ Ὠκεανοῦ, ἀνήκει εἰς τοὺς Πορτογάλλους. Διὰ τὸ ἀνθυγιεινὸν κλίμα ἐλάχιστος εἶναι ἐν αὐτῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν Εὐρωπαίων. Οἱ Ἰθαγενεῖς (περὶ τὰ 4 ἑκατ.) ἀνήκουν εἰς τὴν πολεμικὴν φυλὴν τῶν Ζουλοῦ καὶ καταγίνονται εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Γ) ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

1. Ἐν τῷ **Ἰνδικῷ Ὠκεανῷ** ἡ **Μαδαγασκάρη** εἶναι μεγαλύτερα εἰς ἕκτασιν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον (βλ. εἰκ. 56). (3^{1/2} ἑκατ. κατ.). Ὁρῶσειραι ὑψηλότεραι ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας Πίνδον διασχίζουσι αὐτὴν κατὰ μῆκος. Ὅθεν, ἐν ᾧ ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς νήσου ἔχει πλουσίας βροχάς, μὲ τὰς ὁποίας εὐδοκιμεῖ τὸ ζαχαροκάλαμον, ἡ ὄρουζα, ἡ καφέα, ἡ δυτικὴ πλευρὰ τοῦναντίον εἶναι ξηρὰ καὶ στεππώδης. Οἱ **κάτοικοι** εἰς μὲν τὰ δυτικὰ τῆς νήσου εἶναι Νέγροι, εἰς δὲ τὰνατολικά **Μαλαῖοι**, οἱ ὁποῖοι μὲ τὴν βοήθειαν τῶν θερινῶν Μονσοῦν κάποτε ἤλθον καὶ ἔγκα-

τεστάθησαν ἔδω. Ἡ νῆσος ἀνήκει εἰς τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Γαλλίας καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν *Ταναγαρίβαν* (90).

2. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ Ὠκεανῷ ὑψοῦνται δυτικῶς τῆς Ἀφρικῆς συστήματα μικρῶν ἠφαιστειακῶν νήσων. Τούτων σπουδαιότεραι εἶναι αἱ Ἀζόροι, ὅπου εὐδοκιμεῖ ἡ πορτοκαλλέα, καὶ αἱ Κανάριοι νῆσοι, αἵτινες διακρίνονται διὰ τὸ ὑγιεινὸν κλίμα καὶ τὴν μεγάλην εὐφορίαν (πατρὶς τῶν καναρινιῶν μας). Ἡ μεγαλύτερα ἐξ αὐτῶν *Τενερίφα* ἔχει ἐνεργὸν ἠφαιστειὸν (3700 μ.), ἡ δὲ *Φέρος* εἶναι γνωστὴ, ἐπειδὴ ἐξ αὐτῆς οἱ παλαιότεροι ἠρίθμουν τοὺς μεσημβρινοὺς τῆς Γῆς. Αἱ νῆσοι αὗται, ὡς καὶ αἱ νοτιώτεροι νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, ἔχουν μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν ναυσιπλοΐαν, ἐπειδὴ εἰς αὐτὰς τὰ περιπλέοντα τὴν Ἀφρικὴν πλοῖα ἀνεφοδιάζονται μὲ ὕδωρ καὶ γαιάνθρακα. Ἐν τῷ μέσῳ τοῦ Ἀτλαντικοῦ κεῖται ἡ Ἁγία Ἐλένη, μικρὰ καὶ βραχέως νῆσος, εἰς τὴν ὁποίαν ἀπέθανε τὸ 1821 ἐξόριστος ὁ Μέγας Ναπολέων. Ἐν ἐξαιρέσωμεν αὐτήν, ἡ ὁποία εἶναι Ἀγγλική, καὶ τὰς Καναρίους νήσους, αἱ ὁποῖαι εἶναι Ἰσπανικαί, ὅλοι αἱ ἄλλαι ἀνήκουν εἰς τὴν Πορτογαλίαν.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

1. Ἱστορία τῆς ἀνακαλύψεως.

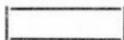
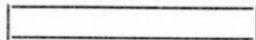
Ἐν καὶ ἡ Ἀφρικὴ εὐρίσκεται εἰς μικρὰν ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἀπόστασιν, μόνον τὰ βόρεια αὐτῆς παράλια ἦσαν γνωστὰ εἰς τοὺς ἀρχαίους. Διότι ὀλίγον πέραν τῆς παραλίας ἀπλώνεται ἀχανὴς ἔρημος. Καὶ ὅταν δὲ ἀργότερα μὲ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ναυτιλίας οἱ Πορτογάλλοι περιέπλευσαν τὴν Ἀφρικὴν, πάλιν ἐπὶ μακρὸν οἱ Εὐρωπαῖοι δὲν ἠδύναντο νὰ εἰσχωρήσουν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἡ ἡπειρος καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ ἄκρα περιβάλλεται ἀπὸ ὄρησειράς, αἱ ὁποῖαι καταπίπτουσι κλιμακῆδὸν πρὸς τὴν παραλίαν, οἱ ποταμοί, ῥέοντες πρὸς τὴν θάλασσαν, σχηματίζουν εἰς πολλὰ μέρη καταρράκτας καὶ δίνας καὶ ἐκ τούτου δὲν ἤμποροῦν νὰ χρησιμεύσουν ὡς φυσικαὶ ὁδοὶ πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡπείρου. Ἐπειτα καὶ ἡ θάλασσα δὲν εἰσχωρεῖ βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν καὶ μόνον ἓνα κόλπον σχηματίζει ἐπὶ τῆς δυτικῆς παραλίας, τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας. Διὰ ταῦτα ἡ Ἀφρικὴ ἐξηκολούθει νὰ εἶναι ἡ αἰνιγματώδης, σκοτεινὴ ἡπειρος καὶ μόνον ἀπὸ

70 ἔτων καταρωθῶθη νὰ ἐξερευνηθῇ τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς ὑπὸ τολμηρῶν περιηγητῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξέχουσαν θέσιν κατέχει ὁ Σκῶτος ἱεραπόστολος **Λίβινγκστον** καὶ ὁ ἀμερικανὸς **Στάνλεϋ**.

2. Ἡ Ἀφρική ὡς ἡπειρος (θέσις, μέγεθος).

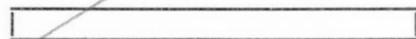
Ἀφρική: 29 ἑκατ. τ. χλμ.

140 ἑκατ. κατοίκων

Εὐρώπη: 11 ἑκατ. τ. χλμ.

492 ἑκατ. κατοίκων

Ἡ Ἀφρική κατὰ τὸν προθμὸν τοῦ Γιβραλτὰρ ἀπέχει ἀπὸ τῆς Εὐρώπης 14 μόνον χιλιόμετρα, διὰ δὲ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ὅστις ἐτάμη πρὸ 60 περιῖπου ἔτων, συνάπτεται μετὰ τῆς Ἀσίας. Ἔνεκα τούτου ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων πολλαὶ σχέσεις συνέδεσαν τὴν Ἀφρικὴν μὲ τὴν Ἀσίαν καὶ τὴν Εὐρώπην. Τὰς τρεῖς ταύτας ἡπείρους, αἱ ὁποῖαι κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ὀνομάζομεν καὶ «ἀρχαῖον κόσμον». Κατὰ τὴν ἔκτασιν ἡ Ἀφρική εἶναι μικροτέρα ἀπὸ τὴν Ἀσίαν, ἀλλ' ἀπὸ τὴν Εὐρώπην εἶναι τριπλασία.

3. Διαμελισμὸς καὶ μορφολογία τοῦ ἐδάφους.

Ἐκτὸς τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας καὶ τῶν δύο Σύρτεων θαλάσσιοι κόλποι εἰς τὴν Ἀφρικὴν δὲν ὑπάρχουν· καὶ ἡ χερσόνησος τῆς Σομάλης πρὸς Α εἶναι ἡ μόνη χερσόνησος. Ὅθεν ὁ διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἐλάχιστος· ὁμοιάζει μὲ κ ο ρ ὀ ν χ ω ρ ῖ ς ᾱ κ ρ α, εἶναι δὲ καὶ εἰς νήσους πτωχὴ ἡ Ἀφρική.

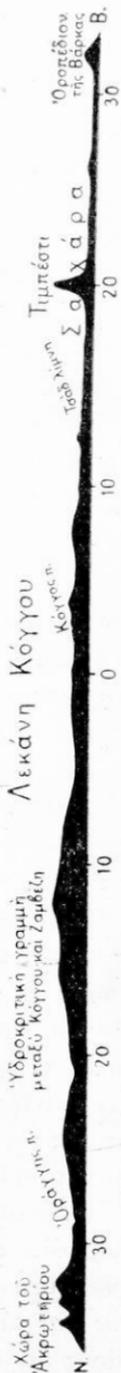
Καὶ ἡ μορφή τῆς ἐπιφανείας τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ὁμοίομορφος. Αὕτη ἀποτελεῖ ἐκτεταμένον ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἀλλοῦ μὲν καταπίπτει ἀποτόμως πρὸς τὴν θάλασσαν, ἀλλοῦ δὲ χωρίζεται ἀπ' αὐτῆς διὰ στενῆς πεδινῆς λωρίδος. Ἔχει δὲ εἰς μὲν τὰ νότια ὕψος 1300—1000 μ., εἰς δὲ τὰ βόρεια μόνον 500—100 μ.

Ἐκτὸς τῆς κλίσεως ταύτης, ἡ ὁποία βαίνει ἀπὸ Ν πρὸς Β καὶ γίνεται φανερὰ καὶ ἐκ τῆς διευθύνσεως τοῦ Νείλου ποταμοῦ, τὸ ὄροπέδιον ἔχει καὶ ἑτέραν κλίσιν ἀπὸ Α πρὸς Δ τοιαύτην, ὥστε ἡ Ἀνατολικὴ Ἀφρική παρουσιάζει καθόλου μεγαλύτερα ὕψη ἢ ἡ δυτικὴ. Τὴν ἀπόκλισιν ταύτην δεικνύει ὁ ῥοῦς τοῦ Κόγγου ποταμοῦ. Ἐν ᾧ δὲ τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ ὄροπεδίου περιλαμβά-

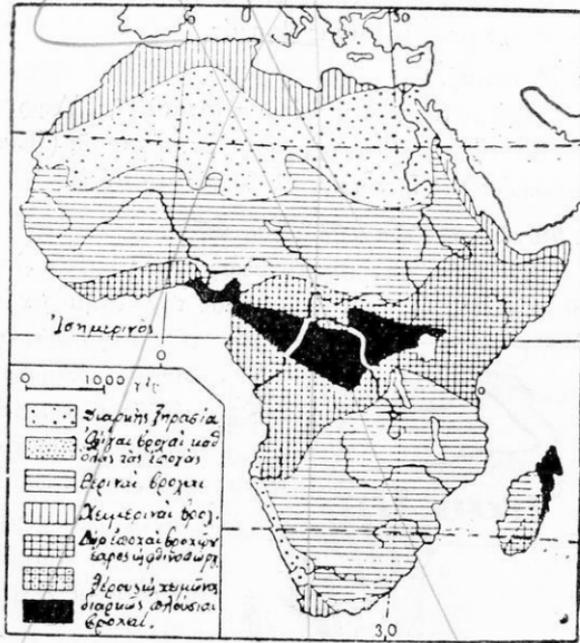
νει εὐρείας σκαφοειδείς λεκάνας, αἱ παρυφαὶ αὐτοῦ κατέχονται κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ ὑψηλῶν παρακτίων ὄρεων. Ὡς δὲ εἶδομεν, τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τῆς ἡπείρου διατέμνουσι ἐπιμήκη ὄρυγματα, εἰς κοιλώματα τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα σχηματίζουν λίμνας. Ἐντὸς τῶν ὄρυγμάτων τούτων καὶ εἰς τὰ χεῖλη αὐτῶν ὑψοῦνται πολλαχοῦ ἡφαιστεια.

4. Κλίμα.

Ἡ Ἀφρικὴ ἔκτείνεται τόσον πρὸς Ν τοῦ

Εἰκ. 71. Κάθετος τομὴ τῆς Ἀφρικῆς ἀπὸ Ν. πρὸς Β.

Εἰκ. 72. Χάρτης βροχῶν τῆς Ἀφρικῆς.

Ἰσημερινοῦ, ὅσον καὶ πρὸς Β αὐτοῦ. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὰ μέρη τοῦ Ἰσημερινοῦ αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου πίπτουν κατακορύφως, διὰ τοῦτο ἡ Ἀφρικὴ ἔχει ἐν γένει θερμώτατον κλίμα. Καμμία χώρα τῆς γῆς δὲν σημειώνει μέσην θερμοκρασίαν Ἰουλίου 35°, ὡς ἡ Σαχάρα. Ἔνεκα τοῦ ἐλαχίστου διαμελισμοῦ τῶν ἀκτῶν καὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τῶν ἐσωτερικῶν ὄροπεδίων ὑπὸ τῶν παρακτίων ὄροσειρῶν ἡ ἐπίδρασις τῆς θαλάσ-

σης εἰς τὸ κλίμα τῆς ἠπείρου εἶναι μικρά. Πλουσίας βροχᾶς καθ' ὅλας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους ἔχει τὸ παρά τὸν Ἰσημερινὸν τμήμα, ἀπὸ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας μέχρι τοῦ ὄροπεδίου τῶν λιμνῶν, ἐπειδὴ ἐπικρατοῦν οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι, οἱ ὅποιοι φέρουν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ νέφη βροχῆς, καὶ ἐπειδὴ ἔνεκα τῆς μεγίστης θερμότητος γίνεται μεγάλη ἐξάτμισις ὑδάτων ἐκ τοῦ ὑγροῦ ἐδάφους. Βορείως καὶ νοτίως τοῦ τμήματος τούτου αἱ βροχαὶ ἐλαττοῦνται, περιοριζόμεναι εἰς τὴν θερινὴν ἐποχὴν, ἔτι δὲ περαιτέρω εἰς τὰς ἐρήμους (Σαχάραν, Καλαχάρην) ἐπικρατεῖ μεγίστη ξηρασία. Τέλος τὰ βόρεια καὶ νότια παράλια παρουσιάζουν μεσογειακὸν κλίμα μὲ χειμερινὰς βροχᾶς.

5. Ποταμοί.

Σχεδὸν ὅλοι οἱ μεγάλοι ποταμοὶ τῆς Ἀφρικῆς ἔχουν τὴν πηγὴν των εἰς τὴν περιοχὴν τοῦ Ἰσημερινοῦ. (Ἔνεκα τίνων λόγων παρακωλύεται ἡ ποταμοπλοία εἰς αὐτούς;).

6. Φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Ἀφρικῆς.

Αἱ ζῶναι τῆς βλαστήσεως ἐν Ἀφρικῇ βαίνουν, ὡς καὶ αἱ τοῦ κλίματος, συμμετρικῶς πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. Εἰς τὴν ζώνην

— Ἰσθμοί
 — Ἐρήμοι
 III Παρθένια δάση

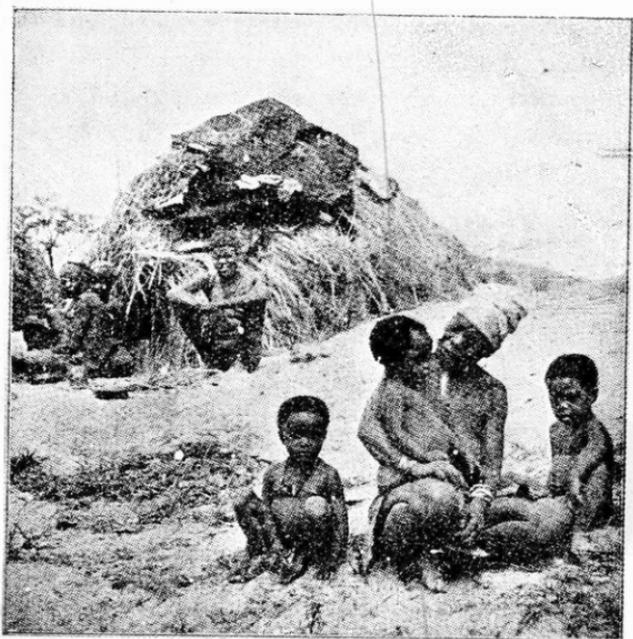
Εἰκ. 73. Ζῶναι βλαστήσεως.

τῶν παρθένων δασῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀκολουθοῦν πρὸς Β καὶ Ν αἱ ζῶναι τῶν στεππῶν καὶ τῶν λειμώνων μὲ τὸ ὑψηλὸν χόρτον καὶ τὰ μεμονωμένα δένδρα. Ἔπονται αἱ ἐρήμοι καὶ κατοπιν αἱ περιοχαὶ τῶν ἀειθαλῶν τοῦ μεσογειακοῦ κλίματος.

Εἰς τὰ παρθένα δάση τῶν χωρῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἔχουν τὴν κατοικίαν των οἱ μεγάλοι πίθηκοι, αἱ λεοπαρδάλεις, οἱ ἐλέφαντες, αἱ σαῦραι καὶ οἱ ὄφεις, εἰς τοὺς ποταμούς των οἱ ἵπποπόταμοι, οἱ χροκόδειλοι καὶ αἱ χελῶναι. Τὸ παρθένον δάσος φιλοξενεῖ καὶ

ἀναρίθμητα πτηνὰ καὶ ἔντομα. Ἀντιλόπαι, καμηλοπαρδάλεις καὶ ζέβροι καὶ ὁ διώκτης των λέων κατοικοῦν τὰς σαβάννας καὶ τὰς στέππας. Ἡ στρουθοκάμηλος εὐρίσκεται ἀπὸ τῆς Σαχάρας μέχρι

τῆς χώρας τοῦ Ἀκρωτηρίου εἰς τὰς ἀναπεπταμένας περιοχάς. Τὸ χαρακτηριστικὸν ζῶον τῆς βορείας ἐρήμου εἶναι ἡ κάμηλος, τὸ τῆς νοτίας ἢ στρουθοκάμηλος. Ὅλων τῶν ζῶων τούτων ἡ κατασκευὴ τοῦ σώματος εἶναι ὅλως ἀνάλογος πρὸς τοὺς φυσικοὺς ὄρους τῆς διαβιώσεως ἐν τῇ πατρίδι των. Ἄλλ' εἰς οὐδεμίαν ἄλλην ἡπειρον οἱ ἄνθρωποι, τὰ κατοικίδιά των ζῶα καὶ οἱ καρποὶ τῶν ἀγρῶν ὑφίστανται τόσον πολὺ τὴν ἐπήρειαν τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ μικροῦ ζῳικοῦ κόσμου. Αἱ μυῖαι τσέτσε διαδίδουν τὴν ἀσθένειαν τοῦ ὕπνου καὶ τὴν ἐπιζωοτίαν, οἱ ἀφρικανικοὶ

Εἰκ. 74. Οἰκογένεια Ὀτιεντότου.

κάνωπες μεταδίδουν τὴν ἐλονοσίαν, κάποιος ψύλλος χώνεται εἰς τὸ δέγμα τῶν ποδῶν ἀνθρώπου καὶ θηλαστικῶν καὶ προξενεῖ κακοήθη ἀποστήματα, τὰ σμήνη τῶν ἀκρίδων ἐξολοθρεύουν ὄχι σπανίως τὰ νεαρὰ σπαρτά.

7. Πληθυσμός.

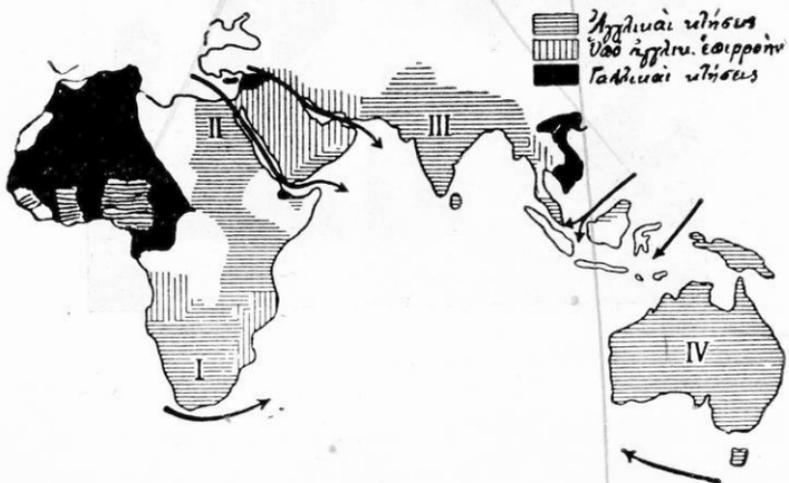
Ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀφρικῆς ὑπολογίζεται εἰς 140 ἑκατομύρια, τῶν ὁποίων 5 κάτοικοι ἀναλογοῦν εἰς 1 τ. χλμ. Ὅθεν ἡ

Ἡ Ἀφρικὴ ἀνήκει εἰς τὰς ἀραιῶς κατοικουμένας ἡπείρους. Εἶναι ἡ χῶρα τῆς μαύρης φυλῆς, ἡ ὁποία διακρίνεται ἀπὸ τὸ μέλαν χροῶμα τοῦ δέρματος, τὰ σγουρὰ μαλλιά, τὴν πλατεῖαν ῥίνα, τὰ παχέα χεῖλη. Τὸ κύριον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελοῦν οἱ **Νέγροι**, μετὰ τῶν ὁποίων ἀνεμείχθησαν καὶ φῦλα σημιτικά (Βεδουῖνοι) καὶ χαμιτικά (Βέοβεροί, Αἰγύπτιοι) εἰσδύσαντα διὰ τῆς ἐρήμου εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἡπείρου. Εἰς τὰ νότια κατοικοῦν ἐν μικρῷ ἀριθμῷ **᾽Οτιενῖοι** καὶ **Βουσμάνοι**, ὁλονὲν ἐλαττούμενα λείψανα τοῦ παναρχαίου πληθυσμοῦ. Εἰς τὴν βορείαν καὶ νοτίαν παραλίαν ἔχουν ἐγκατασταθῆ ἐν μεγαλυτέρῳ ἀριθμῷ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι. Εἰς ὀλόκληρον τὴν ἀνατολικὴν ἀκτὴν εὐρίσκονται καὶ Ἀραβες καὶ Ἰνδοὶ ἄποικοι.

Ἡ **θρησκεία** τῶν Νέγρων συνίσταται κυρίως εἰς λατρείαν τῶν προγόνων καὶ εἰς μαγείαν. Ἄλλ' ὁ ἰσλαμισμὸς εἰσεχώρησε ἀπὸ Β καὶ Α βαθέως εἰς τὸ ἐσωτερικόν.

8. Πολιτικὴ διαίρεσις.

Ἡ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἡπείρος τοῦ εὐρωπαϊκοῦ ἀποικισμοῦ, ἐν τῇ ὁποίᾳ μόνον ἡ Ἀβησσυνία καὶ ἡ Λιβερία παραμένουν

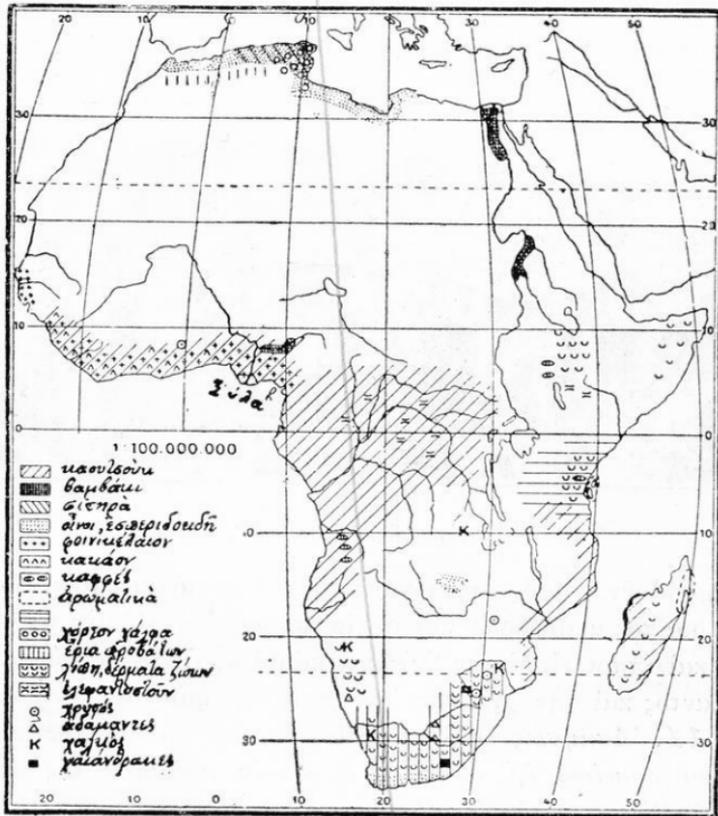
Εἰκ. 75. Κτήσεις Ἀγγλων καὶ Γάλλων.

ἀκόμη ἀνεξάρτητοι. Ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Γαλλία κατέχουν ἑκάστη ἀνὰ ἓν τρίτον τῆς ἡπείρου, ἀλλὰ τὸ ἀγγλικὸν τμῆμα ἔχει περὶ-που διπλάσιον πληθυσμὸν τοῦ γαλλικοῦ. Εὐθείας ἐκτάσεις κατέ

χουν καὶ οἱ Πορτογάλλοι, οἱ Ἴταλοί, οἱ Βέλγοι καὶ οἱ Ἴσπανοί. Τὰς γεωμανικὰς ἀποικίας κατέχουν ἤδη οἱ Γάλλοι καὶ οἱ Ἀγγλοι.

9. Οἰκονομικὴ ζωὴ.

Ἡ Ἀφρική παρέχει εἰς τὸν κόσμον πολὺ περισσοτέρας πρώτας ὕλας διὰ τὴν βιομηχανίαν ἢ τροφίμα. Εἰς ταῦτα δύναν-

Εἰκ. 76. Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Ἀφρικής.

ται ἐκτὸς τοῦ κακάου γὰ περιληφθοῦν καὶ φυτικά τινα ἔλαια, τὰ ὁποῖα ὅμως χρησιμεύουν συγχρόνως καὶ διὰ τὴν κατασκευὴν σαπῶνων (π.χ. Παλμολίβ κλπ.). Ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν βιομηχανίαν χρησιμοποιοῦνται βάμβαξ, ἔρια, καουτσούκ, χρυσός, ἀδάμαντες, χαλκός, περὰ στρουθοκαμήλων καὶ τὸ ὄλον ἐλεφαντοστοῦν.

10. Συγκοινωνία.

Οἱ ὑπάρχοντες μέχρι τοῦδε σιδηρόδρομοι ἐν Ἀφρικῇ εἶναι τοπικοί, συνδέοντες σημεῖα τινὰ τῆς παραλίας μὲ τὸ ἐσωτερικόν.

Σιδηρόδρομον, ὁ ὁποῖος νὰ διασχίῃ τὴν ἠπειρον ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου μέχρι τοῦ ἄλλου, ἀκόμη δὲν ἀπέκτησεν ἡ Ἰσπανία. Οἱ Ἄγγλοι σχεδιάζουν τὴν σιδηροδρομικὴν ἔνωσιν τοῦ Κάιρου μὲ τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου (Καίρηπταουν). Σημασίαν διὰ τὰς συγκοινωνίας τῆς ἠπειρου προσλαμβάνει τώρα τὸ αὐτοκίνητον καὶ τὸ αεροπλάνον. Εἰς τὰς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ, ὕπου ἕνεκα τῆς ἐπιζωφίας καὶ τῆς ὀλεθρίας μυίας κατοικίδια ζῶα δὲν δύνανται νὰ

Εἰκ. 77. Καραβάνιον μεταφορᾶς ὕδατος.

συντηρηθῶν, ὁ ἄνθρωπος εἶναι τὸ μοναδικὸν μεταφορικὸν μέσον. Ζῶα διὰ τὰς μεταφορὰς καὶ δι' ἵππασίαν εἶναι εἰς μὲν τὰ νότια βόες καὶ ἵπποι, εἰς δὲ τὴν Σαχάραν κάμηλοι, εἰς δὲ τὰς χώρας τοῦ Ἀτλαντος καὶ τὴν Ἀβησσυνίαν ἵπποι καὶ ἡμίονοι.

11. Ἀσκήσεις. 1. Ἰγνογράφησε τὸ περίγραμμα τῆς Ἀφρικῆς καὶ σημείωσε ἐπ' αὐτοῦ τὰ ὄρη, τοὺς ποταμούς, τὰς λίμνας καὶ τὰς πόλεις, τὰς ὁποίας ἐξητάσαμεν. 2. Ὀνόμασε τοὺς λιμένας, εἰς τοὺς ὁποίους θὰ προσεγγίσης, ταξιδεύων ἐκ Πειραιῶς εἰς τὴν Λάρομπαν. 3. Διατὶ διαφέρει ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν ἡ χώρα τῆς Νατάλης ἀπὸ τὴν κοιλάδα τοῦ Νείλου, ἂν καὶ ἀπέχον ἐξ ἴσου ἀπὸ τὸν Ἰσημερινόν; 4. Διὰ τίνων χωρῶν θὰ διέλθῃ ὁ σιδηρόδρομος, ὁ ὁποῖος θὰ ἐνώσῃ τὸ Κάιρον μὲ τὴν πόλιν τοῦ Ἀκρωτηρίου; 5. Κάμε πίνακα τῶν προϊόντων τῆς Ἀφρικῆς καὶ σημείωσε εἰς τίνας χώρας παράγεται ἕκαστον ἐξ αὐτῶν κατὰ τὸν χάρτην 76. 6. Ὀνόμασε τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι ἀνήκουν εἰς τὰ ἀποικιακὰ κράτη τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας κατὰ τὸν χάρτην 75. 7. Εἰς ποῖον τόπον τῆς νοτίας Ἀφρικῆς θὰ ἐπροτίμας νὰ ζῆς; Διὰ ποῖους λόγους ἐκεῖ;

ΑΜΕΡΙΚΗ

Εἰσαγωγή.

1. Ἡ Ἀμερικὴ κεῖται μόνη ἐπὶ τοῦ δυτικοῦ ἡμισφαιρίου. Ποῖος ὠκεανὸς βρέχει τὴν ἀνατολικὴν αὐτῆς πλευρὰν καὶ ποῖος τὴν δυτικὴν; 2. Νοτίως τῆς Ἀμερικῆς ὁ Ἀτλαντικὸς καὶ ὁ Εἰρηνικὸς ὠκεανὸς συναντῶνται, ἀλλὰ βορείως αὐτῆς τὸ ὄριον ἀποτελεῖ ὁ Βόρειος Παγωμένος ὠκεανός. 3. Ποία χώρα φαίνεται εἰς τὴν ΒΔ γωνίαν τοῦ χάρτου; 4. Ποῖος πορθμὸς χωρίζει τὴν Ἀμερικὴν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν; Ποῖοι ὠκεανοὶ ἐνώνουνται δι' αὐτοῦ; 5. Ποία μεγάλη νῆσος κεῖται ΒΑ τῆς Ἀμερικῆς; Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὐρίσκειται αὕτη; 6. Ποία μικροτέρα νῆσος κεῖται ἀνατολικῶς τῆς Γροιλανδίας; 7. Ἐὰν ἠθέλετε πλεύσει ἀπὸ τὴν Ἰσλανδίαν πρὸς ΝΑ εἰς ποίαν νῆσον ἠθέλετε φθάσει; 8. Ἀπὸ τὴν Ἰσλανδίαν τὰ ὑπερωκεάνεια φθάνουν εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Ἀμερικῆς ἐντὸς 4 ἡμερῶν. Ἐντὸς 4 ἡμερῶν φθάνουν καὶ ἀπὸ τὸ Πράσινον ἀκρωτήριο τῆς Ἀφρικῆς εἰς τὴν ἀπέναντι ἀκτὴν τῆς Ἀμερικῆς (βλ. τὴν ὑδρογέειον σφαῖραν).

Ἡ Ἀμερικὴ ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ Βορείου μέχρι σχεδὸν τοῦ Νοτίου Παγωμένου ὠκεανοῦ. Ὅθεν εἶναι ἡ μακροτάτη ὄλων τῶν ἡπείρων καὶ κεῖται εἰς ὅλας σχεδὸν τὰς ζώνας τῆς Γῆς. Κατὰ τὴν ἑκτασιν ἡ Ἀμερικὴ εἶναι τετραπλασία ἀπὸ τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' ἀπὸ τὴν Ἀσίαν εἶναι μικροτέρα. Διακρίνεται δὲ ἀπὸ αὐτὰς καὶ ὡς «**Νέος Κόσμος**», διότι μόνον κατὰ τοὺς νεωτέρους χρόνους ἔγινε γνωστὴ εἰς τοὺς Εὐρωπαίους.

Ὁ πρῶτος Εὐρωπαῖος, ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη τὴν δυτικὴν ἡπειρον, ἦτο ὁ **Κολόμβος**. Ἄλλ' οὔτε αὐτὸς οὔτε ἄλλος κανεῖς ἐγνώριζε τίποτε περὶ αὐτῆς· εἰς τοὺς χρόνους τοῦ μάλιστα (ἦτοι πρὸ 440 ἐτῶν) ὀλίγοι ἄνθρωποι ἐπίστευαν ὅτι ἡ Γῆ εἶναι στρογγύλη. Τότε πολλοὶ ἐπήγαιναν ἀπὸ τὴν Εὐρώπην εἰς τὰς Ἰνδίας, ταξιδεύοντες πρὸς Α διὰ τῶν χωρῶν τῆς ΝΔ Ἀσίας. Εἰς τὸν νοῦν τοῦ Κολόμβου ἐπῆλθε τὸ πρῶτον ἡ ἰδέα, ὅτι ἠμποροῦσε νὰ

Biblid Cuvier
No 1/201
Stapledon

Είλ. 87. Χάρτης ανάγλυφος της Βορείας 'Αμερικής.

φθάση εἰς τὰς Ἰνδίας γρηγορώτερα, ἂν ἔπλεε πρὸς Δ. Ὄθεν μὲ τρία πλοῖα ἀπέπλευσεν ἐκ τῆς Ἰσπανίας διευθυνόμενος πρὸς Δ· ὅταν μετὰ δύο μῆνας ἀπεβιβάζετο τὸ πρῶτον εἰς τὰς νήσους τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς, ἐνόμιζεν ὅτι εἶχε φθάσει εἰς τὰς Ἰνδίας τῆς Ἀσίας. Διὰ τοῦτο τὰς μὲν νήσους ὠνόμαζεν Ἰνδίας, τοὺς δὲ κατοίκους τῶν **Ἰνδιάνους**, τὰ ὀνόματα δὲ ταῦτα παρέμειναν καὶ πρὸς διάκρισιν αἱ νῆσοι λέγονται **Δυτικαὶ Ἰνδίαι**.

Ἐκτοτε πολλοὶ Εὐρωπαῖοι μετηγάστεισαν εἰς τὸν Νέον Κόσμον καὶ πολλοὶ μαῦροι μετεφέρθησαν ἐκ τῆς Ἀφρικῆς, διὰ τὰ ἐργάζωνται εἰς τὰ κτήματα τῶν ἀποίκων. Σήμερον ὁ πληθυσμὸς τῆς Ἀμερικῆς ἀνέρχεται εἰς 250 ἑκατ., ἐκ τῶν ὁποίων 165 ἑκατ. εἶναι λευκοί, 16 ἑκατ. μαῦροι, 22 ἑκατ. Ἰνδιάνοι καὶ 40 ἑκατ. μιγάδες, ἀλλ' ἀναλογοῦν 6 κάτοικοι εἰς 1 τετραγ. χλμ. Διὰ τοῦτο ἐξακολουθεῖ αὕτη τὰ προσελκύει πολλοὺς μετανάστας ἐκ τοῦ Παλαιοῦ Κόσμου.

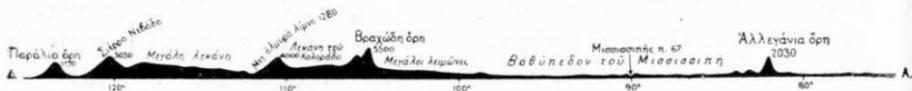
Ὡς ὁ χάριτης δεικνύει, ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανὸς εἰσχωρεῖ βαθύτερον εἰς τὸ μέσον τῆς Ἀμερικῆς. Ἐκεῖ πρὸ ἀμνημονευτῶν χρόνων μέγα τμήμα τῆς ἐβυθίσθη εἰς τὰ βάθη. Εἰς τὴν θέσιν του εἰσεχώρησεν ἡ θάλασσα· ἀλλὰ τὰ βουνὰ ἐξέχουν ἀκόμη ἀπὸ τὰ κύματα ὡς στενὰ γέφυρα (**Μέση Ἀμερικὴ**) καὶ ὡς πολυπληθὲς νησιωτικὸν σύστημα (**Δυτικαὶ Ἰνδίαι**.) Οὕτως ἡ ἥπειρος διηρέθη εἰς δύο σχεδὸν ἰσομεγέθη τριγωνικὰ τμήματα, τὴν **Βορείαν** καὶ **Νοτιαν Ἀμερικὴν**.

Α' ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Εἰς ποίαν ζώνην τῆς Γῆς εὐρίσκεται τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Βορείας Ἀμερικῆς; 2. Μὲ ποίας ἡπείρους τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου ἀντιστοιχεῖ αὕτη; 3. Ποῖος κόλπος εἰσχωρεῖ βαθύτατα εἰς τὴν βορείαν πλευρὰν τῆς Ἀμερικῆς; 4. Ὀνόμασε τὰς χερσονήσους, εἰς τὰς ὁποίας ἀπολήγουν τὰ τέσσαρα ἄκρα τῆς βορείας Ἀμερικῆς. 5. Ποία νῆσος φράσσει ἀπὸ βορρᾶ τὸν κόλπον τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου; 6. Τίνων μεγάλων λιμνῶν τὸν ἕκρον ἀποτελεῖ ὁ ποταμὸς τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου; οὗτος τὸ ὄνομά του ἔλαβε ἀπὸ τὸν Ἅγιον τῆς ἡμέρας, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀνεκαλύφθη. 7. Ὀνόμασε καὶ τοὺς ἄλλους μεγάλους ποταμοὺς τῆς βορείας Ἀμερικῆς.

Μορφή τοῦ ἐδάφους. Διαίρεσις.

Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, μακρόταται ὄροσειραί, ἐκτεινόμεναι εἰς δύο κυρίας γραμμὰς ἀπὸ τῆς βορειοτάτης Ἀλάσκας μέχρι τοῦ Ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ, κατέχουν ὁλόκληρον τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς. Ἐκ τούτων ἡ δυτικὴ, βαίνουσα κατὰ μῆκος τῆς παραλίας, καταπίπτει ἀποτόμως εἰς τὸν ὠκεανὸν καί, χωριζομένη εἰς μεμονωμένα τμήματα, λαμβάνει διάφορα ὀνόματα (**Θαλάσσιαι Ἀλπεις, Κασκάδια ὄρη, Παράλια ὄρη, Σιέρρα Νεβάδα, Σιέρρα Μάδρε.**) Ἡ ἀνατολικὴ τοῦναντίον ἀποτελεῖ μίαν συνεχῆ ὄροσειράν, τὰ **Βραχώδη ὄρη**. Περὶ τὸ μέσον αἱ

Εἰκ. 79. Κάθετος τομὴ τῆς βορείας Ἀμερικῆς ἀπὸ Δ πρὸς Α.

δύο ὄροστοιχίαι, καμπυλούμεναι, περικλείουν εὐρὺ καὶ ὑψηλὸν **ὄροπέδιον**. Τόσον ὑψηλὰ εἶναι τὰ ὄρη τῆς πλευρᾶς ταύτης, ὥστε καὶ εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον, ἐν τῇ διακεκαυμένη ζώνῃ, μερικαὶ ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς των εἶναι αἰωνίως χιονοσκεπεῖς. Τὸ ὑψηλότατον ἐξ αὐτῶν (Μὰκ Κίνλεϋ 6200 μ.) εὐρίσκεται εἰς τὸ βορειότατον ἄκρον, ὅπου αἱ Θαλάσσιαι Ἀλπεις κρημνίζονται εἰς τὸν ὠκεανόν. Οἱ παγετῶνές των φθάνουν εἰς τὴν παραλίαν μετὰ τὴν ἐνέργειαν τῶν ὑδάτων πελώριοι ὄγκοι ἀποσπῶνται καὶ ἐπιπλέουν ὡς παγόβουνα.

Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῆς Βορείας Ἀμερικῆς διασχίζεται ὑπὸ τῶν **Ἀλλεγανίων** ὄρεων, τὰ ὅποια μόλις φθάνουν τὸ ὕψος τοῦ ὄροπέδιου τῆς δυτικῆς χώρας (2000 μ.). Μεταξὺ αὐτῶν καὶ τῶν Βραχωδῶν Ὁρέων ἐκτείνεται εὐρύτατον **βαθύπεδον**, τοῦ ὁποίου τὸ μὲν νότιον μέρος διαρρέει ὁ **Μισισσιπιῆς** μετὰ τοὺς μεγάλους παραποτάμους του, ἐκβάλλων εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον, τὸ δὲ βόρειον ὁ **Νέλσον** καὶ ὁ **Μάκενζι**, ποταμοὶ ῥέοντες πρὸς βορρᾶν.—Εὗρατε τὴν ὑδροκρατικὴν γραμμὴν μεταξὺ τῶν δύο λεκανῶν· αὕτη ἀποτελεῖ τὸ ὄριον μεταξὺ τοῦ βορείου τμήματος (**Καναδᾶ**) καὶ τοῦ νοτίου τμήματος (**Ἠνωμένων Πολιτειῶν**) τῆς Βορείας Ἀμερικῆς. Εὗρατε τὸν ποταμὸν **Ῥίο Γκράντε**· οὗτος ἀποτελεῖ τὸ ὄριον μεταξὺ Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ **Μεξικοῦ**.

1. Ὁ Καναδάς.

Ὁ Καναδάς κατέχει ὅλον σχεδὸν τὸ βόρειον ἡμισυ τῆς Βορείας Ἀμερικῆς καί, ἐπειδὴ πολιτικῶς ἀνήκει εἰς τὴν Μεγάλην Βρετανίαν, λέγεται καὶ **Βρετανικὴ Βορεία Ἀμερική**. Εἰς ἑκτασιν εἶναι ἴσος περίπου μὲ τὴν Εὐρώπην, ἀλλ' ἔχει μόνον 10 ἑκατ. πληθυσμόν, διότι μόνον τὸ νότιον καὶ ΝΑ αὐτοῦ μέρος κατοικεῖται πυκνῶς. Περιγράψατε τὸ νότιον ὄριον τῆς χώρας.

1:200 ἐκ.

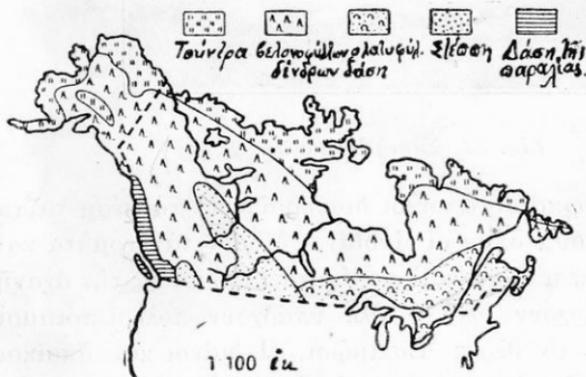

1. Τὸ **βόρειον** μέρος τοῦ Καναδά ἀνήκει εἰς τὰς ἀρκτικές χώρας· κατέχεται ἀπὸ παγωμένας ἐρήμους (**τουντρος**), εἰς τὰς ὁποίας αἱ χιονοθύελλαι εἶναι συνήθεις καὶ κατὰ τὸ θέρος. Ἐδῶ

Εἰκ. 80. Σύγκρισις τοῦ Καναδά καὶ τῆς Εὐρώπης κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ μέγεθος

οἱ μόνοι κάτοικοι εἶναι **Ἔσκιμῶοι**, οἱ ὁποῖοι τὸν χειμῶνα περνοῦν πλησίον τῆς παραλίας εἰς ὑπογείους θολωτὰς καλύβας, κυνηγοῦντες φώκας, θαλασσίους ἵππους κλπ., τὸ δὲ βραχὺν θέρος ἀποδημοῦν πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, διὰ νὰ κυνηγήσουν ἀγρίους τα-

ράνδους, οἱ ὁποῖοι κατ' ἀγέλας πλανῶνται εἰς τὰς βορείας χώρας.

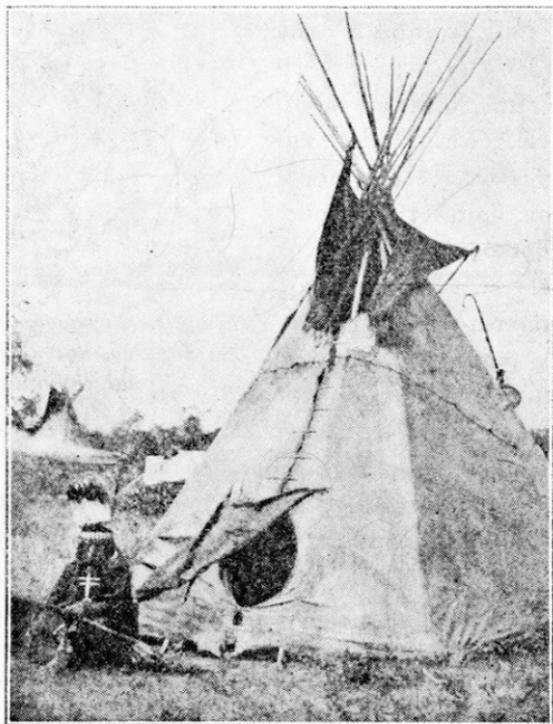

Εἰκ. 81. Ζῶναι βλαστήσεως τοῦ Καναδά.

2. Ὅσον προχωροῦμεν πρὸς Νότον, τόσον τὸ ψῦχος τοῦ χειμῶνος μετρίαζεται. Ὅθεν εἰς τὰς τουντρος ἀκολουθοῦν **δασώδεις**

ἐκτάσεις, εἰς τὰς ὁποίας κατοικοῦν ἰθαγενεῖς τῆς Ἀμερικῆς μὲ ἐρυθρὸν δέσμα καὶ κατάμυρα μαλλιά (**Ἰνδιάνοι**). Οὗτοι κα-

τασκευάζουν τὰς καλύβας των ὡς πυραμίδας, τὰς ὁποίας ἐπενδύουν μὲ τὰ δέρματα τῶν ζῴων, τὰ ὅποια κυνηγοῦν εἰς τὸ δάσος. Πολλὰ ἔξ αὐτῶν, ὡς ἡ ἱκτίς, ὁ κάστωρ, ἡ ἐνυδρίς ἔχουν δέρμα καταλληλότατον διὰ τὴν κατασκευὴν γουναρικῶν, καπέλλων κλπ.

Εἰκ. 82. Σκηνὴ Ἰνδιάνων.

Διὰ τοῦτο οἱ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι διατηροῦν εἰς τὰ μέρη ταῦτα ἐμπορικοὺς σταθμούς, ὅπου οἱ Ἰνδιάνοι δίδουν τὰ δέρματα καὶ λαμβάνουν κλινοσκεπάσματα καὶ φορέματα. Δρόμοι εἰς τὴν ἀχανῆ αὐτὴν χώραν ὑπάρχουν ὀλίγοι· ἀλλ' ὑπάρχουν πολλοὶ ποταμοὶ καὶ λίμναι. Κατὰ τὸ θέρος Ἐσκιμῶι, Ἰνδιάνοι καὶ ἄποικοι ταξιδεύουν ἐπάνω εἰς τὰ νερὰ μὲ μονόξυλα, τὰ ὅποια μεταφέρουν ἀπὸ μίαν λίμνην ἢ ἀπὸ ἕναν ποταμὸν εἰς ἄλλον. Κατὰ τὸν χειμῶνα, ὅτε ὅλα τὰ σκεπάζει χιόνι καὶ πάγος, τὰ φορτία μεταφέρονται μὲ ἔλκηθρα, τὰ ὅποια σύρονται ἀπὸ σκύλους. Ἔτσι τὰ δέρματα φθάνουν εἰς τὴν καταφικημένην χώραν καὶ πα-

ραδίδονται εϊς τὸ ἐμπόριον. Ἐκτὸς τούτων ἐξάγονται καὶ χουσοὶ ἀπὸ τὸ ΒΔ ἄκρον τῆς χώρας, ἄφθονος δὲ ξυλεία ἀπὸ τὰ δάση αὐτῆς.

3. Εἰς τὸν νότιον καὶ **ΝΑ Καναδᾶν** οἱ χειμῶνες εἶναι ψυχροί, ἀλλὰ τὰ θέρη ἄρκετὰ μακρὰ καὶ θερμά, ὥστε νὰ ὠριμάζουσι τὸν σῖτον καὶ τὰ λαχανικά. Ἡ μέση θερμοκρασία τῆς Βίννιπεγ (εὔρε τὴν πόλιν!) τὸν μὲν Ἰανουάριον εἶναι -20° , τὸν δὲ Ἰούλιον $+19^{\circ}$. Ὅθεν ἡ γεωργία εἶναι ἐδῶ ἡ κυρία ἀσχολία τῶν κατοίκων καὶ μεγάλα ποσότητες σιτηρῶν συγκομίζονται εἰς ἀπεράντους ἀγροῦς. Ἡ **Βίννιπεγ** (220) εἶναι τὸ κέντρον τοῦ ἐμπο-

Εἰκ. 83. Ὁ καταρράκτης τοῦ Νιαγάρα.

ρίου τῶν σιτηρῶν. Μὲ τὴν ἀφθονίαν τοῦ χόρτου, τοῦ ἀραβοσίτου κλπ. ἀνεπτύχθη καὶ ἡ κτηνοτροφία καὶ μεγάλη ἐξαγωγή βουτύρου καὶ τυροῦ γίνεται ἀπὸ τὸν Καναδᾶν.

Ὁ ποταμὸς τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου ἀποτελεῖ τὸν ἔκρου

τῶν μεγάλων λιμνῶν (Ἄνω, Μίχιγκαν, Χοῦρον, Ἡρι, Ὀντάριο), αἱ ὁποῖαι συγκοινωνοῦν μεταξύ των. Μεταξὺ τῆς Ἡρι καὶ τῆς Ὀντάριο τὰ νερὰ κρημνιζόμενα ἀπὸ ὕψος 50 μ. σχηματίζουν τὸν περίφημον καταρράκτην τοῦ **Νιαγάρα**. Μὲ τὴν δύναμιν τῶν ὑδάτων του λειτουργοῦν πολλὰ ἐργοστάσια. Εἶναι τόσον εὐρεῖα ἡ κοίτη τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου, ὥστε δι' αὐτῆς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώρας συγκοινωνεῖ μὲ τὴν θάλασσαν. Παρὰ τὰς ὄχθας αὐτοῦ κεῖνται αἱ σπουδαιότεραι ἐμπορικαὶ πόλεις τοῦ Καναδά, ἡ **Μοντρεάλ** (620) καὶ ἡ **Κουέμπεκ** (100). Ἐπὶ τῆς λίμνης Ὀντάριο τὸ **Τορόντο** (620) εἶναι κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν σιτηρῶν, ὡς καὶ ἡ Μοντρεάλ. Ἡ **Ἰτιάβα** (100) ἔχουσα τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον ξυλείας εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῆς ἐπικρατείας.

4. Τὸν κόλπον τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου κλείει ἀπὸ Βορρᾶ ἡ νήσος τῆς **Νέας Γῆς**. Βουνὰ πάγου, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐπιβαίνουν φῶκαι καὶ πολικαὶ ἄρκτοι, καταπλέουν τὴν ἄνοιξιν εἰς αὐτὴν ἀπὸ τὴν Γροιλλανδίαν. Ἀνατολικῶς τῆς νήσου συναντῶνται δύο ἀντίθετα θαλάσσια ρεύματα, ἐν ψυχρὸν ἀπὸ βορρᾶ καὶ ἐν θερμὸν ἀπὸ νότου. Ἐκ τούτου τὰ ἀβαθῆ μέρη νοτίως τῆς νήσου ταύτης γεμίζουν κυριολεκτικῶς κατὰ τοὺς θερινοὺς μῆνας μὲ ψάρια (βακαλάους, σολωμούς, ῥέγγες, ἄστακούς) καὶ πολλαὶ χιλιάδες ψαράδων συγκεντρώνονται τότε ἐκεῖ διὰ ψάρευμα.

Νοτιώτερον ἡ χερσόνησος τῆς **Νέας Σκωτίας** εἶναι πλουσία εἰς γαιάνθρακας καὶ μεταλλεύματα σιδήρου. Τὸ **Χάλιφαξ** (50) εἶναι ὁ κύριος αὐτῆς λιμὴν. Ἐξ αὐτοῦ λαμβάνει τὴν ἀρχὴν ὁ σιδηροδρόμος, ὁ ὁποῖος διευθυνόμενος πρὸς δυσμῆς φθάνει εἰς 5½ ἡμέρας εἰς τὴν **Βανκούβρ** (250) τὸν σπουδαιότερον λιμένα τοῦ Καναδά διὰ τὴν συγκοινωνίαν μὲ τὴν Ἀνατολικὴν Ἀσίαν.

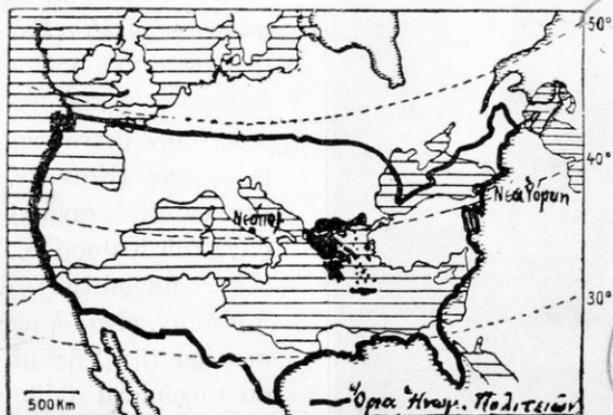
5. Γαιάνθρακες καὶ χρυσὸς εἶναι οἱ θησαυροί, τοὺς ὁποίους κρύπτουν τὰ **Βραχώδη ὄρη** εἰς τὰ δυτικὰ τοῦ Καναδά. Χρυσὸς ἰδίᾳ εἶναι τὸ προϊόν τῆς ἀρκτικῆς **Ἀλάσκας**, ἡ ὁποία ὅμως ἀνήκει εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς.

6. Οἱ πρῶτοι **ἄποικοι** εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου ἦσαν Γάλλοι. Διὰ τοῦτο ἄλλοτε τὸν Καναδᾶν κατεῖχεν ἡ Γαλλία καὶ πολλοὶ τῶν κατοίκων ὁμιλοῦν καὶ σήμερον τὴν Γαλλικὴν. Οἱ περισσότεροι ὅμως τῶν κατοίκων κατάγονται ἀπὸ τὴν Ἀγγλίαν, ἡ ὁποία καὶ κατέχει σήμερον τὸν Καναδᾶν. Ἀλλὰ τὴν διοίκησιν τῆς χώρας ἔχουν εἰς χεῖράς των οἱ Καναδοί.

2. Αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς.

(USA=United States of Amerika).

1. Ἀκολουθήσῃ τὴν γραμμὴν τῶν συνόρων πρὸς τὸν Καναδᾶν καὶ πρὸς τὸ Μεξικὸν (περιγραφή). 2. Μεταξὺ τίνων παραλλήλων κύκλων κείται ἡ χώρα; Εἰς ποῖαν ἄρα ζώνην κλίματος; Ἀκολουθήσῃ ἐπὶ τοῦ χάρτου τὸν παραλλήλον 40° καὶ εὔρε με ποίας χώρας

Εἰκ. 84. Σύγκρισις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν καὶ τῶν χωρῶν τῆς Μεσογείου κατὰ τὴν θέσιν καὶ τὸ μέγεθος.

τοῦ ἀνατολ. ἡμισφαιρίου ἀντιστοιχεῖ ἡ βορεία ζώνη τῆς χώρας.

3. Ὅρισε τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους εἰς τὸ δυτικὸν μέρος, εἰς τὸ ἀνατολικὸν μέρος καὶ εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς χώρας. 4. Ὀνόμασε τὰ ὄρη, τοὺς ποταμοὺς καὶ τὰς λίμνας.

Αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν ἕκτασιν ἴσην σχεδὸν μετὰ τὴν Εὐρώπην, περιλαμβάνουν δὲ πλεόν τοῦ ἡμίσεος τῶν κατοίκων τῆς ὅλης Ἀμερικῆς (123 ἑκατ.). Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, ἡ χώρα εἰς τὴν δυτικὴν καὶ ἀνατολικὴν πλευρὰν εἶναι ὄρεινῃ, εἰς δὲ τὸ μέσον πεδινῃ.

1. Αἱ δυτικὰὶ χῶραι.

Ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν κατέχεται κατὰ τὸ πλεῖστον ἀπὸ ὑψηλὸν ὄροπέδιον, τὸ ὁποῖον ἀπ' ἀνατολῶν μὲν περικλείεται ὑπὸ τῶν **Βραχωδῶν ὄρεων**, ἀπὸ δυσμῶν δὲ ὑπὸ τῆς **Σιέρρας Νεβάδας καὶ τῶν Κασκαδίων ὄρεων**. Ἐνεκα τούτου τὸ ὄροπέδιον ἔχει κλίμα ξηρόν· εἰς τινὰ μέρη μάλιστα δὲν διαφέρει ἀπὸ πραγματικὴν ἔρημον. Ἀλλ' εἰς τὰ γύρω βουνὰ

πίπτει τὸν χειμῶνα ἄφθονος χιὼν, ἡ ὁποία εἶναι πηγὴ πολλῶν ποταμῶν. Ὅσοι διευθύνονται πρὸς τὴν **Μεγάλην λεκάνην** συλλέγονται εἰς λίμνας, αἱ ὁποῖαι δὲν

Εἰκ. 85. Φάραγξ τοῦ Κολοράδο.

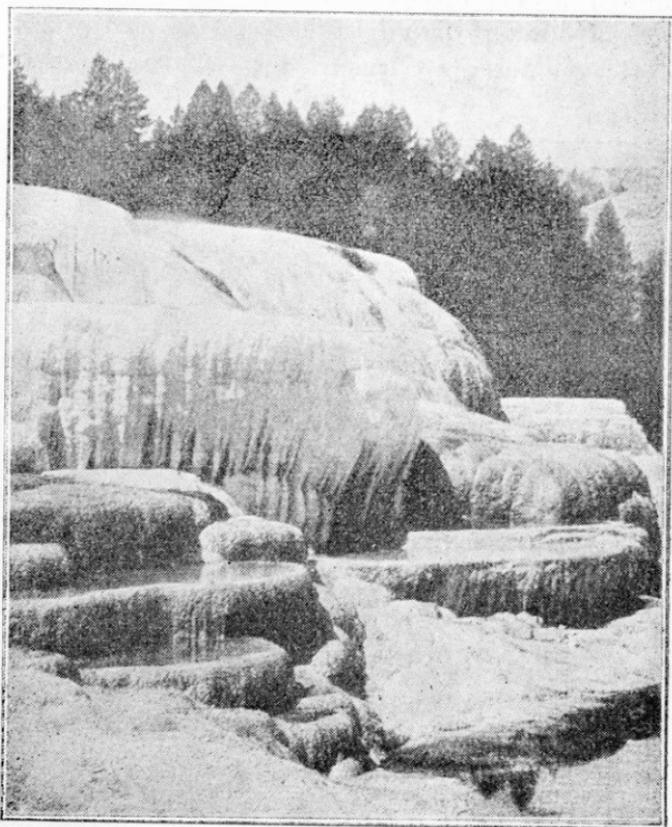
ἔχουν ἔκρουσιν καὶ εἶναι ἄλμυραί· ἡ μεγαλυτέρα ἐξ αὐτῶν κεῖται εἰς ὕψος 1280 μ. Μερικοὶ ὅμως ποταμοί, ὡς ὁ **Κολοράδο** καὶ ὁ **Ρίο Γκράντε** διανοίγουν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν, σκάπτοντες εἰς τὸ ὄροπέδιον στενὰς καὶ βαθεῖας φάραγγας (Καίνυον, ἐκ τοῦ ἰσπ. cañon=κανόνι). Ἡ φάραγξ τοῦ Κολοράδο, ὁ ὁποῖος εἶναι μακρότερος ἀπὸ τὸν Δούναβιν, εἶναι ἡ μεγαλοπρεπεσττέρα τῆς Γῆς μὲ ἀπότομα τοιχώματα βάρους 1000-2000 μ.

Ὁ κύριος πλοῦτος τοῦ ὄροπεδίου, ὡς καὶ τῶν Βραχῶδων ὄρέων, ἔγκειται εἰς τοὺς μεταλλευτικούς θησαυρούς. Χρυσός, ἄργυρος, χαλκός καὶ μόλυβδος ἐξάγονται εἰς μεγάλας ποσότητας, ἐπειδὴ δὲ καὶ

γαιάνθρακες ἀφθονοῦν εἰς τὰ Βραχῶδη ὄρη, τὸ **Ντένβεργ** (280) εἰς τὰς ἀνατολικὰς αὐτῶν ὑπωρείας ἔχει ὑψηλὰς καμίνουσ, ὅπου τήκονται τὰ μέταλλα. Τόποι τινὲς ἐν τῇ Μεγάλῃ λεκάνῃ ἀρδεύονται τεχνητῶς, οὕτω δὲ ἡ **Πόλις τῆς Ἀλμυρᾶ λίμνης** (140) ὁμοιάζει μὲ ὄασιν.

Εἰς τὰ Βραχῶδη ὄρη ὑπάρχουν ὄροπέδιά τινα, τὰ ὁποῖα λέγονται «**πάρακα**». Τὸ περιφημότερον ἐξ αὐτῶν εἶναι τὸ «**Γελοστόουν πάρακα**», ὅπου ἀπὸ ἑκατοντάδας θερμῶν πηγῶν ἀνατινίσσονται κατὰ μικρὰ διαστήματα στῆλαι βράζοντος ὕδατος εἰς ὕψος 30—80 μέτρων (θερμοπίδακες, Γκέϋζερ). Λίμναι ἀτμίζουσαι μέσα εἰς καταπράσινα δάση, καταρράκται κρημνιζόμενοι εἰς βα-

θυτάτας κοιλάδας, βουνά κατάλευκα ἀπὸ τὸ χιόνι πληροῦν πράγματι θαυμασμῶ τὸν ἐπισκέπτην. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὸν χώρον αὐτὸν τὸ κυνήγιον εἶναι ἀπηγορευμένον, ἐδῶ εὖρον καταφύγιον καὶ οἱ

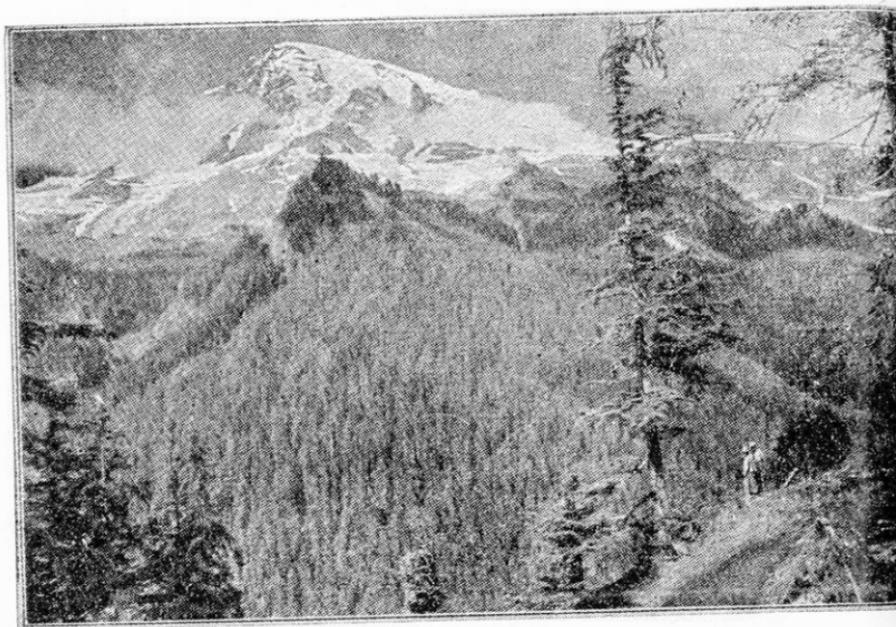

Εἰκ. 86. Γκέϋζο ἐν Γελοσιόουν πάρκ.

τελευταῖοι βίσωνες ἦτοι ἄγριοι βούβαλοι τῆς βορείας Ἀμερικῆς, οἱ ὅποιοι ἄλλοτε ἦσαν πολυπληθέστατοι, ἀλλ' ἐκινδύνουν ν' ἀφανισθοῦν τελείως ἀπὸ τὸν διωγμὸν τῶν κυνηγῶν.

Δυτικῶς τοῦ ὄροπεδίου ἡ **Σιέρρα Νεβάδα** διὰ τὴν ἀγρίαν μεγαλοπρέπειαν καὶ τὰς φυσικὰς καλλονὰς παραβάλλεται μὲ τὰς Ἄλπεις τῆς Εὐρώπης. Ἰδίᾳ φημίζεται ἡ κοιλὰς **Γιοζέμι** διὰ τὰς κρημνώδεις κλιτύς, τὰ γιγάντεια δένδρα καὶ τοὺς καταρράκτας, εἰς τῶν ὁποίων πίπτει ἕξ ὕψους 870 μ.

Μεταξὺ τῆς Σιέρας Νεβάδας καὶ τῆς χαμηλῆς παραθαλασσίας ὄροσειοῦς ἐκτείνεται ἡ στενὴ καὶ μακρὰ *πεδιάς τῆς Καλλιφορνίας*. Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀνατολικῶς τῆς Νεβάδας ὄροπέδιον ἡ πεδιάς ἔχει πλουσίας βροχάς, ἐπειδὴ τὰ νέφη τὰ ὁποῖα οἱ δυτικοὶ ἄνεμοι φέρουν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ προσπίπτοντα εἰς τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Νεβάδας ψύχονται καὶ

Εἰκ. 87. Τὸ ὄρος Ράλιερ ἐν τῇ ὄροσειρῇ τῶν Κασκαδιῶν τῆς βορ. Ἀμερικῆς.

ὀίπτουν βροχάς. Ἐπειδὴ δὲ ἔχει καὶ εὐφορον ἔδαφος καὶ τὸ κλίμα γλυκύ, εὐδοκιμοῦν οἱ δημητριακοὶ καρποί, ἡ ἄμπελος, ἡ ἔλαια καὶ τὰ ἐσπεριδοσειδῆ. Ἰδίᾳ τοὺς μετανάστας προσεῖλκυσε ἐδῶ ὁ χρυσός, ὁ ὁποῖος εἶχεν ἀνακαλυφθῆ εἰς τὰς ὑπορείας τῆς Σιέρας Νεβάδας· ἀφοῦ ὅμως οὗτος ἐξηντλήθη, οἱ ἐργάται τῶν χρυσορυχείων ἐπεδόθησαν εἰς τὴν γεωργίαν καὶ ἀμπελοργίαν καὶ σήμερον ἡ Καλλιφορνία θεωρεῖται ὡς ὁ κῆπος τῆς δύσεως. Ὁ Ἅγιος Φραγκῖσκος, ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εἰρηνικοῦ, τὸ 1845 εἶχε μόνον 30 λευκοὺς κατοίκους· σήμερον ἀριθμεῖ μὲ τὰ προάστεια 1 ἑκατ. κατοίκων, μεταξὺ τῶν ὁποίων πολλοὶ εἶναι οἱ Κινέζοι καὶ οἱ Ἰάπωνες. Εἰς τὸν ἐξαίρετον λιμένα του, τοῦ ὁποίου

ἡ εἴσοδος ὀνομάζεται «χρυσὴ πύλη», συναντῶνται αἱ θαλάσσιαι ὁδοὶ τοῦ Εἰρηγικοῦ μὲ τὰς σιδηροδρομικὰς τῆς ἠπείρου. Ἡ πόλις τὸ 1906 εἶχε κατὰ μέγα μέρος καταστραφῆ ὑπὸ σεισμοῦ. Νοτιώτερον, παρὰ τὸ **Δὸς Ἄντζελες** (1,2 ἑκατ.) ὑπάρχουν πλούσιαι πηγαὶ πετρελαίου, βορειότερον δὲ ἡ **Σέτιλ** (360) εἶναι σπουδαιότατος ἔμπορικὸς λιμὴν.

2. Αἱ ἀνατολικαὶ χῶραι.

Ἡ ἀνατολικὴ πλευρὰ τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν διασχίζεται ὑπὸ τῶν Ἀλλεγανίων ὀρέων, τὰ ὁποῖα εἰς τὸ νότιον μέρος

Εἰκ. 88. Τὰ κυριώτερα ὄρυχεῖα καὶ αἱ πετρελαιοπηγαὶ τῶν Ἑν. Πολιτειῶν.

ὑφίστανται μέχρι 2000 μ. Ταῦτα εἶναι δασώδη καὶ εἰς τοὺς κόλπους τῶν ἐγκλείουν ἀνεξαντλήτους θησαυροὺς γαιανθράκων, σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, γύψου καὶ ἄλατος, εἶναι δὲ πλούσια καὶ εἰς πηγὰς πετρελαίου καὶ φωταερίου. Τὸ φυσικὸν φωταερίον, τὸ ὁποῖον ἐδῶ ἐξορμᾷ ἐκ τῆς γῆς, χρησιμοποιεῖται εἰς πολλὰς πόλεις πρὸς φωτισμὸν καὶ θέρμανσιν. Τὸ ἀμερικανικὸν πετρέλαιον διακρίνεται διὰ τὴν ποιότητά του. Ὅπως δὲ εἰς αὐτό, οὕτω καὶ εἰς τοὺς γαιανθράκας καὶ τὴν παραγωγὴν σιδήρου καὶ χάλυβος, αἱ Ἑνωμέναι Πολιτεῖαι κατέχουν τὴν πρώτην θέσιν ἐν τῷ κόσμῳ. Ἡ περιφέρεια τῆς **Πίττςβουργ** (1,3 ἑκατ.) εἰς τὰς δυτικὰς ὑπώρειας τῶν Ἀλλεγανίων ὀρέων ἔχει τὰ πλουσιώτερα γαι-

ανθρακωρυχεῖα καὶ εἶναι τὸ κέντρον τῆς μεταλλουργίας καὶ τῆς βιομηχανίας τοῦ σιδήρου.

Ἐνατολικῶς τῶν Ἀλλεγανίων ὀρέων ἐκτείνεται πεδινὴ **πα-ραλία ζώνη**, ἡ ὁποία λαμβάνει ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ πλουσίας βροχᾶς καὶ εἶναι εὐφορωτάτη. Εἰς μὲν τὰ νότια θεομὰ αὐτῆς μέ-ρη εὐδοκιμοῦν τὸ βαμβάκι, τὸ ῥύζι (Καρολίνα), τὸ ζαχαροκάλα-

Εἰκ. 89. Χάρτης βροχῶν τῆς Βορείου καὶ μέσης Ἀμερικῆς.

μον καὶ ὁ καπνός, εἰς δὲ τὰ βόρεια καὶ δροσερώτερα μέρη ὁ σῖ-τος καὶ ὁ ἀραβόσιτος. Ἐκεῖ εἰς ἐξαιρέτους φυσικοὺς λιμένας ἀ-νεπτύχθησαν μεγάλαι πόλεις. Εἰς τὸ στόμιον τοῦ ποταμοῦ Χούδ-σωνος καὶ ἐπὶ τῶν ἀπέναντι νήσων κεῖται ἡ **Νέα Ὑόρκη** (πρόφ. Νιὸν Γιόρκ), ἡ πρώτη εἰς πληθυσμὸν (9,2 ἑκατ.) καὶ ἐμπορικὴν κίνησιν πόλις τοῦ κόσμου. Αἱ οἰκίαι τῆς ἔχουν 20-50 πατώματα. Ἐνας τοιοῦτος οὐρανοξύστης ἔχει 58 πατώματα καὶ ὕψος 264μ. ἐργάζονται δ' ἐντὸς αὐτοῦ περίπου 20000 ἄνθρωποι. Τέσσαρες τεράστια κρεμασταὶ γέφυραι καὶ ὀκτὼ σήραγγες συνδέουν ἓν τμῆμα τῆς πόλεως, τὸ Μπροῦκλιν, μὲ τὴν λοιπὴν πόλιν. Εἰς τὸ μέσον τοῦ λιμένος, ἐπὶ ὑψηλοῦ βάθρου ἴσταται τὸ ἄγαλμα τῆς

Ἐλευθερίας, ἡ δὲ κίνησις εἰς τὸν λιμένα καὶ τὰς προκυμαίας εἶναι ἀφάνταστος. Εἶναι καὶ κέντρον μεγάλης βιομηχανίας καὶ ἡ μεγαλυτέρα ἀγορὰ τοῦ κόσμου εἰς δέρματα. Ἐκ τῶν κατοίκων τῆς πόλεως 1 ἕκ. εἶναι Ρῶσοι, 800000 Ἴταλοί, 650000 Ἴρλανδοί, 800000 Γερμανοί, 1500000 Ἰουδαῖοι. Ἡ **Βοσιώνη** (1,9 ἕκ.) εἶναι ὁ δεύτερος λιμὴν εἰς τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον, προπάν-

Εἰκ. 90. Ἡ Νέα Ὑόρκη τῆς Ἀμερικῆς.

των δι' ἔθνη, ἀλλὰ συνάμα σπουδαιότατον κέντρον πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς κινήσεως. Εἰς προάστειον αὐτῆς λειτουργεῖ τὸ Πανεπιστήμιον Χάρβαρντ. Νοτίως τῆς Νέας Ὑόρκης ἡ **Φιλαδέλφεια** (2,6 ἕκ.) μετὰ τὰ πλησίον αὐτῆς γαιανθρακωρυχεῖα καὶ μεταλλεῖα σιδήρου κατέστη ἡ πρώτη βιομηχανικὴ πόλις τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν (μηχανουργία, ὑφαντικὴ). Νοτιώτερον ἡ **Βαλτιμόρη** (800) ἐξάγει τὰ προϊόντα τῆς νοτίας πεδιάδος, ἰδίᾳ καπνόν, σιτηρὰ καὶ συντηρημένας τροφάς. Πλησίον αὐτῆς ἡ **Βάσιγκτων** (480), εἶναι ἡ πρωτεύουσα τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ὅπου ἐν τῷ «Λευκῷ Οἴκῳ» κατοικεῖ ὁ Πρόεδρος τῆς Βορειοαμερικανικῆς Ὀμοσπονδίας.

3. Τὸ κεντρικὸν βαθύπεδον ὁμοιάζει μετε-

ρασίαν σκάφην, ἡ ὁποία κλίνει ἐλαφρῶς πρὸς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον. Ταύτην διαρρέει ὁ Μισσισιπῆς (μέγας ποταμός), ὁ ὁποῖος

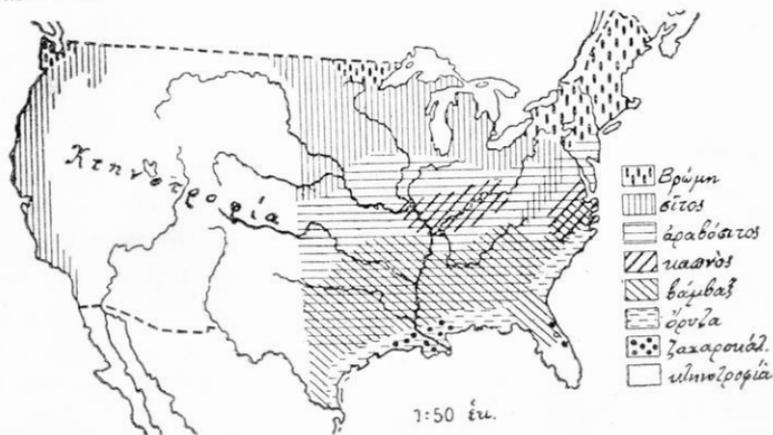
Εἰκ. 91. Ἡ λεκάνη τοῦ Μισσισιπῆ καὶ ἡ Εὐρώπη.

μετὰ τοῦ Μισουρῆ, τὸν ὁποῖον δέχεται ἐκ δεξιῶν, εἶναι ὁ μακρότατος ποταμὸς τῆς Γῆς (ὑπερδιπλάσιος τοῦ Δουνάβεως). Ἐξ ἀριστερῶν προσλαμβάνει τὸν Ὅχάϊο καὶ διὰ τεραστίου δέλτα, τὸ ὁποῖον προχωρεῖ κατ' ἔτος 80 μ. ἐκβάλλει εἰς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον. Τὸ βαθυπέδον εἶναι ἐκτε-

θειμένον εἰς τοὺς βορείους ἀνέμους. Ἐκ τούτου τὸ βόρειον αὐτοῦ μέρος, ἂν καὶ εὐρίσκεται ὑπὸ τὸ αὐτὸ γεωγραφικὸν πλάτος μετὰ τὴν Βορείαν Ἑλλάδα ἔχει πολὺ ψυχρότερον χειμῶνα. (Τὸ θέρος τῆς Νέας Ὑόρκης ὅμοιον μὲ τὸ τῆς Θεσσαλονίκης, ἀλλ' ὁ χειμὼν ὅμοιος μὲ τὸν τῆς Στοκχόλμης). Τὸ θέρος ὅμως πνέουν ἐκ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου ὑγροὶ καὶ θερμοὶ ἀνεμοὶ, οἱ ὁποῖοι διευθυνόμενοι πρὸς ΒΑ φέρουν βρογὰς εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ βαθυπέδου (βλ. εἰκ. 89).

α) Εἰς τὸ ἀνατολικὸν τμήμα τοῦ βαθυπέδου (ἀριστερὰ τοῦ Μισσισιπῆ) ἐκτείνονται ἀπέραντα δάση, τὰ ὁποῖα τώρα κόπτονται ὑπὸ τῶν ἀποίκων καὶ μετατρέπονται εἰς ἀγρούς. Νοτίως τῶν λιμνῶν καλλιεργοῦνται ἰδίως σῖτος, ἀραβόσιτος καὶ σίκαλις. Ἐκεῖ εἰς ἀπεράντους ἀγρούς τεράστια μηχαναὶ συγχρόνως θερίζουν, ἀλωνίζουν, καθαρίζουν καὶ συσκευάζουν τὸν σῖτον εἰς σάκκους. Καλλιεργοῦνται προσέτι γεώμηλα καὶ καπνός, τὰ ὁποῖα, ὅπως καὶ ὁ ἀραβόσιτος, ἔχουν τὴν Ἀμερικὴν ὡς πατρίδα. Διὰ τὴν ἀφθονίαν τῆς νομῆς ἀνεπτυγμένη εἰς τὰ βόρεια μέρη τοῦ τμήματος εἶναι καὶ ἡ κτηνοτροφία (χοῖροι, βόες, πρόβατα, ἵπποι). Τὸ Σικάγον (3,5 ἑκατ.) κείμενον εἰς τὸ νότιον ἄκρον τῆς λίμνης Μίχιγκαν, εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῆς σιτοφόρου περιοχῆς, ἐπειδὴ δὲ διὰ τῶν λιμνῶν καὶ διὰ πυκνοτάτου δικτύου

σιδηροδρόμων συνδέεται με ὅλα τὰ τμήματα τῆς χώρας, κατέστη ἡ μεγαλυτέρα τοῦ κόσμου ἀγορὰ εἰς σιτηρά, κτήνη, κρέατα καὶ ξυλείαν. Εἰς τὰ σφαγεῖά του σφάζονται κατ' ἔτος 4 ἑκατ. βοῶν, 8 ἑκατ. χοίρων καὶ 3 ἑκατ. προβάτων. Ἐπειδὴ δὲ πλησίον αὐτοῦ, παρὰ τὴν Ἄνω λίμνην, ἐξάγονται μεταλλεύματα σιδήρου καὶ καθαροῦ χαλκός, προσέτι δὲ γαιάνθρακες, τὸ Σικάγον ἔχει μέγιστα μηχανουργεῖα διὰ κατασκευὴν σιδηροδρομικῶν ἀμαξῶν κλπ. Με

Εἰκ. 92. Οἰκονομικὸς χάρτης τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

τοὺς οὐρανοξύστας καὶ τὰς ὠραίας ἐπαυλεις τοῦ τὸ Σικάγον εἶναι ἐφάμιλλον μετὰ τὴν Νέαν Ὑόρκην. Αἱ ἐφημερίδες ἐν αὐτῷ ἐκδίδονται εἰς 25 διαφόρους γλώσσας. Ἄλλαι σπουδαῖαι ἐμπορικαὶ καὶ βιομηχανικαὶ πόλεις ἐν τῇ περιοχῇ τῶν λιμνῶν εἶναι ἡ **Νη-τρούϊ** (1, 6 ἑκατ.), ἡ **Κλήβελαντ** (900) καὶ τὸ **Μπούμφαλο** (570), ἐπὶ δὲ τοῦ Ὀχάϊο ἡ **Πίττςβουργ** (1,3 ἑκατ.) ἡ **Κινγκινάτη** (450), κέντρα ἀκμαιοτάτης βιομηχανίας. Ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Μισουρή ὁ **Ἅγιος Λουδοβίκος** (Σαιν Λούϊς 1. ἑκατ.) ἀπέβη διὰ τῆς θέσεώς του κέντρον συγκοινωνιῶν καὶ ἐμπορίου καὶ μία ἐκ τῶν μεγαλυτέρων βιομηχανικῶν πόλεων τῆς Ἀμερικῆς.

Εἰς τὸ νότιόν τμήμα τοῦ βαθυπέδου τὰ θέρη εἶναι μακρὰ καὶ οἱ χειμῶνες τόσο γλυκεῖς, ὥστε χιὼν σπανίως φαίνεται ἐπὶ τοῦ ἐδάφους. Πίπτουν ὅμως πολλαὶ βροχαί, αἱ ὁποῖαι εὐνοοῦν τὴν καλλιέργειαν τοῦ βάμβακος καὶ τῆς ὀρυζῆς. Ἄλλ' ἔπειδὴ ἡ παραλία εἶναι ἀμμώδης καὶ πλήρης ἐλῶν τὸ κλίμα εἶναι ἐπικίνδυνον εἰς τοὺς λευκοὺς (κίτρινος πυρετός) διὰ τοῦτο τὸ ἥμισυ

τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι μαῦροι, τῶν ὁποίων οἱ πρόγονοι εἶχον μεταφροθῆ ὡς δοῦλοι ἐξ Ἀφρικήs. Ἡ **Νέα Ὁρλεάνη** (450) εἰς τὸ στόμιον τοῦ Μισσισιπῆ εἶναι μία ἐκ τῶν μεγαλύτερων ἐν τῷ κόσμῳ ἀγορῶν βάμβακος.

β) Εἰς τὸ **δυτικὸν τμήμα** τοῦ βαθυπέδου (δεξιὰ τοῦ Μισσισιπῆ) αἱ βροχαὶ εἶναι σπάνιαι καὶ ἐκ τούτου μόνον χόρτα φυτρῶνουν, διὰ τῶν ὁποίων εὐφρεῖται πεδιάδες λαμβάνουν τὴν ὄψιν ἀπεράντου λειμῶνος (Prairie). Αὗται εἰς παλαιότερους χρόνους κατοικοῦντο μόνον ὑπὸ Ἰνδιάνων, οἱ ὁποῖοι ἐδῶ ἐκυνηγοῦσαν τὸν **βίσωνα**, εἶδος ἀγρίου βουβάλου. Μὲ τὴν διείσδυσιν ὅμως τῶν «λευκῶν» οἱ ἐρυθρόδερμοι ἀπωθήθησαν δυτικώτερον. Σήμερον περὶ τὰς 300000 ζοῦν εἰς χώραs τοῦ ἐσωτερικοῦ, αἱ ὁποῖαι ἔχουν καθορισθῆ δι' αὐτούs. Οὕτως οἱ τέως περιπλανώμενοι Ἰνδιάνοι ἀποκατεστάθησαν εἰς χωρικούς. Καλλιεροῦν τὴν γῆν, φοιτοῦν εἰς σχολεῖα καὶ ἐξασκοῦν μικρὸν ἐμπόριον καὶ τέχνην. Εἰς τοὺς εὐρεῖς τούτους λειμῶνας, οἱ ὁποῖοι μὲ βαθμιαίαν κλίσιν φθάνουν μέχρι τῶν προπόδων τῶν Βραχωδῶν ὄρέων (1800 μ.), τρέφονται ἄπειροι ἀγέλαι βοῶν, ἵππων καὶ χοίρων καὶ ποίμνια προβάτων. Ὡς κέντρα ἐμπορικὰ ἀνεπτύχθησαν ἐπὶ τοῦ Μισουρή τὸ **Σίτυ** τοῦ Κανσᾶs (400) καὶ ἡ **Ἄμαχα** (230).

4. Κάτοικοι καὶ κράτος.

Οἱ πρῶτοι ἄποικοι εἰς τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν τῆs βορείας Ἀμερικῆs ἦσαν Ἄγγλοι. Οὗτοι ἀπετέλουν 13 ἀποικίας, ἀλλὰ θέλοντες νὰ κυβερνωῦνται μόνοι ἐπολέμησαν πρὸς τὰ στρατεύματα τῆs «Μητροπόλεωs» καὶ μετὰ ἐπταετῆ ἀγῶνα ἐπέτυχον ν' ἀναγνωρισθῆ ἡ ἀνεξαρτησία των. Ἐκτοτε καὶ ἄλλαι χῶραι προσετέθησαν, καὶ ἄλλοι Εὐρωπαῖοι μετηνάστευσαν καὶ οὕτως ἀπετελέσθη ἰσχυρὰ «Ἐνωσιs», ἡ ὁποία σήμερον περιλαμβάνει 48 Πολιτείας μὲ 123 ἑκατ. κατοίκων. Ἐπὶ κεφαλῆs τῆs Κυβερνήσεωs ἵσταται εἰς Πρόεδρος, ὁ ὁποῖος ἐκλέγεται κατὰ 4ετίαν καὶ ἐδρασεῖ ἐν τῇ πρωτεύουσῃ Βάσιγκτων.

Ἀπὸ τοῦs ἀποίκους ἐκείνουs προῆλθε μὲ τὸν καιρὸν νέον ἔθνος, τὸ ὁποῖον ὀμιλεῖ τὴν ἀγγλικὴν γλῶσσαν καὶ κατὰ τὸ πλεῖστον ἀνήκει εἰς τὴν Εὐαγγελικὴν Ἐκκλησίαν. Τοῦs «Ἀμερικανούs» διακρίνει μανία ἐπιχειρήσεων καὶ πνεῦμα ἐμπορικόν. Μὲ τὴν δραστηριότητα καὶ τὴν φιλοπονίαν τῶν κατοίκων, μὲ τὸν πλοῦτον τῶν ὄρέων εἰς μεταλλευτικούς θησαυρούs, μὲ τὴν εὐφορίαν τοῦ

εδάφους, με την εὐνοϊκὴν θέσιν τῆς χώρας, κειμένης μεταξύ Εὐρώπης καὶ Ἀσίας, καὶ μετὰ τὰ ἐξαιρέτα μέσα συγκοινωνίας (ποταμοί, λίμναι, διώρυγες, σιδηροδρομοί) αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ἔφθασαν εἰς μεγίστην δύναμιν καὶ ἀκμὴν. Εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς τὴν παραγωγὴν βάμβακος (πλέον τοῦ 1/2 τῆς παγκοσμίου παραγωγῆς, ἀραβοσίτου (τὰ 4/5 αὐτῆς), σίτου (τὸ 1/5) καὶ καπνοῦ (τὸ 1/3), μολονότι μόνον τὰ 47 % τῆς χώρας καλλιεργοῦνται ἀκόμη (ἐν Γαλλίᾳ 70 %). Ἐπίσης πρώτη εἶναι εἰς τὴν ἔξαγωγὴν γαιανθράκων (τὰ γαιανθρακωρυχεῖά της εἶναι τετραπλάσια τῶν γαιανθρακωρυχείων ὅλων ὁμοῦ τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης), πρώτη εἰς τὴν ἔξαγωγὴν σιδήρου, χαλκοῦ, μολύβδου, ὕδραργύρου, ἄλατος καὶ πετρελαίου. Διὰ τοῦτο καὶ ἡ βιομηχανία εἶναι ἐξόχως ἀνεπτυγμένη. Εἶναι ἡ χώρα τῶν νεωτέρων ἐφευρέσεων, τηλεγράφου, ἠλεκτρικοῦ φωτός, ὄρατικῶν, θεριστικῶν κ.ἄ. μηχανῶν. Εἰς ἔμπορικὸν δὲ καὶ πολεμικὸν στόλον αἱ Ἑνωμένοι Πολιτεῖαι ἔρχονται πρῶται μετὰ τὴν Μεγάλην Βρετανίαν. Πολλὰ χιλιάδες συμπατριωτῶν μας ζοῦν εἰς τὰς μεγάλας πόλεις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν.

Ἀσκήσεις. 1. Οἱ μεταναστεύσαντες εἰς Ἑνωμένας Πολιτείας κατὰ τὰ ἔτη 1820—1921 ἀνῆλθον εἰς 34 ἑκατ. καὶ προήρχοντο :

ἐκ Μεγ. Βρετανίας καὶ Ἰρλανδίας	24,8 %
ἐκ Γερμανίας	16,1 %
ἐξ Ἰταλίας	12,8 %
ἐξ Αὐστρουγγαρίας	11,8 %
ἐκ Ρωσίας	10,0 %
ἐκ Σουηδίας, Νορβηγίας, Δανίας	6,3 %
ἐκ Καναδᾶ	5,9 %
ἐκ Κίνας, Ἰαπωνίας	2,0 %
ἐκ Γαλλίας	1,6 %

Πόσοι μετανάσται ἀναλογοῦν εἰς ἐκάστην ἐκ τῶν χωρῶν τούτων; 2. Ἐκ τῶν κατοίκων τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν 89,7 % εἶναι λευκοί, 9,9 % Νέγροι, 0,2 % Ἰνδιάνοι, καὶ 0,2 % Κινέζοι καὶ Ἰάπωνες. Ἀπόδωσε τὴν ἀναλογίαν εἰς ἀριθμούς. 3. Εἰς ποίαν περιοχὴν τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν παράγονται ἐν ταῦτῳ (κατὰ τὸν χάρτην 92) βάμβαξ καὶ καπνός, εἰς ποίας ὄρυζα καὶ ζαχαροκάλαμον; Ποῖα τὰ γεωργικὰ καὶ μεταλλευτικὰ προϊόντα τῆς περιοχῆς τῶν μεγάλων λιμνῶν; 4. Εἰς τί συνίσταται ὁ πλοῦτος τῆς πε-

ριοχῆς τῶν Βραχωδῶν ὄρεων; Διὰ τίνος μέσου γίνεται δυνατὴ ἡ εὐδοκίμησις τῆς γεωργίας εἰς τὸ ὄροπέδιον; 5. Εἰς τί ὀφείλει τὸ Λὸς Ἀντζελες τὴν ταχεῖαν του ἀνάπτυξιν; 6. Ἀπόδειξε ὅτι τὸ κράτος τοῦτο ἔχει οἰκονομικὴν αὐτάρκειαν. 7. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρομικῶν γραμμῶν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀνέρχεται εἰς 421000 χλμ. ὁ δὲ ἀριθμὸς τῶν αὐτοκινήτων εἰς 26 1/2 ἑκατ. Ὑπολόγισε εἰς πόσους κατοίκους ἀναλογεῖ ἕν αὐτοκίνητον. Τὸ μῆκος τῶν σιδηροδρόμων τῆς ὅλης Εὐρώπης ἀνέρχεται εἰς 406000 χλμ.

3. Μεξικόν.

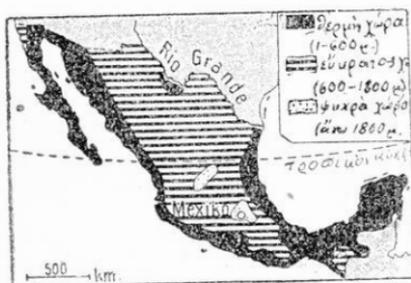
1. Ὅρισε τὴν θέσιν καὶ τὰ ὅρια τοῦ Μεξικοῦ. 2. Ὄνόμασε τὰς δύο χερσονήσους αὐτοῦ. 3. Τί δεικνύει ὁ χάρτης διὰ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους; 4. Ποῖα ὄρη συνεχίζονται εἰς τὸ Μεξικόν; Ἡ χιονοσκεπὴς Ὅριζάβα (5600 μ.) εἶναι ἐνεργὸν ἠφαιστειον. 5. Εὗρε εἰς τὸν χάρτην τὴν πρωτεύουσαν Μεξικόν καὶ τὴν Βερακρούζ, τὸ ἐπίγειον αὐτῆς καὶ παρατήρησε τὴν διαφορὰν τῆς θερμοκρασίας Ἰανουαρίου καὶ Ἰουλίου δι' αὐτάς:

	ὕψος	Ἰαν.	Ἰούλιος
Βερακρούζ	0μ.	22,1	27,7
Μεξικόν	2300μ.	12,5	19,6

Ἡ παραλία τῆς Βερακρούζ δέχεται βροχὰς τριπλασίας ἀπὸ τὴν πρωτεύουσαν. Τί συνάγεις ἐκ τούτων διὰ τὸ κλίμα;

Τὸ Μεξικόν κατέχει ἕκτασιν τετραπλασίαν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσονήσον, ἀλλ' ἔχει μόνον 16 1/2 ἑκατ. πληθυσμόν.

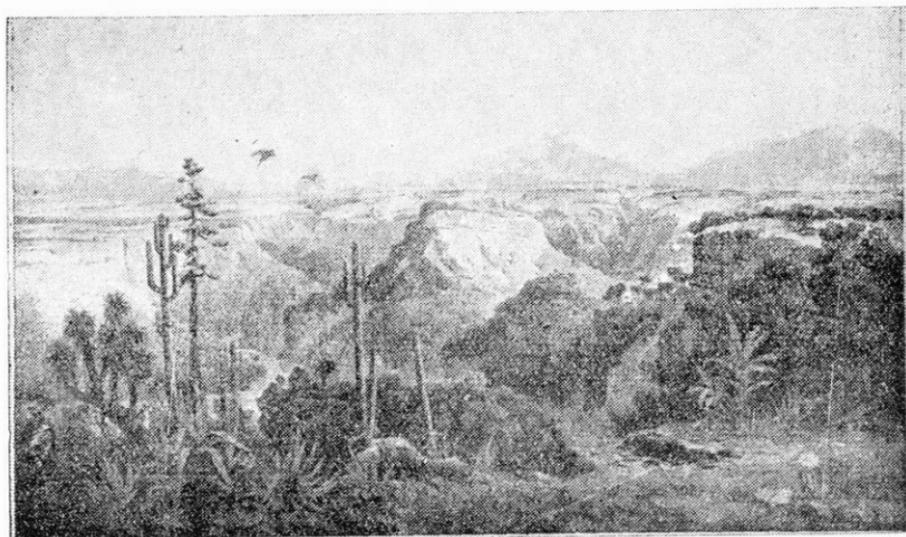
Ἄν καὶ κατὰ μέγα μέρος κεῖται ἐν τῇ θερμοῦ ζώνῃ, ἔχει κατὰ τὸ πλεῖστον εἴκρατον κλίμα, διότι ὀλόκληρος ἡ χώρα κατέχεται ὑπὸ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου (2000 μ.), μόνον δὲ πρὸς τὸν Μεξικανικὸν κόλπον καταπίπτει εἰς στενὴν παρυφήν μετρωτικὸν κλίμα.

Εἰκ. 93. Μεξικόν. Ὅροπέδιον τοῦ Ἀναχονάκ.

1. Ὅπως εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας, οὕτω καὶ εἰς τὸ

Μεξικόν τὸ *ὄροπέδιον* περιστοιχίζεται ὑπὸ ὑψηλῶν ὄροσειρῶν καὶ ἐκ τούτου εἶναι πτωχὸν εἰς βροχάς. Ἐνεκα τῆς μακρᾶς ξηρασίας δάση εἰς τὸ ὄροπέδιον δὲν ὑπάρχουν· εὗρισκονται ὅμως εἶδη τινὰ φυτῶν (κάκτος, ἀγαύη), τὰ ὁποῖα ἔχουν σαρκώδη κορμὸν καὶ φύλλα καὶ ἀποταμιεύουν τόσον νερό, ὥστε ἠμποροῦν ν' ἀντέχουν κατὰ τὸν χρόνον τῆς ξηρασίας. Μὲ τεχνητὴν ἄρδευσιν καλλιεργοῦνται ἀραβόσιτος, ὄσπρια καὶ σιτάρι, εὐδοκιμεῖ δὲ καὶ ἡ ἄμπελος. Ἄλλ' ὁ κύριος πλοῦτος τοῦ ὄροπεδίου ἔγκειται εἰς τὰς

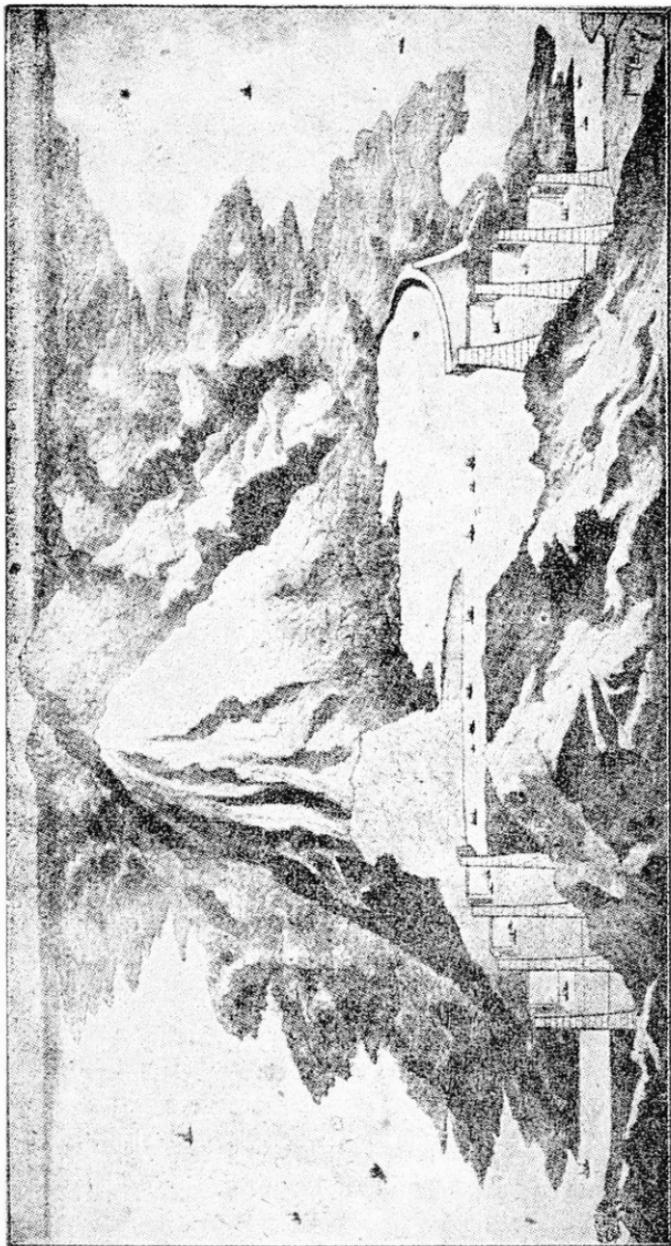

Εἰκ. 94. Μεξικόν. Ὅροπέδιον τῆς Ἀναχονάκ.
Εἰς τὸ βάθος ἡ κυρφή τῆς Ὁριζάβας.

πετρελαιοπηγὰς καὶ τὰ ὄρυχεῖα τοῦ ἀργύρου, τὰ ὁποῖα εἶναι τὰ πλουσιώτερα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὰ ὀφείλει τὴν ἀκμὴν τῆς ἡ πρωτεύουσα τῆς χώρας *Μεξικόν* (970) κειμένη εἰς ὕψος 2300 μ., πλησίον μεγίστου ἠφαιστείου. Μὲ τὸ ἐπίνειον αὐτῆς *Βέρα-Κροῦς* (50) συνδέεται σιδηροδρομικῶς.

2. Ἡ *κλιμακωτὴ χώρα καὶ ἡ χαμηλὴ παραλία* περὶ τὸν Μεξικανικὸν κόλπον ἔχουν ὑγρὸν καὶ θερμὸν κλίμα καὶ εἶναι ἔξαιρετικῆς εὐφορίας· εὐδοκιμοῦν τὸ κακαόδενδρον, ἡ καφέα, τὸ ζαχαροκάλαμον, ὁ βάμβαξ, ὁ καπνός. Εἶναι ὅμως τὰ παραλία ἐστία τοῦ κιτρινοῦ πυρετοῦ.

Κάτοικοι. Ὅταν ὁ Κολόμβος ἀνεκάλυψε τὰς δυτικὰς Ἰνδίας,

Εἰκ. 95. Ἡ διώρυξ τοῦ Παραμῶ.

Ἐπισημάνθησε πῶς τὰ πλοῖα ἀναβαίνουν καὶ καταβαίνουν ἀπὸ τὸς ἐκατέρωθεν δεξιμενῆς, ἐπειδὴ ἡ διώρυξ εἶναι 24 μέτρα ὑψηλότερα ἀπὸ τὴν θάλασσαν.

Ἰσπανοὶ ἀπεβιβάσθησαν καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, τὸ ὁποῖον εὗρον πυκνὰ κατοικημένον. Οἱ Μεξικανοὶ ἦσαν ἀρκετὰ πολιτισμένοι. Πολλοὶ ἐκ τῶν Ἰσπανῶν ἀποίκων ἔλαβον γυναῖκας Ἰνδιάνας· ἐκ τούτου οἱ περισσότεροι τῶν σημερινῶν κατοίκων (45 %) εἶναι μιγάδες, μόνον δὲ 20 % εἶναι λευκοί, οἱ δὲ λοιποὶ (35 %) εἶναι Ἰνδιάνοι. Ἐπὶ μακρὸν ἡ χώρα εὗρίσκετο ὑπὸ τὴν Ἰσπανικὴν κυριαρχίαν, ἀλλ' οἱ κάτοικοι πρὸ 100 περίπου ἐτῶν ἀπετίναξαν τὸν ζυγὸν καὶ ἀπετέλεσαν δημοκρατίαν. Ὅλοι ὀμιλοῦν τὴν Ἰσπανικὴν γλῶσσαν καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν Καθολικὴν Ἐκκλησίαν. Εἰς 78 % τῶν κατοίκων ἀνέρχονται οἱ ἀναλφάβητοι.

Β') ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

1. Ἡ μέση Ἀμερικὴ ἐκτείνεται ὡς γέφυρα μεταξὺ τῆς Βορείας καὶ Νοτίας Ἀμερικῆς. Ἀνατολικῶς αὐτῆς ἡ ἥπειρος πρὸ ἀμνημονεύτων χρόνων ἔπαυε σφοδροὺς κλονισμούς, ἐκ τῶν ὁποίων εὐρεῖται πεδινὰ ἐκτάσεις ἐβυθίσθησαν εἰς τὰ βάθη καὶ ἐσκεπάσθησαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ἀποτέλεσμα τῶν ὀρημάτων, τὰ ὁποῖα ἐκ τούτου ἔγιναν εἰς τὸν φλοιὸν τῆς γῆς, εἶναι τὰ πολλὰ ἠφαιστεία καὶ οἱ συχνοὶ σεισμοί. Εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον ἡ μέση Ἀμερικὴ ἀποτελεῖ στενὸν λαιμόν, τὸν ἰσθμὸν τοῦ **Παναμᾶ**. Ἐκεῖ αἱ Ἠνωμένα Πολιτεῖαι κατεσκεύασαν διώρυγα μήκους 80 χιλμ. καὶ βάθους 14 μ. διὰ τῆς ὁποίας καὶ τὰ μεγαλύτερα πλοῖα δύναται νὰ διέλθουν ἐκ τοῦ Ἀτλαντικοῦ εἰς τὸν Εἰρηνικὸν Ὠκεανόν. (Σύγκρινε πρὸς τὴν διώρυγα τῆς Κορίνθου καὶ τὴν τοῦ Σουέζ). Ὁ διάπλους τῆς διώρυγος διαρκεῖ 7—11 ὥρας. Οὕτω τὰ πλοῖα ἀποφεύγουν τὸν περίπλου τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Τὸ **κλίμα** τῆς Μέσης Ἀμερικῆς εἰς τὰ παράλια καὶ τὰ χαμηλότερα μέρη τῶν βουνῶν εἶναι θερμὸν, ὑγρὸν καὶ πολὺ νοσηρὸν. Τὸ **ἔδαφος** εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον ἠφαιστειογενὲς καὶ διὰ τοῦτο εὐφορώτατον. Συνήθως ὁ ἀραβόσιτος σπεύρεται τρεῖς φορὰς τὸ ἔτος, ἡ δὲ παραγωγή καφέ, κακάου, ζαχαροκαλάμου καὶ βανανῶν εἶναι πλουσιωτάτη. Ἀπὸ δένδρα τῶν παναρχαίων δασῶν ἐξάγεται καουτσούκ καὶ πολύτιμος ξυλεία.

Οἱ **κάτοικοι** εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὸ Μεξικόν, μιγάδες καὶ Ἰνδιάνοι καὶ χωρίζονται εἰς 6 μικρὰς πολιτείας (**Γουατεμάλα**,

Χονδούρα, Σαλβατώρ, Νικαράγουα, Κόστα-Ρίκα, και Παναμάς). Αὗται ἔχουν ἐν συνόλῳ ἔκτασιν 500000 τ.χμ. ἀλλὰ πληθυσμὸν μόνον 5 1/2 ἑκατ. (Ποία ἢ πυκνότης κατὰ 1 τ.χμ.;). Συχναί πολιτικαὶ ἀνατροπαὶ ἐμποδίζουν τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν τῆς Μέσης Ἀμερικῆς, ὅπως καὶ τοῦ Μεξικοῦ. Ἡ δημοκρατία τοῦ Παναμᾶ διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς.

2. Δυτικαὶ Ἰνδία (Πόθεν τὸ ὄνομα;). Αἱ νῆσοι αὗται, κείμεναι ἐν τῇ τροπικῇ θαλάσῃ, ἔχουν *θερμὸν* καὶ συγχρόνως *ὠκεάνειον κλίμα* μὲ πλουσιωτάτας βροχάς. Ἐπειδὴ δροσιζονται ὑπὸ ὠκεανίου αὔρας, δὲν εἶναι οὔτε τόσον θερμαὶ οὔτε τόσον νοσηραὶ, ὅσον τὰ παράλια τῆς Κεντρικῆς Ἀμερικῆς. Ἄλλ' ὄχι σπανίως κατὰ τὸ φθινόπωρον τὰς ἐπισκέπτονται τρομεροὶ ἀνεμοστρόβιλοι ἢ *τυφῶνες*, οἱ ὁποῖοι καταστρέφουν τὰ σπαρτά, καταρρίπτουν οἰκοδομήματα καὶ βυθίζουν πλοῖα.

Τὸ *ἔδαφος* τῶν Δυτικῶν Ἰνδιῶν εἶναι πολὺ εὐφορον. Ὅπως εἰς τὰς Μαλαϊκὰς νήσους, οὕτω καὶ ἐδῶ ὑπάρχουν πυκνὰ δάση μὲ κοκκοφοίνικας καὶ δένδρα πολυτίμου ξυλείας (μαόνι), εὐδοκιμοῦν δὲ πολὺ ὄλα τὰ τροπικὰ φυτὰ, ζαχαροκάλαμον, καφέα, βανανέα, ἀρωματικά, κακαόδενδρον. Πλουσιώταται ἰδίᾳ εἶναι αἱ *Μεγάλαι Ἀντίλλαι*: *Κούβα, Ἰαμαϊκῆ, Αἴτη, Πόρτο Ρίκον* (=πλούσιος λιμὴν). Ἡ Κούβα (ἴση μὲ τὴν Ἰταλικὴν χερσόνησον) ἀποκαλεῖται «μαργαρίτης τῶν Ἀντιλλῶν»: εἶναι ἡ πρώτη χώρα τοῦ κόσμου εἰς παραγωγὴν ζαχάρους, παράγει δὲ τὸν καλύτερον καπνόν. Οὗτος λαμβάνει τὸ ὄνομα ἀπὸ τὴν *Ἀβάναν* (450), τὴν μεγαλυτέραν καὶ ὠραιότεραν πόλιν τῆς νήσου (ποῦρα Ἀβάνας). Εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναὸν αὐτῆς εἶναι ὁ τάφος τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου.

Ἐπὶ μακρὸν οἱ Ἰσπανοὶ κατεῖχον τὰς Δυτ. Ἰνδίας. Οὗτοι μετέφερον ἐξ Ἀφρικῆς διὰ τὰς ἐργασίας τῶν φυτειῶν τόσους Νέγρους, ὥστε σήμερον ὁ πληθυσμὸς τῶν νήσων σύγκειται κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ μαύρων. Τέλος οἱ Ἰσπανοὶ ἔχασαν ὄλας τὰς νήσους καὶ ἡ μὲν *Κούβα* (3 1/2 ἑκατ. κάτ.) καὶ ἡ *Αἴτη* (2,3 ἑκ. Νέγροι) εἶναι ἀνεξάρτητοι δημοκραταί, τὸ *Πορτορίκον* (ἴσον μὲ τὴν Κύπρον, 1 ἑκ. κατ.) ἀνήκει εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας, ἡ *Ἰαμαϊκῆ* (ἴση σχεδὸν μὲ τὴν προηγουμένην) καὶ αἱ *Βραχάμαι*

ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑγγλίαν, τὰς δὲ ἠφαιστειώδεις μικρὰς Ἀντίλλας διανέμονται Ἑγγλοὶ, Γάλλοι καὶ Ὀλλανδοί.

Ἀσκήσεις. 1. Παράστησε γραφικῶς τὴν σύνθεσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῶν Ἑνωμ. Πολιτειῶν :

	1910	1920
1. Λευκοὶ γεννηθέντες ἐν Ἀμερικῇ	68,6 ἐκ.	81,1 ἐκ.
2. Λευκοὶ μεταναστεύσαντες	13,3 »	13,7 »
3. Νέγροι	9,8 »	10,5 »
4. Ἰνδιάνοι	0,3 »	0,2 »
5. Κινέζοι καὶ Ἰάπωνες	0,1 »	0,2 »

2. Παράστησε ὁμοίως τὴν φυλετικὴν καταγωγὴν τοῦ λευκοῦ πληθυσμοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1920:

	εἰς ἑκατ.	%
Ἑγγλοὶ καὶ Ἑγγλοαμερικανοί	68	75
Γερμανοί	9	8,5
Ἰρλανδοί	8	7,5
Σλάβοι	3,5	3,3
Ἰουδαῖοι	1,6	1,5
Σκανδιναβοί	1,5	1,4
Ἰταλοί	1,5	1,4
Γάλλοι	1,0	0,9
ἄλλοι λευκοί	1,0	0,9

3. Σύγκρινε τὴν σημασίαν τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος τοῦ Σουέξ καὶ τῆς τοῦ Παναμᾶ διὰ τὴν Εὐρώπην. Ἐκ τῶν 4673 πλοίων, τὰ ὅποια διήλθον τὸ 1924/25 διὰ τῆς διώρυγος τοῦ Παναμᾶ, ἦσαν

πλοῖα τῶν Ἑνωμ. Πολ.	2326
» τῆς Μεγ. Βρετανίας	1211
» τῆς Νορβηγίας	192
» τῆς Ἰαπωνίας	172
» τῆς Γερμανίας	163

4. Ποῖα προϊόντα συνιστοῦν τὸ παγκόσμιον ἐμπόριον τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν; 5. Διὰ ποίων προϊόντων ὁ Καναδᾶς ἀπέβη πλουσία χώρα, διὰ τίνων τὸ Μεξικόν; 6. Μὲ ποίας νήσους ὁμοιάζουν αἱ Ἀντικαὶ Ἰνδίαὶ ὡς πρὸς τὸ κλίμα καὶ τὴν βλάστησιν;

Εικ. 96. Ἀνάγλυφος χάρτης τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς.

Εικ. 97. Κάθετος τομὴ τῆς νοτίας Ἀμερικῆς ἀπὸ Α. πρὸς Α'

Γ') ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Όρισε τὴν θέσιν τῆς νοτίας Ἀμερικῆς εἰς τὰς ζώνας τῆς Γῆς. 2. Τι δεικνύει ὁ χάρτης διὰ τὴν μορφήν τοῦ ἐδάφους αὐτῆς; 3. Ὄνόμασε τὰς μακρὰς ὄροσειρὰς τῆς δυτικῆς πλευρᾶς, τὰ ὄρη τῆς ἀνατολικῆς πλευρᾶς καὶ εὔρε τὰ μεγαλύτερα ὕψη αὐτῶν. 4. Ὄνόμασε τοὺς μεγαλύτερους ποταμοὺς.

Ἡ Νοτία Ἀμερικὴ ἔχει ὅμοιον μὲ τὴν Βορείαν τριγωνικὸν σχῆμα, ἀλλ' εἰς τὸν θαλάσσιον διαμελισμὸν ὁμοιάζει περισσότερον μὲ τὴν ἀνατολικῶς κειμένην Ἀφρικὴν. Ὅθεν κόλποι ἀξιόλογοι ὑπάρχουν μόνον εἰς τὰ χοανοειδῆ στόμια δύο μεγάλων ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι ἐκβάλλουν εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Εἰς τὸ νοτιώτατον δὲ ἄκρον διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Μαγγελὰν ἀποχωρίζεται ἀπὸ τῆς ἠπείρου ἡ **Γῆ τοῦ πυρός**, ἀπολήγουσα εἰς τὸ ἀκρωτήριον **Χόορν**.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς νοτίας Ἀμερικῆς κεῖται ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ· τὸ νότιον ὅμως μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται ἐν τῇ νοτίᾳ εὐκράτῳ ζώνῃ, ἐν τῇ ὁποίᾳ αἱ 4 ὥραι τοῦ ἔτους διαδέχονται ἡ μία τὴν ἄλλην κανονικῶς, ὅπως καὶ εἰς τὴν βορείαν· ἀλλ' ὅταν ἡμεῖς ἔχωμεν θέρους, οἱ κάτοικοι τῆς νοτίας εὐκράτου ζώνης ἔχουν χειμῶνα.

Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, μακροτάτη ὄροσειρὰ ἐκτείνεται καθ' ὅλην τὴν δυτικὴν πλευρὰν τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς (**Ἄνδεις**), χαμηλότερα δὲ ὄρη κατέχουν τὴν ΒΑ καὶ ΝΑ πλευρὰν αὐτῆς (**ὄρη τῆς Γουαῦάνας, ὄρη τῆς Βραζιλίας**). Μεταξὺ αὐτῶν ἀπλώνεται εὐρύντατον βαθύπεδον, τὸ ὁποῖον εἰς τὸ βόρειον μέρος διαρρέεται ὑπὸ τοῦ Ὄρινόκου ποταμοῦ, εἰς τὸ μέσον ὑπὸ τοῦ Ἀμαζονίου καὶ εἰς τὸ νότιον ὑπὸ τοῦ Δὰ Πλάτα ποταμοῦ. Ὅθεν διακρίνομεν τὴν **δυτικὴν ὄρεινὴν χώραν**, τὰς **ἀνατολικὰς ὄρεινὰς χώρας** καὶ τὸ **κεντρικὸν βαθύπεδον**.

1. Ἡ δυτικὴ ὄρεινὴ χώρα.

Αἱ Ἄνδεις ἢ Κορδιλλιέραι (τ. ἔ. ἀλύσεις) ἐκτεινόμεναι ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον καθ' ὅλον τὸ μῆκος τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς ἀποτελοῦν ὑψηλὸν καὶ συνεχὲς τεῖχος. Ἐκεῖ ὅπου τοῦτο εὐρύνεται περισσότερον, περικλείεται μεταξὺ τῶν ὄροσειρῶν ὑψηλότετον ὁ-
I. Α. Μέγα, Γεωγραφία Γ' γυμν. Ἡπειροὶ ἕκδ. α' 1932. 10

ροπέδιον. Βορείως αὐτοῦ αἱ Ἄνδεις σύγκεινται ἀπὸ τρεῖς παραλλήλους ὄροσειράς, ἐν ᾧ νοτίως αὐτοῦ ἐκτείνονται εἰς μίαν μόνον κυρίαν ὄροσειράν. Ἄν καὶ αἱ Ἄνδεις δὲν ἔχουν τὸ πλάτος τῶν Βραχωδῶν ὄρέων, ἔχουν ὅμως ὑψηλοτέρας κορυφάς. Πολλὰ ἐξ αὐτῶν εἶναι κῶνοι ἠφαιστειακῆς προελεύσεως. Τὸ **Κοτοπάξι** (τ. ἔ. λαμπρὸν ὄρος, 5850 μ.) ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶναι τὸ

Εἰκ. 98. Χιμποράσο (6.300 μ.) ἠφαιστειὸν εἰς τὴν χώραν τοῦ Ἰσημερινοῦ.

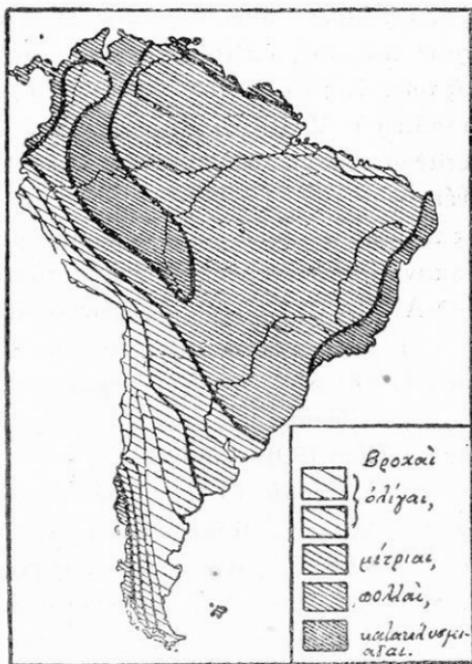
ὑψιστον τῶν ἐνεργῶν ἠφαιστειῶν τῆς Γῆς, τοῦ ὁποίου ὁ καπνίζων κρατῆρ εὐρίσκεται εἰς αἰώνιους πάγους, τὸ δὲ **Ἀκογκάγουα** (7035 μ.) εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἀμερικανικῶν γιγάντων. Τόσον πρὸς τὸ βαθύπεδον, ὅσον καὶ πρὸς τὴν παραλίαν τοῦ Εἰσημικοῦ αἱ Ἄνδεις καταλίπτουν ἀποτόμως.

α) Τὸ μέγα ὄροπέδιον εἰς τὸ μέσον τῶν Ἄνδεων κεῖται εἰς ὕψος διπλάσιον ἀπὸ τὸ ὄροπέδιον τῶν Βραχωδῶν ὄρέων (4000 μ.)· ἐπειδὴ δὲ περιστοιχίζεται ὑπὸ χιονοσκεπῶν κορυφῶν ἔχει μὲν κλίμα τερπνόν, ἀλλ' ὀλίγας βροχὰς (διατί;) καὶ εἶναι κατάλληλον μόνον διὰ τὴν κτηνοτροφίαν. Ἰδίᾳ τρέφεται ἐδῶ ἡ λάμα, ζῶον ὀλίγον μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν αἶγα. Εἶδος τι αὐτῆς χρησιμεύει πρὸς μεταφορὰν ἐμπορευμάτων, ἄλλο δὲ εἶδος τρέφεται κατὰ ποίμνια διὰ τὰ μακρὰ καὶ λεπτὰ μαλλιά, διὰ τὸ γάλα καὶ τὸ

κρέας. Ὅπως δὲ ἡ κάμηλος, οὕτω καὶ ἡ λάμα ἠμπορεῖ νὰ ζήσῃ ἐπὶ τινὰς ἡμέρας χωρὶς τροφήν καὶ νερό. Εἰς τὰς κορυφὰς τῶν Ἄνδεων ζῆ τὸ μέγιστον τῶν ἀρπακτικῶν πτηνῶν, ὁ *κόνδωρ*, τρεφόμενος μὲ πτώματα ζώων. Ὁ κύριος πλοῦτος τοῦ ὄροπεδίου καὶ ἐν γένει τῶν Ἄνδεων ἔγκειται εἰς τὰ ὄρυχεῖα ἀργύρου, χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ.

β) Ἡ *παραλία τοῦ Εἰρηρικοῦ* κατακλύζεται κατὰ μέγιστον μέρος ὑπὸ ψυχροῦ θαλασσίου ρεύματος. Ἐκ τούτου τὰ νέφη, τὰ ὁποῖα ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ ἔρχονται πλήρη ὕδατων, πρὶν φθάσουν εἰς τὴν ξηράν, ῥίπτουν τὴν βροχὴν των. Ὅθεν αἱ δυτικαὶ κλιτύες τῶν Ἄνδεων, εἶναι, ὡς καὶ ἡ ΝΔ παραλία τῆς Ἀφρικῆς, πολὺ ξηραὶ καὶ γυμναί. Πλησίον μάλιστα τοῦ τροπικοῦ κύκλου (ἦτοι εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς Χιλῆς) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς ὄροσειρᾶς ἐκτείνεται ἔρημος, τῆς ὁποίας τὸ ἔδαφος εἶναι σκεπασμένον μὲ νίτρον· ἐξ αὐτοῦ παρασκευάζεται πυρῆτις καὶ λίπασμα διὰ τοὺς ἀγρούς. Νοτιότερον ὁμως τῆς ἐρήμου ταύτης, ὡς καὶ βορείως περὶ τὸν Ἰσημερινόν, ἡ παραλία λαμβάνει πλουσίας βροχᾶς ὅθεν τὰ βουνὰ ἐκεῖ εἶναι δασώδη, εἰς δὲ τὰς χαμηλὰς γαίας εὐδοκιμεῖ ἡ γεωργία.

γ) Ἡ *ἀνατολικὴ πλευρὰ* τῶν Ἄνδεων ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ λαμβάνει πλουσίας βροχᾶς· διότι κανὲν ὄρεινόν τεῖχος δὲν περιφράσσει τὴν ἡπειρον ἀπ' ἀνατολῶν καὶ οὕτω οἱ θερμοὶ καὶ ὑγροὶ ἄνεμοι τοῦ Ἀτλαντικοῦ δύνανται νὰ φθάνουν μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἄν-

Εἰκ. 99. Χάρτης βροχῶν τῆς Νοτίας Ἀμερικής.

δεων. Ἐκ τούτου ἡ πλευρὰ αὕτη καλύπτεται μὲ πανάρχαια δάση, τὰ ὅποια παρέχουν καουτσούκ, βαφικὰ ξύλα καὶ φλοιὸν κιγχώνης, ἐκ τοῦ ὁποίου παρασκευάζεται ἡ κινίνη. Εἰς αὐτὴν δ' ἔχουν τὰς πηγὰς τῶν μεγάλων ποταμῶν (Ἰμαζόνιος).

Πληθυσμός. Πολιτικὴ κατάστασις.

Εὐθὺς ὡς ὁ Κολόμβος ἐπεσκέφθη τὴν Ἀμερικὴν, ἐγνώσθη εἰς τὴν Εὐρώπην, ὅτι χρυσὸς καὶ ἄργυρος εὐρίσκονται εἰς αὐτὴν καὶ πολλοὶ ἀπὸ τὴν Ἰσπανίαν ἐξεκίνησαν πρὸς ἀπόκτησιν πλούτου. Οὗτοι εὗρον τοὺς περισσοτέρους τῶν κατοίκων ἐν ἀγρία καταστάσει, ἀλλ' οἱ Ἰνκας εἰς τὸ κεντρικὸν μέρος τῶν Ἄνδεων (ὅπου σήμερον τὸ Περού) εἶχον στοιχεῖα πολιτισμοῦ· ὕφαινον ὑφάσματα, κατεσκεύαζον πηλίνα ἀγγεῖα, ἔκαμναν ὠραίους δρόμους καὶ ἔζων εἰς καλῶς συντεταγμένην πολιτείαν. Οἱ Ἰσπανοὶ, μετὰ ἄγχιον πόλεμον, ὑπέταξαν αὐτοὺς καὶ κατέστρεψαν τὸ μέγα κράτος τῶν. Εἰς τὰ βόρεια, θερμὰ μέρη κατοικοῦν καὶ σήμερον περισσότερο *Ἰνδιάνοι* καὶ *μιγάδες*, εἰς τὰ νότια μέρη πολλοὶ μεταναστεύσαντες Εὐρωπαῖοι. Ἀπὸ 100 ὅμως ἐτῶν οἱ κάτοικοι ἀνέτρεψαν τὴν Ἰσπανικὴν διοίκησιν καὶ ἴδρυσαν δημοκρατίας, εἰς τὰς ὁποίας καὶ σήμερον ἀκόμη ὀμιλεῖται κατὰ τὸ πλεῖστον ἡ Ἰσπανικὴ γλῶσσα καὶ πρεσβεύεται τὸ καθολικὸν δόγμα (Εἰκ. 102).

Αἱ Πολιτεῖαι τῶν Ἄνδεων εἶναι:

1) ἡ **Κολομβία** (7,5 ἑκατ. κατ.) μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Βογοτὰ** (120)· αὕτη παράγει κυρίως καφέν.

2) ὁ **Ἐκουαδῶρ** (τ. ἔ. Ἰσημερινὸς 1,8 ἑκατ.) μὲ πρωτεύουσαν τὸ **Κίτο** (80)· παράγει κυρίως κακάον.

3) τὸ **Περού** (3 1/2 φορὰς μεγαλύτερον ἀπὸ τὴν χερσόνησον τοῦ Αἴμου μὲ 6 ἑκατ. κατ.) ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ ὄροσπέδιου· ζάχαρις, βαμβάκι, ἔρια καὶ ἄργυρος εἶναι τὰ κύρια προϊόντα, ὡς καὶ φλοιὸς κιγχώνης· πρωτεύουσα ἡ **Λίμα** (180).

4) Ἡ μεσόγειος **Βολιβία** (3 ἑκατ. κατ.) διὰ τὴν ὑψηλὴν τῆς θέσιν δύναται νὰ παραβληθῇ πρὸς τὸ **Θιβέτ**· ἔχει πλουσιώτατα ἄργυρωρυχεῖα καὶ ἀνεπτυγμένην κτηνοτροφίαν· μεγαλυτέρα πόλις ἡ **Λὰ Παζ** (150).

5) ἡ **Χιλὴ** (4 ἑκ. κατ.) καταλαμβάνει ὀλόκληρον τὴν νοτιῶς τοῦ Περού παραλιακὴν ζώνην, ἐξάγει δὲ δημητριακά, ὀπώρας, χαλκὸν καὶ χρυσόν, ἀλλ' ὁ κύριος πλοῦτος τῆς Χιλῆς εἶναι τὸ νιτρικὸν ἄλας καὶ ὁ βόραξ. Ἡ Χιλὴ εἶναι ἐκ τῶν πυκνῶς ἀποι-

κισμένων και προηγμένων χωρῶν. Ἡ πρωτ. **Σαντιάγον** (500) ἔχει ὠραίας ὁδοὺς και κήπους. Ἀπὸ τὸ ἐπίνειον **Βαλπαράιζο** (190, τ. ἔ. κοιλάς παραδείσου) σιδηρόδρομος διατέμνει ἐγκαρσίως τὰς Ἀνδεις εἰς ὕψος 3200 μ. διευθυνόμενος πρὸς τὸ Βουένος Ἀῦρες.

2. Αἱ ἀνατολικαὶ ὄρειναι χῶραι και τὸ κεντρικὸν βαθύπεδον.

1. Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς **Γουαῦάνας** (θέσις;) ἔχει ὑγρὸν και θερμὸν κλίμα. Τὰ βουνὰ αὐτῆς ἔχουν τὸ ὕψος τῆς ἰδικῆς μας Πίνδου και εἶναι δασώδη· εἰς τὰς κοιλάδας των, ὅπως και εἰς τὴν χαμηλὴν και ἐλώδη παραλίαν, καλλιεργοῦνται ἡ καφέα, τὸ κακαόδενδρον και τὸ ζαχαροκάλαμον. Ποῖος ποταμὸς πηγάζει ἀπὸ τὰ βουνὰ αὐτὰ και τὶ σχηματίζει εἰς τὰς ἐκβολὰς του;

2. Ἡ ὄρεινὴ χώρα τῆς **Βραζιλίας** παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ Ἀτλαντικοῦ φθάνει τὸ ὕψος τοῦ Ὀλύμπου, πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν δὲ ὀλονὲν ταπεινοῦται. Ἡ πρὸς τὴν θάλασσαν ἐστραμμένη πλευρὰ διὰ τῶν ΝΑ ἔτησίων ἀνέμων λαμβάνει πολλὰς βροχὰς και εἶναι διὰ τοῦτο πλουσία εἰς πηγὰς και εἰς δάση. Ταῦτα παρέχουν πολύτιμα ξύλα και καουτσούκ, ἀλλὰ μεγάλαι ἐκτάσεις ἔχουν μετατραπῆ ὑπὸ τῶν ἀποίκων εἰς καλλιεργήσιμον γῆν, ἐπὶ τῆς ὁποίας φυτεύεται ἡ καφέα, ὁ καπνός, τὸ βαμβάκι και τὸ ζαχαροκάλαμον. Νοτίως τοῦ τροπικοῦ κύκλου τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ἡ καλλιέργεια τῶν δημητριακῶν. Τὰ ἐνδότερα ὅμως τῆς χώρας

Εἰκ. 100. Οἰκονομικὸς χάρτης τῆς Νοτίης Ἀμερικῆς.

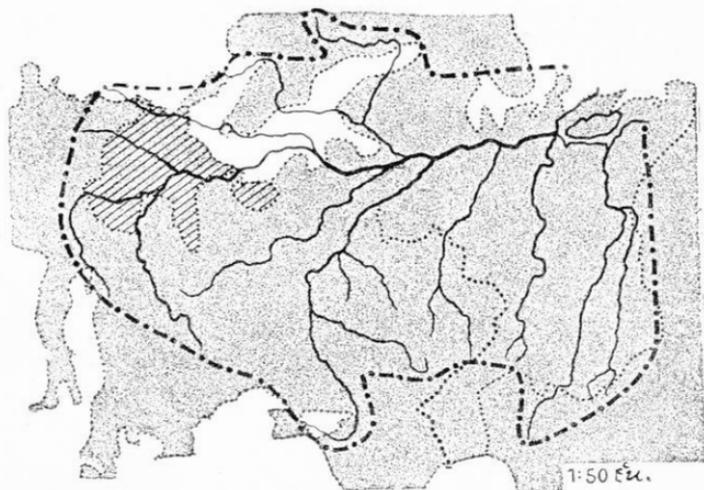
εἶναι πτωχὰ εἰς βροχὰς (διατί;) καὶ διὰ τοῦτο κατέχονται ἀπὸ στέππας, εἰς τὰς ὁποίας διαμένουν φυλαί τινες ἰθαγενῶν. Ἐν εἰς τὰ πλούσια προϊόντα τῆς ὀρεινῆς ταύτης χώρας προσθέσωμεν καὶ τοὺς θησαυροὺς αὐτῆς εἰς σίδηρον, ἀδάμαντας καὶ χρυσόν, ἐννοοῦμεν ποίαν θέσιν κατέχει αὕτη ἐν τῷ παγκοσμίῳ ἐμπορίῳ. Εἶναι ἡ **πρώτη εἰς παραγωγὴν καουτσούκ καὶ καφέ χώρα τῆς Γῆς**, παράγουσα 70 % τοῦ καφέ, ὁ ὁποῖος ἐξοδεύεται εἰς ὅλον τὸν κόσμον. Ὁ θάμνος τῆς καφέας μετεφευτεύθη εἰς Βραζιλίαν τὸ πρῶτον τὸ 1723 (ποῦ εἶναι ἡ ἰδιαιτέρα τῆς πατρὸς;).

3. Τὸ **βαθύπεδον** ἐκτείνεται εἰς τὰς λεκάνας τῶν τριῶν μεγάλων ποταμῶν. Ὅ,τι μὲ ὤψισκὸν ὄνομα λέγομεν στέππην (μὲ οὐγγρικὸν πούστα, μὲ γαλλικὸν πραιρί, μὲ ἰσπανικὸν σαβάννα) τὸ αὐτὸ μὲ πορτογαλλικὸν ὄνομα λέγεται λάνος, μὲ Ἰνδιανικὸν παμπάς. Ἡ πεδιάς τοῦ Ὀρινόκου λέγεται **λάνος**, ἡ δὲ τοῦ **Λά-Πλάτα** παμπάς· εἶναι δηλαδὴ ἄδενδροι πεδιάδες, ἐπειδὴ δὲν ἔχουν ἀρκετὰς βροχὰς διὰ τὴν ἀνάπτυξιν δένδρων. Τοῦναντίον αἱ πεδιάδες τοῦ Ἀμαζονίου εἶναι δασώδεις καὶ λέγονται **σελβάς** (ἐκ τοῦ λατιν. silva=δάσος).

α) Αἱ **λάνος** κατέχουν ἕκτασιν 1 1/2 φορὰν μεγαλυτέραν ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον, ὁ δὲ Ὀρινόκος, ὁ ὁποῖος τὰς διαφέρει, εἶναι ὀλίγον τι μικρότερος ἀπὸ τὸν Δούναβιν. Εἰς αὐτὰς διακρίνομεν κατ' ἔτος μίαν ὑγρὰν καὶ μίαν ξηρὰν ἐποχὴν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν βροχῶν αἱ λάνος ὁμοιάζουν μὲ ἀπέραντον λίμνην. Ὅταν τὰ νερὰ ἀποσυρθοῦν, ἡ χώρα μεταβάλλεται εὐθὺς εἰς «θάλασσαν χόρτου», ἡ ὁποία παρέχει βοσκήν εἰς χιλιάδας βοῶν καὶ ἵππων. Ἀλλ' ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡλιακοῦ καύσωνος τὰ χόρτα ἐντὸς ὀλίγου ξηραίνονται καὶ αἱ ἀγέλαι τῶν κτηνῶν τρέπονται πάλιν πρὸς τοὺς λόφους.

β) Αἱ **σελβάς** εἶναι περίπου ἑπταπλάσιαι ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον καὶ λαμβάνουν κατ' ὅλον τὸ ἔτος πλουσίας βροχὰς. Ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ ὁποῖος ῥέει δι' αὐτῶν, σχηματίζει μὲ τοὺς πολλοὺς παραποτάμους του τὸ μεγαλύτερον ποτάμιον σύστημα τοῦ κόσμου. (Σύγκρινε τὸ ποτάμιον σύστημα τοῦ Ἀμαζονίου μὲ ἴσην ἕκτασιν ἐν Εὐρώπῃ). Εἶναι ὁ πολυῦδρότατος ποταμὸς τῆς γῆς. Ὅλοι ὁμοῦ οἱ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης δὲν χύνουν εἰς τὴν θάλασσαν τόσα ὕδατα, ὅσα αὐτὸς μόνος. Εἶναι δὲ τόσον.

εὐρὺς καὶ βαθύς, ὥστε καὶ μεγάλα ἀτμόπλοια ἀνέρχονται αὐτὸν μέχρι τῶν προπόδων τῶν Ἄνδεων. Μεγάλαι ἐκτάσεις τῶν σελβάς εἶναι πάντοτε ἐλώδεις. Θερμότης καὶ ὑγρασία ἔχουν προκαλέσει πλουσιωτάτην βλάστησιν, ἐκ τῆς ὁποίας ἡ διεΐσδυσις εἰς τὸ δάσος εἶναι δυσχερεστάτη. Ἰαγούαροι, ἄρκτοι, πίθηκοι, βόαι, παπαγάλλοι διαιτῶνται εἰς αὐτά. Βάρκες ἐπὶ τῶν ποταμῶν ἀπο-

Εἰκ. 101. Σύγκρισις τῆς περιοχῆς τοῦ Ἀμαζονίου πρὸς τὴν Εὐρώπην.

τελοῦν τὰ μόνα μέσα συγκοινωνίας τῶν ὀλίγων Ἰνδιάνων τοῦ δάσους. Ἀπὸ τὰ δένδρα τοῦ δάσους συλλέγεται καουτσούκ καὶ πολύτιμος ξυλεία. Ταῦτα ἐξάγονται διὰ τοῦ λιμένος **Παρά** καὶ τῆς παραποταμίας **Μανάας**, μέχρι τῆς ὁποίας τὰ ὑπερωκεάνεια εἰσπλέουν τὸν ποταμὸν.

γ) Αἱ **παμπάς** διαρρέονται ὑπὸ ταῦ **Παράνα**, ὁ ὁποῖος μετὰ τοῦ **Οὐρουγουάη** σχηματίζει χανοειδῆς στόμιον, φέρον τὸ ὄνομα **Ῥίο δὲ λὰ Πλάτα**. Ἐπειδὴ εἰς τὰς εὐκράτους ζώνας γενικῶς οἱ ἄνεμοι πνέουν ἐκ δυσμῶν (εἰς τὴν θερμὴν ζώνην πνέουν ἐξ ἀνατολῶν) ἡ χώρα ἀνατολικῶς τῶν Ἄνδεων εἶναι, ὡς καὶ αἱ λάνος, ἄδενδροι στέπαι (παμπάς), αἱ ὁποῖαι χρησιμεύουν εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Ὄθεν ὁ πλοῦτος τῆς χώρας ταύτης ἔγκειται εἰς τὰς ἀγέλας· αὐταὶ τὸ 1930 ἠρίθμουν ἐν συνόλῳ 32 ἑκατ. βόας, 10 ἑκατ. ἵππους, 1 ἑκατ. ἡμίονους καὶ ὄνους, 3 1/2 ἑκατ. χοίρους, 5 1/2 ἑκατ. αἴγας καὶ 45 ἑκατ. πρόβατα· 1/4 περίπου ἀπὸ

Ζητούς

Εικ. 102. Χάρτης πολιτικός της Νοτίας Ἀμερικής.

τὰ μαλλιά, τὰ ὅποια κατ' ἔτος ἐξοδεύονται εἰς ὅλον τὸν κόσμον, προέρχονται ἀπὸ τὴν χώραν αὐτήν. Ζῶα ζωντανά, κρέατα παγωμένα εἰς ψυγεῖα, ζωμοὶ βοδινοῦ κρέατος συμπεπυκνωμένοι, λίπη, δέρματα ἐξάγονται κατὰ μεγάλας ποσότητας εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τῶν λιμένων τοῦ Λά-Πλάτα καὶ προπάντων διὰ τοῦ Βουένος Ἄυρες. Μεταξὺ τοῦ κάτω ῥοῦ τοῦ Παράνα καὶ τῶν Ἄνδεων τὸ ἔδαφος εἶναι ἀργιλωδες καὶ διὰ τοῦτο καλλιεργεῖται· σιτάρι, λινάρι, βρίζα καὶ ἀραβόσιτος παράγονται ἐν μεγάλῃ ἀφθονίᾳ. Νοτίως τῶν παμπὰς ἄρχονται αἱ ξηραὶ καὶ ἄγονοι στέππαι τῆς **Παταγονίας**, αἱ ὅποια μόνον ὑπὸ Ἰνδιάνων κατοικοῦνται.

4. Κάτοικοι. Πολιτικὴ διαίρεσις.

Ὅπως εἰς τὰς χώρας τῶν Ἄνδεων, οὕτω καὶ εἰς τὸ βαθύπεδον τοῦ Λά-Πλάτα ἐγκατεστάθησαν **Ἰσπανοί**. Ἀλλὰ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς ἀποικίσθη ὑπὸ **Πορτογάλλων**, τῶν ὁποίων οἱ ἀπόγονοι ζοῦν εἰς τὴν Βραζιλίαν, ὁμιλοῦντες τὴν Πορτογαλικὴν γλῶσσαν. Σήμερον μόνον ἡ **ὄρεινὴ χώρα τῆς Γουαϊάνας** εὐρίσκεται εἰς τὴν κατοχὴν ξένων Εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων (Ἀγγλίας, Ὀλλανδίας καὶ Γαλλίας). Ὅλη ἡ ἄλλη χώρα, ἐλευθερωθεῖσα, ἀπετέλεσε τὰς ἐξῆς δημοκρατίας:

1. Ἡ **Βενεζουέλα** (τ. ἔ. Μικρὰ Βενετία, ὀνομασθεῖσα οὕτω διὰ τὰς ἐν τῇ παραλίᾳ πασσαλοκτίστους οἰκίας, 3 ἑκ. κατ.), ἡ πατρὶς τοῦ καπνοῦ. Αὕτη καταλαμβάνει τὰ δυτικὰ τοῦ ὄροπεδίου τῆς Γουαϊάνας καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῶν λάνος. Πρωτεύουσα ἡ **Καράκας** (70). Ἐξάγει κυρίως καφὲν καὶ κακάο.

2. Ἡ **Βραζιλία** (ἴση μὲ τὸν κορμὸν τῆς Εὐρώπης μετὰ τῆς Σκανδιναβίας, 40 ἑκ. κατ.) περιλαμβάνει τὴν ΝΑ ὄρεινὴν χώραν καὶ τὸ βαθύπεδον τοῦ Ἀμαζονίου. Ἡ πρωτεύουσα **Ῥίον Ἰανέϊρον** (1,5 ἑκ. κατ.) μετὰ θαυμασίου φυσικοῦ λιμένος καὶ τὸ **Σάντιον** (100) εἶναι λιμένες ἐξαγωγῆς καφέ, ἡ **Βαχία** (280) καὶ τὸ **Περγαμποῦκον** (250) λιμένες ἐξαγωγῆς ζαχάρεως καὶ καπνοῦ, ἡ **Παρά** (240) λιμὴν ἐξαγωγῆς καουτσούκ. Εἰς τὰ νότια τῆς Βραζιλίας εἶναι ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἰταλοὶ, Πορτογάλλοι, Ἰσπανοὶ καὶ Γερμανοί.

3. Ἡ **Παραγουάη** (1 ἑκ. κατ.) μετὰ τὴν Ἀσσομπιὸν (75, τ. ἔ. Ἀνάληφιν) κεῖται μεταξὺ τοῦ κάτω ῥοῦ τοῦ Παραγουάη καὶ τοῦ Παράνα.

4. Ἡ **Οὐραγουάη** (2 ἑκ. κατ.) ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ κάτω

δοῦ τοῦ Οὐραγουάη καὶ τοῦ ὠκεανοῦ. Εἶναι χώρα τῆς κτηνοτροφίας, ἐξάγουσα κυρίως κρέατα, ἔξρια καὶ δέρματα. Εἰς τὴν πρωτεύουσαν **Μοντεβίδεο** (τ. ἔ. τὸ βουνὸ πού βλέπω, 430) εἶναι ἐγκατεστημένοι πολλοὶ Ἴταλοί.

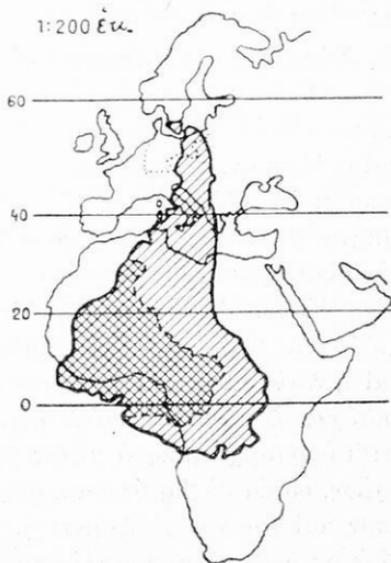
5. Ἡ **Ἀργεντινὴ** (τ. ἔ. χώρα τοῦ ἀργύρου, ἐξαπλασία ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον, 11 $\frac{1}{2}$ ἐκ. κατ.) περιλαμβάνει τὰς πάμπας τοῦ Παράνα, αἱ ὁποῖαι μεταμορφώνονται ὄλονεν εἰς

Εἰκ. 103. Ὁ λιμὴν τοῦ Πίου Ἰανεῖρου.

ἀγρούς, καὶ τὰς στέππας τῆς Παταγονίας. Ἡ πρωτεύουσα **Βουένος Ἀῦρες** (=Καλὸς ἀέρας, 2,1 ἐκ. κατ.) εἶναι ἡ μεγαλύτερα πόλις τῆς Νοτίας Ἀμερικῆς καὶ μέγα κέντρον ἐμπορίου καὶ βιομηχανίας. Συνδέεται δὲ σιδηροδρομικῶς μὲ τὸ Βαλπαράϊζον τῆς Χιλῆς. Ἡ Ἀργεντινὴ εὐρίσκεται εἰς στενάς ἐμπορικὰς σχέσεις μὲ τὴν Εὐρώπην καὶ ἐπιτελεῖ ταχείας προόδους. Εἰς αὐτὴν ἀνήκει καὶ μέρος τῆς **Γῆς τοῦ Πυρός**· ταύτης τὸ ὄνομα προέρχεται ἀπὸ τὸν ἀνακαλύψαντα αὐτὴν Μαγελλάν, ὁ ὁποῖος διερχόμενος τὸ 1520 ἀπὸ τὸν πορθμὸν ἐκείνον ἔβλεπε κατὰ τὴν νύκτα συχνὰς πυράς. Αὗται διατηροῦνται ἄσβεστοι ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν, ἐπειδὴ ἕνεκα τῆς ὑγρασίας τοῦ ἀέρος εἶναι δύσκολον εἰς αὐτοὺς νὰ ἀνανεώσουν τὸ πῦρ διὰ τῆς τριβῆς ξηρῶν ξύλων.

Ἀσκήσεις. 1. Ὄνόμασε τὰ κράτη τῆς νοτίας Ἀμερικῆς ὅσα κεῖνται α) ἐπὶ τῆς παραλλίας τοῦ Ἀτλαντικοῦ β) ἐπὶ τῆς παραλλίας τοῦ Εἰζηρικοῦ ὠκεανοῦ καὶ γ) ὅσα δὲν ἔχουν διέξοδον πρὸς τὴν θάλασσαν, μὲ τὰς πρωτευούσας των. 2. Κατάταξε τὰ κράτη ταῦτα (κατὰ τὸν ἐν τέλει τοῦ βιβλίου πίνακα) α) ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς των β) ἀναλόγως τῆς πυκνότητος τοῦ πληθυσμοῦ των. 3. Ποῦ θὰ ἔξειτο τὸ μᾶλλον ἀπομακρυσμένον ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ σημεῖον τῆς Βραζιλίας, ἂν ἀντεστρέφομεν τὴν νοτίαν Ἀμερικὴν ἐπὶ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου; Ποία ἐπ' αὐτοῦ ἢ ἀπὸ Β πρὸς Ν ἔκτασις τῆς Νοτ. Ἀμερικῆς; (εἰκ. 104). 4. Ποῖα μέρη τῆς Νοτ. Ἀμερικῆς ἀντιστοιχοῦν κατὰ τὴν ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπόστασιν πρὸς τὰς Μεσογειακὰς χώρας; 5. Ποῖα προϊόντα ἐξάγονται κατ' ἐξοχὴν ἀπὸ τὸ Ρίον Ἰανέιρον, ποῖα ἀπὸ τὸ Βουένος Ἀῦρες καὶ ποῖα ἀπὸ τὸ Βαλπαράϊζο; 6. Περιγράψε τὸ ταξίδι ἐνὸς σάκκου καφῆ ἀπὸ τὸ Σάντος μέχρι Πειραιῶς.

Εἰκ. 104.

ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Βορεία Ἀμερικὴ 22 ἐκ. τ. χλμ.

167 ἐκ. κατ.

Νοτία Ἀμερικὴ 18 ἐκ. τ. χλμ.

81 ἐκ. κατ.

Εὐρώπη: 11 ἐκατ. τ. χλμ.

492 ἐκατ. κατοίκων

1. Ὄνομα.

Τὴν Ἀμερικὴν, ὡς εἶδομεν, ἀνεκάλυψε τὸ 1492 ὁ Χριστόφορος Κολόμβος, προσεγγίσας τὸ πρῶτον εἰς τὰς Βαχαμικὰς νή-

σους. Ἄλλ' ἡ ἀνακαλυφθεῖσα ἡπειρος δὲν ὠνομάσθη ἔξ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ ἰταλοῦ Ἀμερικού Βεσπούκη, ὁ ὁποῖος λαβὼν μέρος μετὰ τοῦ Κολόμβου εἰς πολλὰ ταξίδια ἀπέστειλε διεξοδικὰς περιγραφὰς αὐτῶν εἰς τὴν Εὐρώπην. Τὸ ὄνομα τοῦ μεγάλου θαλασσοπόρου ἔλαβεν ἡ περιοχὴ τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ὀρινόκου, τὴν ὁποίαν οὗτος ἀνεκάλυψε κατὰ τὸ τρίτον του ταξίδιον, ἡ Κολουμβία.

2. Σύστασις τῆς ἡπείρου καὶ κάθετος διαμελισμός.

Ἡ δυτικὴ ἡπειρος ἢ ὁ Νέος Κόσμος, ὡς ἀποκαλοῦμεν τὴν Ἀμερικὴν ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν Ἀνατολικὴν ἡπειρον ἢ τὸν Ἀρχαῖον Κόσμον, ἀποτελεῖται ἐκ δύο μεγίστων τμημάτων, τὰ ὁποῖα χωρίζει ἀπ' ἀλλήλων, ὡς ἄλλη Μεσόγειος θάλασσα, ὁ μέγας Μεξικανικὸς κόλπος. Ταῦτα κατὰ τὴν φύσιν τῆς χώρας, τὸ κλίμα, τὰς οικονομικὰς συνθήκας καὶ τὸν πολιτισμὸν διαφέρουν πολὺ μεταξὺ τῶν. Διὰ τοῦτο τινες διακρίνουν αὐτὰ ὡς δύο χωριστὰς ἡπείρους. Κατὰ τὸ σχῆμα ὅμως καὶ τὸν διαμελισμὸν ἡ βορεία καὶ ἡ νοτία Ἀμερικὴ παρουσιάζουν μεγάλην ὁμοιότητα. Εἰς ἀμφοτέρωθεν ἐκτείνονται κατὰ μῆκος μὲν τῆς δυτικῆς ἀκτῆς γιγάνται ὄροστοιχίαι, κατὰ μῆκος δὲ τῆς ἀνατολικῆς ζώνη μετρίων ὄρέων, εὐρέα δὲ βαθύπεδα κατέχουν τὸ μέσον τόσον τοῦ βορείου, ὅσον καὶ τοῦ νοτίου τμήματος. Τέλος εἰς ἀμφοτέρωθεν τὰ τμήματα αἱ ὄροστοιχίαι δὲν ἔχουν τὴν διεύθυνσιν τῶν παραλλήλων κύκλων, ὡς ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀσίᾳ, ἀλλὰ τὴν τῶν μεσημβριῶν. Ὅπως δὲ τὸ κράσπεδον τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας, οὕτω καὶ αἱ ἐξωτερικαὶ ὄροστοιχίαι τῶν Κορδιλλιέρων φέρουν πολυάριθμα ἠφαίστεια, τὰ ὁποῖα ὑψοῦνται καθ' ὁμάδας καὶ ἀποτελοῦν τὰ μέγιστα ὄρη τῆς ἡπείρου.

3. Κλίμα. Φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ ἐπέκτασις τῆς δυτικῆς ἡπείρου ἀπὸ τῶν βορείων πολικῶν χωρῶν μέχρι σχεδὸν τῆς Ἀνταρκτίδος ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα ὅτι ὅλαι αἱ κλιματολογικαὶ ζῶναι ἀπαντῶνται εἰς αὐτὴν. Ἀπὸ ἀπόψεως κλίματος ἡ νοτία Ἀμερικὴ ἔχει εὐνοϊκωτέραν θέσιν ἀπὸ τὴν βορείαν, ἐπειδὴ μεγαλύτερα τμήματα αὐτῆς κεῖνται ἐν τῇ τροπικῇ καὶ τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ. Διὰ τοῦτο ἡ μὲν βορεία Ἀμερικὴ ἔχει ἡπειρωτικὸν, ἡ δὲ νοτία τροπικὸν καὶ ὠκεάνειον κλίμα. Ὅρισε κατὰ τὸν χάοτην τῶν βροχῶν τῆς Ἀμερικῆς τίνα τμήματα αὐτῆς ἔχουν πλουσίας βροχὰς καὶ τίνα μετρίας. Ἐξήγησε τὰς αἰτίας τούτου.

Βροχαί και θερμότης ἐπιδροῦν εἰς τὴν βλάστησιν τῶν φυτῶν. Ὅλαι αἱ ζῶναι βλαστήσεως, αἱ ἀπαντῶσαι ἐπὶ τῆς γῆς, παρουσιάζονται εἰς τὴν δυτικὴν ἥπειρον, ἀπὸ τῆς πενιχρᾶς τούντρας τοῦ βορρᾶ καὶ ἀπὸ τῆς στέπης τῆς Παταγονίας μέχρι τῶν παρθένων δασῶν τῆς εὐρείας λεκάνης τοῦ Ἀμαζονίου, ἢ ἀπὸ τῶν ἐλωδῶν ἀκτῶν τῆς Φλωρίδος μέχρι τῶν ὑψηλῶν στεππῶν τῆς «Μεγάλης λεκάνης» καὶ τῶν παγωμένων ἐρήμων τῆς Ἀλάσκας.

Καὶ περὶ τῶν ζώων τῆς Ἀμερικῆς ἰσχύει ὅ,τι καὶ περὶ τῶν φυτῶν. Ὅλίγα μόνον ἐξ αὐτῶν ἐνεκλιματίσθησαν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Ὡς δῶρα τοῦ Νέου κόσμου πρὸς τὸν Παλαιὸν πρέπει νὰ θεωρηθῶν : ὁ ἀραβόσιτος, τὰ γεώμηλα, ὁ καπνός, ὡς καὶ μέγα πληθὸς προσοδοφόρων δένδρων. Ἐκ τῶν κατοικιδίων ζώων μας μόνον ὁ Ἰνδιάνος (γάλος) εἶναι ἀμερικανικῆς προελεύσεως. Τοῦναντίον ὅλα σχεδὸν τὰ χρήσιμα φυτὰ καὶ τὰ οἰκιακὰ ζῶα τοῦ ἀρχαίου κόσμου εἰσήχθησαν εἰς τὴν Ἀμερικὴν.

4. Πληθυσμός.

Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Κολόμβου ἡ δυτικὴ ἥπειρος κατοικεῖτο μέχρι τοῦ βορειοτάτου αὐτῆς ἄκρου ὑπὸ μιᾶς ἐνιαίας φυλῆς, τὴν ὁποίαν, ὡς εἴπομεν, ὁ Κολόμβος ἐθεώρει καὶ ἐκάλει «Ἰνδιάνους». Αὕτη, ὡς φαίνεται, εἰς προϊστορικοὺς χρόνους μετηνάστευσεν ἐκ τῆς βορείας Ἀσίας διὰ τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ καὶ ἐξηπλώθη καθ' ὅλην τὴν ἥπειρον. Διακρίνεται ἀπὸ τὸ κιτρινόφαιον ἢ χαλκόχρουν χροῶμα, ἀπὸ τὴν μαύρην κόμην μὲ τὰς χονδρὰς καὶ σκληρὰς τρίχας, τὴν μεγάλην κυρτὴν μύτην. Διαφέρουν ὅμως οἱ Ἰνδιάνοι μεταξὺ των κατὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ. Κατώτερα ἴστανται οἱ κάτοικοι τῶν παρθένων δασῶν, ὅπου ἡ ἀφθονία καὶ εὐκολία τῆς ἐξευρέσεως τροφῆς ἀποκοιμίζει τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἀπομακρύνει ἀπὸ τ' ἀγαθὰ τῆς κανονισμένης ἐργασίας· ἀνωτέραν βαθμίδα τοῦ πολιτισμοῦ κατέχουν οἱ κάτοικοι τῶν τραχέων καὶ ἀδένδρων ὄροπέδιων τῶν Ἀνδεῶν, εἰς τὰ ὁποῖα ὁ ἄνθρωπος μόνον δι' ἐπιπόνου ἐπιμελείας καὶ τεχνητῆς ἀρδεύσεως δύναται νὰ πορισθῇ τὰ μέσα τῆς διατροφῆς καὶ τῆς ἐνδύσεώς του.

Εἰς τὴν νοτιάν Ἀμερικὴν οἱ Ἰνδιάνοι διετηρήθησαν ἐν μεγαλύτερῳ ἀριθμῷ. Εἰς τὰς τροπικὰς χώρας παρὰ τὴν Ἀνατολ. ἀκτὴν ἐπικρατοῦν οἱ ἄλλοτε ὡς δοῦλοι ἐκ τῆς Ἀφρικῆς μετακομισθέντες Νέγροι, εἰς τὴν βορείαν Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὴν εὐκρα-

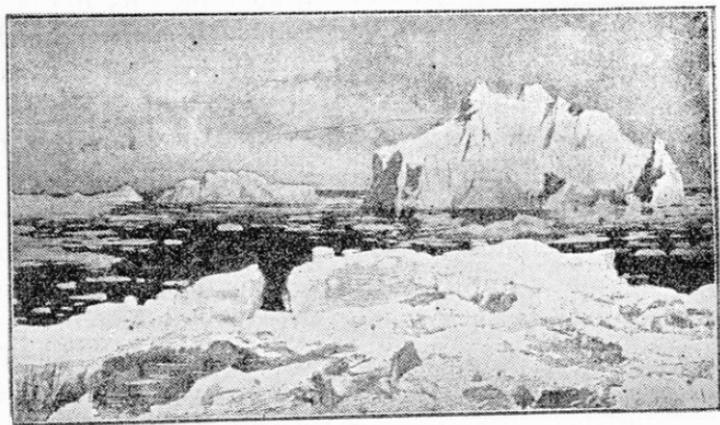
τον ζώνην τῆς Νοτίας οἱ μεταναστεύσαντες Εὐρωπαῖοι. Ἡ ἀνάμειξις τῆς λευκῆς φυλῆς μετὰ Ἰνδιάνων καὶ Νέγρων εἰς τὴν Νοτίαν Ἀμερικὴν ἐπροχώρησεν ὅσον πουθενὰ ἄλλοῦ.

5. Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἀπὸ τὸ μέγα ἀποικιακὸν κράτος τῶν Ἰσπανῶν, τὸ ὁποῖον διετηρήθη μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 19 αἰῶνος, προέκυψαν εἰς τὴν νοτίαν Ἀμερικὴν ἑννέα αὐτοτελεῖς δημοκρατίαι, ἀπὸ τὸ κράτος τῶν Πορτογάλων, μία πολιτεία, ἡ τῆς Βραζιλίας. Αἱ σταθερώτεραι ἐκ τῶν πολιτειῶν τούτων εἶναι αἱ πρὸς νότον κείμεναι **Ἀργεντινὴ καὶ Χιλή**, ὅπου ἀκμάζει ἡ γεωργία. Εἰς τὴν βορείαν Ἀμερικὴν, ὅπου ἐπεκράτησεν ἡ ἀγγλικὴ φυλὴ καὶ ἡ ἀγγλικὴ γλῶσσα, προήχθη ἡ Ἐνωσις τῶν Πολιτειῶν αὐτῆς διὰ τῶν φιλελευθέρων θεσμῶν εἰς μεγίστην δύναμιν.

ΑΙ ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

1. Ἡ Ἀρκτίς.

Βορείως τῆς Ἀμερικῆς ὑπάρχουν πολλαὶ νῆσοι. Αὗται κεῖνται ἐντὸς τοῦ πολικοῦ κύκλου καὶ εἶναι κατὰ μέγα μέρος σκεπα-

Εἰκ. 105. Ἡ βορεία θάλασσα εἶναι πλήρης ἐπιπλέοντων πάγων.

σμέναι μὲ πάγους. Γύρω των, εἰς τὴν θάλασσαν, καθ' ὅλον τὸ ἔτος ἐπιπλέον ἀναρίθμητα βουνὰ πάγου, τὰ ὁποῖα λαμποκοποῦν εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου. Τὰς βορείας αὐτὰς πολικὰς νήσους

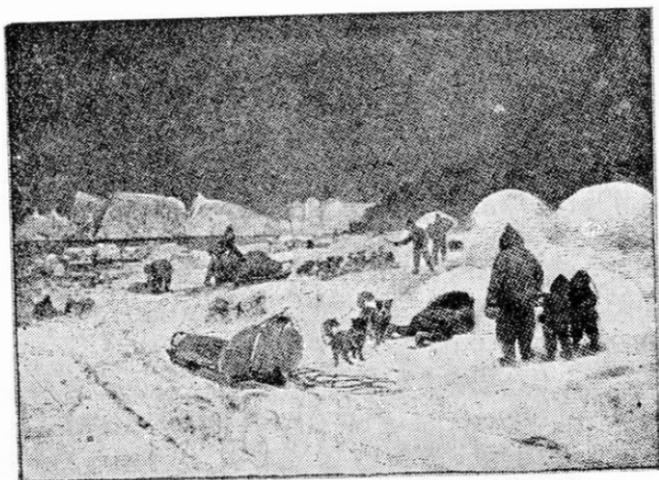
ονομάζομεν *ἀρκτικές*, ὅλην δὲ τὴν περὶ τὸν βόρειον Πόλον περιοχὴν *Ἀρκτίδα* ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς Μεγάλης Ἀρκτου, ἣ ὁποία φαίνεται πρὸς βορρᾶν.

Εἰς τὴν ἐξερευνησιν τοῦ Πόλου ἀφιέρωσαν ἔτη τῆς ζωῆς των πολλοὶ ἐπιφανεῖς ἄνδρες. Ἰδίᾳ περίφημον εἶναι τὸ ταξίδι τοῦ Νορβηγοῦ Νάνσεν, ὁ ὁποῖος μὲ ἐν πλοῖον ἐπεχείρησε νὰ πλεύσῃ ἀπὸ τὴν μίαν ἄκραν τοῦ ὠκεανοῦ εἰς τὴν ἄλλην· καὶ ὑπερέβη μὲν τὴν 86°, ἀλλὰ τὸ πλοῖόν του ἐνεσφηνώθη εἰς τοὺς πάγους. Ἀκόμη βορειότερον ἐπροχώρησεν ὁ Ἀμερικανὸς Πῆου, ὁ ὁποῖος μὲ ἔλκηθρα ἀπὸ τὴν Γροιλλανδίαν κατώρθωσε τὴν 6 Ἀπριλίου 1909 νὰ φθάσῃ εἰς τὸν Πόλον. Τὸ 1925 μὲ ἀερόπλοιον ὁ Νορβηγὸς Ἀμοῦνδσεν μὲ ἄλλους ἐρευνητὰς ἐπέταξαν ἀπὸ τὴν Νορβηγίαν εἰς τὴν Ἀλάσκαν ἐπάνω ἀπὸ τὸν Πόλον. Ὅλοι αὐτοὶ μᾶς ἔπεισαν ὅτι περὶ τὸν Πόλον δὲν ὑπάρχει ξηρὰ, ἀλλὰ θάλασσα σκεπασμένη μὲ πάγους.

Ἡ μεγαλυτέρα ἀπὸ τὰς ἀρκτικές νήσους, ἣ ὁποία εἶναι συγχρόνως καὶ ἡ μεγίστη νῆσος τῆς γῆς, εἶναι ἡ *Γροιλλανδία* (τετραπλασία ἀπὸ τὴν Ἑλληνικὴν Χερσόνησον). Αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ ὑψηλὸν ὄροπέδιον (1500—2700 μ.), τὸ ὁποῖον σχεδὸν ἐξ ὀλοκλήρου σκεπάζεται μὲ πάγους. Εἰς τὰς κοιλάδας οἱ πάγοι, ἔνεκα τοῦ βάρους των γλιστροῦν σιγά, ἀποτελοῦντες ποταμοὺς πάγου, ἧτοι *παγετώνας*. Ὅταν οὗτοι φθάσουν εἰς τὴν θάλασσαν πελώριοι ὄγκοι μὲ τὴν ἐνέργειαν τῶν ὑδάτων ἀποσπῶνται καὶ ἐπιπλέουν ὡς *παγόβουνα*. Ταῦτα, μεταφερόμενα ἀπὸ ἀρκτικά ρεύματα εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν, ἀποτελοῦν μέγαν κίνδυνον εἰς τὴν ναυσιπλοΐαν. Ἡ παραλία τῆς Γροιλλανδίας εἶναι, ὅπως καὶ εἰς τὴν Νορβηγίαν, στενὴ καὶ πλήρης ἀπὸ βαθέα φιόρδ. Ἐπειδὴ δὲ ἡ δυτικὴ πλευρὰ τῆς νήσου λούεται ἀπὸ κλάδον τοῦ θερμοῦ θαλασσίου ρεύματος τοῦ Ἀτλαντικοῦ, ἡ δυτικὴ παραλία κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ θέρους εἶναι ἀπηλλαγμένη ἀπὸ πάγους· ἐκεῖ τότε ἀναφαίνονται φύκη καὶ βρύα καὶ διὰ τοῦτο ἡ νῆσος ἔλαβε τὸ ὄνομα Γροιλλανδία τ. ἔ. πρασίνη χώρα. Ἐκεῖ κατοικοῦν οἱ ὀλίγοι κάτοικοι τῆς νήσου, οἱ *Ἐσκιμῶοι*, λαὸς τῆς Μογγολικῆς φυλῆς (14.000).

Τὸ ἀφιλόξενον τῆς χώρας ἐπιβάλλει εἰς τοὺς Ἐσκιμῶους νὰ ζοῦν μᾶλλον μὲ τὴν θάλασσαν παρὰ μὲ τὴν ξηρᾶν. Ἡ θάλασσα ἐκεῖ εἶναι γεμάτη ψάρια. Προσέτι φάλαινα, θαλάσσιοι ἵπποι,

φῶκαι, τάρανδοι, λευκαὶ ἄρκτοι, ἀλώπεκες, νῆσσαι καὶ ἄλλα πτηνὰ παρέχουν εἰς αὐτοὺς ὅ,τι χρειάζονται διὰ νὰ ζήσουν. Ἡ ἀνάγκη δὲ τῆς ζωῆς ἔκαμε τοὺς Ἐσκιμῶους τολμηροὺς θαλασσινοὺς καὶ ἐπιδεξίους ἄλιεις. Ἔχουν κυρίως δύο ἐποχάς : μίαν μακρὰν

Εἰκ. 106. Συνοικισμὸς Ἐσκιμῶων.

θερινὴν ἡμέραν, ὅτε ὁ ἥλιος εἶναι ὁρατὸς ἐπὶ 4 1/2 μῆνας καὶ μίαν μακρὰν χειμερινὴν νύκτα, ὅτε δὲν βλέπουν καθόλου ἥλιον. Μεταξὺ τῶν ἐποχῶν τούτων ὑπάρχει περίοδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ ἥλιος ἀνατέλλει καθημέραν καὶ δύει. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς

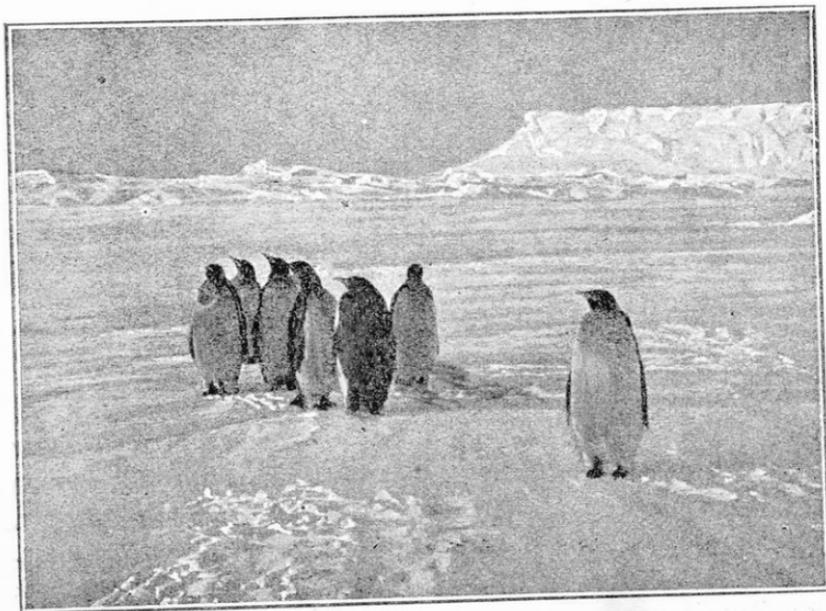
Εἰκ. 107. Ἐλκρηθρον σαρόμενον ἀπὸ σκύλους.

μακρᾶς ἡμέρας οἱ Ἐσκιμῶοι κάμνουν ὅλας τὰς ἐργασίας των πλέουν μὲ τὰ μονόξυλά των εἰς τὴν θάλασσαν καὶ στήνουν τὰς σκηνάς των, ὅπου εὗρουν κυνήγι. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μα-

Αἱ βόρειαι ἀκταὶ τῆς Ἀμερικῆς χωρίζονται ἀπὸ τῆς βορείας πλευρᾶς τῆς Ἀσίας διὰ τῆς βορείας παγωμένης θαλάσσης, τῆς ὁποίας τὸ βάθος φθάνει εἰς 3000 μέτρα. Αὕτη καθ' ὅλον τὸ ἔτος καλύπτεται ὑπὸ στρώματος πάγων, τοῦ ὁποίου τὸ πάχος μόνον σπανίως ὑπερβαίνει τὰ 3 μέτρα. Οἱ πάγοι οὗτοι ὠθούμενοι ὑπὸ ἐνὸς θαλασσίου ρεύματος, διευθυνομένου πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἀλλοῦ μὲν στοιβάζονται εἰς τεράστια πάγινα τείχη, ἀλλοῦ δὲ διαρρηγνύονται, ὥστε τὸ ὕδωρ νὰ ἐμφανίζεται εἰς τὰς μεγάλας ῥωγμὰς. Εἰς τὴν βορείαν παγωμένην θάλασσαν κεῖνται αἱ νῆσοι τοῦ *Φραγκίσκου Ἰωσήφ* καὶ αἱ νῆσοι *Σπίτσμπεργκεν*. Αἱ πρῶται ἀνήκουν εἰς τὴν Ρωσίαν, αἱ δευτέραι εἰς τὴν Νορβηγίαν, καὶ εἶναι ἡ συνήθης βᾶσις, ἐκ τῆς ὁποίας ἐκκινοῦν οἱ τολμηροὶ ἐρευνηταὶ εἰς τὴν ἐξερεύνησιν τῆς πολικῆς περιοχῆς.

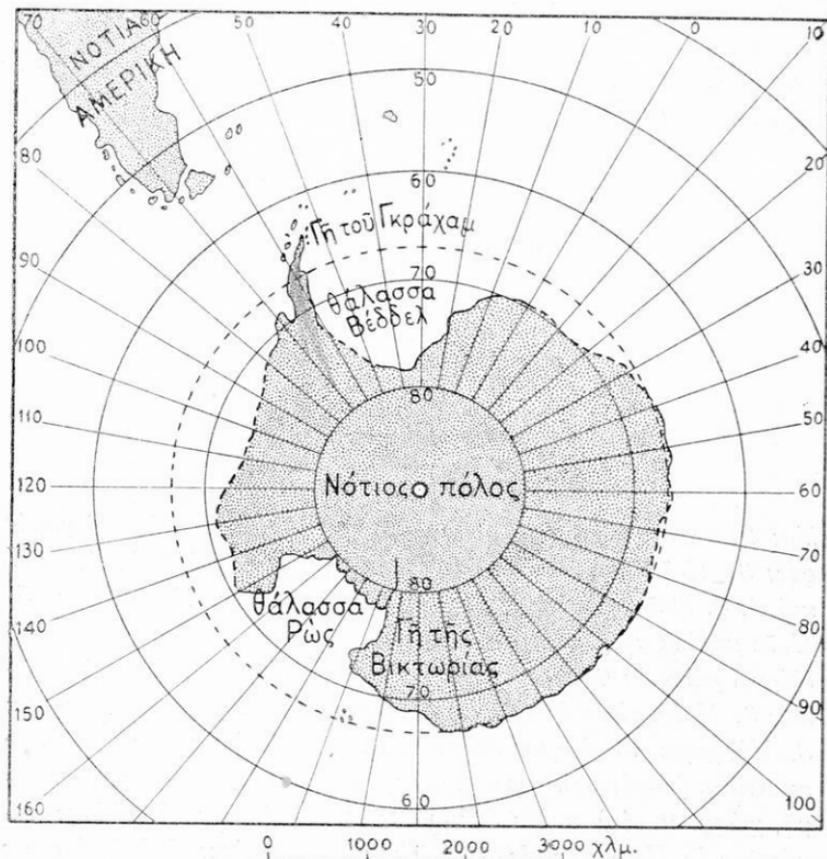
2. Ἡ Ἀνταρκτίς.

Κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὴν Ἀρκτίδα ἡ περὶ τὸν Νότιον Πόλον περιοχὴ ὀνομάζεται Ἀνταρκτίς. Ἐν ᾧ ὅμως ἡ Ἀρκτίς ἀπο-

Εἰκ. 109. Πιγκουῖνοι.

τελεῖ πολυπληθές νησιωτικόν σύστημα, ἡ Ἀνταρκτις εἶναι ἐνιαῖος καὶ συμπαγῆς ὄρεινός ὄγκος, ἡ ἕκτη ἥπειρος. Αὕτη εἰς ἕκτασιν εἶναι μεγαλυτέρα τῆς Εὐρώπης καὶ ἔχει σχῆμα περιούπου κυκλικόν, δύο δὲ μόνον βαθεῖς κόλποι σχηματίζονται εἰς αὐτήν.

Εἰκ. 110. Χάρτης τῆς Ἀνταρκτίδος.

Τὰ ὄρη τῆς Ἀνταρκτίδος φθάνουν τὸ ὕψος τοῦ Λευκοῦ Ὄρους τῶν Ἄλπεων καὶ πολλὰ εἶναι ἐνεργὰ ἠφαιστεια. Τὰ πάντα καὶ εἰς αὐτὴν σκεπάζεται στερεὸς πάγος. Τὰς γνώσεις μας περὶ αὐτῆς ὀφείλομεν εἰς ἐπιφανεῖς ἐπιστήμονας, οἱ ὁποῖοι ἐκκινουῦντες ἐκ τῆς νοτιωτέρας ἁκρας τῆς Ἀμερικῆς ἐξερευνοῦν τὴν Ἀνταρκτίδα. Εἰς τὸ σημεῖον τοῦ νοτίου Πόλου ἔφθασαν τὸν Δεκέμβριον 1911 ὁ Νορβηγὸς Ἀμουνδсен καὶ ὁ ἀγγλὸς Σκῶτ, ἀνεξαρτήτως

ἀπ' ἀλλήλων ἐνεργοῦντες. Ὁ Σκώτ, εἷς τῶν μεγαλυτέρων ἠρώων τῆς ἱστορίας τῶν ἐξερευνήσεων, εὔρεν εἰς τὰς φοβεράς χιονοθυέλλας μεθ' ὀλοκλήρου τῆς ἀκολουθίας του τὸν θάνατον. Εἰς τὴν ἀπέναντι τῆς Αὐστραλίας πλευρὰν τῆς Ἀνταρκτίδος ὁ Ἔρεβος, ὄρος ὕψους 4000 μ. εἶναι ἐνεργὸν ἠφαιστειον. Φῶκαι καὶ σμήνη πτηνῶν, προπάντων τῶν ἀστείων πιγκουίνων, εἶναι οἱ μόνοι κάτοικοι τῶν ἀφιλοξένων ἐκεῖνων ἀκτῶν. Μεγάλα τμήματα τῆς Ἀνταρκτίδος ἔλαβον οἱ Ἀγγλοι εἰς τὴν κατοχὴν των.

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Αὐστραλία 8,5 ἐκ. τ.χλμ.

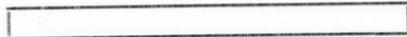
Εὐρώπη 11 ἐκατ. τ.χλμ.

10 ἐκ. κατοίκων

492 ἐκατ. κατοίκων

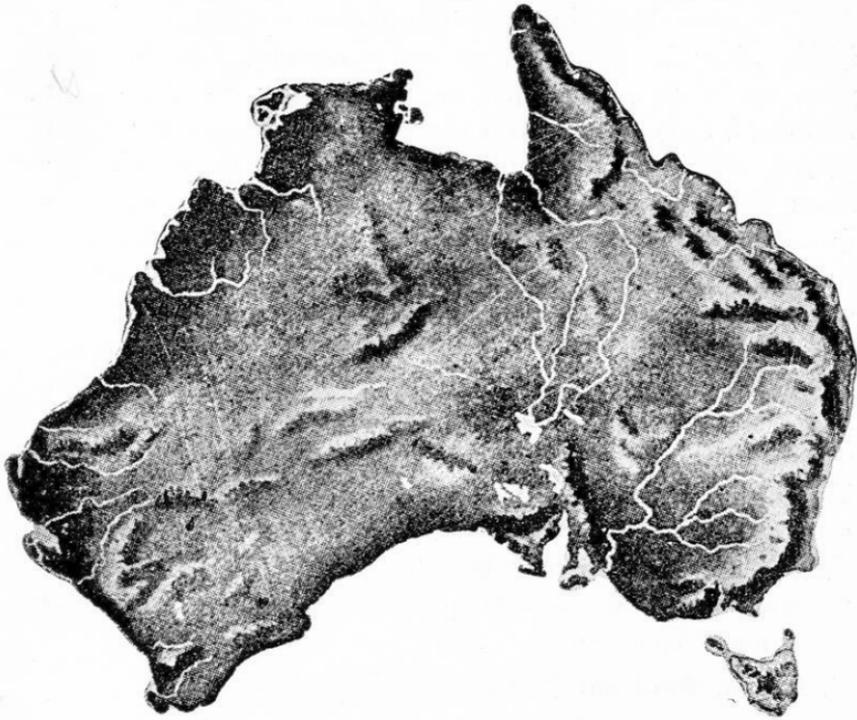

1. Εἰς ποίαν διεύθυνσιν ἀπὸ τὴν Ἀσίαν κεῖται ἡ Αὐστραλία; 2. Ποῖαι νῆσοι συνδέουν αὐτὴν μὲ τὴν Ἀσίαν ὡς διὰ γεφυράς; 3. Ποῖοι ὠκεανοὶ περιβρέχουν τὴν Αὐστραλίαν ἐξ Α, ἐκ Ν καὶ Δ; 4. Ποῖος τροπικὸς κύκλος διατέμνει τὴν Αὐστραλίαν; 5. Ποῖα μεγάλα τμήματα τῶν ἄλλων ἠπειρῶν διατέμνονται ὑπὸ τοῦ ἰδίου τροπικοῦ; 6. Εἰς ποίας ζώνας τῆς Γῆς κεῖται ἡ Αὐστραλία; 6. Ποῖοι εἶναι ἐν τῇ Νοτίᾳ Αὐστραλίᾳ οἱ χειμερινοὶ μῆνες; 8. Ἐξήγησε τὸ ὄνομα **Αὐστραλία** ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἐπιθέτου australis (=νότιος), ἀφοῦ συνάψης εἰς αὐτὸ τὸ οὐσιαστ. terra= γῆ, χώρα. 9. Διὰ ποίας θαλασσίας ὁδοῦ δύνασαι νὰ φθάσῃς ταχύτερον ἐκ Πειραιῶς εἰς Σίδνεϋ τῆς Αὐστραλίας; Ἡ ἀπόστασις μέχρις αὐτῆς εἶναι 20 000 χλμ. Πόσας ἡμέρας ταξιδίου θὰ χρειασθῆς, ἂν τὸ ἀτμόπλοιόν σου διανύῃ 25 ναυτικά μίλια τὴν ὥραν; (1 μίλιον=1,85 χλμ).

Ὄνομα καὶ θέσις τῆς ἠπειροῦ. Ἱστορία τῆς ἀνακαλύψεως αὐτῆς.

Ἡ **Αὐστραλία** ἔλαβε τὸ ὄνομα ἐκ τοῦ λατινικοῦ ἐπιθέτου australis (=νότιος)· διότι ἀποτελεῖ τὴν μόνην οἰκουμένην ἠπειρον, ἣ ὁποία κεῖται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου.

Εἶναι ἡ μικροτέρα ὄλων τῶν ἡπείρων· εἰς αὐτὴν δ' ἀνήκει, ἐκτὸς τῶν πλησίον αὐτῆς κειμένων νήσων, καὶ πλῆθος μικρῶν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον νήσων, αἱ ὁποῖαι πληροῦν τὸ νότιον μέρος τοῦ Εἰ-

Εἰκ. 111. Χάρτης ἀνάγλυφος τῆς Αὐστραλίας.

ρηνικοῦ Ὀκεανοῦ, τὴν Νοτίαν θάλασσαν. Ταύτας περιληπτικῶς ὀνομάζομεν **αὐστραλιακὰς νήσους**.

Ἡ Αὐστραλία ἀπέχει ἐκ τῆς Εὐρώπης περισσότερον ἀπὸ ὅλας τὰς ἄλλας ἡπείρους· διὰ τοῦτο καὶ ἀνεκαλύφθη τελευταία. Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17 αἰῶνος Ὀλλανδοὶ θαλασσοπόροι (Τόρρες, Τάσμαν) εἶχον προσεγγίσει εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς ἡπείρου, ἀλλὰ πρῶτος ὁ μέγας Ἕλληνας ἑξερευνητῆς Κούκ (1768—1779) καθώρισεν ἐπακριβῶς τὴν ΝΑ παραλίαν αὐτῆς καὶ ἠρεύνησε πολλὰς ἐκ τῶν νήσων τοῦ Ὀκεανοῦ. Καθ' ὑπόδειξιν αὐτοῦ ἡ ἀγγλικὴ Κυβέρνησις τὸ 1788 ἴδρυσεν ἐπὶ τῆς ἡπείρου τὴν πρώτην ἀποικίαν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐγκατέστησε καταδίκους. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἀγγλῶν ἀποίκων ἠϋξήθη πολὺ ἀπὸ τῶν μέσων τοῦ 19 αἰῶνος, ὅτε ἀνεκαλύφθησαν πλούσια χρυσορυχεῖα.

Α') Η ΗΠΕΙΡΟΣ

1. Θαλάσσιος διαμελισμός. *Μορφή τοῦ ἐδάφους.*

Ἡ Αὐστραλία δὲν διαμελίζεται πολὺ ὑπὸ τῆς θαλάσσης· κόλποι μόνον εἰς τὴν βορείαν καὶ τὴν νοτίαν αὐτῆς πλευρὰν ὑπάρχουν, μία δὲ μόνη χερσόνησος σχηματίζεται εἰς τὰ βόρεια τῆς ἡπείρου, ἡ Γιόρκ. Αἱ ἀκταὶ τῆς κατὰ τὸ πλεῖστον δὲ εἶναι ὑψηλαί, εἶναι ὅμως ἀπότομοι καὶ δυσπρόσιτοι. Εἰς τὰ ΒΑ μάλιστα ἐκτείνεται πρὸ αὐτῶν μακρὰ «*προκαλυπτικὴ ὕφαλος*» ἧτοι χαμηλὸς βράχος ἀπὸ κοράλλια, εἰς τὸν ὁποῖον θραύεται ἡ ὀρμὴ τῶν κυμάτων τοῦ Εἰρηνικοῦ. Μόνον ἡ ΝΑ παραλία παρουσιάζει πολλοὺς καὶ εὐρυχωροὺς ὄρους.

Ὡς ὁ χάρτης δεικνύει, τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Αὐστραλίας παριστάνει ἓν μονότονον ἐπίπεδον, τὸ ὁποῖον ἐκ τῶν ὑψηλῶν παρυφῶν κλίνει ἠρέμα πρὸς τὸ ἐσωτερικόν, ὅπου κατέρχεται καὶ κάτω τοῦ ἐπιπέδου τῆς θαλάσσης. Ὅλην τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν ἀπὸ τῆς χερσονήσου Γιόρκ παρακολουθεῖ μία συνεχῆς ὄροσειρά, αἱ *Αὐστραλιακαὶ Ἄλπεις*. Αὗται ἔχουν κατὰ τὸ πλεῖστον τὴν μορφήν τῶν ἰδικῶν μας ὄρέων· αἱ ὑψηλότεραι κορυφαὶ τῶν ὑψοῦνται ὀλίγον ὑπὲρ τὰ 2000 μ. καὶ κατὰ τὸ θέρος διατηροῦν μικρὰ μόνον ἕχνη χιόνος.

2. Κλίμα. Φυτὰ καὶ ζῶα τῆς Αὐστραλίας.

Κατὰ τὸ θέρος, ἧτοι τὸ θέρος τῶν χωρῶν τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου, τὸ ἐσωτερικόν τῆς

Εἰκ. 112. Χάρτης βροχῶν τῆς Αὐστραλίας.

Αὐστραλίας θερμαίνεται πολὺ ὑπὸ τοῦ ἡλίου (μέση θερμοκρασία 30° καὶ ἄνω). Ἐκ τούτου, ὅπως εἰς τὴν Ἀσίαν (σελ. 33), οὕτω καὶ ἐδῶ ἀναπτύσσονται θερινοὶ ἄνεμοι ἧτοι *ἐτησῖαι* (Μονσούν), οἱ ὁποῖοι πνέουν ἐκ ΒΑ καὶ ΝΑ. Οὗτοι φέρουν ἐκ τοῦ ὠκεανοῦ πλουσίας βροχάς, ἀλλ' αὗται περιορίζονται εἰς τὴν Ἀνατολικὴν ὀρεινὴν χώραν. Δυτικῶς αὐτῆς τὸ ἐσωτερικόν ἀπομένει κατάξηρον· ἡ ἡμερασία πολλάκις διαρκεῖ καὶ ἔτη δόλοκληρα, ἀλλ' ἐνίοτε διακόπτεται ἀπὸ χειμαρρῶδεις βροχάς. Ὅθεν

εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μόνον χεῖμαρροι σχηματίζονται, οἱ ὁποῖοι ἐν περιπτώσει βροχῶν ὀγκοῦνται, κατὰ δὲ τὸν ἄλλον χρόνον ξηραίνονται ἢ ρέουν ἀβαθεῖς καταλήγοντες εἰς ἀλυμρὰ ἔλη. Τεχνηταὶ πηγαί, αἱ ὁποῖαι ἀποκαλύπτουν τὸ ὑπογείως ὑπάρχον ὕδωρ (*ἀρτεσιανὰ φρέατα*) καθιστοῦν εὐρείας ἐκτάσεις δυτικῶς τῶν Αὐστραλικῶν ᾿Αλπεων χρησίμους εἰς τὴν καλλιέργειαν. Τὸ μόνον ποτάμιον σύστημα τῆς Αὐστραλίας, τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα οὐδέποτε στεριεύουν, ἀναπτύσσεται ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τῶν Αὐ-

Εἰκ. 113. Ζώναι βλαστήσεως τῆς Αὐστραλίας.

στραλικῶν ᾿Αλπεων καὶ διαρρέει τὸ ΝΑ βαθύπεδον τῆς ἠπείρου. Εἶναι ὁ *Μάρορρη* μετὰ τοῦ παραποτάμου τοῦ *Δάολιγγ*, ὁ ὁποῖος εἶναι μὲν ὀλίγον μικρότερος τοῦ Δουνάβεως, ἀλλ' ἔνεκα τῆς ἑξατμίσεως καὶ τῆς διοχετεύσεως τῶν ὕδατων τοῦ πρὸς τοὺς ἀγροὺς γίνεται πρὸς τὴν συμβολὴν τοῦ ὄλονεν ἀβαθέστερος.

Κατὰ ταῦτα αἱ μὲν Αὐστραλιακαὶ ᾿Αλπεὶς εἶναι δασώδεις· εἰς τὰ βόρεια μάλιστα φέρουν ἰνδικόν, τροπικὸν χαρακτῆρα, εἰς δὲ τὰ νότια καλύπτονται μὲ ὄξυς, δρυὲς καὶ πεύκας, δένδρα, τὰ ὁποῖα εἰσήχθησαν ἔξωθεν εἰς τὴν Αὐστραλίαν. Τὸ δὲ ἐσωτερικὸν κατέχεται ἀπὸ στέππας καὶ ἐρήμων, εἰς τὰς ὁποίας μόνον θάμνοι καὶ ἀκανθώδη χόρτα ἀπαντῶνται. ᾿Αραιὰ βλάστησις παρουσιάζεται εἰς τὰ ἀνατολικά βαθύπεδα καὶ εἰς τὰς κλιτύς τῶν βουνῶν. Αὕτη εἶναι διάφορος ἀπὸ τὴν τῶν ἄλλων ἠπειρῶν. Τινὰ ἐκ τῶν

δένδρων (ευκάλυπτοι, κομμιόδενδρα), εἶναι ἐκ τῶν ὑψηλοτάτων τῆς Γῆς (100-130 μ.) καὶ κατὰ τὸν χειμῶνα δὲν ῥίπτουν τὰ φύλλα, ἀλλὰ τὸν φλοιὸν των! Φυτὰ, τὰ ὁποῖα θὰ ἤμποροῦσαν μὲ τοὺς καρπούς των νὰ θρέψουν τοὺς κατοίκους δὲν ὑπῆρχον πρότερον εἰς τὴν Αὐστραλίαν. Ὁ σῖτος καὶ ἡ βριζα, ἡ ἄμπελος καὶ τὰ ὄπωροφόρα, τὰ ὁποῖα σήμερον εὐδοκίμοῦν εἰς τὴν ΝΑ εὐφορὸν χώραν, εἰσῆχθησαν νεωστὶ ὑπὸ ἀποίκων. Ἄλλὰ καὶ τὰ κοινὰ

Εἰκ. 114. Λειμὸν τῆς Αὐστραλίας.

ζῶα τῆς ἀγέλης καὶ τοῦ ποιμνίου (πρόβατα, ἵπποι, βόδια), τὰ ὁποῖα σήμερον κατὰ ἑκατομμύρια βόσκουν εἰς τὰ ἀπέραντα λιβάδια τῆς Αὐστραλίας, εἰσῆχθησαν ἐπίσης ὑπὸ Εὐρωπαίων. Ὡσαύτως πίθηκοι καὶ ἀρπακτικά ζῶα, ἐκτὸς ἐνὸς εἴδους κυνός, ὁμοίου πρὸς τὸν λύκον, λείπουν ἐντελῶς.

Τὰ ἰθαγενῆ τῆς Αὐστραλίας ζῶα εἶναι παραδοξότερα ἀπὸ τὰ φυτὰ· εἶναι κατὰ τὸ πλεῖστον μαρσιποφόρα ζῶα, τῶν ὁποίων τὸ θῆλυ φέρει εἰς τὴν κοιλίαν μάρσιπον (=σακκούλα), ἐντὸς τοῦ ὁποίου φέρει τὰ νεογνὰ ἐπὶ τινα χρόνον μετὰ τὴν γέννησίν των. Ἡ *καγκουρώ*, τὸ μεγαλύτερον ἐξ αὐτῶν, ἔχει δυνατὰ τὰ ὀπίσθια σκέλη καὶ βαδίζει μὲ πηδήματα, χωρὶς καθόλου νὰ ἀκκουμῆ τὰ πρόσθια σκέλη εἰς

τὸ ἔδαφος. Ἄλλο θηλαστικόν, ὁ *ὄρνιθόρρυγχος*, ἔχει ῥάμφος πτηνοῦ καὶ γεννᾷ αὐγά! Καὶ τὰ πτηνὰ δὲν εἶναι ὀλιγώτερον παρὰδοξα, ὡς οἱ λευκοὶ ἀετοὶ καὶ οἱ μαῦροι κύκνοι. Εὐρεῖται ἐκτάσεις εἰς τὰ δυτικὰ τῆς ἠπείρου, ὅπως καὶ εἰς τὰ ΝΑ, δι' ἀρτεσιανῶν φρεάτων μετεμορφώθησαν εἰς λιβάδια καὶ κήπους ὀπωροφόρων δένδρων.

3. Κάτοικοι καὶ κράτος.

Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Αὐστραλίας ἔχουν τὸ χρῶμα τῆς σοκολάτας καὶ εὐρίσκονται εἰς ἡμιαγρίαν κατάστασιν. Ἐκ τούτου περιορίσθησαν εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς ἠπείρου ἕνεκα τῶν στερήσεων ὁλονὲν ὀλιγοστεύουν (ὑπολογίζονται ἐν ὅλῳ εἰς 60000). Ἐκεῖ ζοῦν τῶρα κατὰ μικρὰς ομάδας, μετακινούμενοι ἀπαύστως, καὶ ἀπασχολούμενοι μὲ τὴν συλλογὴν καρπῶν καὶ ριζῶν καὶ μὲ τὸ σπᾶνιον κυνήγιον.

Εἰκ. 115. Ἰθαγενὴς Αὐστραλός.

Οἱ μεταναστεύσαντες Εὐρωπαῖοι, ἰδίᾳ Βρετανοὶ, ἔχουν ἐγκαταστήσῃ ἰδίᾳ εἰς τὴν εὐφορὸν ΝΑ χώραν, ὅπου ὑπάρχουν καὶ πλούσια μεταλλεῖα χαλκοῦ, χρυσοῦ, ἀργύρου καὶ γαιανθράκων. Αἱ πόλεις τῶν συνεδέθησαν σιδηροδρομικῶς μὲ τὰ μεταλλεῖα καὶ εὐρίσκονται εἰς ἀδιάκοπον ἐπικοινωνίαν μὲ τὰ μεγάλα ἐμπορικὰ κέντρα τῆς Εὐρώπης καὶ Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ δὲ καὶ εἰς τὰ δυτικὰ τῆς ἠπείρου ἀνεκαλύφθησαν τόποι χρυσοφόροι, ἡ Αὐστραλία εἶναι τρίτη εἰς ἐξαγωγήν χρυσοῦ χώρα μετὰ τὴν Νοτίαν Ἀφρικὴν καὶ τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Πηγὴ πλούτου διὰ τὴν Αὐστραλίαν εἶναι μετὰ τὸν χρυσὸν ἡ κτηνοτροφία τῶν προβάτων. Πλέον τοῦ $\frac{1}{4}$ τῆς παγκοσμίου

ἐξαγωγῆς ἐρίων προέροχεται ἀπὸ τὴν Αὐστραλίαν, μεγάλη δὲ γίνεται ἐξαγωγή δερμάτων, κρεάτων καὶ βουτύρου ἐξ αὐτῆς·

Σπουδαιότεροι λιμένες εἶναι τὸ **Μέλβουρν** (1. ἑκατ.), τὸ **Σίδνεϋ** (1,2 ἑκατ.), ἡ **Μπρίσμπαν** (320), ἡ **Ἀδελαΐς** (320) καὶ ἡ **Πέρθ** (200).

Ἡ Αὐστραλιακὴ ἥπειρος ἀνήκει εἰς τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἀλλ' ἡ διοικήσις αὐτῆς εὐρίσκεται εἰς χεῖρας τῶν κατοίκων. Ἄν καὶ εἰς ἕκτασιν εἶναι ἴση μὲ τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς ὅλης Εὐρώπης, ὁ πληθυσμὸς τῆς δὲν ὑπερβαίνει τὸν πληθυσμὸν τῆς Ἑλλάδος μόνης. Τὸ μέλλον τῆς στηρίζεται ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν μεταμόρφωσιν, ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων ἐκτάσεων εἰς ἀγροὺς καὶ λιβάδια καὶ ἀφ' ἑτέρου εἰς τὴν προαγωγὴν τῆς μεταλλουργίας καὶ βιομηχανίας τῆς. Κατὰ τινες ἐν Αὐστραλία ὑπάρχει θέσις δι' 100 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων. Μόνη ἡ περιοχὴ τοῦ Μάρραϊη δύναται νὰ περιλάβῃ ἀκόμη 1 ἑκατομμύριον ἀνθρώπων γεωργῶν καὶ καλλιεργητῶν, ἰδίᾳ βάμβακος. Ἀλλὰ καὶ τὰ βόρεια τῆς ἠπείρου, ὅπου εὐδοκίμοῦν τὰ τροπικὰ φυτὰ (ζαχαροκάλαμον, βάμβαξ, ἀνανά, βανάναι), εἶναι κατάλληλα δι' ἐγκατάστασιν λευκῶν, ἐπειδὴ ἐδῶ δὲν παρατηροῦνται αἱ τροπικαὶ ἀσθένειαι καὶ οἱ φορεῖς αὐτῶν, οἱ ὁποῖοι μαστίζουσι τὴν Ἀφρικὴν.

Εἰς τὴν «Αὐστραλιακὴν ἔνωσιν» ἀνήκει καὶ ἡ νῆσος **Τασμανία**, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ νοτίαν προέκτασιν τῆς ἠπείρου. Διὰ τὸ γλυκὸν καὶ ὑγρὸν κλίμα τὰ βουνά τῆς εἶναι δασώδη, αἱ δὲ κοιλάδες εὐφοροὶ (ὀπῶραι, σίτος)· ἔχει μεταλλεῖα σιδήρου καὶ ὄρυχεῖα πολυτίμων λίθων.

Ἀσκήσεις. 1. Παρατήρησε εἰς τὸν κάτωθι πίνακα τὴν αὐξήσιν τοῦ λευκοῦ πληθυσμοῦ τῆς Αὐστραλίας :

Ἔτος	Ἄνδρες	Γυναῖκες	Σύνολον
1800	3 780	1 437	5 217
1850	238 683	166 673	405 356
1900	1 976 992	1 788 347	3 765 339
1922	2 866 461	2 766 820	5 633 281
1931	3 268 706	3 207 325	6 476 031

Μεταξὺ τίνων ἐτῶν παρατηρεῖται ἡ μεγαλύτερα αὐξήσις ; Ὑπολόγισε πόσοι ἄνδρες ἀναλογοῦσαν κατὰ τὰ διάφορα ἔτη εἰς

1000 γυναίκας. 2. Τί ποσοστὸν τοῦ ὅλου πληθυσμοῦ τῆς Αὐστραλ. ἡπείρου περιλαμβάνουν αἱ 5 μεγαλύτεραι πόλεις; 3. Ἐκ τῶν κα-
τοίκων τῆς Αὐστραλίας ἐν ἔτει 1921 ἀπησχολοῦντο εἰς τὴν γεωρ-
γίαν καὶ κτηνοτροφίαν 479543, εἰς τὴν μεταλλουργίαν 66761, εἰς
τὴν βιοτεχνίαν 201319, εἰς τὸ ἐμπόριον 355009. Παράστησε γρα-
φικῶς τὰς ἀσχολίας τοῦ πληθυσμοῦ τούτου.

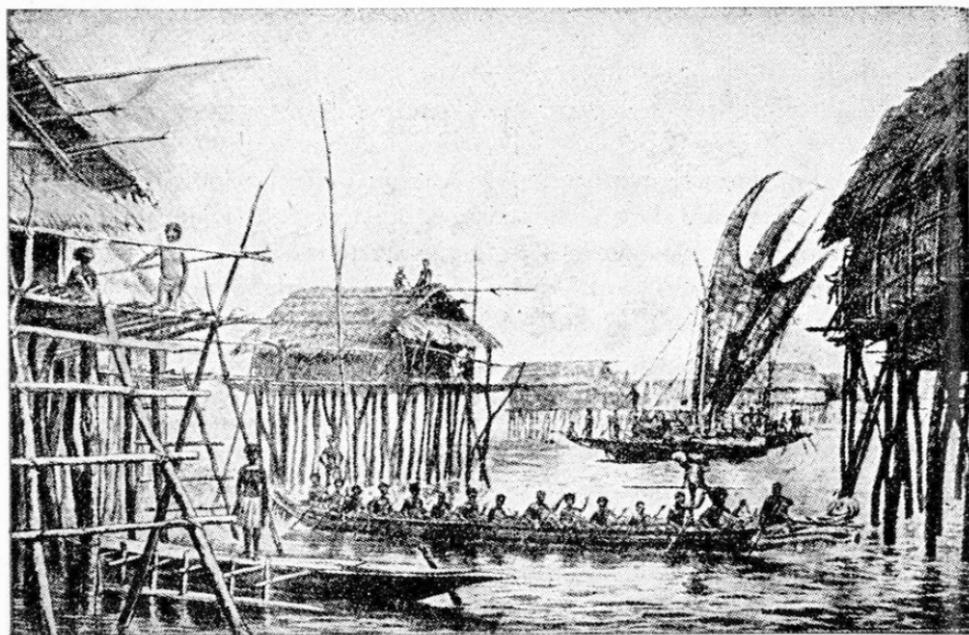
Β') ΑΙ ΝΗΣΟΙ

Βορείως καὶ ἀνατολικῶς τῆς Αὐστραλιακῆς ἡπείρου ὁ Εἰρη-
νικὸς Ὠκεανὸς εἶναι ἐσπαρμένους μὲ πολυπληθεῖς νήσους. Ἐκ
τούτων αἱ μὲν πλησιέστεραι πρὸς τὴν ἡπειρον ὀνομάζονται μὲ ἐν
ὄνομα **Μελανησία**, αἱ δὲ ἀπομακρυσμένοι τάσσονται εἰς δύο
ὀμάδας καὶ διακρίνονται μὲ τὰ ὀνόματα **Πολυνησία** καὶ **Μικρο-
νησία**.

1. **Μελανησία**, τ. ἔ. νῆσοι τῶν μαύρων, εἶναι σειρὰ νή-
σων αἱ ὁποῖαι ἐν εἴδει τόξου περιβάλλουν τὴν ἀνατολικὴν παραλίαν
τῆς ἡπείρου. Αὗται εἶναι ἐν γένει ὄρειναι καὶ ἠφαιστειώδεις.
Βορείως τῆς ἡπείρου κεῖται ἡ μεγαλύτερα μετὰ τὴν Γροιλανδίαν
νῆσος τῆς Γῆς, ἡ **Νέα Γουινέα** (1 1/2 φορὰς μεγαλύτερα τῆς
Ἑλλην. χερσονήσου). Τὰ ὄρη αὐτῆς ὑψοῦνται μέχρι 5000 μ.
Ἔχει ὑγρὸν, τροπικὸν κλίμα καὶ διὰ τοῦτο σκεπάζεται σχεδὸν
παντοῦ μὲ πυκνὰ δάση φοινίκων, δένδρων καουτσούκ κλπ. Πρὸς
Α καὶ ΝΑ αὐτῆς ὑπάρχουν πολλὰ συστήματα μικρῶν νήσων, τὰ
ὁποῖα διακρίνονται ὡς **νῆσοι τοῦ Βίσμαρκ**, **Νῆσοι τοῦ Σολο-
μῶντος**, **Νεαὶ Ἑβρίδες**, **Νέα Καληδονία**. Ὅλαι αἱ νῆσοι αὗται
εἶναι κατάλληλοι διὰ τὴν καλλιέργειαν καπνοῦ, ζαχαροκαλάμου,
καφέας, κακάου, ἀραβοσίτου κλπ. Τὰ ὄρη τῆς Νέας Γουινέας
ἐγκλείουν χρυσόν, ἡ Νέα Καληδονία ἔχει πλούσια ὀρυχεῖα ψευ-
δαργύρου, ἐν Νεῇ δὲ Γουινεῇ εὐρέθη καὶ πετρέλαιον. Πηγὴν
πλούτου διὰ τοὺς ἀποίκους ἀποτελοῦν καὶ τὰ παραδείσια πτηνὰ
τῶν νήσων.

Οἱ Μελανήσιοι εἶναι μελανόχρωμοι, συγγενεῖς τῶν Μα-
λαιῶν· μετὰ αὐτῶν διακρίνονται οἱ Παπούα, οἱ ὁποῖοι κατοι-
κοῦν κυρίως εἰς τὴν Νεάν Γουινεάν καὶ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν
λοιπῶν νήσων. Οὗτοι εἶναι τόσοι ἄγριοι, ὥστε εἰς πολλὰ μέρη
ἐπιδίδονται εἰς τὴν ἀνθρωποφαγίαν. Δὲν γνωρίζουν τὰ μέταλλα,

εἶναι ὅμως ἐπιδέξιοι εἰς τὴν κατασκευὴν ξυλίνων ἀντικειμένων καὶ πηλίνων σκευῶν καὶ στήνουν τὰς καλύβας τῶν ἐπὶ πασσάλων εἰς τὴν παραλίαν ἢ ἐπὶ δένδρων. Τρέφονται κυρίως μὲ τὸν καρπὸν τοῦ κοκκοφοίνικος, τοῦ σαγουτοδένδρου, τῆς βανανέας, τοῦ

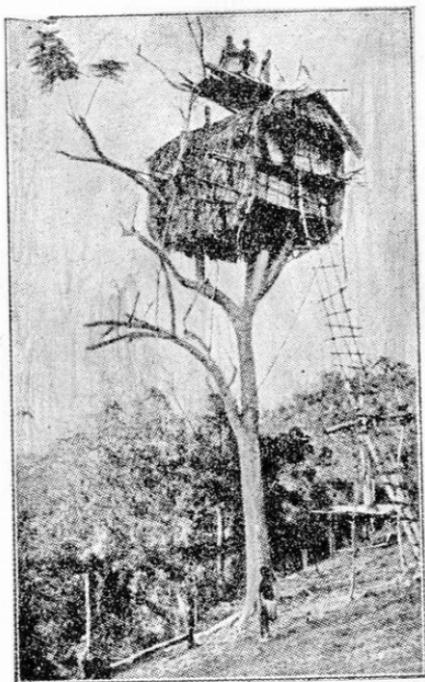
Εἰκ. 116. Πασσαλόκτιστον χωρίον τῶν Παπούα ἐν Νέα Γουϊνέα.

ἀροτδένδρου καὶ μὲ ἰχθύς. Τὸ σπουδαιότερον οἰκιακόν τῶν ζῶν εἶναι ὁ χοῖρος.

Αἱ νοτιώτεροι τῶν Μελανησιακῶν νήσων εἶναι αἱ δύο τῆς **Νέας Ζηλανδίας**. Αὗται κείμεναι ἐν τῇ νοτιᾷ εὐκράτῳ ζώνῃ ἔχουν εὐφορον ἔδαφος καὶ κλίμα εὐνοϊκόν διὰ τὴν γεωργίαν, ὡς καὶ διὰ τὴν ἐγκατάστασιν Εὐρωπαίων. Ἐκ τούτου πολλοὶ Ἕλληνας ἔχουν ἐγκατασταθῆ μόνιμως ἐν αὐτῇ, ἀσχολούμενοι εἰς τὴν γεωργίαν, κτηνοτροφίαν καὶ μεταλλουργίαν. Οἱ παλαιοὶ κάτοικοι **Μάορι** ἐπολέμησαν τόσον πολὺ κατὰ τῶν Εὐρωπαίων, ὥστε ἐδεκατίσθησαν· σήμερον ἀνέρχονται εἰς 50000 καὶ προσαρμοσθέντες πρὸς τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν ἔχουν δικαίωμα ψήφου καὶ μετέχουν εἰς τὴν Κυβέρνησιν τῆς ἀγγλικῆς ταύτης ἀποικίας. (Κατ' ἔκτασιν

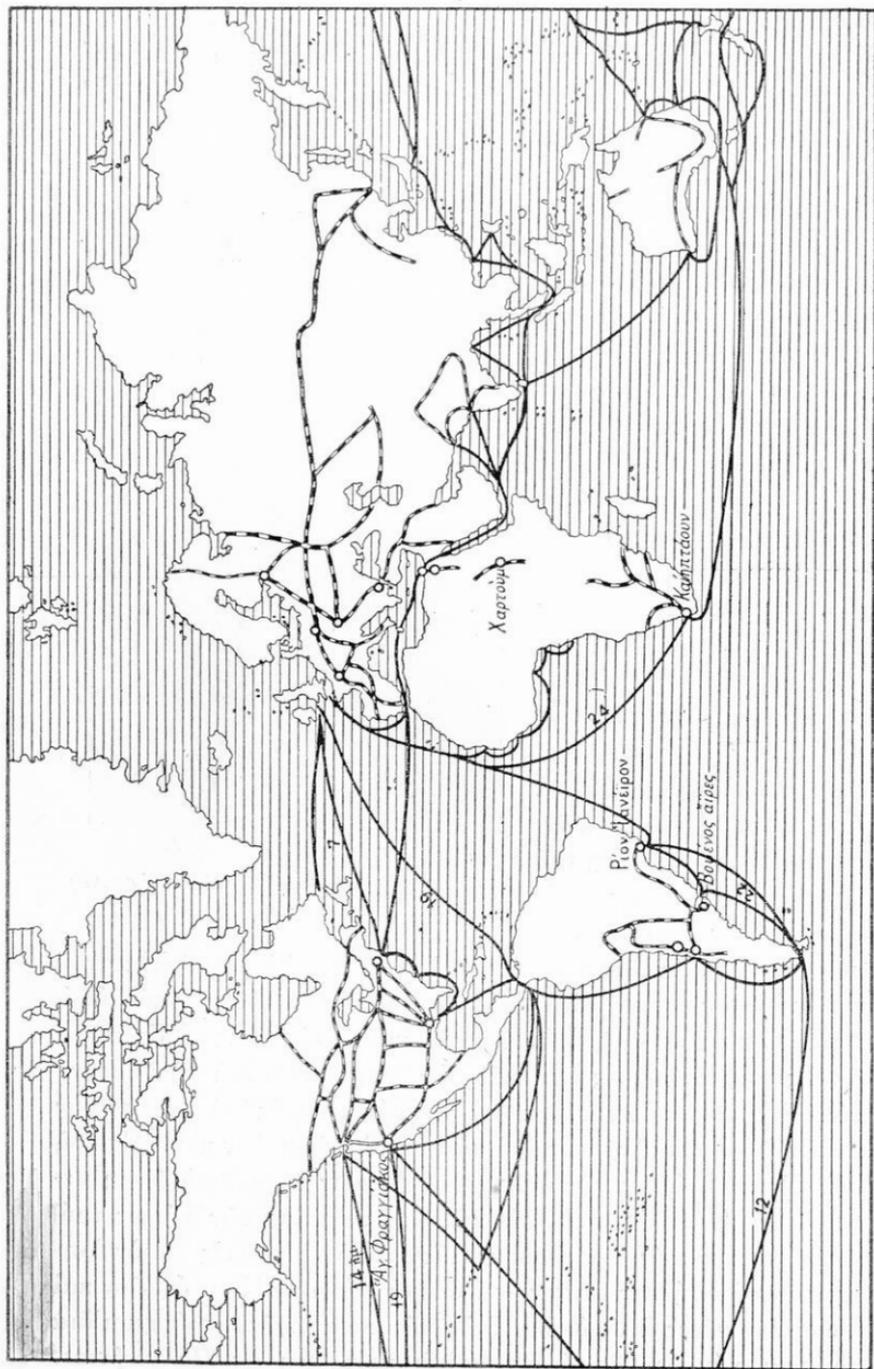
ἴση πρὸς τὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ κάτοικοι $1\frac{1}{2}$ ἑκατ.). Πρωτεύουσα εἶναι ἡ **Οὐδέλλικτων** (140). Ὅλα αἱ Μελανησιακαὶ νῆσοι εὐρίσκονται εἰς χεῖρας Εὐρωπαίων. ἝΑγγλοι, ἝΟλλανδοὶ καὶ ἝΓάλλοι διανέμονται αὐτάς.

2. ἝΜικρονησία περιλαμβάνει τὰς νήσους τοῦ Ὑκεανοῦ, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι πολὺ μικραὶ καὶ κεῖνται βορείως τοῦ Ἰσημερινοῦ, ἡ δὲ **Πολυνησία** ὅλας τὰς νοτίως αὐτοῦ καὶ ἀνατολικῶς τῆς Μελανησίας κειμένας νήσους. (Ὁνόμασε κατὰ τὸν χάρτην νήσους καὶ συστήματα νήσων καὶ τῶν δύο τούτων ὁμάδων. Ποῖαι αἱ μεγαλύτεραι;) Πολλαὶ ἐκ τῶν νήσων τούτων εἶναι ὄρειναι καὶ ἔχουν ἐνεργὰ ἥφαιστεια. ἝΕπειδὴ δὲ κεῖνται ἐν τῇ θερμῇ ζώνῃ τοῦ Ὑκεανοῦ ἡ βλάστησις εἰς τὰς πλαγιάς τῶν βουνῶν εἶναι

Εἰκ. 117. Οἰκία ἐπὶ δένδρον ἐν Νέα Γουῆνέα.

πλουσιωτάτη. ἝΑλλαι προέκυψαν ἀπὸ τὰ κοράλλια τοῦ Ὑκεανοῦ καὶ ἐκ τούτου ὀλίγον μόνον ἐξέχουν ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῶν ὑδάτων. Ὁ κοκκοφοῖνιξ, ὁ ὁποῖος εὐδοκιμεῖ ἐξόχως εἰς αὐτάς, παρέχει εἰς τοὺς κατοίκους των πᾶν ὅτι χρειάζονται διὰ νὰ ζήσουν: ξύλα δι' οἰκοδομίαν, κάρνα διὰ τροφήν, χυμούς διὰ παρασκευὴν ποτῶν δροσιστικῶν, ἵνας διὰ κατασκευὴν σχοινίων κλπ. ἝΕπειδὴ διὰ τῆς ἐπιδράσεως τῶν θαλασσίων ἀνέμων ἡ τροπικὴ ζέστη μετριάζεται (μέση θερμοκρασία 26° K.), τὸ κλίμα τῶν νήσων τούτων εἶναι ὑγιεινόν. Τρομεροὶ κυκλώνες ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἐρημόνουν τὰς νήσους ταύτας. Οἱ ὀλίγοι κάτοικοι εἶναι ὠραῖον καὶ ὄμοιον γένος ἀνθρώπων Μαλαϊκῆς καταγωγῆς, περίφημοι διὰ τὴν ναυτικὴν των δεξιότητα, καὶ διακρίνονται ὡς **Πολυνήσιοι**.

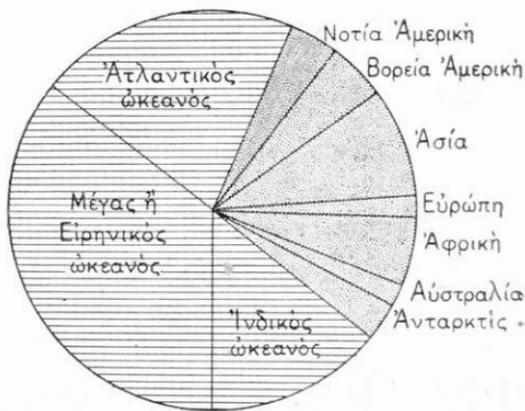
Εικ. 118. Οι μεγάλοι δρόμοι της παγκοσμίου συγκοινωνίας. (Οι αριθμοί δηλώνουν τας ημέρας ταξιδίου).

Ἐκ τῶν νήσων τούτων αἱ **Μαριάναι** καὶ **Καρολίται** εἶναι ἰαπωνικαί, ἡ **Τόγκα** βρεττανική, αἱ **Σαμόαι** γαλλικαί, αἱ **Χαβάι** ἀμερικανικαί.

Σύντομος ἐπισκόπησις τῆς Αὐστραλίας καὶ Ὠκεανίας.

Ἡ Αὐστραλία μὲ τοὺς κατὰ φύσιν ζῶντας παλαιούς της κατόικους παρέχει εἰς ἡμᾶς ἓν ζωντανὸν δείγμα τοῦ βίου τῶν ἀνθρώπων κατὰ τὴν λιθίνην ἐποχὴν. Διὰ τὸ ἀποικιακὸν κράτος τῆς Ἑλλάδος ἡ ἡπειρος αὕτη ἐνέχει μεγίστην σπουδαιότητα. Αἱ νῆσοι τοῦ Εἰρηνικοῦ διὰ τῶν Πολυνησίων, τῶν ἐπιδεξίων θαλασσιῶν ἀνέπτυξαν ἰδιόρρυθμον, στοιχειώδη πολιτισμόν. Ἡ οἰκονομικὴ των ἀξία ἔγκειται εἰς τοὺς κοκκοφοίνικας των, ἡ δὲ στρατηγικὴ των ἀξία εἰς τοὺς καλοὺς καὶ σπουδαίους διὰ τὴν παγκόσμιον συγγοινωνίαν λιμένας των· κατέχονται δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν καὶ Βορειοαμερικανῶν.

Ἀσκήσεις. 1. Σύγκρινε εἰς τὸ ἀπέναντι σχῆμα τὴν ἐπιφάνειαν τῆς μεγαλυτέρας ἡπείρου πρὸς τὴν τοῦ μικροτέρου Ὠκεανοῦ.

Εἰκ. 119.

Σύγκρινε ὁμοίως τὴν ὅλην ἔκτασιν τῶν ἡπείρων πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν ἐνὸς μόνου Ὠκεανοῦ, τοῦ Εἰρηνικοῦ. 2. Ποῖον μέρος τῆς ὅλης ἐπιφανείας τῆς Γῆς ἀποτελεῖ ἡ ξηρὰ καὶ ποῖον ἡ θάλασσα κατὰ τὸ σχῆμα τοῦτο; 3. Σημείωσε εἰς τὸν χάρτην 118 τὰς πυκνότερον

κατοικημένας χώρας τῆς Γῆς καὶ ὀνόμασε τὰς μεγαλυτέρας πόλεις, αἱ ὁποῖαι σημειοῦνται ἐπ' αὐτοῦ. 4. Περιέγραψε ταξίδια α) ἐκ Πειραιῶς εἰς Νέαν Ὑόρκην τῆς Ἀμερικῆς, β) ἐκ Πει-

ραιῶς εἰς Σαγγάην, γ) ἐκ Πειραιῶς εἰς Βουένος-᾿Αἶρες, δ) ἐκ Πειραιῶς εἰς Τράνσβααλ, ε) ἐκ Λονδίνου εἰς Μέλμπουρον, ς) ἐκ Νέας ᾿Υόρκης εἰς Τόκιο.

᾿Επιφάνεια καὶ πληθυσμὸς τῶν ἠπειρῶν.

	ΗΠΕΙΡΟΙ	᾿Επιφάνεια εἰς ἑκατ. τ.χλμ.	Πληθυσμὸς εἰς ἑκατομ.	Πυκνότης πληθυσμοῦ
1	Εὐρώπη	11	492	43
2	᾿Ασία	44	1130	25,5
3	᾿Αφρική	29	140	4,8
4	᾿Αμερική μετὰ τῶν βορείων πο- λικῶν νήσων	42,5	250	5,8
5	Αὐστραλία μετὰ τῶν αὐστραλ. νήσων	8,5	10	1,1
6	᾿Ανταρκτις	14	0	0
		149	2022	13

᾿Επιφάνεια τῆς Γῆς.

1. ᾿Επιφάνεια τῆς ξηρᾶς 149 ἑκατ. τ.χλμ. = 28 %
 2. ᾿Επιφάνεια τῆς θαλάσσης 361 » » = 72 %
 ἐν ὅλῳ 510 ἑκατ. τ.χλμ.

Βοήθημα διὰ τὴν μεθοδικὴν διδασκαλίαν τῆς Γεωγραφίας: Δ. Λάμψα, *Διδακτικὴ τῆς Γεωγραφίας*, διασκευασθεῖσα κατὰ τὴν Μεθοδικὴν τοῦ A. Rude. ᾿Εκδ. I. Δ. Κολλάρον καὶ Σίας, 1922.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΑΙ ΗΠΕΙΡΟΙ

(^οΕκτός της Ευρώπης)

ΑΣΙΑ

Α) ΑΙ ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΠΡΟΣΘΕΝ ΑΣΙΑΣ

Εισαγωγή.	3
1. Μικρά Ἀσία.	4
2. Συρία καὶ Παλαιστίνη.	11
3. Ἀραβία.	15
4. Μεσοποταμία.	19
5. Ἀρμενία.	21
6. Καυκάσια.	23
7. Ἰράν.	26

Ἐπισκόπησις τῆς πρόσθεν Ἀσίας. 29

Β) ΤΑ ΛΟΙΠΑ ΤΜΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Εισαγωγή. 31

Α) ΝΟΤΙΑ ΑΣΙΑ

1. Ἰνδαί.	35
2. Ἰνδοκίνα.	45
3. Ἰνδικαὶ καὶ Μαλαϊκαὶ νῆσοι.	48

Β) ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΑΣΙΑ

1. Σινικὸν κράτος.	50
2. Ἰαπωνία.	62

Γ) ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

1. Τουράν.	67
2. Κιργίσιαι στέππαι.	68
3. Σιβηρία.	69
Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀσίας.	74

ΑΦΡΙΚΗ

Α) ΒΟΡΕΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Εισαγωγή.	80
1. Αἱ χῶραι τοῦ Ἀτλαντος.	81
2. Ἡ Σαχάρα.	85
3. Αἱ χῶραι τοῦ Νείλου.	89
4. Τὸ Σουδάν.	94

Ἐπισκόπησις τῆς βορείας Ἀφρικῆς. 101

Β) ΝΟΤΙΑ ΑΦΡΙΚΗ

Εισαγωγή.	103
1. Τὸ ὄροπέδιον τῶν μεγάλων λιμνῶν.	103
2. Ἡ Λεκάνη τοῦ Κόγγου καὶ ἡ κάτω Γουϊνέα.	106
3. Βρετανικὴ νοτιᾶ Ἀφρικὴ.	107

Γ) ΑΙ ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀφρικῆς. 111

ΑΜΕΡΙΚΗ

Εισαγωγή. 119

Α) ΒΟΡΕΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Ὁ Καναδάς.	123
2. Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι.	127
3. Μεξικόν.	138

Β) ΜΕΣΗ ΑΜΕΡΙΚΗ ΚΑΙ ΔΥΤ. ΙΝΔΙΑΙ

Γ) ΝΟΤΙΑ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Ἡ δυτικὴ ὄρεινὴ χώρα.	145
2. Αἱ ἀνατολικαὶ ὄρειναι χῶραι καὶ τὸ κεντρικὸν βαθύπεδον.	149
Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀμερικῆς.	155

ΠΟΛΙΚΑΙ ΧΩΡΑΙ

1. Ἡ Ἀρκτίς.	158
2. Ἡ Ἀνταρκτίς.	162

ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

1. Ἡ ἡπειρος.	166
2. Αἱ νῆσοι.	171
Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Αὐστραλίας.	175

214
1607

Αριθ. { Πρωτ. 44781
Διεκπ. 15303

Σταφύλια και
Μαρία και
Βέβα

Εν Ἀθήναις, τῇ 13 Ἀγούστου 1932.

6135
#18

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 3 τοῦ νόμου 5045, καὶ τὴν ἀπόφασιν τῆς οἰκείας κριτικῆς ἐπιτροπῆς τῶν διδακτικῶν βιβλίων τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, τὴν περιλαμβανομένην εἰς τὸ ὑπ' ἀριθ. 503 πρακτικὸν τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Γνωμοδοτικοῦ Συμβουλίου, ἀποφασίζομεν, ὅπως ἐγκριθῆ ὡς διδακτικὸν βιβλίον πρὸς χρῆσιν τῶν μαθητῶν τῆς Γ' τάξεως τῶν γυμνασίων τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον «**Γεωγραφία**» βιβλίον τοῦ **Γ. Μέγα**, διὰ μίαν πενταετίαν, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1932—33 ὑπὸ τὸν ὄρον, ὅπως ὁ συγγραφεὺς συμμορφωθῆ κατὰ τὴν ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου τούτου πρὸς τὰς ὑποδείξεις τῆς κριτικῆς ἐπιτροπῆς.

Ὁ Ὑπουργὸς
Π. ΠΕΤΡΙΔΗΣ

*Ἄρθρον θον τοῦ Π. Διατάγματος
«Περὶ τοῦ τρόπου τῆς διατιμῆσεως τῶν ἐγκεκριμένων
διδασκτικῶν βιβλίων».*

Τὰ διδασκτικὰ βιβλία τὰ πωλούμενα μακρὰν τοῦ τόπου τῆς ἐκδόσεώς των ἐπιτρέπεται νὰ πωλῶνται ἐπὶ τιμῇ ἀνωτέρᾳ κατὰ 15 % τῆς ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ παρόντος διατάγματος κανονισθείσης ἄνευ βιβλιοσήμου τιμῆς πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς δαπάνης συσκευῆς, καὶ τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν, ὑπὸ τὸν ὄρον ὅπως ἐπὶ τοῦ ἐσωτερικοῦ μέρους τοῦ ἐξωφύλλου ἢ τῆς τελευταίας σελίδος τούτου ἐκτυποῦται τὸ παρὸν ἄρθρον.

100

Καταγραφή

Συλλογή παραφώνων

Αναγνώριση

